

MINISTERUL AGRICULTURII ȘI INDUSTRIEI ALIMENTARE
ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI

**Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie
și Medicină Veterinară**

APROB

Director interimar IȘPBZMV
dr. agr., conferențiar cercetător

_____ **Oleg Mașner**
Proces verbal al Consiliului Științific
nr. _____ din „_____” _____ 2017

RAPORT

**DE AUTOEVALUARE PRIVIND ACTIVITATEA
ȘTIINȚIFICĂ ȘI INOVAȚIONALĂ
(2012-2016)**

Profilul „Tehnologii în zootehnie și medicină veterinară”

Președintele Comisiei de
autoevaluare, dr. hab., conf. cerc.

_____ **S. Coșman**

Maximovca, 2017

C U P R I N S

Nr. crt.	Structura	Pag.
1.	DATE GENERALE	3
1.1	Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară (scurt istoric)	3
1.2	Statutul juridic actual și subordonarea sectorială	6
1.3	Misiunea Institutului	6
1.4	Elementele cheie ale programului managerial al directorului Institutului	7
1.5	Obiectivele realizate ale programului managerial	7
2.	CAPACITATEA INSTITUȚIONALĂ ȘI RESURSELE	9
2.1	Cadrul tematic și instituțional de cercetare	9
2.1.1	Structura instituțională	9
2.1.2	Direcțiile principale de cercetare ale organizației	10
	Proiectele instituționale de cercetare	14
	Proiectele de cercetare de transfer tehnologic	14
	Proiectele internaționale de cercetare bilaterale	14
	Caracteristica succintă a proiectelor de cercetare și realizarea obiectivelor acestora pe anii evaluați	14
2.2.	Personalul uman	57
2.2.1	Componența nominală a personalului de conducere	57
2.2.2	Lista personalului din sfera științei și inovării	58
2.2.3	Lista personalului auxiliar	62
2.2.4	Lista doctoranzilor	64
2.2.5	Deplasările și stagiile peste hotare de personalul Institutului	65
2.3	Mijloacele financiare disponibile	70
2.4	Potențialul logistic și infrastructura de cercetare	71
3.	REZULTATELE CERCETĂRII, CALITATEA, EFICIENȚA, RELEVANȚA, IMPACTUL	73
4.	ANTRENARE ÎN ACTIVITĂȚI CONEXE CERCETĂRII	84
5.	COOPERĂRI NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE	85
5.1	Cooperare în cadrul național	85
5.2	Cooperare internațională	86
6.	FIȘA STATISTICĂ A IȘPBZMV	88
7.	LISTA MATERIALELOR SOLICITATE ORGANIZAȚIEI DIN SFERA ȘTIINȚEI ȘI INOVĂRII PENTRU EVALUARE ȘI ACREDITARE	96

1. DATE GENERALE

1.1 Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară (*scurt istoric*)

Fondarea Instituției datează din anul 1956, prin crearea în s. Cricova Nouă (actualul Ciorescu, mun. Chișinău) a Stațiunii Experimentale în domeniul Zootehniei și Medicinii Veterinare.

După doi ani de activitate (a. 1958), Stațiunea a fost transformată prin Hotărâre de Guvern în Institut cu denumirea „*Institutul de Cercetări Științifice în domeniul Zootehniei și Medicinii Veterinare*”. Fondatorul Institutului - Ministerul Agriculturii.

De menționat că în scurt timp de la fondare, Institutul devine o instituție de cercetare cu o structură organizatorică bine determinată, care include subdiviziuni științifice ce cuprind spectrul principal de probleme științifice fundamentale și aplicative în dezvoltarea tehnologică a ramurilor:

- tehnologia creșterii taurinelor, ovinelor, suinelor, păsărilor,
- selecția și ameliorarea animalelor de fermă;
- nutriția normată și tehnologii în prepararea furajelor;
- problemele reproducției animalelor;
- crioconservarea materialului seminal de tauri reproducători;
- problemele principale ce țin de domeniul medicinei veterinare, precum: bolile infecțioase, parazitologie, imunologie, toxicologie, maladiile tineretului etc.

Rezultatele activității științifico-inovaționale a cercetătorilor Institutului se implementează în fermele zootehnice din republică, fiind recunoscute în spațiul fostelor republici ale URSS.

Activitatea fructuoasă a instituției se datorează în mare parte conducătorilor subdiviziunilor științifice și cercetătorilor: Șirșov A., Vasiliev G., Șumilo A., Dolgov A. (creșterea și ameliorarea taurinelor); Nauc V., Sicrii I., Darie G., Deleu V. (reproducția și crioconservarea materialului seminal); Dovbuș F., Babenco V., Bogdanovici N. (creșterea și ameliorarea ovinelor); Farari V. (creșterea suinelor); Eliseev P., Ignatiev V., Beleaev Nadejda, Covarschi V., Brandis B., Bahcivanji M (nutriția și tehnologia furajelor); Zgardan E., Scutari I. și al. (medicină veterinară).

În luna august 1984, Institutul a fost redislocat (transferat) în actualul sediu (bloc) din s. Maximovca, r-nul Anenii Noi, unde se află până în prezent.

Din același an, Institutul a fost inclus ca organizație științifică de bază în componența *Asociației Științifice de Producție pentru Zootehnie „Zarea”*, având în componența sa Filiala de cercetare în creșterea porcinelor, două Centre de cercetare în avicultură, 10 gospodării cu ferme de taurine pentru prăsilă, complexe pentru producerea industrială a laptelui și de creștere dirijată a vițelilor pentru reproducție. Spre finele anilor '80, cercetătorii științifici ai Institutului au elaborat și pus la dispoziția specialiștilor fermelor și complexelor zootehnice de tip industrial tehnologii performante de creștere, exploatare și reproducție a animalelor și păsărilor, noi tehnologii de preparare a nutrețurilor, de alimentație a speciilor poligastrice (bovine, ovine) și celor monogastrice (suine), de însămânțare artificială a femelelor animalelor de fermă, în special taurinelor, suinelor și

ovinelor, noi tehnologii de conservare a materialului seminal. A fost elaborat și implementat în toată republica un sistem argumentat științific în reproducția animalelor, în special a taurinelor, care a cuprins fluxul întreg al procesului de obținere, testare, diluare și crioconservare a materialului seminal de tauri reproducători, testarea taurilor după calitățile descendenței, verificarea paternității descendenței pentru fondarea și continuarea liniilor de tauri-lideri, elaborarea și implementarea în fermele republicii a planurilor de împerecheri.

Rezultatele cercetărilor obținute în perioada respectivă, se datorează activității științifice a persoanelor marcante în știința zootehnică și cea veterinară, care la diverse etape istorice ale instituției au făcut parte din Colectivul Institutului, devenind în continuare academicieni AȘM, membri corespondenți ai AȘM, profesori universitari, directori, decani de facultăți, întemeietori ai școlilor științifice. Printre aceste personalități dintre care o parte sunt trecuți din viață ne fac onoare: **Furdui Teodor**, academician al AȘM, **Socican Ion**, membru corespondent al AȘM, profesor universitar; **Zgardan Eugen**, membru corespondent al AȘM, profesor universitar; **Chilimar Serghei**, membru corespondent al AȘM, profesor universitar; **Nauc Vasile**, doctor habilitat, profesor; **Scutari I.**, profesor universitar; **Golban D.**, profesor universitar; **Guci F.**, profesor universitar; **Dolgov A.**, profesor universitar; **Gumenii M.**, doctor habilitat; **Bahcivanji M.**, doctor habilitat; **Șumanschii A.**, profesor universitar, **Eremia Nicolae**, profesor universitar; **Darie G.**, profesor universitar; **Bîzgu I.**, profesor universitar, **Smirnov Ernst**, doctor și alții.

În anul 1990, Institutul a fost reorganizat prin Hotărârea Guvernului R.M. (nr. 383 din 09.10.90), fiind atribuită denumirea „Institutul de Cercetări Științifice și Tehnologice în domeniul Zootehniei și Medicinii Veterinare „TEVIT” și statutul juridic de Întreprindere de Stat.

Prin reorganizarea realizată în anul 1997 de către Ministerul Agriculturii și Industriei Prelucrătoare, Institutul este transformat în Institutul Național pentru Zootehnie și Medicină Veterinară, activând astfel până în anul 2005.

După implementarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova și reformele inițiate în sfera științei și inovării, Institutul a urmat o nouă reorganizare prin transformare în Institutul de Zootehnie și Medicină Veterinară (Hotărârea Guvernului nr. 1326 din 14.12.2005), trecând în subordine dublă (MAIA și AȘM) și obținând, totodată, statut de membru de profil al Academiei de Științe a Moldovei, fiind inclus în componența Secției de Științe Agricole.

În rezultatul ultimei reorganizări a instituțiilor de cercetări științifice din sectorul agroalimentar urmată în anul 2008 conform Hotărârii de Guvern nr. 761 din 24.06.08 ”Cu privire la optimizarea infrastructurii sferei științei și inovării din sectorul agroalimentar”, Institutul de Zootehnie și Medicină Veterinară, obține statutul juridic de Instituție Publică din sfera științei și inovării și actuala denumire „*Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară*” (IȘPBZMV).

Pe parcursul activității de cercetare-inovare de peste 60 ani, instituția a fost condusă de: **Iliev Tudor**, doctor habilitat, profesor universitar (1956 - 1958); **Perepleotchin Semion**, doctor (1958 - 1960); **Dolgov Alexandr**, doctor habilitat

(1960 - 1971); **Guci Filaret**, doctor habilitat, profesor universitar (1971 - 1978); **Petiș Constantin**, doctor habilitat (1978 - 1980); **Fedoreaca Vasile**, doctor habilitat, profesor universitar (1980 - 1990); **Bahcivanji Mihail**, doctor habilitat, conferențiar cercetător, academician AII (1990 - 2002); **Darie Grigore**, doctor habilitat, profesor universitar (2002 - 2006); **Șumanschii Andrei**, doctor habilitat, profesor universitar (2007 - 2012); **Focșa Valentin**, doctor habilitat, conferențiar cercetător, (2012 - 2017); **Mașner Oleg**, doctor în agricultură, conferențiar cercetător, (2017 – prezent, director interimar).

În concluzie, privind istoricul și activitatea Institutului, se poate constata că IȘPBZMV a fost și rămâne, în prezent, principala instituție specializată în sfera științei și inovării pentru sectorul zootehnic al republicii. Cercetătorii științifici și specialiștii IȘPBZMV au contribuit substanțial la modernizarea și tehnologizarea ramurilor de bază din sectorul zootehnic, fapt ce se confirmă prin rezultate:

- creată Banca de genofond al taurinelor, în care este acumulat materialul seminal congelat de tauri din rase și linii valoroase utilizate, în prezent, de către Centrul Republican pentru Ameliorare și Reproducția Animalelor în rețeaua republicană de însămânțări artificiale;

- create prin diverse metode de încrucișări și selecție tipuri noi de taurine, ovine, suine, iepuri de casă, subrase și crosuri de păsări cu caracteristici productive și adaptive înalte la condițiile specifice autohtone, reprezentând un adevărat patrimoniu al țării;

- implementate în fermele republicii însămânțările artificiale la bovine, ovine și suine;

- elaborate medii noi de diluție pentru crioconservarea materialului seminal și perfecționate cele existente;

- elaborate și implementate în producție tehnologii noi și cele perfecționate de preparare a nutrețurilor și de alimentație normată a animalelor și păsărilor;

- elaborate măsuri și metode noi de iradicare și profilaxie a maladiilor la animale și păsări, cărora în mare măsură se datorează securitatea sanitar-veterinară a Republicii Moldova, care se regăsește pe lista țărilor favorabile la acest capitol.

În urma activității științifico-inovaționale și de pregătire a cadrelor științifice de înaltă calificare au fost perfectate și susținute 12 teze de doctor habilitat, peste 40 de teze de doctor în științe, publicate mii de articole și teze științifice, monografii și cărți, recomandări științifico-practice pentru producție, obținute 50 brevete de invenție.

Pentru rezultatele marcante în știință și aportul practic adus sectorului zootehnic și economiei republicii, mai mulți cercetători și specialiști din cadrul Institutului au fost decorați cu distincții guvernamentale, au obținut titluri onorifice și premii de Stat, medalii și diplome la diferite Saloane internaționale și naționale, printre care:

- **Smirnov Ernst** – *Titlul Onorific „Om emerit”*;

- **Curuliuc Vasile** – *Medalia „За трудовое отличие”*;

- **Bahcivanji Mihail** – *„Ordinul de Onoare”*;

- *Medalia „Meritul Civic”;*
- **Șumanschii Andrei** – *Medalia „Dimitrie Cantemir”;*
- **Focșa Valentin** - *Medalia „Dimitrie Cantemir”;*
- **Moscatic Roman** - *Medalia „Dimitrie Cantemir”*
- *Medalia ”За заслуги в области Ветеринарии”(F.R.)*
- *Medalia ”За достижения в области ветеринарной науки”(F.R.)*
- **Coșman Sergiu** - *Medalia „Dimitrie Cantemir”.*
- **Nauc Vasile, Darie Grigore, Deleu Vasile** – *Premiulul de Stat în domeniul Științei și Tehnicii.*

Datorită elaborărilor teoretice și practice, eforturilor depuse de mai multe generații de cercetători ai Institutului, IȘPBZMV a devenit drept centru științific de profil zooveterinar recunoscut în țară și peste hotarele Republicii Moldova, având contracte de colaborare tehnico-științifică cu instituții similare de cercetare din 7 țări (Bulgaria, Polonia, România, R. Belarus, F. Rusă, Ucraina, R.P. Chineză).

1.2 Statutul juridic actual și subordonarea sectorială

Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară (IȘPBZMV) este Instituție Publică din sfera științei și inovării cu subordonare dublă:

- Fondatorul Institutului este Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.
- Membru de profil al AȘM în componența Secției de Științe Agricole.

1.3 Misiunea Institutului

Scopul principal de activitate a IȘPBZMV este asigurarea suportului științifico-tehnologic la dezvoltarea sectorului zootehnic și medicinei veterinare a Republicii Moldova, prin cercetări științifice fundamentale și aplicative în ramurile principale: taurine, ovine, caprine, suine, păsări, iepuri de casă, albine și pe problemele nutriției și alimentației normate a animalelor, reproducției animalelor, însămânțării artificiale și reglării funcțiilor reproductive, bioconversiei deșeurilor organice și al.

1.4 Elementele cheie ale programului managerial al directorului Institutului (dl V. Focșa, dr. hab. - 2012-2016) (viziune managerială)

1.4.1. Eficientizarea utilizării blocului IȘPBZMV și crearea condițiilor pentru atragerea tinerilor cercetători:

- concentrarea laboratoarelor de cercetare și a birourilor în 1/3 a blocului pentru reducerea cheltuielilor de întreținere și încălzire;
- instalarea ordinii de acces pe teritoriu și în blocul Institutului, asigurarea disciplinei de muncă;
- stabilirea (în comun cu Primăria s. Maximovca și acordul Fondatorului) posibilității de acordare a loturilor de teren sub construcții individuale pentru tineret și colaboratorii care au probleme cu spațiul locativ;
- asigurarea continuă (fără întreruperi pe perioada de iarnă) a laboratoarelor Institutului cu apă;
- menținerea în stare funcțională a blocului Institutului și acoperișului;
- crearea condițiilor de muncă pentru personal

1.4.2 Sporirea capacității de cercetare a laboratoarelor și cercetătorilor:

- dotarea Institutului cu calculatoare și lărgirea conectării Laboratoarelor la rețeaua de Internet;
- menținerea funcționalității utilajului Laboratorului de Nutriție și Tehnologii furajere pentru asigurarea evaluării a compoziției chimice și valorii nutritive a furajelor, inclusiv pentru lărgirea serviciilor acordate;
- echiparea Laboratoarelor cu analizoare speciale pentru: determinarea calității laptelui, cărnii, efectuarea testelor specifice în procesul de selecție și hibridare a suinelor și al.;
- organizarea studiilor de doctorat;
- organizarea stagiilor cercetătorilor științifici, sporirea activităților de extensiune prin seminare, școlarizări a fermierilor;
- participarea cercetătorilor Institutului la predarea cursurilor universitare, pentru masteranzi, la conducerea tezelor de licență și de master;
- activizarea colaborării internaționale cu instituții din domeniu în scopul participării la elaborarea proiectelor de cercetări bi-laterale și a celor din cadrul "Orizont-2020".

1.5 Obiectivele realizate ale programului managerial

În perioada raportului de autoevaluare (2012-2016), din acțiunile manageriale planificate, s-a realizat:

- Au fost conservate etajele 5 și 4 precum și unele birouri și laboratoare de la etajele 2 și 3 din blocul Institutului pentru minimizarea cheltuielilor de întreținere și încălzire;
- S-a limitat accesul persoanelor străine (din localitatea Maximovca) în curtea Institutului, în special în zilele de odihnă (poarta se închide), precum și în blocul Institutului, fiind inițiat un registru de evidență a vizitatorilor (la persoana de serviciu de la intrare în bloc);

- Disciplina de muncă a personalului s-a ameliorat prin instalarea unei evidențe stricte a timpului sosirii, aflării și plecării de la serviciu cu înregistrarea acestora într-un Registru special (în anticameră);
- S-a negociat cu Primăria pentru inițierea unor eforturi comune în vederea acordării cercetătorilor științifici, familiilor tinere a loturilor pentru construcții individuale, dar în urma schimbării primarului (după alegerile locale), nu s-a reușit soluționarea celor planificate;
- A fost lărgită rețeaua de conectare la Internet a Laboratoarelor, cu includerea unor birouri de la etajul 2 (bir.nr.: 206; 211; 220; 223) și 3 (bir.nr.: 304; 305; 321) a blocului Institutului;
- Pentru asigurarea continuă a laboratoarelor de cercetare cu apă s-a efectuat reparația apeductului, termoizolarea brașamentelor la conductă, schimbată și reînaltată pompa;
- S-au efectuat reparații curente la acoperișul blocului Institutului, au fost procurate și instalate balustrade (oțel-inox) la scările de la intrare în blocul Institutului;
- Reparată acoperișul deasupra scărilor de la intrare, blocurile sanitare etc., ce în final contribuie la crearea condițiilor de muncă mai atractive pentru personal;
- S-a efectuat dotarea unor laboratoare cu calculatoare, inclusiv printere multifuncționale (3 în 1);
- S-a asigurat funcționalitatea utilajului Laboratorului de Nutriție și Tehnologii furajere pentru asigurarea evaluării a compoziției chimice și valorii nutritive a furajelor, fiind lărgit spectrul de cercetări în domeniu și serviciile acordate;
- S-au dotat Laboratoarele (LTCEB și LTCEOC) cu analizatoare pentru determinarea calității laptelui (de vacă, oaie/capra) și a cărnii;
- S-au organizat stagiile cercetătorilor științifici în diferite instituții de profiluri similare de peste hotare (Polonia; România, F. Rusă, Ungaria, Bulgaria);
- S-a activizat colaborarea internațională cu instituții similare;
- Au fost elaborate proiecte de cercetări bi-latarale și înaintate acestea la concursurile respective anunțate de AȘM (R.M.- Bielarusi; R.M. – România; R.M. – Ucraina (IRGJ, Kiev; IRS ”Ascania-Nova), dar, spre regret, proiectele înaintate nu au fost acceptate pentru finanțare de Academia de Științe a Moldovei;
- S-a impulsionat activitatea de extensiune și implementare a rezultatelor cercetărilor Institutului, prin includerea mai multor ferme de animale în programul instituțional de cercetare, organizarea și realizarea cu participarea cercetătorilor Institutului (anual) la zeci de seminare în teritoriu pentru școlarizarea fermierilor;
- Cercetătorii Institutului participă la predarea cursurilor universitare, pentru studenți și masteranzi, conduc teze de licență și de master, participă în calitate de președinți și membri ai Comisiilor de stat pentru susținerea tezelor de licență și de master (S. Coșman, A. Șumanschii, V. Focșa, G. Darie).

II. CAPACITATEA INSTITUȚIONALĂ ȘI RESURSELE

2.1 CADRUL TEMATIC ȘI INSTITUȚIONAL DE CERCETARE

2.1.1 Structura instituțională

În conformitate cu structura organizatorică de cercetare a Institutului și organigrama aprobată de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei în anul 2015, în componența IȘPBZMV activează șapte laboratoare (subdiviziuni) de cercetare, inclusiv:

- *Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a bovinelor;*
- *Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor;*
- *Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a suinelor;*
- *Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a păsărilor;*
- *Laboratorul Biotehnologii în reproducție și transfer de embrioni;*
- *Laboratorul Nutriție și tehnologii furajere;*
- *Laboratorul Metode de combatere și profilaxie a maladiilor.*

Concomitent, din structura Institutului fac parte subdiviziunile auxiliare necesare activității, precum și Stațiunea Tehnologico-Experimentală „Maximovca” care activează ca întreprindere de stat cu statut de autonomie financiară.

Structura organizatorică a Institutului, aprobată în anul 2015, se prezintă în figura 1.

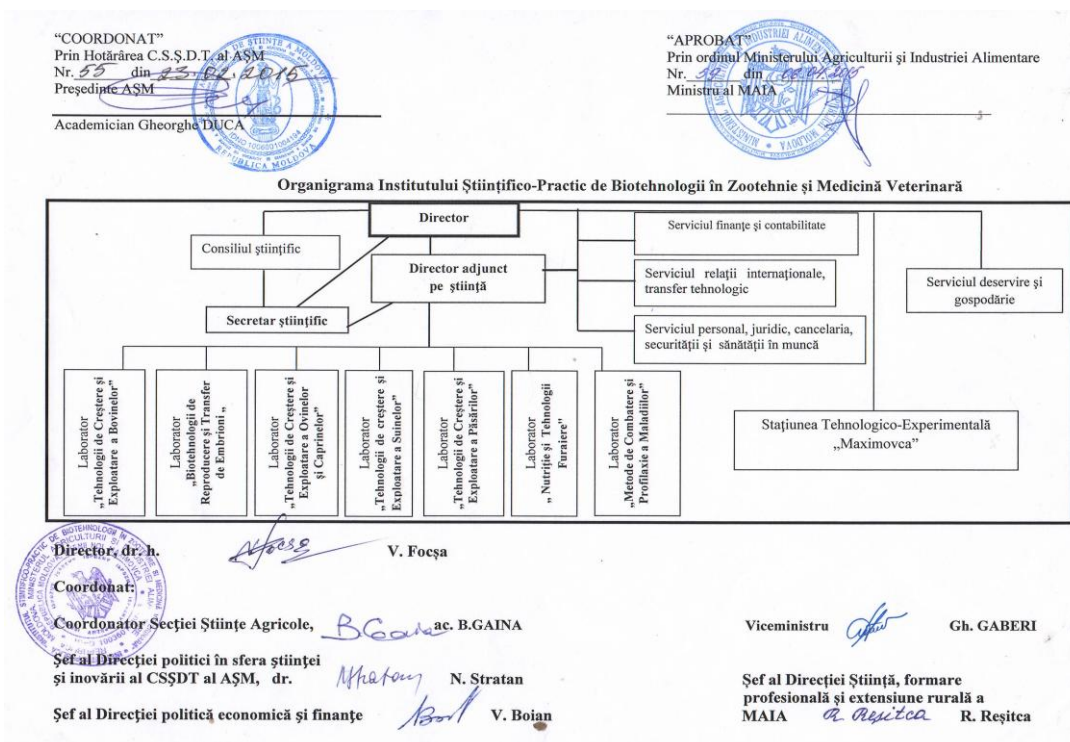

Fig.1. Organigrama IȘPBZMV

2.1.2 Direcțiile principale de cercetare ale IȘPBZMV

În conformitate cu Direcțiile strategice din sfera științei și inovării, aprobate de Parlamentul Republicii Moldova, activitățile științifico-inovaționale ale IȘPBZMV se încadrează în **Direcția strategică „Biotehnologii”**.

Reieșind din direcția strategică susmenționată, cercetările Institutului sunt axate pe următoarele dimensiuni:

- *Elaborarea principiilor științifice de menținere și diversificare a fondului genetic de animale omologate în țară și asigurarea funcționării optime a reproducerii lor;*
- *Valorificarea rațională a potențialului productiv al animalelor de rasă prin controlul genetic al caracterelor productiv-utile cantitative și calitative;*
- *Elaborarea principiilor noi de sporire a variabilității ereditare raselor de animale crescute în țară;*
- *Crearea raselor, tipurilor, liniilor, hibrizilor noi cu productivitate și adaptabilitate sporită prin aplicarea fondului genetic autohton și a celui din import;*
- *Elaborarea tehnologiilor performante de creștere, exploatare, reproducere și nutriție a animalelor;*
- *Elaborarea tehnologiilor noi privind producerea și conservarea furajelor în scopul realizării potențialului genetic de producție al animalelor;*
- *Optimizarea și elaborarea procedurilor, metodelor și schemelor noi de combatere și profilaxie a maladiilor la animalele de fermă.*

Pentru realizarea direcțiilor de cercetare ale Institutului, subdiviziunile de cercetare sunt asigurate cu cadre științifice de înaltă calificare și personal pregătit în domeniu, sunt dotate, pe măsură, cu aparataj, utilaje și materiale adecvate executării obiectivelor planificate, după cum urmează.

Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a bovinelor

Dotare pentru cercetare:

- Setul de reagenți pentru testarea imunogenetică a bovinelor;
- Instalația de muls automatizat al vacilor cu control coputerizat al procesului și producției de lapte la vaci;
- Analizator pentru lapte de tip „Ekomilk Total”;
- Analizator „Lapte”;
- Destilator apă; Centrifugi;
- Sterilizator; Incubatoare;
- Dulap pentru uscare;
- Computere; Frigidere;
- Microscop MBI- 2.

Laboratorul Tehnologiei de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor

Dotare pentru cercetare:

- Setul de laborator pentru determinarea calității lânii de ovine;
- Analizator pentru evaluarea calității laptelui și serului din lapte (Milkanalyzer Lactoscan) în set cu chimicalele de curățat;
- Analizator pentru evaluarea calității cărnii (Aquila);
- Dulapuri de uscare;

- Colecție de pielicele karakul și blănuri de ovine țigaie;
- Computere;
- Frigidere;
- Cântar electronic.

Laboratorul Tehnologiei de creștere și exploatare a suinelor

Dotare pentru cercetare:

- Aparat cu ultrasunet pentru determinarea stratului de slănină la suine;
- Bidistilator;
- Cântar mecanic din oțel-inox;
- Utilaj diagnostic pentru determinarea timpurie a fertilității scroafelor, stratului de slănină și unele stări patologice la suine;
- Balanța analitică RADVAG;
- SOWT „FUTER 2008”;
- Fabrica pentru producerea nutrețului combinat cu valoare completă;

- Stații de testare a suinelor după capacitatea de creștere (Shauer MLP, Austria);
- Programe de selecție și SITA;
- Sistem computerizat de evaluare a materialului seminal de vier;
- Dulapuri de uscare;
- Computere;
- Frigidere;
- Troace.

Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a păsărilor

Dotare pentru cercetare:

- Utilaj tehnologic pentru producerea experimentală și în serie a nutrețului combinat cu valoare deplină pentru păsări de diferite vârste și specii;
- Malaxor;
- Incubator experimental pentru ouă de pasăre;
- Cuști-capcane pentru evidența numerică individuală a producție de ouă la găinele din familii de selecție;
- Cântare pentru evidența creșterii materialului testat;
- Dulap de uscare;
- Frigidere;
- Computere

Laboratorul Biotehnologii în reproducție și transfer de embrioni

Dotare pentru cercetare:

- Laboratorul pentru transferul de embrioni cu setul de utilaj performant (Franța), inclusiv:
 - analizator biochimic STAT-Fax 3300;
 - analizator automat al dinamicii materialului seminal;
 - container cu 6 vase cu 2 niveluri;
 - container de 60 L pentru transportarea azotului lichifiat;
 - congelator MS 21 (20 pipete) - 555*335*370 mm;
 - incubator din Inox, volum 108 L, T 30-80°C;
 - micropipeta Ajustabila 20-200 ml;
 - icropipeta 20 (20-20ml);
- microscop cu zoom sterioscopic;
- pipetă specială;
- set pentru colectarea embrionilor vaci D 4mm;
- set pentru colectare 50 cm cu 3 mod fără cartuş;
- Congelator;
- Frigidere;
- Computere.

Laboratorul Nutriție și tehnologii furajere

Dotare pentru cercetare:

- Analizator umiditate cereale ;
- Analizator umiditate furaje fibroase;
- Aparat pentru extracția grăsimilor;
- Balanța AXIS AGN 200;
- Destilator de apă gel;
- Aparataj (sistem) determinare fibre ADF/NPE;
- Sistem KIELDAHL TT 625;
- Utilaj tehnologic (set) pentru producerea experimentală și în serie a nutrețurilor combinate cu valoare deplină, inclusiv granulate;
- Frigidere;
- Computere; - Dulapuri pentru uscare.

Laboratorul Metode de combatere și profilaxie a maladiilor

Dotare pentru cercetare:

- Analizator Hematologic Automat Hemovet 950 FS;
- Dulap uscător;
- Autoclav;
- Setul de reagenți și materiale necesare prelevării probelor sangvine, lapte, etc.
- Centrifugă;
- Computere;
- Frigidere;
- Vase „X-5”.

În perioada evaluată (2012-2016), IȘPBZMV (laboratoarele) au activat la realizarea obiectivelor de cercetare din cadrul a **2** proiecte instituționale, **1** proiect de inovare și transfer tehnologic și **1** proiect internațional de cercetare bilaterală.

Deasemenea, în perioada de referință IȘPBZMV a înaintat la concursurile anunțate de Centrul pentru Finanțarea Cercetărilor Fundamentale și Aplicative a AȘM următoarele proiecte:

1. **Bilateral**, Moldova – Belarus (anul 2014)

Elaborarea bazelor științifice a corecției imunității proceselor metabolice și microbiocenozei tractului digestiv la viței în perioada postnatală timpurie.

2. **Bilateral**, Moldova – Ucraina (anul 2016)

Conservarea potențialului genetic al raselor de ovine autohtone crescute în Moldova prin metode biotehnologice (Gen-Ovin-Cons).

3. **Bilateral**, Moldova – Ucraina (anul 2016)

Aplicarea sistemică a testării genetice la menținerea biodiversității raselor autohtone a animalelor de fermă (GEN-TEST-BIO).

4. **Bilateral**, Moldova – România (anul 2016)

Utilizarea viermicompostului ca alternativă durabilă pentru creșterea fertilității solurilor și a productivității culturilor agricole (VIERMI-FERTI-SOIL).

5. **National**, concursul proiectelor pentru organizarea manifestărilor științifice (anul 2016)

Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european.

2.1.3 Proiectele instituționale de cercetare

- **Proiectul 11.817.04.34.A** „Ameliorarea și implementarea fondului genetic de animale, tehnologiilor moderne de obținere și valorificare a produselor zootehnice competitive” (2011-2014);

- **Proiectul 15.817.05.01.A** „Asigurarea suportului științific la competitivitatea producțiilor zootehnice prin valorificarea biotehnologiilor în ameliorare, nutriție, reproducție și asanarea animalelor autohtone și de import ” (2015-2018).

2.1.6 Proiecte de inovare și transfer tehnologic:

- **Proiectul 12.824.14.160/179T** Implementarea raselor specializate de caprine în scopul obținerii tineretului de reproducție și a laptelui de capră cu proprietăți dietetice și curative (2012-2013);

2.1.9 Proiecte internaționale de cercetare bilaterale:

- **Proiectul** „Suport pentru Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară privind dezvoltarea și întărirea capacității administrative și instituționale pentru sectorul creșterii animalelor în Moldova”.

Caracteristica succintă a proiectelor de cercetare și realizarea obiectivelor acestora pe anii evaluați

I. PROIECTE DE CERCETARE INSTITUȚIONALĂ

PROIECTUL 11.817.04.34.A „AMELIORAREA ȘI IMPLEMENTAREA FONDULUI GENETIC DE ANIMALE, TEHNOLOGIILOR MODERNE DE OBTINERE ȘI VALORIFICARE A PRODUSELOR ZOOTEHNICE COMPETITIVE”.

Termenul executării 2011-2014

Conducătorii proiectului:

- doctor habilitat, profesor universitar Andrei Șumanshii (2011-2012)
- doctor habilitat, conferențiar cercetător Valentin Focșa (2012-2014)

Executorii principali ai proiectului: *Laboratorul tehnologiei de creștere și exploatare a bovinelor; Laboratorul tehnologiei de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor; Laboratorul tehnologiei de creștere și exploatare a suinelor; Laboratorul tehnologiei de creștere și exploatare a păsărilor; Laboratorul biotehnologiei în reproducție și transfer de embrioni; Laboratorul nutriție și tehnologiei furajere; Laboratorul metode de combatere și profilaxie a maladiilor.*

ANUL 2012

1. Laboratorul Tehnologiei de Creștere și Exploatare a Bovinelor

Echipa: Dr. hab. V. Focșa, dr. hab., m.c., AȘM, S. Chilimar, dr. hab. V. Radionov, dr. A. Constandoglo, V. Curuliuc, A. Parasca, E. Gradinari, V. Ciubatico.

Etapa : Ameliiorarea raselor de taurine Bălțată cu negru tip moldovenesc, Simmental și Roșie estonă în scopul obținerii taurilor lideri și creării noilor linii și ramificații marcate cu potențial genetic 6600-8000 kg lapte

Obiectivele:

- Testarea populației de taurine în STE „Maximovca” și selectarea nucleului de vaci producătoare de tauri din tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru, rasele Holstein, Roșie estonă și Simmental;
- Testarea tineretului taurin după producția proprie și exterior a raselor crescute în STE „Maximovca”;
- Studiarea particularităților genetice a rasei Holstein, stabilirea structurii și alelofondul pentru marcarea genotipurilor.

Rezultatele:

A fost studiat exteriorul vacilor primipare a tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru (n=20), Holstein (n=22), Roșie estonă (n=20) și Simmental (n=5) și a vacilor adulte a tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru (n=7) și Roșie estonă (n=8) prin măsurătorile somatometrice. S-a stabilit că majoritatea măsurătorilor la vacile primipare și cele adulte corespund standardului rasei. Analiza exteriorului, măsurătorilor lățimea și adâncimea toracelui, perimetrul toracelui la primiparele din tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru cu vârsta se fac mai evidente și proporțional se dezvoltă, dependența fiind autentică $P>0,01$ și $P>0,001$

corespunzător. Studiarea capacităților tehnologice a ugerului la primiparele raselor studiate a demonstrat că intensitatea mulsului era mai sporită la rasa Holstein.

A fost efectuată testarea creșterii și dezvoltării tineretului taurin în diferite perioade de creștere. Analiza adaosului mediu pe zi în comparație cu standardul a demonstrat că vițelele din tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru la vârsta de 6 luni au avut adaos 620 g, iar vițelele din rasa Roșie estonă - 563 g, ceea ce este cu 120 g, și 130 g, mai puțin coresponzător. În perioada vârstei 6-12 luni și 12-18 luni adaosul mediu pe zi corespondea standardului și chiar depășeau acest indice cu 115 și 55 g, și 87 și 120 g, coresponzător.

Analiza măsurătorilor corporale a demonstrat că vițelele rasei Holstein pe majoritatea măsurătorilor la vârsta de 6 luni depășeau contemporanele din tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru, astfel înălțimea la greabăn și crupă aveau o diferență de 6,1 și 6,2 cm coresponzător, $P > 0,001$, la măsurătorile lungimea trunchiului și perimetrul toracic cu 11 și 4 cm coresponzător, ($P > 0,001$).

Prin cercetările efectuate s-a stabilit că în spectrul antigenic a taurinelor din rasa Holstein în SRL „DOCSANKOM” și STE „Maximovca” n-au fost depistate 4 (Q, T₁, B”, U”) și 13 antigene (Z', G₁, P₁, P₂, Q, T₁, T₂, P', Y', B”, R₁, M, U”) respectiv din cele 49 antigene studiate. S-a stabilit o frecvență înaltă a antigenelor G₂, O₂, Y₂, E'₂, O', Q', G”, care sunt caracteristice pentru rasa Holstein, frecvența cărora este aproape identică. În ambele populații cele mai răspândite alele au fost B₂O₁, G₂Y₂E'₂Q', I₂, I', G” și alela recesivă „b”. Nivelul homozigoției în populațiile studiate a fost jos și a constituit 5,0% (SRL „DOCSANKOM”) și 6,0% (STE „Maximovca”).

2. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Ovinelor și Caprinelor

Echipa: Dr. hab. P. Liuțcanov, dr. O. Mașner, dr. S. Evtodienco, A. Macari, I. Tofan, M. Scripnic, N. Lasac.

Etapa: Consolidarea și ameliorarea aptitudinilor pentru producția de carne a populației ovinelor Țigaie de tip moldovenesc

Obiectivele:

- Testarea capacităților de producție ale ovinelor țigaie în fermele de prăsilă și crearea nucleelor de selecție;
- Elaborarea proiectelor tehnologice pentru ferme de ovine cu diverse capacități de producție (50, 100, 200, 400 și 600 capete de oi matcă).

Rezultatele:

În patru ferme din republică (CAP “Elita-Alexanderfeld” r-nul Cahul; STE „Maximovca” r-nul Anenii Noi; CAP “Albota” r-nul Taraclia; Î.I. „Nicu Tudor” r-nul Cahul) incluse în cercetări s-au reproduș și evaluat prin testări individuale în cursul anului performanțele de prăsilă și producție a ovinelor de rasa Țigaie, totalizând 5918 capete, inclusiv: 1963 miei la naștere, 1029 capete de tineret la vârsta de 3,5 luni (întărcarea și bonitarea provizorie), dintre care 405 berbecuți și 624 mieluțe, 707 capete de tineret la vârsta de 12-14 luni (bonitare completă), 2086 capete de oi adulte și 133 capete de berbeci-reproducători. În baza testărilor efectuate asupra ovinelor și conform obiectivelor selecției s-au creat nuclee de selecție, pentru reproducerea ulterioară a generației:

CAP “Elita-Alexanderfeld” - 812 capete, inclusiv 4 berbeci reproducători, 740 oi, 41 miori și 27 mioare. Intensitatea selecției a constituit respectiv pe grupe: 5,6 %, 55,3 %, 58,6 % și 6,5 %; STE „Maximovca” - 129 capete, inclusiv 2 berbec reproducător, 112 oi, 3 miori și 12 mioare. Intensitatea selecției a constituit pe grupe: 28,6 %, 76,2 %, 75,0 % și 27,9 %, coresponzător; CAP “Albota” - 34 capete, 1 berbec reproducător, 4 oi și 29 mioare. Intensitatea selecției a constituit: 25,0 %, 2,1 %, 64,4%, coresponzător pe grupe; Î.I. “Nicu Tudor” - 159 capete, inclusiv 3 berbeci reproducători, 127 oi, 4 miori și 25 mioare. Intensitatea selecției a constituit pe

grupe: 14,3 %, 32,4 %, 36,4 % și 20,0 %, corespunzător. În total la grupele selectate s-au atribuit 1133 capete de ovine țigaie.

În ferma Stațiunii Tehnologico-Experimentale „Maximovca” a Institutului a fost continuat studiul la grupele de oi țigaie de prima, a doua, a treia, a patra și a cincea fătare, s-a cercetat producția de lapte în primele 20 zile de lactație. S-a calculat eficiența economică la 1cap de tineret pentru prăsilă și oile adulte.

Conform programului de lucru și metodelor de cercetare s-au elaborat proiecte tehnologice pentru fermele de ovine cu diverse capacități de producție. Rezultatele obținute sunt prezentate sub forma unor cerințe privind proiectarea fermelor cu dimensiunile și calculele respective ale cheltuielilor și veniturilor scontate ale crescătorilor de ovine după unul sau alt model.

Etapa: Ameliorarea capacităților genetice și performanțelor productive pentru producția de lapte a efectivului ovinelor de tip Karakul moldovenesc.

Obiectivele:

- Aprecierea și selectarea după calitățile fenotipice și genotipice a tineretului tipului nou de ovine Karakul Moldovenesc;

- Studierea indicilor calitativi a laptelui de oaie la fermele de prăsilă de ovine karakul din republică.

Rezultatele:

S-au apreciat calitățile fenotipice și genotipice la 250 miei: mieii de clasa elita constituie 23,2 % și cei de clasa I respectiv 59,6 %; tipul de buclaj al mieilor este reprezentat de cei cu tip jachet cu o pondere de 36,4 %, cu tip plat și costal respectiv 35,2 și 17,6 %. Ponderea mieilor cu mătosoitate excelentă este de 44 %, iar valoarea medie a indicelui pe turmă constituie $6,79 \pm 0,12$; ponderea mieilor cu luciul intens a învelișului pilos este de 41,2 %, iar valoarea medie a acestuia pe turmă constituie $6,59 \pm 0,13$. Pe lotul de miei brumării cei de colorații solicitate: mărmurie, albăstrie, mărgăritară reprezintă 55,3 %.

În nucleul de prăsilă s-au selectat 262 ovine inclusiv: de clasa elita 29,4 %, de clasa I – 64,9 % și 5,7 % de clasa II care posedă tipuri de buclaj jachet 49,2; plat 30,9 și costal 14,9 %; masa corporală medie a ovinelor din nucleul de selecție este satisfăcătoare și reprezintă: la oi $56,1 \pm 0,37$ kg, la mioare de 18 luni $46,4 \pm 0,68$ kg, la berbecuți de 6 luni $37,6 \pm 2,1$ kg și la mieluțe de 6 luni de $33,1 \pm 0,45$ kg. S-au testat după calitățile descendenței 7 berbeci-reproducători, dintre care 5 berbeci au fost apreciați ca fiind neutri. S-a calculat eficiența economică a nucleului de prăsilă în raport cu standardul tipului.

Analiza compoziției chimice a laptelui la ferma de prăsilă STE „Maximovca” a revelat o cantitate de grăsime și proteină în medie pe perioada de muls de: la oile karakul negri $10,03 \pm 0,58$ și $4,84 \pm 0,1$; brumării $9,80 \pm 0,43$ și $4,8 \pm 0,06$; sur $9,64 \pm 0,42$ și $4,65 \pm 0,02$ % și de la oile de rasa țigaie respectiv $9,48 \pm 0,32$ și $4,64 \pm 0,1$ %.

La ferma de prăsilă IȚ „Borzin G.I.” cantitatea de grăsime din lapte la oile karakul de culoarea neagră a constituit $9,72 \pm 0,24$ și la cele brumării $9,03 \pm 0,23$ %, iar proteină respectiv $4,62 \pm 0,07$ și $4,29 \pm 0,06$ %.

Etapa: Implementarea raselor de caprine specializate pentru producția de lapte și crearea fermei (model) de caprine pentru prăsilă.

Obiectivele:

- Evaluarea performanțelor de producție a caprinelor locale și crearea nucleelor de selecție;
- Elaborarea instrucțiunilor de bonitare a caprinelor din populația locală.

Rezultatele:

Au fost cercetate caprinele din populația locală din GȚ „Gargalic Mihail”, r-nul Ceadâr-Lunga satul Tomai, UATG în număr total de 253 capete, inclusiv: 168 capete de capre adulte cu

vârsta de peste 3 ani, 14 capre cu vârsta de până la 1,5 ani, 2 țapi reproducători și 53 capete de tineret femel pentru reproducție.

S-a constatat că în structura turmei caprele-mată ocupă o pondere înaltă – 71,9 % ce corespunde prevederilor tehnologice pentru obținerea unor cantități maxime de lapte în cadrul fermei și, totodată, confirmă că direcția principală de exploatare a caprinelor în R. Moldova este valorificarea producției de lapte.

Caprinele din ferma cercetată posedă o variabilitate înaltă după culoarea robei și alte caractere calitative (coarne, cercei). Coeficientul de variație a masei corporale în cadrul grupelor de vîrsta este redus, constituind 11,6 % la caprele cu vîrsta de 3 ani și mai mult și doar 8,1 % la cele tinere (1-1,5 ani), iar valorile medii ale caracterului menționat constituie $47,94 \pm 0,41$ și $37,92 \pm 0,85$ kg corespunzător vârstei, fapt ce demonstrează realizarea unor acțiuni de selecție de către proprietarul fermei.

Măsurătorile corporale și indicii calculați la caprinele cercetate se încadrează în limitele caracteristice populațiilor caprinelor de rase locale, neameliorate cu un exterior propriu tipului morfoproductiv pentru lapte.

Prolificitatea caprelor s-a dovedit a fi relativ scăzută, constituind în medie pe turma femelelor fătate în primăvara anului curent -137 %.

Nucleul de selecție creat în ferma de caprine cercetate a fost constituit din 138 de capre, inclusiv 129 capre adulte cu greutatea corporală medie de $50,24 \pm 0,39$ kg și 9 capre tinere cu greutatea corporală medie de $41,33 \pm 1,55$ kg.

În premieră, s-a elaborat Instrucțiunea de bonitare a caprinelor pentru lapte cu elemente de selecție, care va fi înaintată spre examinare la Comisia de Zootehnie și Veterinarie a CTS MAIA.

Etapa: Elaborarea și implementarea tehnologiei de obținere a cărnii și laptelui de caprine în regim ecologic.

Obiectivele:

- Studiul parametrilor tehnologici și condițiilor necesare în vederea înființării fermei de caprine exploatate în regim ecologic.

Rezultatele:

- S-au evaluat parametrii necesari includerii fermei de caprine cercetate în circuitul ecologic;

- Au fost recomandate măsuri pentru facilitarea și încadrarea în parametrii utili principiilor creșterii animalelor în agricultura ecologică.

Etapa: Testarea raselor de iepuri importate, crearea și implementarea noilor hibridi de carne, carne-blană cu productivitate și rezistență sporită.

Obiectivele:

- Testarea raselor și selectarea nucleelor de iepuri de casă crescute în Republica Moldova;

- Crearea noilor hibridi de carne, carne-blană cu productivitate și rezistență înaltă.

Rezultatele:

Iepuroaicele din cele două rase luate în studiu se caracterizează printr-o prolificitate ridicată. Prolificitatea iepuroaicelor constituie $8,0 \pm 0,30$ cap., la rasa Neozeelandez-Alb și $7,8 \pm 0,28$ cap., la rasa Californiană și viabilitatea respectiv 97,25 și 96,28 %. Masa unui pui la fătare la rasa Neozeelandez-Alb este de $52,02 \pm 0,29$ g, iar la rasa Californiană cu $51,67 \pm 0,28$ g. Producția de lapte la iepuroaice pe o perioadă de 21 zile la rasa Neozeelandez-Alb este de 4089,6 g, constituind în medie pe zi 194,7 g. Producție de lapte puțin mai scăzută au realizat iepuroaicele din rasa Californiană cu numai 3935,4 g pe cele 21 zile, cu medie pe zi de 187,4 g. În urma bonitări au fost create 2 loturi pentru nucleul de prăsilă, un lot de iepuri de 40 capete de

rasa Neozeelandez-Alb și al doilea lot de 40 capete de rasa Californiană. Astfel, pe lotul rasei Neozeelandez-Alb masculii selectați au masa corporală de $4,46 \pm 0,03$ kg, iar femelele respectiv $4,0 \pm 0,6$ kg. La rasa Californiană masculii au masa corporală medie de $4,43 \pm 0,4$ kg și femelele respectiv $3,9 \pm 0,8$ kg.

Implimentarea materialului biologic ce a fost comercializat deținătorilor de iepuri din republică a constituit 117 cap., cu o sumă de 46011,0 lei.

Utilizarea nutrețului granulat de către iepuri a fost mai eficientă în loturile de iepuri al rasei Neozeelandez-Alb, unde consumul specific a constituit 4,24 kg nutreț la 1kg de spor masa vie. La rasa Californiană consumul specific de nutreț a fost de 4,43 kg., începînd de la vârsta de 45 zile pîna la atingerea maturității sexuale.

În urma sacrificării iepurilor din cele șase grupe analizate, s-a calculat raportul oase/carne la metiși $F_1 \text{♀Albastru Vienez} \times \text{♂Neozeelandez-Alb}$ constituie 1:3,5; urmați de cei din $F_1 \text{♀Neozeelandez-Alb} \times \text{♂Negru Roșcat}$ 1:3,4; apoi de cei din $F_1 \text{♀Neozeelandez-Roșu} \times \text{♂Neozeelandez-Alb}$ cu 1:3,3; urmați de metișii din $F_1 \text{♀Negru Roșcat} \times \text{♂Neozeelandez-Alb}$ cu 1:3,3; $F_1 \text{♀Neozeelandez-Alb} \times \text{♂Albastru Vienez}$ cu un raport de 1:3,2 și la metișii din $F_1 \text{♀Neozeelandez-Alb} \times \text{♂Neozeelandez-Roșu}$ – a constituit un raport de 1:3,1

3. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Suinelor

Echipa: Dr. V. Harea, dr. V. Ciorici, dr. L. Caisîn, V. Brenici, T. Snitco, L. Bivol, A. Ganea, A. Strașnei, A. Mardari.

Etapa: - Ameliorarea și implementarea resurselor genetice de suine utilizînd tehnologiile avansate de reproducere, creștere și alimentație

Obiectivele:

- Testarea și identificarea genitoriiilor cu însușiri superioare din generația I (F_1) de rasele Landrace x Pietrain și Yorkshire x Duroc după performanțele proprii și obținerea generației II (F_2);

- Elaborarea și testarea rețetelor de nutreț combinat și optimizarea alimentației hibrizilor de suine destinate producției de carne.

Rezultatele:

S-a selectat și studiat materialul biologic pentru cercetare: *forme maternelle*, scrofițe din generația F_1 – Landrace x Pietrain - 9 capete și Yorkshire x Duroc respectiv 9 și *forme paternelle*, vieri Landrace x Pietrain și Yorkshire x Duroc a câte 3 capete. În urma cercetărilor s-au obținut rezultate noi privind productivitatea scroafelor selectate și particularitățile morfo-productive ale tineretului suin birasial obținut prin combinarea raselor YxD și LxP. Performanțele obținute au constituit: la combinația YxD x YxD - prolificitate 10,9 purcei, masa lotului de purcei la 60 zile - 192,5 kg; la hibrizii LxP X LxP respectiv 10,0 purcei, masa lotului de purcei la 60 zile - 161,5 kg.

S-a efectuat testarea biologică a rețetelor de nutrețuri, cu includerea unui procent ridicat de boabe de porumb și orz, destinate tineretului suin din generația I (F_1) Landrace x Pietrain, pe grupe de vîrstă. În rezultat, sporul mediu zilnic înregistrat a constituit 500 g, cu un consum specific respectiv de 4,21 și 3,91 kg/ la 1 kg spor în greutate corporală.

În urma utilizării adsorbentului “Vitacorm Bio M” (4kg/t) s-a obținut în LE_2 o bioconversie a furajelor de 3,63kg/kg spor. Calitatea carcasei apreciată conform randamentului de sacrificare nu a indicat diferențe semnificative între loturile experimentale, demonstrînd că nu este influențat de structura rețetelor de nutreț combinat.

4. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Păsărilor

Echipa: Dr. hab. I. Bîzgu, dr. hab. A. Șumanschii, dr. A. Cara, N. Zestrea, B. Demcenco, F. Roșca, E. Gurin, V. Tăriță.

Etapa: - Testarea și implementarea raselor și crosurilor de păsări de import în condițiile de exploatare a Republicii Moldova.

Obiectivele:

- Formarea cârdurilor de păsări în cadrul raselor Tetra H, Harco și Farm Color;
- Testarea raselor după calitățile morfo-productive și reproductive pe parcursul 45 săptămâni de viață;
- Testarea crosurilor de pui broiler: Ross-308, COBB-500 și Prim Moldovenesc după calitățile lor productive.

Rezultatele:

Au fost testate performanțele de creștere, producție și reproducție a familiilor selectate din rasele de găini cu productivitate mixtă, ce a permis alegerea indivizilor pentru complectarea nucleului de selecție și obținerea urmașilor cu producție programată. Cercetările (testările) efectuate au permis implementarea raselor și crosurilor de găini în cadrul diferitor unități - producători de ouă și carne. În rezultat, au fost crescute și realizate populației peste 105 mii ouă incubabile, 170 mii pui de o zi și zburatici, 750 mii ouă consum; realizate 35 mii pui de rasa Tetra H, 60 mii pui de rasa Farm Color; tineretul de reproducție de rasa Tetra H -88 mii cap, Harco - 36 mii cap., Farm Color - 75 mii cap. Efectul economic de la realizarea a 1000 cap., de puicute oscilează între 1350 - 2810 lei. Prin testarea puilor broileri s-a constatat că crosurile implementate corespund cerințelor tehnologiilor intensive de creștere. Cercetările realizate au permis creșterea pentru carne 130 mii pui broiler a crosului Prim Moldovenesc, 65 mii pui broileri a crosului COBB-500, 210 mii pui broileri a crosului Ross-308. Efectul economic obținut a constituit 650 mii lei. Eficacitatea creșterii a 230 mii pui din crosul COBB-500 a constituit circa 2,5 lei pe un cap.

5. Laboratorul Biotehnologiei în Reproducție și Transfer de Embrioni

Echipa: Dr. hab. Gr. Darie, dr. S. Vacevschi, dr. E. Marandici, R. Caraman, G. Osipciuc, N. Matveenco, I. Djenjera, N. Bradu.

Etapa: - Elaborarea și implimentarea biotehnologiilor moderne în accelerarea modificării structurii genetice a populațiilor de animale omologate în țară.

Obiectivele:

- Experimentarea diferitor remedii hormonale în stabilirea schemei optimale de inducere a superovulației la femelele donatoare de embrioni.

Rezultatele:

A fost determinat că eficiența tehnologiei de transfer de embrioni este dependentă de starea fiziologică a vacilor donatoare de embrioni și răspunsul lor la inducerea superovulației prin folosirea preparatelor hormonale.

A fost determinat că administrarea preparatului hormonal Estrofan la a 8-a zi a ciclului sexual în scopul inducerii superovulației la vacile donatoare de embrioni a dat posibilitate de a

recolta 60 % embrioni de la vacile supuse tratamentului, iar prin folosirea preparatului hormonal Galapan numai 40 % embrioni.

A fost stabilit că după administrarea preparatelor hormonale în scopul inducerii superovulației la vacile donatoare de embrioni la a 12-a zi a ciclului sexual nu a fost depistată diferența dintre preparatele hormonale folosite Estrofan și Galapan. Administrarea acestor preparate hormonale a dat posibilitate de a obține în medie 50-60 % embrioni consecutivi.

Etapa: - Perfecționarea tehnologiilor de conservare a materialului seminal.

Obiectivele:

- Evaluarea abilității de fecundare a materialului seminal conservat prin folosirea preparatelor din clasa glucozidelor.

Rezultatele:

A fost determinat că preparatul Floridonozid experimentat ca component suplimentar în mediul de diluție pentru sperma de vier GHȚS a sporit viabilitatea spermatozoizilor în procesul de diluare și conservare la temperaturi hipotermale iar preparatele Rusticozid și Petuniozid au influențat negativ asupra indicilor spermogramei prin diminuarea mobilității și viabilității spermatozoizilor.

A fost determinat că administrarea în componența rațiilor de alimentație a vierilor a preparatelor Crtat+Cysc a permis stimularea spermatogenezei prin mărirea volumului ejaculatului și a concentrației spermatozoizilor în spermă.

Etapa: - Elaborarea și implementarea metodelor efective pentru tratarea sterilității simptomatice la femele.

Obiectivele:

- Prepararea și testarea diferitor forme medicamentoase de origine vegetală în scopul utilizării lor pentru tratarea sterilității simptomatice.

Rezultatele:

A fost determinat că preparatul de origine vegetală în schema curativă asociat cu preparatele tisulare elaborate au permis obținerea rezultatelor eficiente la tratarea proceselor inflamatoare cronice a endometriului la vaci.

6. Laboratorul Nutriție și Tehnologii Furajere

Echipa: Dr. hab. S. Coșman, dr. hab. M. Bahcivanji, dr. G. Tataru, dr. Iurcu Iulian, V.Coșman, Caimacan Alexandra.

Etapa: Perfecționarea și aprobarea unor elemente tehnologice noi de preparare și păstrare a nutrețurilor cu folosirea bioconservanților .

Obiectivele:

- Aprobarea eficienței utilizării bioconservanților în condiții de producere la conservarea lucernei;

- Inițierea cercetărilor privind elaborarea și aprobarea sistemului de alimentație a vițelilor de prăsilă;

- Elaborarea recomandărilor “Alimentația taurinelor de lapte”.

Rezultatele:

A fost elaborată și aprobată o nouă schemă de alimentație a vițelilor de la naștere și până la vârsta de 70 zile, care se deosebește de cele tradiționale prin utilizarea substituentului de lapte, suspensiei algale *Chlorella vulgaris*, și a pro/prebioticului “Imbo”.

Au fost elaborate și publicate recomandările „Alimentația taurinelor de lapte”. De asemenea a fost publicată monografia “Caracteristica și valorificarea rațională a plantelor furajere naturale și cultivate”.

7. Laboratorul Metode de Combatere și Profilaxie a Maladiilor

Echipa: Dr. hab., acad. AII, R. Moscalic, dr., V. Enciu, dr., N. Stratan, L. Cremeneac, T. Boclaci, S. Cherghei, Gh. Paniș, M. Caraman, Z. Chiruneț

Etapa: Elaborarea și implementarea măsurilor științifice și practice de lichidare și profilaxie Leucozei Enzootice Bovine (LEB).

Obiectivele:

- Cercetarea legăturii asociative între leucoza și necrobacterioza bovină.

Rezultatele:

A fost constatat, că apariția și gravitatea dezvoltării afecțiunilor membrilor, inclusiv și a necrobacteriozei, nu depinde de infectarea animalelor cu virusul leucozei, ci sunt urmările traumării mecanice a membrilor și condițiilor sanitare nesatisfăcătoare, cât și urmările condițiilor de întreținere și exploatare a acestora.

Etapa: Elaborarea tacticii și metodei diagnosticării operative, tratamentului și profilaxiei eficiente a mamitelor.

Obiectivele:

- Aprecierea caracteristicilor antibacteriene a preparatului „Enoxil” în tratarea necrobacteriozei și mamitelor.

Rezultatele:

Au fost investigate proprietățile antibacteriene a preparatului „Enoxil”, (elaborat de Institutul de Chimie a AȘM) și constatată activitatea înaltă a acestuia (în concentrație de 1% și 5%) în procesul de inhibare a tuturor microorganismelor, eliminate din laptele vacilor infectate cu mastită.

În rezultatul investigațiilor comparative a preparatului „Enoxil” cu alte 10 tipuri de antibiotice oficiale, a fost constatat avantajul acestuia în procesul de inhibare a dezvoltării microorganismelor, în același timp unele din antibioticele oficiale au fost mai puțin active și microflora nu a manifestat sensibilitate față de ele.

Etapa: Elaborarea și implementarea tehnologiilor performante de bioconversie a deșeurilor organice.

Obiectivele:

- Determinarea concentrației suspensiei algale *Chlorella vulgaris*, necesară pentru ameliorarea caracterelor morfologice și procesului de reproducere a viermiculturii în scopul obținerii viermicompostului.

Rezultatele:

În rezultatul cercetărilor efectuate, privitor la influența suspensiei algale *Chlorella vulgaris* asupra caracterelor morfologice, procesului de reproducere și eficacității prelucrării deșeurilor organice, s-a constatat, că suspensiile algale în concentrație de 25 %, 50 % și 75 % au influențat semnificativ asupra dezvoltării caracterelor morfologice (lungimea indivizilor maturi din variantele experimentale a sporit, respectiv cu 27,56 %, 27,06 % și 25,74 %; diametrul – cu 27,56 %, 27,06 % și 25,74 %; masa corporală - cu 9,61 %, 5,77 % și 9,62 %, în comparație cu cele a celor din lotul martor), procesului de reproducere (numărul indivizilor maturi în variantele experimentale au sporit, respectiv cu 10,64 %, 14,00 %, 9,24 %, cel al rămelor juvenile a sporit, respectiv de 2,48 ori 2,72 ori și 2,10 ori, iar al coconilor - de 2,24 ori, 2,42 ori și 1,90 ori, în comparație cu cel al celor din varianta martor).

A fost constatat, că suspensiile algale în concentrație de 25 %, 50 % și 75 % au influențat asupra cantității de deșeuri organice supuse prelucrării, care a depășit-o pe cea din varianta martor, respectiv cu 17,3 %, 25,22 % și 13,04 %. Cantitatea viermicompostului brut obținut în variantele experimentale a depășit-o pe cea din varianta martor, respectiv cu 36,23 %; 47,83 % și 30,43 %, iar a viermicompostului uscat, respectiv cu 18-38 %, 25,35 % și 14,21 %.

ANUL 2013

1. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Bovinelor

Echipa: Dr. hab. V. Focșa, dr. hab., m.c. AȘM, S. Chilimar, dr. hab. V. Radionov, dr. A. Constandoglo, V. Curuliuc, A. Parasca, E. Gradinari, V. Ciubatico.

Etapa: Ameliorarea raselor de taurine Bălțată cu negru tip moldovenesc, Simmental și Roșie estonă în scopul obținerii taurilor lideri și creării noilor linii și ramificații marcate cu potențial genetic 6600-8000 kg lapte

Obiectivele:

- Evaluarea caracterelor productive și a exteriorului a raselor de taurine crescute în STE „Maximovca” și crearea nucleului de selecție destinat reproducției;
- Elaborarea programului de ameliorare a taurinelor omologate în țară pentru anii 2014-2020;
- Studiul structurii genetice și stabilirea alelofondului a taurinelor din STE „Maximovca”.

Rezultatele:

A fost studiat exteriorul vacilor primipare a tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru (n=20), Roșie estonă (n=10) și Simmental (n=3) și a vacilor adulte (lactația a III) a tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru (n=13) și Roșie estonă (n=9) prin măsurătorile somatometrice. S-a stabilit că pe unele măsurători vacile primipare și cele adulte nu corespund standardului rasei. Studiul capacităților tehnologice a ugerului la primipare a raselor studiate a demonstrat că intensitatea mulsului era mai sporită la rasa Simmental.

A fost efectuată testarea creșterii și dezvoltării tineretului taurin în diferite perioade de creștere. Analiza datelor obținute demonstrează că vițelele din tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru la vârsta de 6 luni pe cele mai importante măsurători, așa ca înălțimea la greabăn și înălțimea la crupă a constituit respectiv 103 și 107 cm. La rasa Holstein și Simmental respectiv 107 și 111 cm, la vacile din rasa Roșie estonă 102 și 107 cm. La vârsta de 12 luni tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru la măsurătorile înălțimea la greabăn și înălțimea la crupă aveau respectiv 112 și 118 cm, vițelele din rasa Holstein respectiv cu 113 și 117 cm.

Prin cercetările imunogenetice efectuate s-a stabilit că în spectrul antigenic a taurinelor din rasele Holstein, tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru, Roșie estonă și Simmental din STE „Maximovca” n-au fost depistate 4 (G_1, P', B'', U''). Antigenele A_2, G_2, Y_2, E'_2 , au o frecvență mai înaltă la tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru față de celelalte rase studiate,

cu o variație cuprinsă între limitele de 0,1325-0,4744 și invers la antigenile S_1 , U' frecvența era mai joasă în limetele 0,1667-0,2222. Cele mai răspândite alele: la tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru au fost B_2O_1 (0,0576), I_2 (0,0769), G_1I_1 (0,0769), Q' (0,0385); la rasa Holstein mai răspândite au fost $G_2Y_2E_1'Q'$ (0,1667), Q' (0,1111), $D'G'O'$ (0,0556); la rasa Roșie estonă alelele O_1T_1 (0,1071), O_1 (0,0714), B_2O_1 (0,0714), $I'Q'$ (0,0535), Y_2Y' (0,0357) și pentru rasa Simmental mai răspândite sunt alelele B_2O_1 (0,1667).

2. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Ovinelor și Caprinelor

Echipa: Dr. hab. P. Liuțcanov, dr. O. Mașner, dr. S. Evtodienco, I. Tofan, M. Scripnic, N. Lasac.

Etapa: Consolidarea și ameliorarea aptitudinilor pentru producția de carne a populației ovinelor Țigaie de tip moldovenesc.

Obiectivele:

- Aprecierea variabilității fenotipice și genotipice a ovinelor țigaie în fermele de prăsilă și crearea nucleelor de selecție;
- Evaluarea aptitudinilor de creștere și producție a metişilor (F_1) obținuți din încrucișarea.

Rezultatele:

În patru ferme din republică (CAP "Elita-Alexanderfeld" r-nul Cahul; STE „Maximovca” r-nul Anenii Noi; CAP "Albota" r-nul Taraclia; Î.I. „Nicu Tudor” r-nul Cahul) incluse în cercetări s-au reprodus și evaluat prin testări individuale în cursul anului performanțele de prăsilă și producție a ovinelor de rasa Țigaie, totalizând 5918 capete, inclusiv: 2003 miei la naștere, 1547 capete de tineret la vârsta de 3,5 luni (înțărirea și bonitarea provizorie), dintre care 701 berbecuți și 846 mieluțe, 850 capete de tineret la vârsta de 12-14 luni (bonitare completă), 1759 capete de oi adulte și 59 capete de berbeci-reproducători.

În baza testărilor efectuate asupra ovinelor și conform obiectivelor selecției s-au creat nuclee de selecție, pentru reproducerea ulterioară a generației:

- CAP "Elita-Alexanderfeld" - 1326 capete, inclusiv 26 berbeci reproducători, 1143 oi, 68 miori și 89 mioare. Intensitatea selecției a constituit respectiv pe grupe: 63,4 %, 82,1 %, 66,7 % și 23,7 %;

- STE „Maximovca” - 116 capete, inclusiv 96 oi, 2 miori și 18 mioare. Intensitatea selecției a constituit pe grupe: 91,4 %, 100,0 % și 72,0 %, corespunzător;

- CAP "Albota" - 55 capete, 48 oi, 2 miori și 5 mioare. Intensitatea selecției a constituit: 28,2 %, 100,0 %, 9,1 %, corespunzător pe grupe.

- Î.I. "Nicu Tudor" - 348 capete, inclusiv 1 berbeci reproducători, 266 oi, 5 miori și 76 mioare. Intensitatea selecției a constituit pe grupe: 12,5 %, 87,2 %, 26,3 % și 28,3 %, corespunzător. În total la grupele selectate s-au atribuit 1845 capete de ovine țigaie.

În ferma Stațiunii Tehnologico-Experimentale „Maximovca” a Institutului a fost continuat studiul la grupele de oi țigaie de prima, a două, a treia, a patra, a cincea și șasea fătare, s-a cercetat producția de lapte în primele 20 zile de lactație. S-a calculat eficiența economică la 1 cap., de tineret pentru prăsilă și oile adulte.

În SRL „Rudon Grup” și STE "Maximovca" a fost studiată greutatea corporală a mioarelor din rasa Țigaie și F_1 ♀Țigaie x ♂ Benthaimer la naștere, la înțărirea și la vârsta de 6-8 luni. La vârsta de 12-14 luni s-au bonitat conform instrucțiunii de bonitare a ovinelor cu lână semifină 23 miori și 74 mioare.

Pentru studierea dimensiunilor corporale ale ovinelor la vârsta de înțărirea 3-3,5 luni, au fost supuși măsurătorilor somatometrice cu calcularea ulterioară a indicilor corporali, 15 berbecuți și 15 mioare metise din tipul productiv de lapte ♀Țigaie x ♂ Benthaimer, la vârsta 12-

14 luni s-au cercetat: 15 capete de miori și 15 capete de mioare ♀ *Țigaie* x ♂ *Benthaimer*, și 15 capete mioare ♀ *Țigaie* x ♂ *Suffolk*.

Conform programului de lucru și metodelor de cercetare pe anul curent s-a elaborat «Programul de creștere și ameliorare a ovinelor și caprinelor în R. Moldova». Concomitent, programul elaborat s-a axat și pe problema importului și utilizării raselor de ovine și caprine specializate (carne, lapte).

Etapa: Ameliorarea capacităților genetice și performanțelor productive pentru producția de lapte a efectivului ovinelor de tip Karalul moldovenesc.

Obiectivele:

- Aprecierea și selectarea ovinelor de tip Karakul Moldovenesc după indicii productivi și crearea nucleelor de prăsilă;
- Evaluarea calității laptelui și a brânzei de oaie și capră separat și în amestec.

Rezultatele:

S-au apreciat calitățile fenotipice și genotipice la 200 miei. Mieii de clasa elita constituie 34,5 % și cei de clasa I respectiv 59,6 %; tipul de buclaj al mieilor este reprezentat de cei cu tip plat cu o pondere de 40,5 %, cu tip jachet și cotal respectiv 36,5 și 18,5 %. Ponderea mieilor cu mătosozitate excelentă este de 49,0 %, iar valoarea medie a indicelui pe turmă constituie 7,24±0,11; ponderea mieilor cu luciul intens a învelișului pilos este de 48,5 %, iar valoarea medie a acestuia pe turmă constituie 7,08±0,12. Pe lotul de miei brumării cei de colorații solicitate: mărmurie, albăstrie, mărgăritară, argintie reprezintă 63,6 %.

La fermele de prăsilă „Borzin G.I.” și „Gavriș S.V.” clasamentul mieilor elita și clasa I constituie 82,1 și 83,5 %, iar tipurile de buclaj solicitate respectiv 90,4 și 93,4 %.

În nucleu de prăsilă la STE „Maximovca” s-au selectat 254 ovine inclusiv: 32,3 % de clasa elita, 67,7 % de clasa I care posedă tipuri de buclaj jachet 52,0; plat 33,0 și costal 15,0 %; masa corporală medie a ovinelor din nucleul de selecție este satisfăcătoare și reprezintă: la oi 55,6±0,41; la mioare de 18 luni 49,8±0,46; la berbecuți de 6 luni 38,5±0,8; la mieluțe de 6 luni 31,3±0,4 kg. S-au testat după calitățile descendenței 5 berbeci-reproducători, dintre care 1 berbec a fost apreciat ca ameliorator relativ și 1 berbec ca fiind neutru. Eficiența economică a nucleului de prăsilă în raport cu standardul tipului constituie 304,27 lei/cap;

Brânzeturile din amestec de lapte de capre și oi sunt mai solicitate de cât cele din lapte pur (ne amestecat).

Etapa: Implementarea raselor de caprine specializate pentru producția de lapte și crearea fermei (model) de caprine pentru prăsilă

Obiectivele:

- Evaluarea caprinelor de import, crearea nucleelor de selecție;
- Elaborarea Programului de creștere și ameliorare a ovinelor și caprinelor în R. Moldova (2014-2020).

Rezultatele:

Au fost cercetate caprinele de rase specializate pentru lapte – Saanen și Alpină franceză, din două ferme situate în zona de Centru a republicii, Cricova, mun. Chișinău (Saanen (S.) și Alpină franceză (A.F.) din G.Ț. ”Dodi Liliana” – importate în a. 2012 din Austria) și s. Răzeni, r-nul Ialoveni (Saanen, SRL ”Agrolacta-M” – importate în luna iulie a. 2013 din Polonia) în număr total de **224 capete**, inclusiv:

- în G.Ț. ”Dodi Liliana: 28 capre S. de lactația I și 28 capre A.F. de lactația I, 2 masculi de rasa Saanen și 2 masculi de rasa Alpină franceză; 34 capete tineret an curent, din care 23 capete de rasa Saanen și 11 capete de rasa Alpină franceză;

- în SRL "Agrolacta-M", caprine de rasa Saanen – total 130 femele, din care în vîrsta de 3-6 ani – 40 capete, în vîrstă de 14-16 luni – 19 capete, în vîrstă de 8-10 luni – 18 capete și tineret de 4-6 luni – 53 capete.

Concomitent, s-a evaluat tineretul metis obținut în G.Ț "Dodi Liliana" - F₁ (S x C.L.) în număr de 6 iedițe și F₁ (A.F. x C.L.) – 12 iedițe.

S-a constatat că caprele de rasa Saanen și Alpină franceză importate din Austria au confirmat în condițiile noastre potențialul producției de lapte și a greutateii corporale propriu raselor respective. La prima lactație caprele Saanen au produs 475,1 litri de lapte în 268,4 zile de lactație, avînd greutatea corporală medie la cîntăritul de toamnă de 58,7 kg. Respectiv caprele de aceeași vîrstă de rasa Alpină franceză – 560,8 litri lapte în 261 zile, cu greutatea corporală medie de 53,6 kg/cap.

Caprinele de rasa Saanen din SRL "Agrolacta-M" ce sau importat din Polonia în luna iulie anul curent, au demonstrat în toamnă greutate corporală redusă, trecînd dificil perioada de stres provocat de transportarea, staționarea timp de 2 săptămîni pe teritoriul Romîniei înainte de a fi aduse în fermă.

S-a elaborat «Programul de creștere și ameliorare a ovinelor și caprinelor în R. Moldova». Concomitent, programul elaborat s-a axat și pe problema importului și utilizării raselor de ovine și caprine specializate (carne, lapte).

Etapa: Testarea raselor de iepuri importate, crearea și implementarea noilor hibrizi de carne, carne-blană cu productivitate și rezistență sporită

Obiectivele:

- Creșterea și evaluarea iepurilor de casă din rasele pure Neozeelandez-Alb și Californiană, selectarea nucleelor de prăsilă.

Rezultatele:

Femelele din cele două rase de iepuri cercetate se caracterizează printr-o prolificitate sporită. Prolificitatea iepuroaicelor în medie la rasa Neozeelandez-Alb constituie $8,40 \pm 0,22$ cap., și $8,20 \pm 0,35$ cap., la rasa Californiană cu o viabilitate a puilor respectiv 95,20 și 95,10 %. Greutatea unui pui la fătare la rasa Neozeelandez-Alb constituie $50,70 \pm 0,32$ g, iar la rasa Californiană - $50,50 \pm 0,31$ g. Potrivit rezultatelor obținute la bonitare s-au selectat 2 loturi de iepuri pentru nucleul de prăsilă. La rasa Neozeelandez Alb s-au selectat 37 cap., de femele și 8 masculi, concomitent la rasa Californiană s-au selectat 35 cap., de femele și 5 masculi. Lotul de masculi al rasei Neozeelandez-Alb selectați posedă o greutate corporală de $4,60 \pm 0,14$ kg, iar femelele respectiv $4,77 \pm 0,11$ kg. Masculii din rasa Californiană posedă greutate corporală medie de $4,26 \pm 0,12$ kg și femelele respectiv $4,62 \pm 0,10$ kg.

Comercializarea tineretului cunicol de reproducere crescătorilor de iepuri din republică a constituit 71 cap. din ambele rase cu o sumă de 27954,0 lei.

3. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Suinelor

Echipa: Dr. V. Harea, dr. I. Donica, dr. L. Caisîn, dr. hab. V. Radionov, V. Brenici, T. Snitco, L. Ganea, A. Strașnei.

Etapa: - Ameliorarea și implementarea resurselor genetice de suine utilizînd tehnologiile avansate de reproducere, creștere și alimentație.

Obiectivele:

- Testarea tineretului de generația II (F₂) de rasele Landrace x Pietrain și Yorkshire x Duroc după performanțele proprii, identificarea genotipurilor cu însușiri superioare și folosirea lor la obținerea animalelor de generația III (F₃);

- Reevaluarea unor factori nutriționali și norme de furajare a hibridilor de suine destinate producției de carne cu scopul de a facilita realizarea întregului lor potențial genetic de productivitate.

Rezultatele:

S-au obținut rezultate noi privind productivitatea scroafelor și particularitățile morfo-productive ale tineretului suin birasial F₃, obținut prin combinarea genotipurilor F₂ de la rasele YxD și LxP.

Performanțele hibridilor F₃ au constituit; pentru varianta YxD x YxD – prolificitatea - 9,5 purcei, masa lotului de purcei la 60 zile - 150,1 kg; sporul mediu zilnic până la vârsta 90 zile – 292,3 g; pentru varianta LxP X LxP - respectiv 9,8 purcei, masa lotului de purcei la 60 zile - 124,2 kg; sporul mediu zilnic până la vârsta 90 zile – 318,7 g; s-a efectuat reevaluarea rețetelor de nutrețuri combinate destinate tineretului suin din generația F₂ - Landrace x Pietrain pe grupe de vârstă. În rezultatul cercetărilor s-a obținut: sporul mediu zilnic înregistrat a constituit 568 g, consum specific - 3,44 kg/kg spor în greutate, randamentul la sacrificare – 83,06 %. Nivelul energetic și nutritiv al rețetelor utilizate a constituit: în perioada de creștere – 12,46 MJ și 15,03 % P.D. și în perioada de creștere-finisare - 12,46 MJ și 14,65 % P.D corespunzător.

A fost elaborat și editat ghidul ”Руководство по проведению научных экспериментов по кормлению свиней”; Monografia ”Микотоксикозы свиней”, Obținute 15 medalii și diplome la diverse expoziții internaționale; 3 brevete de invenții (coautori) și depuse 2 cereri.

4. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Păsărilor

Echipa: Dr. hab. I. Bîzgu, dr. hab. A. Șumanshii, N. Zestrea, B. Demcenco, F. Roșca, V. Tăriță.

Etapă: - Testarea și implementarea raselor și crosurilor de păsări de import în condițiile de exploatare a Republicii Moldova.

Obiectivele:

- Crearea populației de găini (F₃) și formarea nucleului de selecție pentru obținerea subrasei noi de găini mixte;

- Testarea hibridului comercial de găini de rase grele COBB-500;

- Optimizarea regimurilor tehnologice de microclimă pentru creșterea intensivă a puilor broileri.

Rezultatele:

S-a constatat că calitățile morfo-productive și reproductive ale populației de găini generației (F₃) sunt: producția de ouă 210 buc., sau cu 6,1 % mai mare față de rasele inițiale; fecunditatea ouălor 91,5 %, ecloziunea - 86,7 % . Supravețuirea păsărilor (găinilor) pe parcursul exploatării este înaltă - peste 92,0 %.

În rezultatul testării crosului comercial de găini rase grele COBB-500, s-a stabilit că la vârsta de 178 zile femelele intră în ciclul de ouat; viabilitatea constituie 92,8 % sau mai mare decât la rasele inițiale cu 2,2 %; conversia furajelor la creșterea 1 kg de masă vie a femelei - 1,946 kg, a masculului - 1,746 kg u.n. Puii broiler crosului COBB-500 crescuți în condițiile

microclimatului recomandat ating masa vie 2000 g, după 7 săptămâni de creștere, consumând la 1 kg de spor 2,3-2,4 kg de hrană.

Regimurile tehnologice de microclimat optimizate și recomandate pentru producători de carne de pasăre permit obținerea cărnii cu cheltuieli minime de energie.

5. Laboratorul Biotehnologiei în Reproducție și Transfer de Embrioni

Echipa: Dr. hab. Gr. Darie, dr. S. Vacevschi, dr. E. Marandici, V. Donia, G. Osipciuc, N. Matveenco, I. Cerbu, N. Bradu, I. Djenjera.

Etapa: - Elaborarea și implementarea biotehnologiilor moderne în accelerarea modificării structurii genetice a populațiilor de animale omologate în țară.

Obiectivele:

- Experimentarea remediilor hormonale optime de sincronizare a estrului la femelele receptoare de embrioni cu cea a donatoarelor.

Rezultatele:

A fost stabilit efectul preparatelor tisulare pentru inducerea stimulării estrului la vacile receptoare de embrioni.

Etapa: - Perfecționarea tehnologiilor de conservare a materialului seminal.

Obiectivele:

- Evaluarea abilității de fecundare a materialului seminal conservat prin folosirea preparatelor din clasa glucozidelor;

- Studiul mediilor de diluție pentru conservarea spermei de vier.

Rezultatele:

A fost determinat că utilizarea mediilor de conservare pe bază de GHȚS a permis menținerea mobilității spermatozoizilor după 2 zile de păstrare la 67,46 %, viabilitatea la 82 %, procentul de spermatozoizi normali - 88,33 % și a fecundității scroafelor 66,7±12,01.

A fost determinat că evaluarea mediului de conservare pe bază de PAMIX cel a permis obținerea unei mobilități a spermatozoizilor de 71,66 % după 4 zile de conservare, viabilitatea spermatozoizilor s-a încadrat în 83,66 %, a permis de a obține un procent bun de spermatozoizi normali și o fecunditate a scroafelor de 70,0±9,67.

A fost determinat că utilizarea mediului de congelare pe bază de PAMIX cel a permis menținerea mobilității la 72,81 % după 4 zile de conservare, viabilitatea spermatozoizilor s-a încadrat în 88,80 %, a permis obținerea unui procent bun de spermatozoizi normali - 88,80 % și o fecunditate a scroafelor de 80,0±8,89 %.

A fost determinat că utilizarea mediului de diluție pe bază de ANDROHEP a permis menținerea mobilității spermatozoizilor la nivel de 73,56 % după 7 zile de păstrare la temperaturi hipotermale (16-18 °C), o viabilitate a spermatozoizilor la nivel de 90,6 % un procent de spermatozoizi normali de 92,66 și o fecunditate a scroafelor de 81,8 %.

A fost determinat că cel mai înalt indice a gestației a fost obținut la însămânțarea scroafelor cu material seminal diluat cu diluantul ANDROHEP și conservat la temperaturi hipotermale pe o perioadă de 7 zile – 81,9 %.

A fost determinat că utilizarea preparatului MDL-2 ca component suplimentar introdus în diluantul GHȚS în concentrație de 0,1-0,4 % a dat posibilitatea de a prelungi durata păstrării spermatozoizilor la 48 ore cu o mobilitate de 70 %.

Etapa: - Elaborarea și implementarea metodelor efective pentru tratarea sterilității simptomatice la femele.

Obiectivele:

- Elaborarea și implementarea schemei eficiente pentru tratarea sterilității simptomatice.

Rezultatele:

A fost determinat că folosirea preparatelor din grupa antioxidantilor și preparatului tisular au asigurat un efect pozitiv în procesul pregătirii berbecilor pentru sezonul de montă.

A fost apreciat efectul diverselor scheme de tratare cu diverse preparate tisulare și din material vegetal asupra indicilor clinici, hematologici, biochimici și a fecundității la vacile cu sterilitate simptomatică.

6. Laboratorul Nutriție și Tehnologii Furajere

Echipa: Dr. hab. S. Coșman, dr.hab. M. Bahcivanji, dr. Iurcu Iulian, V. Coșman, Cuba Lidia, Caimacan Alexandra.

Etapa: Perfecționarea și aprobarea unor elemente tehnologice noi de preparare și păstrare a nutrețurilor cu folosirea bioconservanților .

Obiectivele:

- Elaborarea unor metode tehnologice de conservare a nutrețurilor suculente (bostani, tescovină de mere) cu, și fără utilizarea bioconservanților;

- Aprobarea în condiții practice a noii scheme de alimentație a vițelilor până la vârsta de 70 zile;

- Determinarea componenței chimice și indicilor calitativi a furajelor preparate în 2012 cu ajutorul bioconservanților în condiții de producere;

- Elaborarea și pregătirea către editare a recomandărilor “Utilizarea microalgelor *Chlorella Vulgaris* în zootehnie”.

Rezultatele:

Rezolvarea obiectivelor a fost efectuată prin conservarea în condiții de laborator și semiproducere a așa furaje suculente ca bostanii și tescovina de mere cu și fără utilizarea bioconservantului „Litosil”. De asemenea a fost determinată componența chimică și indicii calitativi ai furajelor preparate în anul 2012 cu utilizarea bioconservantului Litosil. A fost aprobată în condiții practice o nouă schemă de alimentație a vițelilor de la naștere și până la vârsta de 70 zile, care se deosebește de cele tradiționale prin utilizarea substituentului de lapte, și a pro/prebioticului “Imbo”.

Au fost elaborate și publicate recomandările „Utilizarea microalgelor *Chlorella Vulgaris* în zootehnie ca un aditiv biologic eficient”.

7. Laboratorul Metode de Combatere și Profilaxie a Maladiilor

Echipa: Dr. hab., acad. AII, R. Moscalic, dr. V. Enciu, dr. N. Stratan, L. Cremeneac, T. Boclaci, S. Cherghei, Z. Chiruneț.

Etapa: Elaborarea și implementarea măsurilor științifice și practice de lichidare și profilaxie a Leucozei Enzootice Bovine (LEB).

Obiectivele:

- Determinarea influenței vacilor, infectate cu VLB, asupra stării fiziologice, riscului infectării descendenților și animalelor ce vin în contact cu ele.

Rezultatele:

Conform rezultatelor multiplelor cercetări, analizei clinice și productivității vacilor infectate cu VLB, a fost constatat că apare riscul pentru sănătatea descendenților și infectarea animalelor ce vin în contact cu acestea, care demonstrează necesitatea de a interzice aflarea animalelor infectate cu cele sănătoase.

A fost demonstrat, că în calitate de criterii pentru eradicarea leucozei bovine trebuie să servească situația clinică (analiza hematologică) și respectarea cerințelor eticii profesionale, deservirea și exploatarea animalelor domestice, în gospodăriile și teritoriile nefavorabile la leucoză.

Prima dată în anul 2013 a fost lichidată leucoza bovină la ferma STE „Maximovca”, care a devenit una dintre cele patru gospodării de prăsilă din Moldova favorabile la leucoză.

Etapa: Elaborarea tacticii și metodei diagnosticării operative, tratamentului și profilaxiei eficiente a mamitelor.

Obiectivele:

- Aprecierea caracteristicilor antibacteriene a preparatului „Enoxil” în tratarea leziunilor și mastitelor.

Rezultatele:

A fost constatat, că administrarea parenterală (subcutanat, intramuscular) a preparatului „Enoxil” în concentrație de 1 % vițelilor, nu a provocat schimbări a stării patologice și indicatorilor hematologici, iar utilizarea unguentului „Enoxil” de 5 % în tratarea rănilor la iepuri, leziunilor în regiunea capului la cai, ugerului și corpului la vaci a manifestat un efect terapeutic înalt. Unguentul „Enoxil” de 1 % a dus la tratarea conjunctivitei purulente la iepuri.

La testarea în vitro a fost constatată activitatea preparatului „Enoxil” în dependență de fungii din grupa Actinomicete, selectate din locurile lezate a pielii vacilor.

Etapa: Elaborarea și implementarea tehnologiilor performante de bioconversie a deșeurilor organice.

Obiectivele:

- Determinarea influenței suspensiei algale *Chlorella vulgaris*, în concentrație de 25 % și 50 %, asupra caracterelor morfologice și procesului de reproducere a viermiculturii în scopul obținerii viermicompostului și investigarea extractului pregătit din acesta.

Rezultatele:

A fost constatat, că indicatorii de calitate (potasiul, fosforul, magneziul și humusul) a viermicompostului obținut în variantele, unde pentru stropire au fost folosite suspensiile algale *Chlorella vulgaris*, în concentrație de 25 %, 50 % i-au depășit, respectiv cu 13,15 % și 15,79 %; 24,3 % și 29,73 %; 14,45 și 32,53 %; 13,71 % și 16,27 % pe cel din mostrele variantei martor.

Suspensiile algale *Chlorella vulgaris*, în concentrație de 25 % și 50 %, au influențat de asemenea asupra caracterelor morfologice (lungimea, diametrul și masa corporală) sporindu-le, respectiv cu 3,66 % și 4,99 %; 8,8 % și 15,5 %; 3,20 % și 6,50 %; procesului de reproducere, în care numărul coconilor și al râmelor juvenile în variantele experimentale au sporit respectiv de 1,77 ori - 1,94 ori și 2,11 – 2,34 ori și asupra cantității de deșeuri organice prelucrate și

viermicompost obținut, care a depășit-o, respectiv cu 13,10 % și 22,07 %; 31,03 % și 43,68 % pe cea din varianta martor.

În extractele obținute din viermicompost cu fracția de 1,0 mm, 5,0 mm și 10,0 mm și apă, în proporție de 1:10 și 1:100, păstrate timp de 18 ore la temperatura de 75 °C, în condiții de termostat, valorile acidității active și azotului total au fost respectiv cu 5,57 % - 18,71 % și 10,46 % - 175,86 % mai sporite decât la etapa inițială.

Suspensiile algale *Chlorella vulgaris*, în concentrație de 25 % și 50 %, pot fi utilizate în calitate de amelioratori în tehnologia bioconversiei deșeurilor organice prin viermicultivare.

ANUL 2014

1. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Bovinelor

Echipa: Dr. hab. V. Focșa, dr. hab., m.c. AȘM, S. Chilimar, dr. hab. V. Radionov, dr. A. Constandoglo, Gh. Tataru, V. Curuliuc, A. Parasca, E. Gradinari, A. Vahnovan, V. Ciubatico.

Etapa: Ameliorarea raselor de taurine Bălțată cu negru tip moldovenesc, Simmental și Roșie estonă în scopul obținerii taurilor lideri și creării noilor linii și ramificații marcate cu potențial genetic 6600-8000 kg lapte

Obiectivele:

- Evaluarea și selectarea taurinelor de rasă în STE „Maximovca” după caracterele productive și de exterior pentru crearea nucleelor de selecție;
- Testarea tineretului taurin din diferite rase după producția proprie și exterior, destinat pentru creștere și reproducție în STE „Maximovca”;
- Studiul spectrului antigenic a taurinelor din rasele Holstein, Simmental, Roșie estonă și tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru în scopul marcării genotipurilor.

Rezultatele:

A fost studiat exteriorul vacilor primipare a tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru (n=9), Holstein (n=7), Roșie estonă (n=5) și Simmental (n=2) și a vacilor adulte a tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru (n=6), Roșie estonă (n=4) și Simmental (n=3) prin măsurătorile somatometrice. S-a stabilit că majoritatea măsurătorilor la vacile primipare și cele adulte corespund standardului rasei. Primiparele din rasa Holstein aveau o înălțime medie la greabăn 142 cm, înălțimea la crupă de - 143,7 cm, perimetrul toracic - 187 cm, ce le caracterizează ca animale destul de masive. După forma ugerului cota vacilor adulte din tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru forma de cadă, ca și la primipare, a fost de 71,4 %, la vacile adulte din rasa Roșie estonă - cu 15 % mai mult, decât la primipare.

A fost efectuată testarea creșterii și dezvoltării tineretului taurin în diferite perioade de creștere. Cea mai mare deviere de la cerințele standardelor corespunzătoare după masa corporală la vârsta de 6-8-10 luni se observă la vițelele de tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru și rasei Simmental. Așa la vârsta de 10 luni devierea de la standard varia de la 8,1 până la 8,4%, iar la vârsta de 12 luni – de la 6,2 până la 11,6 % corespunzător. Analiza dinamicii divizibilității creșterii măsurătorilor la vițele de tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru, de rasele Roșie estonă și Simmental în această perioadă a demonstrat că de la vârsta de 6 până la 12 luni se observă o mărire aproape egală a divizibilității următoarelor măsurători: înălțimea la greabăn (8,5-12,0 %), înălțimea la crupă 811,1-13,1 %), adâncimea toracelui (11,2-13,0 %) și lungimea trunchiului (7,0-12,3 %).

Prin cercetările efectuate s-a stabilit că în spectrul antigenic a taurinelor tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru, a raselor Holstein, Roșie estonă și Simmental din 49 de antigene studiate au fost depistate 27, 20, 40 și 22 corespunzător. La taurinele tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru și rasei Holstein o frecvență înaltă aveau antigenele G₂,

G₃, I₂, Y₂, D', E'₂, Q' G₂, G₃, I₂, Y₂, D', E'₂, Q', ce este caracteristic pentru rasele de tulpină Bălțată cu negru. În alelofondul tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru cele mai frecvente alele au fost G₂Y₂E'₂Q', G₁I₁, G'', I₂, care sunt markeri pentru această populație. La taurinele de rasă Roșie estonă se observă o frecvență înaltă a alelelor B₁G₁, B₂QE'₂P'Q, B₂P', G₁I₁, I₂.

A fost efectuată verificarea paternității în descendența taurilor Caras 656 și Aisberg 81, erori nu s-au depistat.

2. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Ovinelor și Caprinelor

Echipe: Dr. hab. P. Liuțcanov, dr. O. Mașner, dr. S. Evtodienco, I. Tofan, M. Scripnic, N. Lasac.

Etapa: Consolidarea și ameliorarea aptitudinilor pentru producția de carne a populației ovinelor Țigaie de tip moldovenesc

Obiectivele:

- Monitorizarea științifică și menținerea performanțelor productive ale populației ovinelor Țigaie de tip moldovenesc crescute în rasă pură;
- Evaluarea creșterii și dezvoltării, aptitudinilor de producție a metişilor în comparație cu Țigaiul moldovenesc pentru lână carne lapte.

Rezultatele:

În trei ferme din republică (CAP "Elita-Alexanderfeld" r-nul Cahul; STE „Maximovca” r-nul Anenii Noi; SRL "Stîna Baciului" r-nul Cahul) incluse în cercetări s-au evaluat prin testări individuale în cursul anului 2014 performanțele de prăsilă și producție a ovinelor de rasa Țigaie, totalizând 5710 capete, inclusiv: 1816 miei la naștere, 1206 capete de tineret la vârsta de 3,5 luni (înțarcarea și bonitarea provizorie), dintre care 466 berbecuți și 740 mieluțe, 687 capete de tineret la vârsta de 12-14 luni (bonitarea completă), 1914 capete de oi adulte și 87 capete de berbeci-reproducători.

În baza testărilor efectuate asupra ovinelor și conform obiectivelor selecției s-au creat nuclee de selecție, pentru reproducerea ulterioară a generațiilor:

- CAP "Elita-Alexanderfeld" - 975 capete, inclusiv 54 berbeci reproducători, 835 oi, 46 miori și 40 mioare. Intensitatea selecției a constituit respectiv pe grupe: 84,4 %, 72,3 %, 83,6 % și 9,4 %;

- STE „Maximovca” - 87 capete, inclusiv 2 berbeci reproducători, 69 oi, 5 miori și 11 mioare. Intensitatea selecției a constituit pe grupe: 40,0 %, 51,5 %, 62,5 % și 44,0 %, corespunzător;

- SRL "Stîna Baciului" - 318 capete, inclusiv 4 berbeci reproducători, 263 oi și 51 mioare. Intensitatea selecției a constituit pe grupe: 66,7 %, 94,3 % și 29,1 %, corespunzător.

În total la grupele selectate s-au atribuit 1377 capete de ovine țigaie.

S-a calculat eficiența economică la 1cap de tineret pentru prăsilă și oile adulte.

În ferma Stațiunii Tehnologico-Experimentale „Maximovca” a Institutului a fost continuat studiul producției de lapte a ovinelor în primele 20 de zile de alăptare, este evident că vârsta influențează direct productivitatea pe lactație: I, II, III, IV, V, VI și VII.

S-a studiat producția de lapte la 110 cap., de oi în primele 20 de zile după fătare în anul 2014.

În SRL "Donastas com" s-a efectuat evaluarea a 289 cap., de miei la naștere și la înțarcare (3-3,5 luni), și 243 cap., de miei în vârstă de 6,0 - 6,5 luni din rasa Țigaie, metişilor ♀ Țigaie x ♂ Benthaimer, ♀ (♀ Țigaie x ♂ Benthaimer) X ♂ Benthaimer și ♀ Țigaie x ♂ Suffolk.

La vârsta de 12-14 luni s-au bonitat conform instrucțiunii de bonitare a ovinelor cu lână semifină 88 de mioare din rasa Țigaie, 4 miori și 56 mioare ♀ Țigaie x ♂ Benthaimer.

S-a studiat producția de lapte la oi în perioada de alăptare și a fost cercetată producția de lapte în perioada de muls la câte 10 capete de oi din rasa Țigaie, la metişii ♀ Țigaie x ♂

Benthaimer și ♀Țigaie x ♂Suffolk. Din fiecare grupă selectată a fost colectată proba medie de lapte și ulterior efectuată analiza compoziție chimice a laptelui la aparatul Lactosan MCC după următorii indicatori: grăsimea, SU, lactoza, proteina, substanțe minerale, densitatea.

În scopul cunoașterii aptitudinilor pentru producția de carne a berbecuților cercetați conform obiectivelor propuse s-a recurs la sacrificare de control a 3 berbecuți rasa Țigaie și 3 berbecuți metiși F_1 ♀Țigaie tip indigen x ♂Suffolk.

Etapa: Ameliorarea capacităților genetice și performanțelor productive pentru producția de lapte a efectivului ovinelor de tip Karalul moldovenesc

Obiectivele:

- Aprecierea performanțelor productive, selectarea ovinelor de tip Karakul Moldovenesc și crearea nucleelor de prăsilă;
- Determinarea polimorfismului proteic (kapa-cazeină) în laptele oilor karakul pentru selectarea berbecuților la fermele de prăsilă din republică.

Rezultatele:

S-au apreciat calitățile fenotipice și genotipice la 155 miei. Mieii de clasa elita constituie 21,9 % și cei de clasa I respectiv 65,8 %; tipul de buclaj al mieilor este reprezentat de cei cu tip plat cu o pondere de 41,9 %, cu tip jachet și costal respectiv 36,1 și 17,4 %. Ponderea mieilor cu mătosoitate excelentă este de 53,5 %, iar valoarea medie a indecelui pe turmă constituie $7,15 \pm 0,14$; ponderea mieilor cu luciul intens a învelișului pilos este de 51,6 %, iar valoarea medie a acestuia pe turmă constituie $7,16 \pm 0,14$. Pe lotul de miei brumării cei de colorații solicitate: mărmurie, albăstrie, mărgăritară, argintie reprezintă 58,8 %.

La fermele de prăsilă „Borzin G.I.” și „Gavriș S.V.” clasamentul mieilor elita și clasa I constituie 82,5 și 84,8 %, iar tipurile de buclaj solicitate respectiv 86,7 și 95,2 %.

În nucleu de prăsilă la STE „Maximovca” s-au selectat 120 ovine inclusiv: 38,3 % de clasa elita, 61,7 % de clasa I care posedă tipuri de buclaj jachet 43,4; plat 40,8 și costal 15,8 %; masa corporală medie a ovinelor din nucleul de selecție este satisfăcătoare și reprezintă: la oi $53,01 \pm 0,53$; la mioare de 18 luni $44,5 \pm 0,5$; la berbecuți de 6 luni $36,0 \pm 3,3$ la mielute de 6 luni $30,3 \pm 0,56$ kg. S-au testat după calitățile descendenței 6 berbeci-reproducători, dintre care 5 berbeciau fost apreciați ca neutri. Eficiența economică a nucleului de prăsilă în raport cu standardul tipului constituie 354,71 lei/cap.

Din lotul de 36 oi de culoarea sur studiate după genotipul kapa-kazeinei s-au relevat 3 oi cu genotipul BB și 6 oi cu genotipul AB care vor fi utilizate pentru selectarea berbecilor și ulterior sporirea producției de brânză.

Etapa: Implementarea raselor de caprine specializate pentru producția de lapte și crearea fermei (model) de caprine pentru prăsilă

Obiectivele:

- Evaluarea capacităților de creștere și dezvoltare a tineretului caprin – populație locală, rase specializate și metiși.

Rezultatele:

Au fost cercetate caprinele din populația locală în ferma G.Ț. ”Tomaș Oleg”, s. Șaptebani, r-nul Rîșcani, în care s-a stabilit prolificitatea caprelor fătate – 177 %, greutatea corporală a iezilor la fătare – 2,62 kg la masculi și 2,45 kg la femele; greutatea corporală a iezilor la vârsta de 30 zile – 5,88 kg și 5,52 kg corespunzător pe sexe, precum și la înțarcare realizată la vârsta medie a tineretului de 70 de zile. Valorile obținute au constituit 10,37 kg la masculi și 9,57 kg la femele. Evaluarea greutății corporale a tineretului caprin la vârsta de 6 luni a demonstrat unele

deficiențe în ce privește sporul de creștere a lor în perioada după înțârcare și ca urmare valori medii scăzute ale greutateii corporale de 17,72 kg la masculi și 17,7 kg la femele.

În ferma de rase specializate de caprine (G.Ț. "Dodi Liliana"), a fost evaluată greutatea corporală a tineretului de rasa Saanen și Alpină franceză, precum și iedițele metise (F₁) obținute din încrucișarea țapilor Saanen și Alpină franceză cu caprele de populație locală. S-a constatat că iezii nou născuți din rasa Saanen și din rasa Alpină franceză au valori înalte ale greutateii corporale la fătare (cu peste 1,5 kg față de greutatea iezilor obținuți de la caprele locale), se caracterizează prin spor în greutate corporală înalt, deci în primele 30 zile în medie circa 5,2 kg/cap. La vârsta de 6-8 luni tineretul caprin de rasa Saanen s-a prezentat bine dezvoltat – 38,5 kg masculi și 28,73 kg femele, iar cel de rasa Alpină corespunzător 32,2 kg și 30,0 kg.

Iedițele metise (F₁) obținute din încrucișarea cu țapii Saanen și Alpină franceză în primul an de creștere au depășit iedițele din populația locală de caprine, totodată, aceste cercetări necesită continuate în condiții identice pentru toate grupele.

Etapa: Testarea raselor de iepuri importate, crearea și implementarea noilor hibridi de carne, carne-blană cu productivitate și rezistență sporită

Obiectivele:

- Creșterea și evaluarea tineretului iepurilor de casă din rasele pure;
- Elaborarea recomandărilor cu privire la aspectele teoretice și practice de creștere a iepurilor.

Rezultatele:

Pe parcursul anului 2014 au fost testate și apreciate după calitățile productive și reproductivă rasele de iepuri Neozeelandez-Alb și Californiană la STE „Maximovca”.

Femelele din cele două rase de iepuri cercetate se caracterizează printr-o prolificitate sporită. Prolificitatea iepuroaicelor în medie la rasa Neozeelandez-Alb constituie $8,30 \pm 0,33$ cap., și $8,20 \pm 0,13$ cap., la rasa Californiană cu o viabilitate a puilor respectiv 86,74% și 82,92%. Greutatea unui pui la fătare la rasa Neozeelandez-Alb constituie $49,00 \pm 0,42$ g, iar la rasa Californiană $49,11 \pm 0,20$ g. În urma bonității s-au selectat 2 loturi de iepuri pentru nucleul de prăsilă. La rasa Neozeelandez Alb s-au selectat 35 cap., de femele și 5 masculi, concomitent la rasa Californiană s-au selectat 29 cap., de femele și 5 masculi. Lotul de masculi al rasei Neozeelandez-Alb selectați posedă o greutate corporală de $4,86 \pm 0,16$ kg, iar femelele respectiv $4,66 \pm 0,10$ kg. Masculii din rasa Californiană posedă greutate corporală medie de $4,34 \pm 0,26$ kg și femelele respectiv $4,40 \pm 0,08$ kg.

Comercializarea tineretului cunicol de reproducere în anul 2014 crescătorilor de iepuri din republică a constituit 58 cap., din ambele rase cu o sumă de 27075,00 lei. Au fost elaborate recomandări cu privire la "Aspectele teoretice și practice de creștere a iepurilor".

3. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Suinelor

Echipa: Dr. I. Donica, dr. A. Danilov, dr. L. Caisîn, dr. Gh. Roșcovan, V. Ceban, T. Snitco, S. Secrieru, A. Strașnei, Gh. Portărescu.

Etapa: - Ameliorarea și implementarea resurselor genetice de suine utilizând tehnologiile avansate de reproducere, creștere și alimentație.

Obiectivele:

- Obținerea și testarea diverselor variante de hibridi finali de suine, optimizarea schemelor de hibridare;
- Elaborarea rețetelor de nutrețuri combinate cu valoare deplină pentru realizarea potențialului heterozis ale suinelor.

Rezultatele:

S-au obținut rezultate relevante privind productivitatea scroafelor și particularitățile morfo-productive ale tineretului suin hibrid tetrasial și trirasial. Mai bune rezultate s-au constatat la hibridii finali tetrasiali obținuți prin combinarea genotipurilor ♀(YxD) x ♂(LxP): prolificitate – 11,5 purcei, greutatea unui purcel la vârsta de 60 zile – 15,9 kg, SMZ la 90 zile – 355,5 g, urmași de cei trirasiali din combinația ♀(LxP) x ♂D și din varianta ♀(LxP) x ♂Y.

Evaluarea performanțelor de creștere și îngrășare a hibridilor de suine obținuți în diferite variante de recombinare a genotipurilor, alimentați cu rațiile furajere suplimentate cu preparate Primix Forsil și Vitacorm Reo au demonstrat efectul pozitiv asupra sporului mediu zilnic ce a atins valori medii de 547,0 g, cu concomitentă reducere a consumului specific cu 6,9% față de lotul martor și o influență pozitivă asupra calității cărnii, prin conținut mai ridicat de proteine în carne cu 3,3 %; 7,3 % și 11,4 % față de lotul martor și, respectiv, genotipul tineretului supus îngrășării. Profitul net obținut per cap a variat - 62,56 - 70,54 lei în funcție de genotip.

Cercetările realizate, au contribuit la completarea bazei de date a Sowntului HIBRIMIN privind valoarea nutritivă a furajelor utilizate în alimentația porcinelor;

Au fost elaborate: **Recomandări** „Scheme de obținere a hibridilor finali”; **Ghid practic** „Tehnologii de furajare a suinelor în condițiile R. Moldova”; **Planul de împerecheri** a suinelor pentru anul 2014 în cadrul Î.S”Moldsuinhibrid”; - **3 scheme noi** de obținere a hibridilor finali trirasiali și tetrasiali; - **24 rețete de nutrețuri combinate** pentru diferite grupe fiziologice de porcine. Obținută **Medalia de aur** la expoziția ”Inventica-2014”.

4. Laboratorul Tehnologiei de Creștere și Exploatare a Păsărilor

Echipa: Dr. hab. I. Bîzgu, dr. hab. A. Șumanschi, N. Zestrea, B. Demcenco, F. Roșca, V. Tăriță.

Etapa: - Testarea și implementarea raselor și crosurilor de păsări de import în condițiile de exploatare a Republicii Moldova.

Obiectivele:

- Înmulțirea și testarea găinilor cârdului parental (F₄) creat prin încrucișarea găinilor rasei Tetra H cu cocoșii rasei Super Harco în scopul aprobării subrasei noi Moldovenească roșie;
- Creșterea prin încrucișare a găinilor rasei Super Harco cu cocoșii rasei Tetra H (F₁) în scopul obținerii urmașilor cu producție de ouă și carne înaltă, reproducție superioară și culoarea penajului neagră.

Rezultatele:

A fost obținută și testată în producție descendența (F₁) rezultată din încrucișarea raselor de găini mixte ♀Super Harco x ♂Tetra, cu scopul creării subrasei noi Moldovenească neagră. În rezultat, este format nucleul de selecție a găinilor metise sub forma de cârd parental.

Cercetările de testare în producție și selecția metişilor de generația F₄ obținuți din încrucișarea de absorbție (♀Tetra x ♂Super Harco) a permis crearea subrasei de găini mixte – **Moldovenească roșie**, cu producția de 213,2 buc., ouă la o găină introdusă la exploatare, cu intensitatea medie a ouatului – 65,04 % și greutatea medie a unui ou – 60,1 g.

Ouăle incubabile obținute de la cârdul parental au fecunditatea – 85,1 % și ecloziunea – 85,0 %.

Din 110541 capete de pui eclozionați – 64 % sunt de I categorie, 34 % de a II-a și numai 2 % de a III categorie de calitate.

Consumul specific de combifuraje la 10 buc., de ouă variază în limitele 2,1-2,3 kg.

5. Laboratorul Biotehnologiei în Reproducție și Transfer de Embrioni

Echipa: Dr. hab. Gr. Darie, dr. S. Vacevschi, dr. E. Marandici, V. Donia, G. Osipciuc, N. Matveenco, I. Cerbu, M. Șmelenco, N. Bradu, I. Djenjera.

Etapa: - Elaborarea și implementarea biotehnologiilor moderne în accelerarea modificării structurii genetice a populațiilor de animale omologate în țară.

Obiectivele:

- Experimentarea metodei de recoltare a embrionilor prin perfuzia coarnelor uterine.

Rezultatele:

A fost determinat că cele mai eficiente catetere pentru spălarea embrionilor de la femele donatoare de embrioni sunt cateterele produse de firma Willz Ruch și Mini Tub comparativ cu cateterul de firma IMV (Franța).

Etapa: - Perfecționarea tehnologiilor de conservare a materialului seminal.

Obiectivele:

- Evaluarea abilității de fecundare a materialului seminal conservat prin folosirea preparatelor din clasa glucozidelor.

Rezultatele:

A fost determinat că proporția mai mare de spermatozoizi cu mișcări progresive de înaintare s-a înregistrat la rasa Landrace.

A fost determinat că proporția de spermatozoizi cu diferențe nesemnificative a fost obținută între valorile spermatozoidelor cu mișcări progresive la rasa Landrace și cele obținute în cazul vierilor din rasele Pietrain, Duroc și Yorkshire.

A fost determinat că rezultatele obținute în crioconservarea spermei de vier nu au evidențiat diferențe semnificative în obținerea unei tehnologii eficiente.

A fost determinat că antrenamentul berbecilor pentru recoltare cu vaginul artificial are rezultate mai bune la rasa Țigae și Suffolk comparativ cu rasele Karakul, Benthaimer și Friza, materialul seminal obținut la recoltare fiind de cantitate redcată și bună.

A fost determinat că gradul de diluție a influențat asupra duratei de conservare prin refrigerare a materialului seminal obținut de la berbeci, și cele mai bune rezultate obținându-se la diluare spermei brute de 1:2 și 1:3.

Etapa: - Elaborarea și implementarea metodelor efective pentru tratarea sterilității simptomatice la femele.

Obiectivele:

- Elaborarea și implementarea schemei noi pentru tratarea sterilității simptomatice.

Rezultatele:

A fost apreciată eficacitatea înaltă a schemelor de tratare a vacilor cu endometrită puerperală prin administrarea noului preparat antiseptic elaborat în condițiile laboratorului.

A fost determinată eficacitatea profilactică a extractului vegetal la vaci cu retenții placentare.

6. Laboratorul Nutriție și Tehnologii Furajere

Echipa: Dr. hab. S. Coșman, dr. hab. M. Bahcivanji, dr. Iurcu Iulian, V. Coșman, drd., Dănuță Alexandru, Cuba Lidia, Caimacan Alexandra.

Etapa: perfecționarea și aprobarea unor elemente tehnologice noi de preparare și păstrare a nutrețurilor cu folosirea bioconservanților .

Obiectivele:

- Inițierea cercetărilor privind determinarea componenței chimice și valorii nutritive a plantelor furajere noi, netradiționale;
- Aprobarea eficienței utilizării unui nutreț combinat pentru miei de vârstă 0-4 luni în formă granulată elaborat după o rețetă nouă;
- Elaborarea ghidului practic “Alimentația taurinelor de lapte de genotipuri noi”.

Rezultatele:

A fost studiată componența chimică și valoarea nutritivă a câtorva plante furajere noi, netradiționale pentru Republica Moldova.

A fost elaborată și aprobată o nouă rețetă de nutreț combinat pentru tineretul ovin de vârstă 0-4 luni, care se deosebește de cele tradiționale prin includerea în componența lui a premixului mineralo-vitaminic “Miorița”, substituentului de lapte, suspensiei algale *Chlorella Vulgaris*, probioticului “Bioton”, melasei și distribuit animalelor în formă granulată.

Au fost elaborat ghidul practic “Alimentația taurinelor de lapte de genotipuri noi”.

7. Laboratorul Metode de Combatere și Profilaxie a Maladiilor

Echipa: Dr. hab., acad. AII, R. Moscalic, dr. V. Enciu, dr. N. Stratan, L. Cremeneac, T. Boclaci, S. Cherghei, S. Balov, Z. Chiruneț.

Etapa: Elaborarea și implementarea măsurilor științifice și practice de lichidare și profilaxie a Leucozei Enzoitice Bovine (LEB).

Obiectivele:

- Efectuarea analizei situației epizootice la leucoza bovină și dovada căilor de transmitere a VLB;
- Constatarea factorilor care rețin și celor care stimulează lichidarea leucozei bovine.

Rezultatele:

În rezultatul analizei situației epizootice la leucoza bovină din Republica Moldova, în anii 1991-2014, a fost constatat, că nivelului de infectare a animalelor cu VLB a diminuat de 10 ori (de la 48,8 % în anul 1991, până la 3,2 % în 2014). În 2014, 4 raioane (10,8 %) erau libere la leucoză, în 15 raioane nivelul de infectare era de 0,1-2,0 %, iar în alte 7 raioane acest indice depășea 10% (18,9 %).

S-a constatat, că motivul care împiedică și reține eradicarea leucozei bovine în Republica Moldova este încălcarea cerințelor eticii profesionale la deservirea și exploatarea animalelor, deoarece transmiterea VLB este „creată manual” și nu se transmite prin contact și pe cale aerogenă. Iar cea mai principală și mai periculoasă cale de transmitere a VLB prezintă practicarea mulsului mecanic, când cu unul și același aparat sunt mulse vacile infectate cu VLB și cele sănătoase.

S-a demonstrat că eficacitatea și tempourile eradicării leucozei bovine în Republica Moldova depinde de îndeplinirea cu exactitate a prevederilor Hotărârii de Guvern nr. 473 din 16.03.2008 și a Programului de eradicare a leucozei. Îndeplinirea măsurilor împotriva leucozei în conformitate cu hotărârea menționată și a programului de eradicare a leucozei au permis

lichidarea definitivă a leucozei în anul 2014 la ferma STE Maximovca. Statutul favorabil la leucoză în ferma aceasta a fost confirmat în anul 2014.

Etapa: Elaborarea tacticii și metodei diagnosticării operative, tratamentului și profilaxiei eficiente a mamitelor.

Obiectivele:

- Determinarea eficienței preparatului „Enoxil” în tratarea diverselor procese patologice și căile de administrare a lui în organismul animalelor.

Rezultatele:

A fost realizată testarea mastitometrului electronic „Draminski” privind diagnosticarea mastitelor la bovine.

A fost apreciată sensibilitatea microflorei evidențiată la mastite și în diareea vițelilor la preparatul Enoxil, fiind demonstrată o înaltă activitate antibacteriană prin lipsa procesului de creștere a coloniilor, comparativ cu alte antibiotice (ampicilină, tetraciclină și altele). În zona de acțiune a cărora a fost observată creșterea formelor rezistente de microorganisme.

A fost constatată o înaltă termostabilitate a preparatului Enoxil (păstrarea la temperatura 120 °C - pentru 15 minute, în autoclav) fără diminuarea nivelului activității antibacteriene. Administrarea zilnică, intracisternal, a 20 ml de soluție apoasă a Enoxilului de 5 %, a stimulat însănătoșirea vacilor cu mastită, reducând perioada de însănătoșire la 5-7 zile.

Au fost constatate primele rezultate efective ale administrării orale a soluției de 5 % a Enoxilului în tratarea diareei vițelilor a administrării unguentului de 5 % (pe ulei de cocos) în tratarea afecțiunilor pielii la câini (sinusită parenală, exemă, dermatite).

Rezultatele pozitive ale cercetărilor privind administrarea diferitor forme medicamentoase ale preparatului Enoxil, servesc că baza pentru utilizarea mai largă a acestui preparat la tratarea diferitor patologii ale animalelor și oamenilor.

Etapa: Elaborarea și implementarea tehnologiilor performante de bioconversie a deșeurilor organice.

Obiectivele:

- Determinarea influenței fertilizantului lichid, obținut din viermicompost, asupra dezvoltării fiziologice a culturilor agricole, calității și cantității culturilor furajere la cultivarea cărora a fost folosit.

Rezultatele:

A fost constatat, că extractele din viermicompost și apă în proporție de 1:10 și 1:100, în care au fost macerate semințele au influențat benefic procesul de răsărire precoce a plantelor mai eficient fiind extractul în proporție 1:100.

Macerarea semințelor în extractul obținut din viermicompostul brut în proporție de 1:100 și administrarea acestuia în calitate de hrană suplimentară, în trei reprize (la porumb) și în două reprize (la sfecla furajeră), a ameliorat calitatea porumbului și sfeclei furajere sporind conținutul azotului total, respectiv cu 26,71 % - 65,41 %; 16,59 % - 30,98 % (frunze); 25,84 % - 33,97 % (rizocarpi) și diminuând conținutul de nitrați, respectiv cu 4,33 % - 49,95 % în mostrele de porumb, cu 27,30 % - 66,22 % în frunzele de sfeclă furajeră și cu 53,00 % - 57,38 % în rizocarpii acesteia, în comparație cu plantele colectate de pe lotul martor.

Extractul apos obținut din viermicompost în proporție de 1:100, utilizat pentru macerarea semințelor și la fertilizarea solului a sporit recolta de porumb cu 18,26 %, a frunzelor de sfeclă furajera cu 63,52 % și a rizocarpiilor cu 50,12 %, în comparație cu cea colectată de pe loturile martor.

PROIECTUL INSTITUȚIONAL 15.817.05.01.A

„ASIGURAREA SUPTULUI ȘTIINȚIFIC LA COMPETITIVITATEA
PRODUCȚIILOR ZOOTEHNICE PRIN VALORIFICAREA BIOTEHNOLOGIILOR
ÎN AMELIORARE, NUTRIȚIE, REPRODUCȚIE ȘI ASANAREA ANIMALELOR
AUTOHTONE ȘI DE IMPORT”.

Termenul executării 2015-2018

Conducătorul proiectului: doctor habilitat, conferențiar cercetător,
Valentin Focșa

Executorii principali ai proiectului:

- *Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a bovinelor;*
- *Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor;*
- *Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a suinelor;*
- *Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a păsărilor;*
- *Laboratorul Biotehnologii în reproducție și transfer de embrioni;*
- *Laboratorul Nutriție și tehnologii furajere;*
- *Laboratorul Metode de combatere și profilaxie a maladiilor*

ANUL 2015

1. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Bovinelor

Echipa: Dr. hab. V. Focșa, dr. A. Constandoglo, dr. Gh. Tataru, V. Curuliuc, A. Parasca,
C. Chiricoi, V. Ciubatico.

Etapa : Ameliorarea calităților productive a raselor de bovine specializate pentru
lapte și carne prin implementarea metodelor genetice de obținere și exploatare a
materialului genetic performant.

Obiectivele:

- Selectarea și testarea vacilor primipare din rasele autohtone și de import specializate pentru lapte;
- Testarea tineretului taurin din diferite rase după producția proprie și exterior, destinat pentru creștere și reproducție;
- Testarea imunogenetică a taurinelor din rasele Holstein, Simmental în scopul marcării genotipurilor.

Rezultatele:

A fost studiat exteriorul vacilor primipare a tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru (n=10), Holstein (n=3, STE „Maximovca”; n=25, SRL „Strapit”), Roșie estonă (n=5) și Simmental (n=3, STE „Maximovca”; n=7, SRL „Strapit”) și a vacilor adulte a raselor Roșie estonă (n=2) și Holstein (n=6) prin măsurătorile somatometrice. S-a stabilit că majoritatea măsurătorilor la vacile primipare și cele adulte corespund standardului rasei. Primiparele din rasa Holstein (SRL „Strapit”) aveau o înălțime medie la greabăn 143,5 cm, înălțimea la crupă de - 151,2 cm, perimetrul toracic -187,9 cm, ce le caracterizează ca animale destul de masive.

A fost efectuată testarea dezvoltării tineretului taurin din diferite rase de la naștere până la vârsta de 18 luni după indicile greutatea corporală: la vârsta de 6 luni (n=47), 8 luni (n=44), 10

luni (n=44), 12 luni (n=40), 15 luni (n=30) și 18 luni (n=26). Prin cercetările efectuate s-a stabilit, că după greutatea corporală în perioadele de vârstă de 6, 8, 10 luni au o diferență negativă de dezvoltare față de cerințele standardului rasei la vițelele tuturor raselor studiate. Au fost efectuate principalele măsurători somatometrice la 71 vițele de diferite vârste 6-12-18 luni.

Au fost testate grupele sanguine a tineretului taurin din rasele Holstein (n=10), Simmental (n=2), Roșie estonă (n=6) și tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru (n=14) crescute în STE „Maximovca. În locusul AEB, din 25 antigene studiate 13 s-au depistat la taurinele din rasa Roșie estonă, 11 antigene - la taurinele de rasă Holstein, 14 antigene - la taurinele tipului moldovenesc al rasei Bălțată cu negru. În locusul AEC la taurinele din rasa Holstein s-au depistat 9 antigene din 10 studiate, la taurinele din rasa Roșie estonă – 7 antigene, 3 antigene – R₁, X₁, și L' – n-au fost depistate. Alelofondul locusului AEB a tineretului taurin studiat include 21 alele, inclusiv câte 10 alele la taurinele din rasa Roșie estonă și tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu negru, câte 9 și 3 alele - la taurinele de rasele Holstein și Simmental.

Au fost elaborate instrucțiuni pentru bonitarea raselor de bovine specializate în producția de carne. În instrucțiune sunt expuse criteriile de bază pentru evaluarea calităților de prăsilă și productive a animalelor, în dependență de importanța indicilor de ameliorare.

2. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Ovinelor și Caprinelor

Echipe: Dr. hab. P. Liuțcanov, dr. O. Mașner, dr. S. Evtodienco, I. Tofan, M. Scripnic, N. Lasac.

Etapa: Ameliorarea capacităților ereditare și aptitudinilor de producție a ovinelor din republică prin creștere în rasă pură și încrucișare.

Obiectivele:

- Testarea și selectarea ovinelor de rasa Țigaie în nucleul de selecție conform cerințelor minimale ale tipului;
- Evaluarea capacităților pentru producția de lapte a tineretului (F₁) rezultat din încrucișarea femelelor țigaie cu berbecii de rasa Benthaimer, creșterii și dezvoltării, aptitudinilor pentru lapte a metișilor F₁ ♀ Țigaie X ♂ Friză;
- Elaborarea Instrucțiunii privind evaluarea calităților morfo-productive ale raselor de ovine specializate pentru lapte în condițiile Republicii Moldova;
- Testarea genotipurilor ovinelor rasa Karakul și descendenței lor după indicii calitativi și cantitativi, crearea nucleelor de selecție;
- Determinarea structurii genetice a turmelor de ovine de prăsilă în locusul kappa-casein (k-Cn) și selectarea oilor pentru reproducere.

Rezultatele:

Țigaie. În doua ferme din republică (CAP “Elita-Alexanderfeld” r-nul Cahul și STE „Maximovca” r-nul Anenii Noi) incluse în cercetări s-au evaluat prin testări individuale în cursul anului 2015 performanțele de prăsilă și producție a ovinelor de rasa Țigaie tipul nou, totalizând 3762 capete, inclusiv: 1416 miei la naștere, 861 capete de tineret la vârsta de 3,5 luni (întărcarea și bonitarea provizorie), dintre care 310 berbecuți și 551 mieluțe, 406 capete de tineret la vârsta de 12-14 luni (bonitarea completă), 1033 capete de oi adulte și 46 capete de berbeci-reproducători.

În baza testărilor efectuate asupra ovinelor și conform obiectivelor selecției s-au creat nuclee de selecție, pentru reproducerea ulterioară a generațiilor:

- CAP "Elita-Alexanderfeld" - 590 capete, inclusiv 20 berbeci reproducători, 510 oi, 33 miori și 27 mioare. Intensitatea selecției a constituit respectiv pe grupe: 22,5 %, 37,8 %, 55,9 % și 8,9 %;

- STE „Maximovca”- 115 capete, inclusiv 5 berbeci reproducători, 107 oi și 3 miori. Intensitatea selecției a constituit pe grupe: 83,3 %, 81,1 % și 33,3 %, corespunzător;

În total la grupele selectate s-au atribuit 705 capete de ovine țigaie. S-a calculat eficiența economică la 1 cap de tineret pentru prăsilă și oile adulte.

S-a studiat producția de lapte la 73 cap. de oi în primele 20 zile după fătare în anul 2015.

În SRL „Donastas com” s-a efectuat evaluarea a 532 cap., de miei la naștere și 316 la înțarcare (3-3,5 luni), 277 cap., de miei la vârsta de 6-6,5 luni din rasa Țigaie, metișilor ♀Țigaie x ♂(♀Țigaie x ♂Benthaimer) și ♀Țigaie (♀Țigaie x ♂Benthaimer) X♂Benthaimer. La vârsta de 12-14 luni s-au bonitat conform instrucțiunii de bonitare a ovinelor cu lână semifină 51 de mioare din rasa Țigaie și 158 metiși rasa Benthaimer. S-a studiat producția de lapte a oilor în primele 20 zile după fătare din 1 și 2 lactație și în perioada de alăptare și a fost cercetată producția de lapte în perioada de muls la câte 10 capete de oi din rasa Țigaie și la metișii ♀Țigaie x ♂Benthaimer din 1 și 2 lactație. Din fiecare grupă selectată a fost colectată proba medie de lapte și ulterior efectuată analiza compoziției chimice a laptelui la aparatul Lactosan MCC după următorii indicatori: grăsime, SU, lactoza, substanțe minerale, densitatea.

Elaborat Instrucțiunii privind evaluarea calităților morfo-productive ale raselor de ovine specializate pentru lapte în condițiile Republicii Moldova.

Karakul. S-au apreciat calitățile fenotipice și genotipice la 95 miei. Miei de clasa elita constituie 28,4 % și cei de clasa I respectiv 64,2 %; tipul de buclaj al mieilor este reprezentat de cei cu tip jachet cu o pondere de 40,0 %, cu tip plat și costal respectiv 35,8 și 18,9 %. Ponderea mieilor cu mătăsozitate excelentă este de 47,4 %, iar valoarea medie a indicelui pe turmă constituie $7,45 \pm 0,17$; ponderea mieilor cu luciul intens a învelișului pilos este de 48,4 %, iar valoarea medie a acestuia pe turmă constituie $7,47 \pm 0,17$. Pe lotul de miei brumării cei de colorații solicitate: mărmurie, albăstrie, mărgăritară, argintie reprezintă 63,8 %.

La fermele de prăsilă „Borzin G.I.” și „Botnari V.G.” clasamentul mieilor elita și clasa I constituie 81,8 și 91,5 %, iar tipurile de buclaj solicitate respectiv 92,9 și 95,1 %.

În nucleu de prăsilă la STE „Maximovca” s-au selectat 137 ovine inclusiv: 35,0 % de clasa elita, 65,0 % de clasa I care posedă tipuri de buclaj jachet 43,0; plat 38,0 și costal 19,0 %; masa corporală medie a ovinelor din nucleul de selecție este satisfăcătoare și reprezintă: la oi $53,3 \pm 0,5$; la mioare de 18 luni $43,1 \pm 0,7$ și la mieluțe de 6 luni $30,3 \pm 0,5$ kg. S-au testat după calitățile descendenței 5 berbeci-reproducători, dintre care s-au relevat 2 berbeci amelioratori relativi ($td=1,5-1,8$). Eficiența economică a nucleului de prăsilă în raport cu standardul tipului constituie 93,91 lei/cap.

Din lotul de 75 oi după genotipul kapa-cazeinei s-au selectat 3 oi cu genotipul BB și 10 oi cu genotipul AB, după beta-lactoglobulin s-au selectat 15 oi cu gena BB și 18 cu gena AB, după beta-cazein s-au selectat 6 oi cu gena BB și 7 oi cu gena AB care vor fi utilizate pentru selectarea berbecilor și ulterior sporirea producției de lapte.

Etapa: Perfecționarea aptitudinilor pentru producția de lapte ale caprinelor crescute în Republica Moldova

Obiectivele:

- Obținerea metișilor ♀Locală x ♂Saanen, testarea creșterii și dezvoltării iezilor metiși obținuți;

- Evaluarea producției de lapte a caprelor utilizate la încrucișare ♀Locală x ♂Saanen;

- Elaborarea recomandărilor "Creșterea și evaluarea caprinelor crescute pentru lapte".

Rezultatele:

În ferma G.Ț. ”Tomaș Oleg”, s. Șaptebani, r-nul Rîșcani, au fost cercetate caprele din populația locală montate cu țapii de rasa Saanen și, respectiv, tineretul metis (F₁) obținut (♀Locală x ♂Saanen), în special femelele la diferite vârste.

S-a stabilit că prolificitatea caprelor fătate a fost de 120 %, fiind un indice mai puțin specific caprinelor din populația locală; greutatea corporală a iezilor mețiși în diferite perioade de creștere: la naștere – 3,47±0,14 kg la masculi și 3,07±0,12 kg la femele; la vârsta de 60 zile (înțârcare) - 10,1±0,27 kg și la vârsta de 6-8 luni (femele) – 25,78±0,47 kg.

Evaluarea exteriorului iedițelor metise (F₁) la cântărirea de toamnă a demonstrat că acestea se caracterizează printr-un corp bine dezvoltat, alungit și format armonios, specific animalelor de lapte: înălțimea la crupă 60,4±0,95 cm, lungimea oblică a trunchiului 65,8±1,11 cm, perimetrul toracelui 72,6±0,69 și a fluierului 7,7±0,12 cm.

În urma evaluării producției de lapte la caprele cercetate s-a stabilit că durata medie a lactației a constituit 270,3±1,6 zile, iar producția medie de lapte calculată pe întreaga lactație – 301,4±8,84 litri cu limite individuale de 177,1 – 443,5 litri.

S-au elaborat recomandările ”Creșterea și evaluarea caprinelor crescute pentru lapte”.

Etapa: Cercetarea și implementarea fondului genetic ale raselor de iepuri pentru carne – Neozeelandez alb și Californiană

Obiectivele:

- Evaluarea comparativă a raselor de iepuri după capacitățile productive și reproductive, aptitudinilor pentru creștere, îngrășare și reproducere a tineretului cunicol.

Rezultatele:

Prolificitatea iepuroaicelor în medie la rasa Neozeelandez-Alb a constituit 8,05±0,17 cap., și 8,00±0,19 cap., la rasa Californiană cu o viabilitate a puilor respectiv 7,33±0,18 cap., și 7,38±0,14 cap. Greutatea unui iepuraș la fătare la rasa Neozeelandez-Alb a constituit 48,73±0,31 g, iar la rasa Californiană cu 49,26±0,34 g. Potrivit rezultatelor obținute la bonitare s-au selectat 2 loturi de iepuri pentru nucleul de prăsilă. La rasa Neozeelandez Alb s-au selectat 25 cap., de femele și 3 masculi, concomitent la rasa Californiană s-au selectat 21 cap., de femele și 4 masculi. Lotul de masculi al rasei Neozeelandez-Alb selectați posedă o masă corporală de 4,20±0,05 kg, iar femelele respectiv 3,95±0,13 kg. Masculii din rasa Californiană posedă masă corporală medie de 4,55±0,11 kg și femelele respectiv 3,83±0,14 kg.

3. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Suinelor

Echipa: Dr. I. Donica, dr. A. Danilov, dr. Gh. Roșcovan, V. Ceban, V. Brenici, Gh. Portărescu.

Etapa: - Ameliorarea și implementarea resurselor genetice de suine utilizând biotehnologii avansate de reproducere, optimizarea cerințelor nutriționale ale raselor de suine și parametrilor tehnologici de producere a cărnii competitive de porc.

Obiectivele:

- Ameliorarea performanțelor de producție și reproducere a raselor materne Yorkshire, Landrace și paterne Pietrain, Duroc, Hampshire crescute în rasă pură, crearea nucleelor de selecție;

- Evaluarea calităților reproductive, aptitudinilor de producție a raselor materne, selectarea genotipurilor amelioratoare, elaborarea schemei de creare a două linii noi rasele Yorkshire și Landrace;

- Evaluarea unor factori nutriționali asupra calităților productive și reproductive a scroafelor lactante și purceilor sugari de diferite genotipuri.

Rezultatele:

Stabilită dezvoltarea și productivitatea scroafelor crescute în rasă pură (cu izolare reproductivă) Landrace, Yorkshire, Duroc și Pietrain, fiind create nuclee de selecție cu următoarele performanțe: în rasa Landrace (5 cap.) cu prolificitatea 11,9 purcei, greutatea lotului la 45 zile 120,2 kg; în rasa Yorkshire (5 cap.) cu prolificitatea 12,6 purcei, greutatea lotului la 45 zile 125,5 kg; în rasa Pietrain (3 cap.) cu prolificitatea 11,4 purcei, greutatea lotului la 45 zile 111,3 kg; în rasa Duroc (3 cap.) cu prolificitatea 11,2 purcei, greutatea lotului la 45 zile 92,7 kg. S-a determinat eficacitatea și stabilită varianta optimală de nutreț de obișnuire (extrudat) pentru înlocuirea în rațiile purceilor sugari (până la vârsta de 21 zile) a nutrețului combinat costisitor - ”prestarter”, fiind obținuți indici superiori a productivității la creșterea purceilor sugari și producția de lapte a scroafelor.

Au fost elaborate și testate: 18 rețete de nutrețuri combinate cu valoare deplină, realizate din materia primă autohtonă, utilizând sow-tul „HIMBRIMIN”; Schemele de creare a liniilor noi pentru rasele materne Yorkshire și Landrace, utilizând încrucișarea de infuzie și reversie; Planul de ameliorare și reproducere a suinelor de rasele Yorkshire, Landrace, Duroc, Pietrain și Hampshire la ÎS ”Moldsuinhibrid” pentru anii 2015-2019.

4. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Păsărilor

Echipa: Dr. hab. I. Bîzgu, dr. hab. A. Șumanschi, N. Zestrea, B. Demcenco, F. Roșca, T. Lupacenco.

Etapă: Ameliorarea și implementarea păsărilor (rase, subrase, tipuri) cu genotipuri solicitate și consumul eficient de hrană la producția obținută.

Obiectivele:

- Înmulțirea fondului genetic a raselor mixte de găini, crearea populației de păsări, cu producția sporită de ouă și carne, cu penajul special;

- Implementarea echipamentului pentru furaje – Flex Vey și Flux și optimizarea confortului tehnologic de nutriție a păsărilor.

Rezultatele:

S-au determinat calitățile morfo-productive ale raselor de găini mixte importate din Ungaria și implementate pentru creștere-cercetare și selecție în „RaiPlai Avicola” SRL (s. Tabani, r-nul Briceni) - Silver, Habicolor, Tetra H. S-a stabilit că sporul de creștere a tineretului de reproducție corespunde cerințelor standardului raselor mixte și, respectiv, vârstei. Masculii la 20 săptămâni ating greutatea corporală: Silver - 2015,1 g, Habicolor -2210,7 g, și Tetra H - 2200,1 g. Puicuțele corespunzător: Silver-1810,0 g, Habicolor -1910,7 g, și Tetra H - 1928,1 g. Consumul de combifuraj pentru creșterea tineretului de reproducție variază în funcție de sex: pentru 1 puicuță - 6,5-6,8 kg, pentru 1 mascul 8,2-8,5 kg. Pubertatea la femele (depunerea primului ou) nu a fost influențată de rasă, fiind în limitele 154 -158 zile. Viabilitatea tineretului crescut până la vârsta de 10 săptămâni de viață este în limitele 94-96 %, de la 10 până la 20 săptămâni – 99 %.

5. Laboratorul Biotehnologii în Reproducție și Transfer de Embrioni

Echipa: Dr. hab. Gr. Darie, dr. S. Vacevschi, dr. E. Marandici, G. Osipciuc, N. Matveenco, M. Șmelenco, N. Bradu, I. Djenjera.

Etapa: - Elaborarea și aplicarea biotehnologiilor moderne în reproducția animalelor de fermă în scopul sporirii efectivului de descendenți.

Obiectivele:

- Cercetări preliminare privind influența preparatelor biologice active de origine naturală asupra funcției reproductive a femelelor de diverse specii de animale de fermă;
- Determinarea influenței diluanților utilizați pentru diluția inițială și pentru cea finală asupra crioconservării materialului seminal de vier și berbec.

Rezultatele:

A fost apreciat că tratamentul aplicat vacilor din grupa experimentală a redus intervalul dintre fătări cu 27,4 zile, intervalul fătare-însămînțare fecundă cu 9,0 zile și indicele de însămînțare cu 0,2.

A fost apreciat că valorile medii ale caracteristicilor ejaculelor obținute de la berbeci de rasa Țigaie și Karakul se încadrează în caracteristicile specifice rasei.

A fost determinat că majoritatea berbecilor nominalizați pot fi utilizați în vederea obținerii de ejaculate destinate crioconservării.

A fost determinat că creșterea vitezei de scădere a temperaturii de la 37 °C la 5 °C nu influențează negativ mobilitatea. De asemenea gradul de diluție 1:4 este optim.

A fost constatat că la gradul de diluție de 1:3 și 7 % glicerină durata de conservare este mai redusă cu aproximativ 24 ore comparativ diluției de 1:4 și același procent de glicerină.

A fost determinată necesitatea perfecționării tehnologiilor de crioconservare și inoculare a spermei de berbec.

A fost determinat că congelarea spermei de vier a dus la scăderea drastică a mobilității spermatozoizilor. În grupa experimentală 1 mobilitatea spermatozoizilor postcongelare a fost de 10,42 % în grupa experimentală 2-8,12 % și în grupa experimentală 3-5,22 %.

6. Laboratorul Nutriție și Tehnologii Furajere

Echipa: Dr. hab. S. Coșman, dr. hab. M. Bahcivanji, dr. Iurcu Iulian, V. Coșman, drd., Dănuță Alexandru, Toporeț Eugenia.

Etapa: Elaborarea elementelor tehnologice inovatoare, diversificarea surselor furajere și ajustarea nutriției animalelor de fermă pentru diverse tehnologii de exploatare.

Obiectivele:

- Determinarea componenței chimice și valorii nutritive a plantei furajere noi **Silfia (Silphium perfoliatum)**;
- Aprobarea eficienței utilizării unui nutreț combinat pentru miei de vârstă 0-4 luni în formă granulată elaborat după o rețetă nouă.

Rezultatele:

A fost studiată componența chimică și valoarea nutritivă a plantei furajere noi, netradiționale pentru Republica Moldova **Silfia (Silphium perfoliatum)**.

A fost aprobată în practică o nouă rețetă de nutreț combinat pentru tineretul ovin de vârstă

0-4 luni, care se deosebește de cele tradiționale prin includerea în componența lui a premixului mineralo-vitaminic "Miorița", substituentului de lapte, suspensiei algale *Chlorella Vulgaris*, probioticului "Biacton", melasei și distribuit animalelor în formă granulată.

7. Laboratorul Metode de Combatere și Profilaxie a Maladiilor

Echipa: Dr. hab., acad. AII, R. Moscalic, dr. V. Enciu, dr. N. Stratan, L. Cremeneac, T. Boclaci, S. Cherghei, S. Balov, M. Caraman, S. Meleşco, Z. Chiruneț.

Etapa - Elaborarea și implementarea metodelor și schemelor eficiente de profilaxie și combatere a maladiilor animalelor și păsărilor cu risc sporit pentru republică.

Obiectivele:

- Efectuarea analizei situației epizootice la leucoza bovină și dovada căilor de transmitere a VLB;
- Constatarea factorilor care rețin și stimulează lichidarea leucozei bovine.

Rezultatele:

Seromonitoringul și analiza situației epizootice la leucoza bovină în 9 raioane, din R. Moldova, a demonstrat că situația la leucoza bovină, s-a ameliorat. Din 27126 animale supuse testării, infectate cu VLB, au rămas 725 capete (2,67 %), ceea ce în comparație cu anul 1991 a diminuat de 18 ori, în 5 raioane infectarea oscilează de la zero până la 1,2 %.

S-a constatat că factorii care rețin lichidarea totală a leucozei bovine în R. Moldova rămân în continuare aceiași:

a) încălcarea regulilor eticii profesionale (veterinare și zootehnice) de deservire și exploatare a animalelor, în special la întreținerea în grupuri (gospodării) și mulsul mecanic cu aparatul comun a vacilor infectate și libere de VLB;

b) necorespunderea informației, din actele de însoțire, cu cele de pe eprubetele cu mostrele de sânge prezentate pentru analiză.

A fost însușită metoda testului molecular-genetic de determinare a virusului leucozei bovine - PCR. În condițiile și cu utilajul laboratorului referent internațional OIE (PIWet, or. Pulava, Polonia) au fost cercetate 16 probe de sânge (limfocite), obținute de la animale din diferite raioane ale R. Moldova. A fost constatat faptul că pe teritoriul R. Moldova circulă virusul leucozei de tipul 4 și 7, care sunt identice cu serotipurile VLB la animalele din Germania, Polonia, Russia.

Etapa: - Testarea și utilizarea unor remedii pentru uz veterinar și bioconversia deșeurilor organice.

Obiectivele:

- Determinarea eficienței preparatului „Enoxil” în tratarea diverselor procese patologice și căile de administrare a lui în organismul animalelor;
- Determinarea influenței microorganismelor benefice, asupra procesului de bioconversie a deșeurilor organice;

Rezultatele:

Aplicarea soluției „Enoxil, 5 %” intracisternal pentru tratamentul vacilor infectate cu mastită a indicat rezultat pozitiv după 5-10 zile (în dependență de metoda de administrare a preparatului), iar utilizarea linimentului de ”Enoxil, 5 %” în tratamentul podopatiilor, a dus la însănătoșirea totală a 28 vaci (regenerarea regiunilor traumatate la toate animalele, iar la 12 capete au rămas simptome de șchiopătură ușoară).

Cercetarea bacteriologică a preparatelor „EM-1” și „Baikal ЭМ-1”, a arătat că numărul total de microorganisme, într-un mililitru de preparat a constituit 10^5 - 10^7 c.m./ml și componența microbiologică pe specii a fost identică: genul *Bacillus* (10^5 - 10^6 c.m./ml), *Ps.aeruginosa* (10^4 - 10^7

c.m./ml), E. Coli (10^3 - 10^6 c.m./ml) și funjiilor din genul Candida (10^8 c.m./ml) doar în preparatul „Baikal ЭМ-1”.

Folosirea preparatelor „EM-1” și „Baikal ЭМ-1” în procesul de prelucrare a dejecțiilor de bovine nefermentate și fermentate parțial, a dus la sporirea neesențială a numărului de bacterii Bacillus (până la 10^{9-11} m c/g), Kl. pneumonia (5×10^{10} c.m./g) și diminuarea cantității de E. coli, fungilor din genul Candida, și dispariția bacteriilor din genul Ps. aeruginosa.

Prin analize biochimice a fost constatat că, în diferite variante, a substratului nutritiv supus procesului de prelucrare (fermentare), utilizând preparatele microbiene „Baikal-ЭМ-1” și „EM-1”, a fost demonstrat, că în procesul de fermentare tradițională a dejecțiilor, precum și sub influența acestor preparate, are loc diminuarea semnificativă a azotului amoniacal (de 7,42 ori în dejecțiile nefermentate și de 4,65 ori – în cele fermentate parțial) și sporirea de 1,5-3,0 ori a valorii azotului total. Ceilalți indicatori biochimici (umiditatea, substanța organică, pH, cenușa și substanța uscată) în substratul nutritiv obținut în rezultatul fermentării naturale și sub influența preparatelor „Baikal-ЭМ-1” și „EM-1” s-au schimbat nesemnificativ.

ANUL 2016

1. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Bovinelor

Echipa: Dr. hab. V. Focșa, dr. A. Constandoglo, dr. Gh. Tataru, V. Curuliuc, A. Parasca, C. Chiricoi, V. Ciubatico.

Etapa : Ameliorarea calităților productive a raselor de bovine specializate pentru lapte și carne prin implementarea metodelor genetice de obținere și exploatare a materialului genetic performant

Obiectivele:

- Selectarea și testarea vacilor din rasele de import specializate pentru lapte;
- Evaluarea comparativă a calităților productive ale vacilor Holstein de diferită origine;
- Testarea imunogenetică a taurinelor de diferite rase cu utilizarea alelelor din AEB-locus a grupelor sanguine.

Rezultatele:

A fost studiat exteriorul vacilor primipare al rasei Holstein (n=91, SRL „Docsancom”; n=19, SRL „Strapit”) și Simmental, n=22 (SRL „Strapit”) prin măsurătorile somatometrice. S-a stabilit că majoritatea măsurătorilor la vacile primipare corespund standardului rasei.

După formatul membrelor taurinele din rasă Holstein din cireada SRL „Strapit” sunt cu membrele mai înalte, decât primiparele din cireada SRL „Docsancom”, nivelul mediu al indeceului 50,5 și 51,4 % corespunzător și caracterizează o bună dezvoltare a organismului în perioada postnatală a taurinelor din ambele loturi. Toate primiparele din rasă Holstein evaluate au avut forma ugerului în formă de vană. Primiparele din rasa Simmental aveau forma de vană 66,7 %, de cupă - 33,3 %.

Primiparele (54,6%) de rasă Holstein din cireada SRL „Docsancom” au avut o producție medie de lapte de 7216 kg cu un conținut de grăsime de 3,77%. S-a stabilit, că în lactațiile ulterioare crește numărul de taurine cu producția de lapte de la 9001 și mai mult de 10000 kg: la a treia lactație la 50% vaci producția de lapte a constituit de la 9159 la 11323 kg; în lactația a patra 52 % vaci au produs de la 9246 la 11894 kg lapte și a cincea lactație - 63% vaci au avut o producție de la 9001 și mai mult de 10000 kg lapte.

Analiza producției de lapte după cantitatea de lapte produs între vacile de diversă selecție a demonstrat (S.A. „Aidîn”), că la nivelul producției de 7501-8000 kg lapte, vacile de selecție germană depășeau contemporanele de origine olandeză cu 163 kg lapte (P<0,001). După cantitatea de grăsime în lapte vacile de selecție olandeză depășesc pe cele de selecție germană cu 20,2 kg (P<0,001).

Evaluarea primiparelor din cireada SRL „Strapit” a demonstrat, că 69 de vaci (75,0 %) au o producție mai mică de 6500 kg lapte, 32 capete (34,8 %) – mai joasă de 5500 kg și numai 23 taurine (25,0 %) au o producție mai înaltă de 6501 kg lapte.

Indiferent de numărul lactației și nivelul producției, indicii repausului mamar (52,2 -53,9 zile), service perioada (44,4 - 52 zile) și între fătări (326,6 – 331,0 zile) a vacilor SRL „Docsancom” a fost în limitele normelor fiziologice, iar coeficientul de reproducție ridicat (1,10 -1,11). De remarcat, că service periodă la vacile de selecție olandeză (219,9±12,3 zile), este cu 129 – 119 zile mai mare decât normele admise (S.A. „Aidîn”).

Au fost testate grupele sanguine a taurinelor din rasă Holstein (SRL „Docsancom”; n=144, SRL „Strapit”, n=118) și rasă Simmental (n=87).

În locusul AEB la taurinele rasei Holstein din ambele cirezi s-a stabilit o frecvență diferită a antigenelor O₂, Y₂, E’₂, G’, Q’, G”. Distanța genetică dintre diferite populații de taurine de rasă Holstein este destul de mică (d=0,0796), cea ce indică o similitudine genetică înaltă între ele (r=0,9204). Taurinele de rasa Simmental (SRL „Strapit”) se caracterizează printr-o saturație mai mare cu factori antigenici datorită frecvenței înalte a antigenelor V, Z și G₃, P₂, T₂, Y₂, I’, Q’ în locusul AEB. Au fost depistate 64 alele (SRL „Docsancom”), și 67 alele (SRL „Strapit”), 82 alele la rasa Simmental (SRL „Strapit”).

A fost elaborat proiectul bilateral Moldova-Ucraina pe tema „Aplicarea sistemică a testării genetice la menținerea biodiversității raselor autohtone a animalelor de fermă”.

2. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Ovinelor și Caprinelor

Echipa: Dr. hab. P. Liuțcanov, dr. O. Mașner, dr. S. Evtodienco, I. Tofan, M. Scripnic, N. Sumurduc.

Etapa: Ameliorarea capacităților ereditare și aptitudinilor de producție a ovinelor din republică prin creștere în rasă pură și încrucișare.

Obiectivele:

- Crearea nucleului de selecție a ovinelor Țigaie de tip lână-carne-lapte;
- Evaluarea producției de lapte a metișilor ♀Țigaie x ♂Benthaimer de diferite generații;
- Evaluarea indicilor calitativi și cantitativi la ovinele rasa Karakul, crearea nucleelor de prăsilă;
- Determinarea structurii genetice a turmelor de ovine de prăsilă în locusul kappa-casein (k-Ca) și selectarea oilor pentru reproducere (prelungire).

Rezultatele:

Țigaie. În doua ferme din republică (CAP “Elita-Alexanderfeld” r-nul Cahul și STE „Maximovca” r-nul Anenii Noi) incluse în cercetări s-au evaluat prin testări individuale în cursul anului 2016 performanțele de prăsilă și producție a ovinelor de rasa Țigaie tipul nou, totalizând 38201 capete, inclusiv: 1277 miei la naștere, 554 capete de tineret la vârsta de 3,5 luni (înțarcarea și bonitarea provizorie), dintre care 164 berbecuți și 390 mieluțe, 544 capete de tineret la vârsta de 12-14 luni (bonitarea completă), 1344 capete de oi adulte și 101 capete de berbeci-reproducători.

În baza testărilor efectuate asupra ovinelor și conform obiectivelor selecției s-au creat nuclee de selecție, pentru reproducerea ulterioară a generațiilor:

- CAP “Elita-Alexanderfeld” - 417 capete, inclusiv 10 berbeci reproducători, 262 oi, 69 miori și 76 mioare. Intensitatea selecției a constituit respectiv pe grupe: 17,9 %, 40,0 %, 67,6 % și 18,5 %;

- STE „Maximovca”- 82 capete, inclusiv 4 berbeci reproducători, 60 oi și 3 miori și 15 mioare. Intensitatea selecției a constituit pe grupe: 50,0 %, 51,3 %, 100,0 % și 65,2 %, corespunzător. În total la grupele de selecție s-au atribuit 499 capete de ovine Țigaie. S-a calculat eficiența economică la 1cap de tineret pentru prăsilă și oile adulte.

S-a studiat producția de lapte la 94 cap. de oi în primele 20 zile după fătare în anul 2016.

În SRL „Donastas com” s-a studiat producția de lapte a oilor rasa Țigaie și la metișii ♀Țigaie x ♂Benthaimer în primele 20 zile după fătare din 1, 2 și a 3 lactație. În scopul studierii dezvoltării ugerului la oile aflate în cercetare au fost luate măsurători ale ugerului la a câte 10 capete de animale din fiecare grupă.

În baza mulșorilor de control la a câte 15 capete de animale din fiecare grupă efectuate a fost calculată producția de lapte totală pe lactație și producția medie de lapte pe zi. Din fiecare grupă selectată a fost colectată proba medie de lapte și ulterior efectuată analiza chimică a laptelui la aparatul Lactosan MCC după următorii indicatori: grăsime, SU, lactoza, substanțe minerale, densitatea.

Karakul. S-au apreciat calitățile fenotipice și genotipice la 109 miei și 202 cap. ovine. Mieii de clasa elita constituie 34 % și cei de clasa I respectiv 56,9 %; tipul de buclaj al mieilor este reprezentat de cei cu tipuri jachet și costal cu o pondere de a câte 33 %, cu tip plat respectiv 29,4 %. Ponderea mieilor cu mătăsozitate excelentă este de 63 %, iar valoarea medie a indicelui pe turmă constituie $7,48 \pm 0,16$; ponderea mieilor cu luciul intens a învelișului pilos este de 59,3 %, iar valoarea medie a acestuia pe turmă constituie $7,42 \pm 0,17$. Pe lotul de miei brumării cei de colorații solicitate: mărmurie, albăstrie, mărgăritară, argintie reprezintă 58,5 %.

În nucleu de prăsilă la STE „Maximovca” s-au selectat 111 ovine inclusiv: 36,0 % de clasa elita, 64,0 % de clasa I care posedă tipuri de buclaj plat 43,3; jachet 36,0 și costal 20,7 %; masa corporală medie a ovinelor din nucleul de selecție este satisfăcătoare și reprezintă: la oi $52,26 \pm 0,42$; la mioare de 18 luni $42,4 \pm 0,58$; la berbecuți de 8 luni $39,4 \pm 3,66$ și la mieluțe de 8 luni $30,51 \pm 0,58$ kg. S-au testat după calitățile descendenței 5 berbeci-reproducători, dintre care s-au relevat 3 berbeci neutri ($td=0,2-0,95$). Eficiența economică a nucleului de prăsilă în raport cu standardul tipului constituie 96,86 lei/cap.

Din lotul de 121 oi după genotipul kapa-cazeinei s-au selectat 5 oi cu genotipul BB și 16 oi cu genotipul AB, după beta-lactoglobulin s-au selectat 24 oi cu gena BB și 29 cu gena AB, după beta-cazein s-au selectat 10 oi cu gena BB și 11 oi cu gena AB care vor fi utilizate pentru selectarea berbecilor și ulterior sporirea producției de lapte.

Etapa: Perfecționarea aptitudinilor pentru producția de lapte ale caprinelor crescute în Republica Moldova

Obiectivele:

- Aprecierea capacităților ereditare a caprinelor de rasa Saanen, Alpină franceză și metișilor F_1 (♀Locală x ♂Saanen) și F_2 (♀Locală x Saanen) x ♂Saanen.

Rezultatele:

În ferma de caprine din SRL ”AB INVESTCOM”, or. Comrat, UTAG au fost cercetate caprinele Saanen și Alpină franceză (importate din Austria). S-a constatat că prolificitatea caprelor de rasa Saanen a fost una specifică rasei – 195 %, iar la cele de rasa Alpină franceză 133 %. Greutatea corporală a caprelor la vârsta de 3 ani la caprele Saanen - $53,7 \pm 1,12$ kg și la Alpine franceze - $54,66 \pm 3,27$ kg. Condițiile oferite pentru creșterea tineretului caprin obținut în condițiile republicii, au permis realizarea unei greutate corporale corespunzătoare perioadelor de dezvoltare la ambele rase, fără diferențe semnificative între ele. La naștere greutatea medie a oscilat între 3,2 și 3,5 la masculi și 3,02 și 3,48 la femele. La vârsta de înțarcare (75-90 zile) – 17,3 kg la masculi și 13,73 kg la femele, iar către 6-8 luni, 30,45 – 34,6 kg la masculi și 29,28-26,53 la femele. Tineretul caprin născut în anul 2015, la 12-13 luni a avut greutatea corporală de $46,90 \pm 1,1$ kg masculii și $40,23 \pm 0,8$ kg femelele. Cel mai înalt spor mediu zilnic de creștere la tineretul caprin s-a stabilit în primele 2 luni de la naștere: 202,5 g/zi la masculi și 193,7 g/zi la femele.

În ferma G.Ț. ”Tomaș Oleg”, s. Șaptebani, r-nul Rîșcani, s-au cercetat caprele metise (F_1) obținute din încrucișarea (♀Locală x ♂Saanen) și montate în anul nașterii. Prolificitatea caprelor primipare fătate la vârsta de 14-15 luni a fost de 110%, fiind un indice specific vârstei respective.

Iezii obținuți (F_2) au fost slabi, având greutatea corporală de 2,87 kg masculii și 2,63 kg femelele. Către vârsta de 60 zile iedițele au atins greutate corporală medie de $9,17 \pm 0,53$ kg, la 90-100 zile – $12,58 \pm 0,52$ kg, la 120 zile – $13,53 \pm 0,55$ kg.

Producția de lapte la caprițele metise (F_1) de prima lactație (14-15 luni) a constituit în medie pe 180 zile de lactație (mai-noiembrie) – $134,24 \pm 6,19$ litri cu limitele individuale 124,39-208,69 litri. Curba lactației se caracterizează ca una stabilă și cu scădere lentă pe întreaga lactație. Compoziția chimică a laptelui la caprele metise a marcat valori medii ai indicilor în limitele caracteristice speciei cu o creștere a conținutului de grăsime în lapte și a substanței uscate totale către sfârșitul lactației.

Etapa: Cercetarea și implementarea fondului genetic ale raselor de iepuri pentru carne – Neozeelandez alb și Californiană

Obiectivele:

- Revelarea capacităților de producție și ereditare a raselor de iepuri pentru carne și crearea nucleelor de selecție.

Rezultatele:

Femelele din cele două rase de iepuri cercetate se caracterizează printr-o prolificitate sporită. Prolificitatea iepuroaicelor în medie la rasa Neozeelandez-Alb a constituit $8,46 \pm 0,41$ cap., și $7,80 \pm 0,34$ cap., la rasa Californiană cu o viabilitate a iepurașilor respectiv de $7,80 \pm 0,38$ și $6,80 \pm 0,51$ cap. Greutatea unui iepuraș la fătare la rasa Neozeelandez-Alb a constituit $48,46 \pm 0,29$ g, iar la rasa Californiană $47,80 \pm 0,44$ g. Potrivit rezultatelor obținute la bonitare s-au selectat 2 loturi de iepuri pentru nucleul de prăsilă. La rasa Neozeelandez Alb s-au selectat 40 cap. de femele și 8 masculi, concomitent la rasa Californiană s-au selectat 20 cap., de femele și 4 masculi. Lotul de masculi al rasei Neozeelandez-Alb selectați posedă o greutate corporală de $4,37 \pm 0,16$ kg, iar femelele respectiv $3,50 \pm 0,06$ kg. Masculii din rasa Californiană posedă greutate corporală medie de $2,90 \pm 0,08$ kg și femelele respectiv $3,12 \pm 0,14$ kg.

3. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Suinelor

Echipa: Dr. I. Donica, dr. A. Danilov, V. Ceban, V. Brenici, L. Babina.

Etapa: - Ameliorarea și implementarea resurselor genetice de suine utilizând biotehnologii avansate de reproducere, optimizarea cerințelor nutriționale ale raselor de suine și parametrilor tehnologici de producere a cărnii competitive de porc.

Obiectivele:

- Aprecierea performanțelor de producție și reproducere a raselor maternelor Yorkshire, Landrace și paterne Pietrain, Duroc, importate din Polonia și crescute în rasă pură, completarea nucleelor de selecție;

- Experimentarea diverselor scheme de încrucișări de infuzie în cadrul raselor maternelor Yorkshire și Landrace, cercetarea capacităților combinate, testarea materialului genetic obținut F_1 pentru crearea a două linii;

- Elaborarea unor soluții nutriționale moderne utilizând nutrețuri combinate cu valoare completă.

Rezultatele:

Obținute date noi privind dezvoltarea și productivitatea femelelor de rasă pură Landrace, Yorkshire, Duroc și Pietrain, completate nucleele de selecție cu femelele ce au manifestat performanțe: în rasa Landrace (4 cap.) cu prolificitatea 11,0 purcei, greutatea lotului la 45 zile 110,0 kg; în rasa Yorkshire (6 cap.) cu prolificitatea 15,02 purcei, greutatea lotului la 45 zile

123,2 kg; în rasa Pietrain (3 cap.) cu prolificitatea 10,83 purcei, greutatea lotului la 45 zile 102,0 kg; în rasa Duroc (3 cap.) cu prolificitatea 10,33 purcei, greutatea lotului la 45 zile 86,0 kg;

S-a determinat eficacitatea și posibilitățile de substituire în rețetele de nutreț combinat a orzului cu turte din semințe de struguri în proporții de 4 și 6 %, fiind obținute următoarele rezultate ale productivității suinelor: sporul mediu zilnic pe întreaga perioadă de creștere 716-719 g, sporul absolut de creștere în greutate 66,18 kg, randament la sacrificare 78,19 %, greutatea jambonului 11,1 kg, suprafață ochiului de mușchi 42,7 cm² cu un conținut de proteină de 20,16 % și grăsime de 1,77 %.

Au fost elaborate: ghidul practic "Modele de rețete de nutreț combinat pentru suine"; schemele de creare a liniilor noi pentru rasele materne Yorkshire și Landrace, utilizând încrucișarea de infuzie și reversie, obținut tineretul suin rezultat din încrucișări și inițiată testarea acestuia.

4. Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Păsărilor

Echipa: Dr. hab. I. Bîzgu, dr. hab. A. Șumanschii, N. Zestrea, B. Demcenco, F. Roșca, T. Lupacenco.

Etapa: - Ameliorarea și implementarea păsărilor (rase, subrase, tipuri) cu genotipuri solicitate și consumul eficient de hrană la producția obținută.

Obiectivele:

- Înmulțirea și exploatarea fondului genetic al raselor mixte de găini crescute, crearea populației de păsări (F₁), cu producția de ouă, carne, viabilitatea sporită și exploatarea lor până la începerea năpârlirii.

Rezultatele:

Testați în producție 4 variante de puii hibridi (Avicola "Rai-Plai") obținuți din încrucișarea crosurilor de găini rase mixte, importate: Silver, Habicolor, Loman Braun, Tetra-H și locale: Gît Golaș și Argintie. S-a stabilit că intensitatea de creștere depinde de rasă și linie în cadrul raselor crescute; producția numerică de ouă pe 36 săptămâni de exploatare, în medie la o găină a fost în limitele 214-233,6 buc., greutatea medie a unui ou 58,9-59,2 g. Producția totală de masă ouă obținută de la o găină constituie – 12,6-13,8 kg. Cea mai înaltă intensitate a ouatului (76,2 %) s-a înregistrat la vârsta de 30 săptămâni de viață, iar viabilitatea găinilor în perioada de exploatare - 20-63 săptămâni este de 98,0-99,0 %, ce corespunde standardelor de rasă. După structura morfologică a ouălor, s-a stabilit că raportul (%) dintre masa albușului, gălbenușului și a coajei minerale este optim pentru reproducția păsărilor (51,4 : 46,5 % : 2,1 %). Fecunditatea ouălor obținute de la găinile loturilor experimentale a constituit minimum 91,0 %; ecloziunea ouălor de la numărul de ouă fecundate, a variat în limitele 91,4 - 92,7 %. Consumul specific de furaje la 10 buc., de ouă este de 2,0-2,1 kg, ce corespunde standardului pentru rasele de găini mixte.

Etapa: - Testarea, optimizarea și asigurarea confortului tehnologic al păsărilor, implementând echipamente și utilaje avicole de import.

Obiectivele:

- Implementarea echipamentului pentru furaje – Flex Vey și Flux și optimizarea confortului tehnologic de nutriție a păsărilor prin cercetarea parametrilor de conversie a furajelor, microclimat și alți factori.

Rezultatele:

Utilajul de furaje Flux este implementat pentru nutriția găinilor, tineretului de reproducție și pui de o zi. Au fost elaborate normative de nutriție industrială a păsărilor prin reglementarea substanțelor nutritive în dependență de vârsta exploatarei.

5. Laboratorul Biotehnologii în Reproducție și Transfer de Embrioni

Echipa: Dr. hab. Gr. Darie, dr. S. Vacevschi, dr. E. Marandici, G. Osipciuc, N. Matveenco, M. Șmelenco, N. Bradu, I. Djenjera.

Etapa: - Elaborarea și aplicarea biotehnologiilor moderne în reproducția animalelor de fermă în scopul sporirii efectivului de descendenți.

Obiectivele:

- Aprecierea metodelor de utilizare a preparatelor biologice active de origine naturală pentru corecția funcției reproductive a femelelor de diverse specii;
- Efectul metodei de ambalare asupra rezultatelor crioconservării materialului seminal de vier și berbec.

Rezultatele:

A fost determinat că preparatul tisular în combinație cu preparatele extrase din plantele medicinale (*Cichorium intybus L.* și *Origanum vulgare L.*) au activat creșterea semnificativă ($P \leq 0,1$) a formelor tinere de neutrofile la vacile din ambele grupe experimentale, comparativ cu grupa martor, ceea ce favorizează procesul de regenerare a țesuturilor din endometru.

A fost stabilit că sub influența tratamentului cu scheme experimentale care includ preparatul tisular în combinație cu preparatele antiseptice și antiinflamatoare SGI-C și SGI-D la vacile din grupele experimentale s-a intensificat metabolismul glico-lipidic, proteic și mineral.

A fost stabilit că valorile raportului Ca:P în grupa martor au avut în primele șase luni de gestație, înregistrând de la o lună la alta discreșteri și creșteri neînsemnate. În grupa experimentală se observă scăderea (stângerea) raportului Ca:P de la 9,25:1 în luna a treia până la 2,07:1 în luna a șasea.

A fost determinat că modificări asemănătoare în grupa experimentală se observă și în privința raportului Ca:Mg. Se observă stringerea raportului de la 11,45:1 în luna a treia până la 3,78:1 în luna a șasea, iar în grupa martor s-a constatat lărgirea raportului de la 4,16:1 în luna a treia până la 9,46:1 în luna a șasea.

A fost determinat că curba de variație a raportului P:Mg scoate la evidență modificările de la o lună la alta, cu înregistrarea celui mai strâns raport în luna a patra (0,66:1) și a celui mai larg în luna a șasea (1,82:1).

A fost determinat că indicii de reproducție la vacile tratate cu schemele care includ preparatul tisular în combinație cu preparatele SGI-C și SGI-D, au avut valori medii mai sporite comparativ cu vacile din lotul martor. Intervalul mediu între fătare-însămânțare fecundă la vacile din grupa experimentală 1 a fost mai mic cu 58,8 zile, iar la grupa experimentală 2 cu 65,2 zile, comparativ cu lotul martor. Indicele de însămânțare a prezentat valori medii în lotul experimental 1 de $2,6 \pm 0,45$ și în lotul experimental 2 de $2,4 \pm 0,27$, iar la lotul martor de $3,5 \pm 0,5$.

A fost determinat că introducerea în componență mediului de diluție GȚJ pentru sperma de berbec ca component suplimentar a substanței ND-2 cu proprietăți de antioxidant și membranotrop a demonstrat că după 5 ore de păstrare a materialului seminal la temperatura de 37 °C cele mai bune rezultate de mobilitate au fost obținute când concentrația substanței ND-2 în mediu de diluție a fost de 8-9 % ($33,0 \pm 2,0$ și $30,0 \pm 10,0$ consecutiv).

După datele preliminare la însămânțarea artificială a oilor cu spermă congelată a fost stabilită eficacitatea mediului propus pentru diluarea și conservarea spermei de berbec.

Reîntoarcerea caldurilor la oi după prima însămânțare a fost de 28 %. Pentru mediul elaborat a fost depusă cerere pentru brevet de invenție cu numărul de înregistrare 6159 din 21.11.2016

A fost determinat că congelarea spermei de vier a dus la deteriorarea drastică a spermatozoizilor postcongelare ceea ce demonstrează necesitatea perfecționării tehnologiilor de crioconservare a materialului seminal.

6. Laboratorul Nutriție și Tehnologii Furajere

Echipe: Dr. hab. S. Coșman, dr. hab. M. Bahcivanji, V. Coșman, M. Cuperșmidt, E.

Toporeț.

Etapa: Elaborarea elementelor tehnologice inovaționale, diversificarea surselor furajere și ajustarea nutriției animalelor de fermă pentru diverse tehnologii de exploatare.

Obiectivele:

- Determinarea componenței chimice și valorii nutritive a plantei furajere netradiționale Galega Orientală;
- Determinarea componenței chimice, valorii nutritive și eficienței utilizării tescovinei uscate de struguri în componența nutrețului combinat destinat tineretului taurin.

Rezultatele:

A fost studiată componența chimică și valoarea nutritivă a plantei furajere noi, netradiționale pentru Republica Moldova Galega Orientală.

A fost determinată componența chimică, valoarea nutritivă cât și eficiența utilizării tescovinei uscate (parțial separată de semințe) de struguri în componența nutrețului combinat pentru tineretul taurin.

7. Laboratorul Metode de Combatere și Profilaxie a Maladiilor

Echipe: Dr.hab., acad. AII, R. Moscalic, L.Cremeneac, T. Boclaci, M.Caraman, Iu.Efteniuc, Z.Chiruneț.

Etapa: - Elaborarea și implementarea metodelor și schemelor eficiente de profilaxie și combatere a maladiilor animalelor și păsărilor cu riscul sporit pentru republică.

Obiectivele:

- Evaluarea rezultatului analizei dinamicii însănătoșirii vacilor de leucoză, pe teritoriul R. Moldova.

Rezultatele:

A fost constatată cauza principală, care reține temporar de însănătoșire de leucoză a animalelor din sectorul de producere a laptelui din R Moldova, care constă în încălcările uneia din cerințele principale de deservire profesională a acestora, care include necorespunderea informației (numerotarea de pe eprubete nu coincide celei din fișa de însoțire) la colectarea și identificarea mostrelor de sânge prezentate în laborator pentru testarea serologică a leucozei.

A fost demonstrat, că procesul de colectare repetată (30-45 zile) și testarea mostrelor de sânge de la animalele, care primar au reacționat pozitiv în AGID, permit de a omite influența negativă a încălcarilor expuse ulterior și de preîntâmpinat rebutarea greșită (neconfirmată) pentru sacrificare a unei părți din efectivul de animalele sănătoase în locul celor infectate cu VLB, care rămân în cireadă și prezintă sursa de răspândire permanentă a virusului leucozei.

Astfel, tactica propusă, de perfecționare a diagnozei leucozei, permite eliminarea prejudiciului economic neantemeiat adus de leucoză sectorului de producere a laptelui și de îndeplinit eficient eradicarea acestei maladii pe teritoriul R. Moldova. Aplicarea practică a acestei tactici de perfecționare a diagnozei leucozei, prin respectarea obligatorie a cerințelor

eticii profesionale ușor de îndeplinit, de deservire a animalelor, real vor permite finalizarea eradicării leucozei bovine pe teritoriul R. Moldova, până în anul 2020.

Etapa: - Testarea și utilizarea unor remedii pentru uz veterinar și bioconversia deșeurilor organice.

Obiectivele:

- Determinarea microflorei (Stafilococ, Streptococ ș. a.) în sfertul afectat al mamelei la vaci, și studierea eficienței preparatului „Enoxil” în tratarea acesteia;
- Studierea microbiocenozei tractului gastrointestinal la iepuri, în scopul constatării componenței cantitative și pe specii a microorganismelor, inclusiv determinarea nivelului maxim de microfloră eficientă (Bifido - și Lactobacterii), care se conține în cecum și conținutul lui se folosește pentru cecotrofie;
- Aprecierea influenței biocompostului, fertilizantului organic, obținut din două tipuri de dejecții de bovine (parțial fermentate și nefermentate), la bioconversia cărora au fost utilizate două tipuri de preparate concentrate cu microorganisme eficiente („EM-1”, „Baikal ЭМ-1”), asupra calității solului, procesului de dezvoltare fiziologică, calității și recoltei porumbului.

Rezultatele:

În scopul stabilirii diagnozei și elaborării tacticii de tratament a mamitelor, a fost constatat rolul indicatorilor dispozitivului Draminski pentru efectuarea cercetărilor bacteriologice a laptelui.

A fost constatat efectul pozitiv al preparatului Enoxil în însănătoșirea mai rapidă (4-5 zile, în dependență de concentrația preparatului și perioada de administrare) a vacilor infectate cu mastită. În rezultatul studierii microbiocenozei în compartimentele tractului digestiv la iepuri a fost remarcată prezența cantității maxime a microflorei benefice (Bifido- și Lactobacterii) 10^8 - 10^{10} c.m./g în compartimentele distale ale tractului digestiv, în deosebi în cecum, și odată cu sporirea vârstei de la 4 până la 11 luni, NTG și E.coli în crotinele dure practic nu se schimbă și constituie 10^8 - 10^9 c.m./g, respectiv 10^5 c.m./g; bacteriile lactice diminuează de la 10^6 c.m./g până la 10^5 c.m./g, fungii de la 10^7 c.m./g până la 10^5 c.m./g, iar în crotinele moi cantitatea diverselor microorganisme a rămas la același nivel.

A fost constatat, că indicatorii biochimici și microbiologici ai solului, din loturile experimentale, sub influența tipurilor de biocompost utilizate pentru fertilizare, nu s-au schimbat esențial comparativ cu cei din lotul martor.

În rezultatul observărilor a fost constatat că asupra dezvoltării fiziologice a porumbului au influențat benefic toate tipurile de biocompost, mai eficient fiind cel la obținerea cărora a fost folosit preparatul cu microorganisme eficiente (ME) „Baikal ЭМ-1”.

În mostrele de porumb, colectate de pe loturile experimentale în cele 4 faze fenologice, au avut loc schimbări esențiale în conținutul azotului total, care l-a depășit pe cel din plantele lotului martor cu 3,64%-108,45% și al conținutului de cenușă, care a diminuat în diverse faze fenologice cu 2,91%-25,86%, în comparație cu cea din lotul martor.

Biocompostul, obținut din dejecții parțial fermentate și nefermentate cu utilizarea preparatelor de microorganisme eficiente „Baikal ЭМ-1” și „EM-1”, a influențat schimbarea componenței microflorei în solul din variantele experimentale, care a favorizat îmbunătățirea proceselor de dezvoltare fiziologică a plantelor, și ca rezultat a fost ameliorată calitatea și a sporit recolta de porumb cu 10,37-20,74%.

II. PROIECTE DE INOVARE ȘI TRANSFER TEHNOLOGIC

PROIECTUL 12.824.14.160T „IMPLEMENTAREA RASELOR SPECIALIZATE DE CAPRINE ÎN SCOPUL OBȚINERII TINERETULUI DE REPRODUCȚIE ȘI A LAPTELUI DE CAPRĂ CU PROPRIETĂȚI DIETETICE ȘI CURATIVE”.

Termenul executării 2012.

Conducătorul proiectului:

- doctor în agricultură, conferențiar cercetător, Oleg Mașner (2012)

Executorul principali ai proiectului: *Laboratorul tehnologiei de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor;*

Echipa: Dr. agr. O. Mașner, dr. hab., V. Focșa, dr. hab., P. Liuțcanov, Gh. Veșca. I. Tofan, I. Curuliuc.

Obiectivele:

- Implementarea fondului genetic de caprine specializate pentru producția de lapte;

Rezultatele:

Au fost realizate toate procedurile pentru procurarea și importul unui lot de caprine din rase specializate pentru lapte - 110 capete, care sau plasat în ferma cofinanțatorului proiectului SRL ”Agrolacta-M”. S-a realizat achitarea costului lotului de caprine, animalele au fost selectate și puse la carantină în țara de origine – Italia. Importul animalelor a fost preconizat pentru luna ianuarie 2013, conform prevederilor contractului de achiziții – în termen de 60 zile de la efectuarea plății 100% în avans.

PROIECTUL 12.824.14.179T „IMPLEMENTAREA RASELOR SPECIALIZATE DE CAPRINE ÎN SCOPUL OBȚINERII TINERETULUI DE REPRODUCȚIE ȘI A LAPTELUI DE CAPRĂ CU PROPRIETĂȚI DIETETICE ȘI CURATIVE”.

Termenul executării – a. 2013.

Conducătorul proiectului:

- doctor în agricultură, conferențiar cercetător, Oleg Mașner (2013)

Executorul principali ai proiectului: *Laboratorul tehnologiei de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor;*

Echipa: Dr. agr. O. Mașner, dr. hab., V. Focșa, dr. hab., P. Liuțcanov, Gh. Veșca. I. Tofan, I. Curuliuc.

Obiectivele:

- Crearea unei ferme-model de producere și procesare în baza tehnologiei inovaționale a laptelui dietetic cu proprietăți curative și dezvoltarea ulterioară a ramurii creșterii caprinelor în Republica Moldova.

Rezultatele:

Au fost realizate cercetările asupra caprinelor procurate în fermă – dezvoltarea corporală, măsurători și indici corporali; elaborate rațiile de alimentație a caprinelor în funcție de vârste.

Pentru crearea unei ferme model a urmat ca cofinanțatorul proiectului să se axeze la reconstrucția și modernizarea grajdurilor, construcția și dotarea sălii de mulș cu utilaj corespunzător.

La finele proiectului, cofinanțatorul SRL "Agrolacta-M" a refuzat semnarea contractului de achiziție, motivându-se acțiunea prin lipsa de mijloace financiare. În cele din urmă, Institutul s-a adresat prin notă informativă oficială către conducerea AITT privind stoparea realizării proiectului în condițiile create, pentru evitarea cheltuielilor neefective a banilor publici.

III. PROIECTE INTERNAȚIONALE DE CERCETARE BILATERALĂ

PROIECTUL „SUPPORT PENTRU INSTITUTUL ȘTIINȚIFICO-PRACTIC DE BIOTEHNOLOGII ÎN ZOOTEHNIE ȘI MEDICINĂ VETERINARĂ PRIVIND DEZVOLTAREA ȘI ÎNTĂRIREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE ȘI INSTITUȚIONALE PENTRU SECTORUL CREȘTERII ANIMALELOR ÎN MOLDOVA”

Termenul executării – a. 2014.

Conducătorul proiectului:

- Laima Taparauskienė, doctor, prorector ASU, coordonator din partea R. Lituania

Executorii principali ai proiectului:

- Universitatea Aleksandras Stulginskis (ASU), Kaunas, R. Lituania;
- Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară, R.M.

Echipa: Laima Taparauskienė, prorector ASU, coordonator din partea R. Lituania; Valentin Focșa, director IȘPBZMV, coordonator din partea Institutului, R.M.; Jekaterina Dmitrijeva, economist-contabil, R. Lituania; Tatiana Nistorică, șef Direcției Politici de Producție și Reglementări de Calitate a Produselor Animale, coordonator din partea MAIA, R.M.

Obiectivele:

- Cooperare tehnico-științifică R. Lituania-R.Moldova întru dezvoltarea sectorului zootehnic;
- Studiul de fezabilitate a sectorului zootehnic al Republicii Moldova;
- Acordarea asistenței MAIA și IȘPBZMV pentru dezvoltarea și întărirea capacităților administrative și instituționale pentru sectorul zootehnic din R. Moldova.

Rezultatele:

S-au realizat trei vizite de studiu a părții Lituaniene în R. Moldova, cu efectuarea întrunirilor și seminarelor cu specialiștii MAIA, IȘPBZMV, CRARA;

S-a realizat o vizită a reprezentanților din R. Moldova în cadrul căreia s-a familiarizat cu activitatea ministerului, direcțiilor responsabile de sectorul zootehnic, de controlul oficial al producției de lapte la taurine. Concomitent, s-au vizitat diferite ferme de animale (bovine de lapte și de carne, ovine, porcine) cu nivelul tehnologic înalt;

S-a perfectat raportul final la proiect, inclusiv cu indicarea a 4 priorități de bază pentru eventualele proiect de cooperare.

IV. SUBPROIECTE ȘI CONTRACTE ECONOMICE

În perioada evaluată, cercetătorii Institutului au activat la executarea următoarelor contracte economice:

Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Bovinelor - două contracte cu SRL „PRODECOFARM-GRUP”, or. Sîngerei (beneficiar) și cu S.A. „AIDÎN”, Comrat (beneficiar)

1. Contract Nr. 1 din 03.02.2016 la suma de 5000 lei.

Obiectul contractului a constituit „Elaborarea planului de ameliorare și selecție pentru ferma de taurine de prăsilă, rasa Holstein pentru anii 2015-2019 SRL ”PRODECOFARM-GRUP”, studiul creării efectivului, structura genealogică a efectivului, tendințe și perspective în realizarea planului de selecție, studiul creșterii și dezvoltării tineretului, selectarea nucleului de prăsilă”.

2. Contract Nr. 2 din 26.07.2016 la suma de 5000 lei.

Obiectul contractului a constituit „Elaborarea planului de ameliorare și selecție pentru ferma de taurine de prăsilă, rasa Holstein pentru anii 2016-2020 S.A. „AIDÎN” studiul creării efectivului, structura genealogică a efectivului, tendințe și perspective în realizarea planului de selecție, studiul creșterii și dezvoltării tineretului, selectarea nucleului de prăsilă”.

Total 10000 lei.

Conducătorul: **dr. agr. A. Constandoglo**

Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Ovinelor și Caprinelor a activat în baza de contracte tehnico-științifice:

Cu Cooperativa Agricolă de Producție „Elita-Alexanderfeld”, s. Alexanderfeld, r-nul Cahul, contract Nr. 1 din 01.02.2012:

- tema „Perfecționarea continuă a tipului de ovine Țigaie moldovenesc pentru lână-carne-lapte”, suma de 6618 lei;

Centrul internațional de științe energetico-informaționale «Zeia», contract Nr. 1 din 26.07.2015:

- tema ”Utilizarea metodei «Agrigoricon» la sporirea indicilor cantitativi și calitativi a producției zootehnice”, suma de 6000 lei;

SRL ”Stîna baciului” r-nul Cahul, contract Nr. 2 din 01.02.2015:

- tema ”Prestarea serviciilor metodice, de consultanță și implementare a rezultatelor științifice”, suma de 4000 lei;

GȚ ”Borzin Gheorge Ion” r-nul Căușeni, contract Nr. 3 din 01.02.2015:

- tema ”Prestarea serviciilor metodice, de consultanță și implementare a rezultatelor științifice”, suma de 2500 lei;

GȚ ”Botnari V. G.” s. Elizaveta, mun. Bălți, contract Nr. 4 din 01.02.2015:

- tema ”Prestarea serviciilor metodice, de consultanță și implementare a rezultatelor științifice”, suma de 2500 lei;

SRL “ABINVEST COM” din satul Dezghingea UTA Găgăuzia, contract Nr. 5 din 18.06.2015:

- tema ” Prestarea serviciilor metodice, de consultanță și implementare a rezultatelor științifice”, suma de 2500 lei;

GȚ ”Grîu Teodor” r-nul Rezina, contract Nr. 3 din 01.03.2016:

- tema ”Prestarea serviciilor metodice, de consultanță și implementare a rezultatelor științifice”, suma de 3000 lei.

Total 27118 lei.

Conducătorul: **dr. hab. P. Liuțcanov**

Laboratorul de Nutriție și Tehnologii Furajere, conducător dr. hab., Coșman S.:

Contract Nr. 6 din 05.10.2015 la suma de 7000 lei. Determinarea componenței chimice a nutrețurilor SRL „Carnival”, anul 2015.

2.2 PERSONALUL UMAN

2.2.1 Componenta nominală a personalului de conducere (la 01.03.2017)

Nr. crt.	Numele, prenumele	Anul nașterii	Studiile obținute	Funcția, telefon de contact	Gradul și titlul științific, anul conferirii	Specialitatea științifică (denumirea și cifrul)	Stagii de perfecționare	Ultima atestare și abilitarea cu drept de conducător de doctorat
1	Mașner Oleg	1969	Zootehnie, UASM	Director interimar/ cerc. șt. coordonator 022-359-350, 069654169	Doctor în agricultură (2001), conferențiar cercetător (2010)	421.03 Tehnologia creșterii animalelor și obținerii produselor animaliere	România – 2010 – curs MAKIS „Perfecționarea sistemului de cunoaștere și informare în agricultură”; China – 2011 „Biotehnologii agricole moderne”; Lituania - 2014 Universitatea Aleksandras Stulgiskis; Bulgaria – 2014 Universitatea Agrară din Plovdiv, Institutul Kostinbrod, Institutul Agricol Staraxagora.	05.04.2012
2	Coșman Sergiu	1954	Zootehnie, UASM	Director adjunct pe știință/ consultant științific, 022-359-295, 079576064	Doctor habilitat în agricultură (2007), conferențiar cercetător	421.02 Alimentația animalelor și tehnologia furajelor	România - 2013 Organizații de consultanță agricolă și dezvoltare rurală ferme de animale; Polonia - 2013 Instituții și organizații în domeniul științei și inovării, de consultanță agricolă, ferme de animale; Cehia – 2015 Instituții de consultanță agricolă și dezvoltare rurală, ferme de animale; F. Rusă – 2015 F. Rusă – 2016	18.06.2009
3	Tofan Ivan	1986	Zootehnie, UASM	Secretar științific/ cercetător științific 022-359-369 060912158	Studii superioare, ciclul II (2011)	-	România – 2012 Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Creșterea Ovinelor și Caprinelor Palas-Constanța	-

2.2.2 Lista personalului din sfera științei și inovării (la 01.03.2017)

Nr. crt.	Numele, Prenumele	Anul nașterii	Studii obținute/ Specialitatea științifică (denumirea și cifra)	Gradul și titlul științific, anul conferirii	Abilitarea cu drept de conducător de doctorat	Tipul de angajare	Funcția
1	2	3	4	5		6	7
1	Constandoglo Alexandra	1955	Zootehnie, UASM/ 421.01 Ameliorarea și biotehnologia reproducerii animalelor	Doctor în agricultură (1997), conferențiar cercetător	18.06.2009	bază	Șef laborator 022-359-254 067367098
2	Focșa Valentin	1951	Zootehnie, UASM/ 421.01 Ameliorarea și biotehnologia reproducerii animalelor	Doctor habilitat în agricultură (2010), conferențiar cercetător	18.06.2009	bază	Consultant științific 022-359-254 069321492
3	Tataru Gheorghe	1949	Zootehnie, UASM/ 421.02 Alimentația animalelor și tehnologia furajelor	Doctor în agricultură (1990), conferențiar universitar	-	bază	Cercetător științific coordonator, 022-359-295
4	Curuliuc Vasile	1958	Zootehnie, UASM	Studii superioare (1980)	-	Cumul extern	Cercetător științific stagiar; 022-359-254
5	Parasca Ana	1987	Zootehnie, UASM	Studii superioare (2014)	-	bază	Cercetător științific stagiar
6	Darie Grigore	1947	Zootehnie, UASM/ 165.01 Fiziologia omului și animalelor	Doctor habilitat în biologie (1993), profesor universitar	-	Cumul extern	Șef laborator 359-375 0 68707746
7	Vacevschi Serghei	1971	Medicină veterinară, UASM/ 431.04 Obstretica și ginecologia veterinară	Doctor în medicină veterinară (2003), conferențiar cercetător	-	Bază	Cercetător științific coordonator 069333491
8	Cibotaru Elena	1977	Zootehnie, UASM/ 165.01 Fiziologia omului și animalelor	Doctor în biologie (2007)	-	Cumul extern	Cercetător științific superior
9	Osipciuc Galina	1979	Medicină veterinară, UASM	Studii superioare (2002)	-	bază	Cercetător științific 069239572

1	2	3	4	5		6	7
10	Matveenco Natalia	1988	Biotehnologii în reproducția animalelor./UASM	Studii superioare ciclul II (2012)	-	bază	Cercetător științific stagiar 068051151
11	Bradu Nina	1977	Zootehnie, UASM	Studii superioare	-	bază	Cercetător științific stagiar 067371676
12	Șmilenco Maxim	1969	Biotehnologii în reproducția animalelor./UASM	Studii superioare ciclul II (2012)	-	bază	Cercetător științific stagiar 069267041
13	Liuțcanov Piotr	1953	Zootehnie, UASM/ 421.01 Ameliiorarea și biotehnologia reproducției animalelor	Doctor habilitat în agricultură (2009), conferențiar cercetător	18.06.2009	bază	Șef laborator 359-364 069488048
14	Evtodienco Silvia	1960	Zootehnie, UASM/ 421.02. Alimentația animalelor și tehnologia furajelor	Doctor în agricultură (1999) conferențiar cercetător	-	bază	Cercetător științific coordonator 359-364
15	Mașner Oleg	1969	Zootehnie, UASM/ 421.03 Tehnologia creșterii animalelor și obținerii produselor animaliere	Doctor în agricultură (2001) conferențiar cercetător	05.04.2012	Cumul intern	Cercetător științific coord. 359-369
16	Dabija Angela	1982	Zootehnie, UASM	Studii superioare (2007) Doctorand cu frecvență redusă	-	bază	Cercetător științific 359-364
17	Tofan Ivan	1986	Zootehnie, UASM	Studii superioare, ciclul II (2011)	-	Cumul intern	Cercetător științific 060912158
18	Donica Iov	1949	Zootehnie, UASM/ 421.01 Ameliiorarea și biotehnologia reproducerii animalelor	Doctor în agricultură (1989), cercetător științific superior (2000)	-	bază	Șef laborator, 069117850
20	Danilov Anatolie	1958	Zootehnie, UASM/ 421.02 Alimentația animalelor și tehnologia furajelor	Doctor în agricultură (1995), cercetător științific superior (2000)	-	bază	Cercetător științific coordonator 069233993

1	2	3	4	5		6	7
21	Brenici Viorel	1980	Medicină veterinară, UASM	Studii superioare (2004)	-	Cumul extern	Cercetător științific stagiar 0235 26 125
22	Șumanschii Andrei	1948	Zootehnie, UASM 421.02. Alimentația animalelor și tehnologia furajelor	Doctor habilitat în agricultură (1994), profesor universitar	18.06.2009	bază	Șef laborator, 068595022
23	Balan Ion	1964	Medicină veterinară, UASM	Doctor habilitat în biologie (2013)	-	Cumul extern	Consultant științific 022-435621
24	Zestrea Nicolae	1953	Zootehnie, UASM	Studii superioare (1981) zootehnie	-	Cumul extern	Cercetător științific 0 22 435621
25	Demcenco Boris	1950	Medicină veterinară, UASM	Studii superioare, 1973 medicină veterinară	-	Cumul extern	Cercetător științific 0 22 435621
26	Coșman Sergiu	1954	Zootehnie, UASM/ 421.02 Alimentația animalelor și tehnologia furajelor	Doctor habilitat în agricultură (2007), conferențiar cercetător	18.06.2009	cumul intern	Consultant științific, 0 22 359-295
27	Bahcivanji Mihail	1939	Zootehnie, UASM/ 421.02 Alimentația animalelor și tehnologia furajelor	Doctor habilitat agricultură (1995), conferențiar cercetător, academician AII	18.06.2009	bază	Cercetător științific principal 0 22 359-295
28	Iurcu Iulian	1950	Zootehnie, UASM/ 421.02 Alimentația animalelor și tehnologia furajelor	Doctor în agricultură (1987)	-	bază	Cercetător științific superior, 0 22 359-295
29	Coșman Valentina	1956	Agronomie, UASM	Studii superioare (1983),	-	bază	Cercetător științific, 0 22 359-295
30	Dancova Maria	1974	Zootehnie, UASM	Studii superioare (2006),	-	bază	Cercetător științific stagiar, 0 22 359-295

1	2	3	4	5		6	7
31	Caraman Radu	1981	Medicină veterinară, UASM	Studii superioare (2005)	-	cumul extern	Cercetător științific 069043478
32	Moscalic Roman	1940	Medicină Veterinară, Acad. Veterinară Screabin, Moscova; 431.03 microbiologia veterinară, virusologia, epizootologia și micologia	Doctor habilitat în medicină veterinară (1992), confer. cercetător, academician AII	23.12.2010	Cumul extern	Șef de laborator, 069536008
33	Cremeneac Larisa	1952	Biologie, USM	Studii superioare (1976), biologie	-	bază	Cercetător științific 068441358
34	Boclaci Tatiana	1968	Zootehnie, UASM	Studii superioare (2003), zootehnie	-	bază	Cercetător științific 079605242
35	Caraman Mariana	1979	Medicină veterinară, UASM	Studii superioare (2005), medicina veterinară	-	bază	Cercetător științific stagiar
36	Efteniuc Iulia	1991	Medicină veterinară, Universitatea de Stat din Tiraspol	Studii superioare (2015), medicina veterinară	-	bază	Cercetător științific stagiar
37	Ghelețchi Natalia	1977	Limba și literatura engleză/ Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”	Studii superioare (1999)	-	Cumul extern	Cercetător științific 06870 4048
38	Rusnac-Frăsîneau Magdalena	1979	Universitatea de Stat din Tiraspol/limba și literatura română și rusă	Studii superioare (2002)	-	Cumul extern	Cercetător științific

2.2.3 Lista personalului auxiliar (la 01.03.2017)

Nr. crt.	Numele, Prenumele	Anul nașterii	Studii	Tipul de angajare	Funcția
1	2	3	4	6	7
Laboranți și tehnicieni					
1	Ciubatico Valentina	1960	Medii	Bază	Laborant superior
2	Ahmedov Vidadi	1958	Medii speciale	Cumul	Laborant
3	Scripnic Maria	1956	Medii speciale	Bază	Laborant superior
4	Toporeț Evghenia	1954	Medii speciale	Bază	Laborant
5	Chiruneț Zinaida	1959	Medii speciale	Bază	Laborant superior
6	Sumurduc Natalia	1967	Medii speciale	Bază	Tehnolog coordonator
7	Djenjera Irina	1967	Medii speciale	Bază	Tehnolog coordonator
8	Roșca Fedosia	1965	Superioare	Cumul	Tehnolog coordonator
9	Galțeva Eva	1964	Superioare	Cumul	Tehnolog coordonator
10	Babin Lidia	1954	Superioare	Cumul	Tehnolog coordonator
Serviciul contabil, juridic, personal, etc					
11	Curuliuc Ioana	1960	Superioare	Bază	Contabil-șef
12	Țihun Tatiana	1957	Superioare	Cumul	Contabil coordonator
13	Buzu Melania	1951	Superioare	cumul intern	Contabil coordonator
14	Nazarco Natalia	1961	Medii speciale	Cumul	Contabil categ. I
15	Buzu Melania	1951	Superioare	Bază	specialist coord. serviciul personal
16	Vîrlan Denis	1987	Superioare	Bază	Jurisconsult
17	Babira Ivan	1986	Superioare	Bază	Inginer programator coordonator
18	Railean Tatiana	1983	Medii speciale	Bază	Șef al cancelariei
19	Molodiuc Petru	1946	Superioare	Bază	Specialist coordonat. securitatea și sănătatea în munca
20	Evtodienco Silvia	1960	Superioare	cumul intern	Inginer brevete și invenții coord.
21	Curuliuc Ioana	1960	Superioare	cumul intern	Inginer brevete și invenții coord.
22	Ciubatco Valentina	1960	Medii	cumul intern	Bibliotecar

Serviciul deservire și gospodărie					
23	Babira Ivan	1957	Medii speciale	Bază	Șef serviciu
24	Gaimana Veaceslav	1961	Medii speciale	cumul	Înginer-electric-coordonator
25	Onofreiciuc Galina	1973	Medii	Bază	Portar
26	Vengher Nadejda	1974	Medii	Bază	Portar
27	Caldarari Elena	1960	Medii	Bază	Portar
28	Punga Natalia	1955	Medii speciale	Bază	Îngrijitoare încăperi
29	Gomaniuc Ana	1955	Medii	Bază	Îngrijitoare spații verzi
30	Ahmedov Vidadi	1958	Medii speciale	Bază	Șofer auto „Ford”
31	Ahmedov Vidadi	1958	Medii speciale	cumul intern	Șofer auto „Șoda”
32	Babira Ivan	1957	Medii speciale	cumul intern	Șofer auto „Dacia”
33	Toporeț Pavel	1955	Medii speciale	cumul	Lacatuș auto

2.2.4 Lista doctoranzilor IȘPBZMV la 01.03.2017 (pe subdiviziuni)

Nr. d/o	Numele, prenumele	Codul și denumirea specialității	Anul de studii	Conducător. Numele, prenumele, gradul și titlul științific	Forma de studii (la zi/ fără frecvență)
Laboratorul Biotehnologii în Reproducție și Transfer de Embrioni					
1	Matveenco Natalia	421.01 Ameliorarea și biotehnologia reproducerii animalelor	II	Darie Grigore , doctor habilitat, profesor universitar.	F. redusă (conc. acad. îngr. copilului)
Laboratorul Tehnologii de Creștere și Exploatare a Ovinelor					
2	Macari Angela	421.03 Tehnologia creșterii animalelor și obținerii produselor animaliere	IV	Șumanshii Andrei , doctor habilitat, profesor universitar	F. redusă (conc. acad. îngr. copilului)
3	Roșca Valentin	421.03 Tehnologia creșterii animalelor și obținerii produselor animaliere	IV	Mașner Oleg , doctor în agricultură, conferențiar cercetător	Frecvența redusă
4	Tofan Ivan	421.01 Ameliorarea și biotehnologia reproducerii animalelor	IV	Liuțcanov Petru , doctor habilitat, conferențiar cercetător	Doctorat prin competitorie
Laboratorul Metode de Combatere și Profilaxie a Maladiilor					
5	Caraman Mariana	431.03 Microbiologie, virusologie, epizootologie, micologie și imunologie veterinară	I	Moscalic Roman , doctor habilitat, conferențiar cercetător	F. redusă/școala doctorală parteneriat cu UASM

Notă: în perioada de raport susținerea tezelor de doctorat în termen nu s-a realizat.

2.2.5 Deplasările și stagiile realizate peste hotare de personalul Institutului în perioada evaluată

Anul 2012

Nr. d/o	Numele, prenumele, gradul și titlul științific, Anul nașterii	Țara, denumirea organizației vizitate	Scopul vizitei. Descrierea succintă a activităților (realizarea proiectelor comune, stagi, participări la manifestări științifice)	Termenul deplasării
1	2	3	4	5
Deplasări				
1.	Evtodienco Silvia, dr.agr., confer. cerc., 1960	Ucraina. Kamenetk-Podolsk. Universitatea Tehnică-Agricolă	Conferință științifică internațională	13-16 aprilie
2.	Liucanov Petru, dr.hab.agr., confer. cerc., 1953	Rusia. Stavropol. Institutul de Zootehnie și Producerea Furajelor (VNIIOK)	Conferință științifică internațională	21 – 26 mai
3.	Mașner Oleg, dr.agr., confer. cerc., 1969			21 – 26 mai
5.	Liucanov Petru, dr.hab.agr., confer. cerc., 1953	Ucraina. Kiev. Institutul de Ameliorare și Genetica animalelor.	Conferință științifică internațională	22 – 25 octombrie
6.	Liucanov Petru, dr.hab.agr., confer. cerc., 1953	Bulgaria. Universitatea Agrară - Plovdiv	Conferință științifică internațională	10 – 15 decembrie
7.	Iurcu Iulian, dr. agr., cerc. șt., 1950	România, București, IBNA	Simpozion Științific Internațional de Biologie și Nutriție Animală	14-17 noiembrie
8.	Boclaci Tatiana, cerc. șt. stag., 1968			
9.	Cremeneac Larisa, cerc. șt., 1952			
10.	Boclaci Tatiana, cerc. șt. stag., 1968	România, Iași, UȘAMV Ion Ionescu de la Brad	Simpozion Științific Internațional "Zootehnia modernă-factor al dezvoltării durabile"	16-19 mai
11.	Cremeneac Larisa, cerc. șt., 1952	România, București, UȘAMV	Simpozion Științific Internațional "Perspective ale agriculturii în zonele rurale în contextul dezvoltării durabile"	25-28 aprilie
12.	Bîzgu Ion, dr. hab., prof. univ., 1951	Ungaria, Babolna	Conferință științifică internațională "Tetra"	17-20 mai
13.	Focșa Valentin, dr. hab., 1951	Ucraina, s. Frumușica Nova, Agrofirma "Borodino" – reproductor Karakul	Colaborare științifică	21-23 mai
14.	Coșman Sergiu, dr. hab., 1954	Ucraina, Krimeea, Or. Ialta,	Simpozion Științific Internațional	05-09 iunie
15.	Caisin Larica, dr., conf. univ., 1954	România, București, UȘAMV	Simpozion Științific Internațional	03 -10 octombrie
Stagii				
1	Tofan Ivan, cercetător științific stagier, 1986	Romania. Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Creșterea Ovinelor și Caprinelor Palas-Constanța	Studierea și însușirea metodelor de înșămănare artificială aplicate în reproducția ovinelor și caprinelor	30. 09 – 05.10

1	2	3	4	5
.	Osipciuc Galin, cerc. șt., 1979	F. Rusă, Institutul de cercetari în zootehnie din or. Krasnodar	Însușirea metodelor performante de cercetări biochimice aplicate în zootehnie și medicină veterinară	05.08.-13.09
3.	Donea Victor, dr. biol., cercet. șt., 1957	Polonia, or. Krakovia – instituții de cercetare din agricultură, ferme zootehnice	Schimb de experiență în cadrul unei delegații di Republica Moldova	11-16 noiembrie
4.	Focșa Valentin, dr. hab., 1951	Turcia, or. Bursa	Schimb de experiență și familiarizarea cu activitatea Turciei în producerea utilajelor și echipamentului pentru sectorul zotehnic în cadrul a IV-a Epozitie Internațională de Zootehnie și Utilaje	25-29 septembrie
5.	Bivol Liudmila, cerc. șt. stag., 1979	Ucraina, or. Odessa, Complexul de creștere intensivă a suinelor	Familiarizarea cu tehnologiile avansate în creșterea intensivă a porcilor, în special probleme de nutriție și aditivii furajeri aplicați	25.10 – 02.11.

Anul 2013

Nr. d/o	Numele, prenumele, gradul și titlul științific, Anul nașterii	Țara, denumirea organizației vizitate	Scopul vizitei. Descrierea succintă a activităților (realizarea proiectelor comune, stagiu, participări la manifestări științifice)	Termenul deplasării
1	2	3	4	5
Deplasări				
1.	Liučanov Petru, dr.hab.agr., confer. cerc., 1953	Rusia. Stavropol. Institutul de Zootehnie și Producerea Furajelor (VNIIOK)	Simpozion științific internațional; Participare la lucrări	22 – 26 aprilie
2.	Liučanov Petru, dr.hab.agr., confer. cerc., 1953	Bulgaria. Or. Velico-Tîrnovo,	Participarea la al II-lea Festival internațional de ovine în Bulgaria, instituirea colaborării în domeniul creșterii ovinelor și caprinelor, încheierea contractelor	21-26 mai
3.	Mașner Oleg, dr. agr., conf. cerc., 1969			
4.	Caisîn Larica, dr. conf. univ., cerc. șt.	Bulgaria. Or. Plovdiv, Universitatea Agrară	Simpozion științific internațional; Participare la lucrări	02-06 iunie
5.	*Moscalic Roman dr.hab.agr., confer. cerc., 1940	Ucraina. Harcov. Institutul de Veterinarie.	Conferință științifică internațională Participare la lucrări	16-19 septembrie
6.	Liučanov Petru, dr.hab.agr., confer. cerc., 1953	Bulgaria. Or. Costinbrod, Institutul de zootehnie	Simpozion științific internațional Participare la lucrări	28.10 – 02.11
7.	Boclaci Tatiana, cerc. șt., 1968	România, București, UȘAMV	Simpozion Științific Internațional Participare la lucrări	05-09 iunie
8.	Parasca Alexandru, cerc. șt. stag., 1986	România, Iași, UȘAMV Ion Ionescu de la Brad	Simpozion Științific Internațional, participare la lucrări	24-27 aprilie
9.	Constandoglo Alexandra, dr. conf. cercetător	Turcia, or. Tekirdag, Universitatea Agrară	Simpozion Științific Internațional, participare la lucrări	02-06 octombrie

* Raport în plen

1	2	3	4	5
10.	Osipciuc Galin, cerc. șt., 1979	Russia, or. Krasnodar, SKNIJ	Simpozion Științific Internațional, participare la lucrări. Colaborare științifică și înaintarea materialelor comune pentru expoziția "Agrorusi" din S. Petersburg	25-29 septembrie
11.	Vacevșchii Serghei, dr. m.v., cerc. șt. coord.			
Stagii				
1	Parasca Alexandru cercetător științific stagiar, drd. f.r., 1986	Polonia. Institutul de Zootehnie cu stațiunile sale experimentale	Studierea și însușirea tehnologiilor moderne de creștere și exploatare a bovinelor, suinelor, ovinelor; Studierea biotehnologiilor în reproducție – transferul de embrioni	13.06-24.07.13
2.	Matveenco Natalia, cerc. șt. stag., 1988			
3	Nistorică Ana, drd. f.r., 1986			
4	Snitco Taisia, cerc. șt. stag., 1987			

Anul 2014

Nr. d/o	Numele, prenumele, gradul și titlul științific, Anul nașterii	Țara, denumirea organizației vizitate	Scopul vizitei. Descrierea succintă a activităților (realizarea proiectelor comune, stagiu, participări la manifestări științifice)	Termenul deplasării
1	2	3	4	5
Deplasări				
1.	Caisin Larisa, dr. conf. univ., cerc. șt., 1954	Ucraina, Odessa, SRL "Ariadna"- uzina de producere a biopreparatelor și premixurilor pentru porcine	Realizarea acordului pentru procurarea biopreparatelor necesare în experiențe nutriționale a suinelor	10-14 mai
2.	Snitco Taisia, cerc. șt. stag., 1987	Ucraina, Kamineți-Podilsk, Universitatea Tehnică-Agrară	Participarea la lucrările Conferinței științifico-practice cu raport	20-23 mai
3.	Moscalic Roman, dr. hab., conf. cerc., 1940	Ucraina, Odessa, Centrul Științific Național Institutul de Veterinarie Clinică și Experimentală	Participarea la lucrările Congresului Științific Internațional cu 2 rapoarte, inclusiv 1 în ședința plenară.	15-19 septembrie
4.	Coșman Sergiu, dr. hab., conf. cerc., 1954	Belarusi, Jodino RUP NAAN Belarusi po jivotnovodstvu	Participarea la lucrările Conferinței științifico-practice cu raportul științific în plen . Elaborarea proiectului de cercetări bilaterale pentru prezentare în cadrul apelului de proiecte bilaterale Moldova-Belarusi	16-20 septembrie
5.	Liucanov Petru, dr.hab.agr., confer. cerc., 1953	Rusia. Sanct-Petersburg, Institutul de Genetică și Ameliorarea Animalelor	Participarea la lucrările Simpozionului științific internațional cu raport științific; Încheierea contractului de colaborare pentru anii 2015-2019	22-26 octombrie
6.	Cremeneac Larisa, cerc. șt., 1952	România, Balotești Institutul de Biologie și Nutriție Animală	Participarea la lucrările Simpozionului științific internațional cu raport	14-16 noiembrie

1	2	3	4	5
STAGII				
1.	Focșa Valentin, dr. hab., conf. cerc., 1951	Lituania, Kaunas Universitatea Aleksandras Stulgiskis	Familiarizarea cu structura și activitatea Universității, Catedrelor și Centrelor de cercetare; Studiul experienței Universității în dezvoltarea activităților de cercetare-implementare în domeniul zootehniei; Stabilirea direcțiilor prioritare pentru colaborare ulterioară în dezvoltarea sectorului zootehnic și IȘPBZMV al Republicii Moldova. Participarea la perfectarea raportului final pe proiectul internațional cu finanțare din partea Lituaniei	27-31 octombrie
2.	Mașner Oleg, dr. agr., conf. cerc., 1969			

Anul 2015

Nr. d/o	Numele, prenumele, gradul și titlul științific, Anul nașterii	Țara, denumirea organizației vizitate	Scopul vizitei. Descrierea succintă a activităților (realizarea proiectelor comune, stagii, participări la manifestări științifice)	Termenul deplasării
1	2	3	4	5
Deplasări				
1.	*Liuțcanov Petru, dr.hab.agr., confer. cerc., 1953	Ucraina, or. Kiev, IRGJ	Conferință științifică internațională; Participare la lucrări	06 – 08 aprilie
2.	Coșman Sergiu, dr. hab., 1954	Ucraina, or. Livov, CȘIRC	Simpozion științific; Participare la lucrări	01 – 03 aprilie
3.	Constandoglo Alexandra, dr. conf. cerc., 1955	România, or. București UȘAMV	Simpozion Științific Internațional Participare la lucrări	03 – 06 iunie
4.	Moscalic Roman dr.hab.med. vet., confer. cerc., 1940	Ucraina, or. Odessa	Conferință științifică Participare la lucrări	08 – 12 iunie
5.	Mașner Oleg, dr. agr., conf. cerc., 1969	Ucraina, or. Kiev, IRGJ	Conferință științifică Participare la lucrări	16 – 18 octombrie
7.	Liuțcanov Petru, dr.hab.agr., conf. cerc., 1953	Bulgaria, or. Sofia IȘZ-Costinbrod	Simpozion Științific Internațional Participare la lucrări	03 – 06 noiembrie
8.	Mașner Oleg, dr. agr., conf. cerc., 1969			
9.	Constandoglo Alexandra, dr. conf. cercet., 1955			
10.	Evtodienco Silvia, dr. agr., conf. cerc., 1960	România, or. Iași UȘAMV	Simpozion Științific Internațional Participare la lucrări	22 – 24 octombrie

* Raport în plen

Stagii

1.	Coșman Sergiu, dr. hab., 1954	Federația Rusă, or. Voronej	Studii și schimb de experiență în cadrul unui grup din R. Moldova	23 – 27 martie
		Cehia, or. Praga		14 – 25 septembrie

Anul 2016

Nr. d/o	Numele, prenumele, gradul și titlul științific, anul nașterii	Țara, denumirea organizației vizitate	Scopul vizitei. Descrierea succintă a activităților (realizarea proiectelor comune, stagiu, participări la manifestări științifice)	Termenul deplasării
1	2	3	4	5
<i>Deplasări</i>				
1.	Liutcanov Petru, dr.hab.agr., confer. cerc., 1953	Ucraina, or. Kiev IRGJ	Conferință științifică internațională; Participare la lucrări	17 – 20 mai
2.	Coșman Sergiu, dr. hab., 1954	Federația Rusă, or. Sankt Petersburg	Coferință științifică; Participare la lucrări	30.08 - 02.09
3.	Coșman Sergiu, dr. hab., 1954	România, or. Timișoara	Simpozion Științific Internațional Participare la lucrări	24 – 28 mai
4.	Boclaci Tatiana, cercetător științific, 1968	România, or. București UȘAMV	Conferința Internațională Participare la lucrări	08 – 12 iunie
5.	Boclaci Tatiana, cercetător științific, 1968	România, or. Iași UȘAMV	Sipozion Internațional Participare la lucrări	19 - 22 octombrie
<i>Stagii</i>				
1.	Coșman Sergiu, dr. hab., 1954	Federația Rusă, or. Sankt Petersburg	Schimb de experiență. Participare la Seminarul specializat și la conferința științifică	30 septembrie – 02 octombrie
2.	Vacevschii Serghei, dr. med.vet., 1971	Ungaria, or. Herțegalom	Stagiu la seminarul internațional, cu tematica “Tehnologii moderne pentru reproducerea și combaterea infertilității în Europa”	10 - 15 octombrie

2.3. Mijloace financiare disponibile

Conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 761, din 24 iunie 2008 „Cu privire la optimizarea infrastructurii sferei științei și inovării din sectorul agroalimentar”, începând cu anul financiar 2009, Institutul a devenit Instituție publică din sfera științei și inovării fiind finanțat din bugetul de stat în exclusivitate prin Trezoreria Centrală „Chișinău”.

În perioada anilor 2012-2016 IȘPBZMV, a fost finanțat din diferite surse, de la bugetul de stat pentru proiectele instituționale de cercetare, proiectele de transfer tehnologic, precum și din contractele directe cu agenții economici și sursele obținute din chirie și arendă (tab.2.3.1).

Tabelul 2.3.1

Dinamica surselor financiare pentru perioada evaluată, mii lei

	2012	2013	2014	2015	2016	Media pe cinci ani
TOTAL	5310,1	4221,4	4301,3	4766,4	4497,1	4619,2
inclusiv						
ALOCAȚII BUGETARE, TOTAL	4660,5	4041,5	4173,0	4558,8	4420,8	4370,9
Cercetări științifice aplicative, total	4607,9	3943,9	4173,0	4558,8	4420,8	4340,9
inclusiv						
Proiecte de cercetări aplicative instituționale	4210,9	3900,0	4119,2	4510,5	4371,9	4222,5
Proiecte de inovare și transfer tehnologic	397,0	43,9	-	-	-	88,2
Alocații suplimentare din fondul de rezervă						
Pregătirea cadrelor prin doctorat	52,6	97,6	53,8	48,3	48,9	60,2
MIJLOACELE SPECIALE (EXTRABUGETARE), TOTAL	649,6	179,9	128,3	207,6	76,3	248,3
Inclusiv						
<u>Naționale, inclusiv:</u>						
Cofinanțarea transferului tehnologic	534,0	-	-	-	-	106,8
Contracte cu agenți economici autohtoni, total:						
Darea în arendă	6,6	-	-	24,5	13,0	8,8
	109,9	179,9	128,3	183,1	63,3	132,9

În perioada evaluată, mijloacele financiare au fost gestionate în conformitate cu planurile de finanțare, fapt care se confirmă prin rapoartele financiare anuale aprobate în modul stabilit.

Conform celor prezentate în tabel și rapoartelor (plan executat), pentru perioada evaluată, suma totală de surse financiare bugetare privitor la cele două proiecte instituționale aplicative (1 – în anii 2012-2014 și 1 – în anii 2015-2016) a constituit în medie pentru cinci ani – **4370,9 mii lei**.

În scopul pregătirii cadrelor științifice prin doctorat, au fost obținute de la buget în medie pentru cinci ani 60,2 mii lei.

În ce privește finanțarea din cadrul proiectelor de transfer tehnologic realizate de Institut (1 proiect, 2012-2013), suma finanțării din bugetul de stat pentru doi ani a fost de **440,8 mii lei**, iar în medie pentru cinci ani analizați – 88,2 mii lei. Totodată, în activitățile de realizare a obiectivelor proiectelor executate au fost atrase mijloacele financiare din alte surse, inclusiv și din cofinanțarea la proiectul de transfer tehnologic. Suma totală de surse extrabugetare pe cinci ani a fost de **1241,7 mii lei**, media anuală în perioada respectivă constituind 248,3 mii lei.

În concluzie menționăm că, suma totală (general) de surse financiare disponibile pentru realizarea obiectivelor proiectelor executate și activității Institutului în cei cinci ani a constituit **23096,3 mii lei**, sau a câte **4619,2 mii lei** anual. Constatăm că în perioada de raport, suma totală de resurse financiare disponibile a oscilat în limitele 4-5 mln, fapt ce a depins într-o măsură mai mare de valoarea surselor atrase de instituție (mijloace speciale).

Structura volumului total de finanțare, în medie pentru cinci ani, a demonstrat că ponderea mijloacelor financiare din bugetul de stat a constituit 94,6%, inclusiv mijloace financiare din cadrul proiectelor instituționale raportate la volumul surselor bugetare 96,6%, iar mijloacele financiare atrase de instituție (extrabugetare), în total, din sursele financiare disponibile au o pondere relativ scăzută. Acest fapt se explică prin vulnerabilitatea sectorului zootehnic din țară în general.

2.4. Potențialul logistic și infrastructura de cercetare

Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară, dispune de spații proprii pentru realizarea activităților de cercetare științifică în cadrul edificiului gestionat (bloc cu 5 nivele), precum și în cadrul Laboratorului de transfer de embrioni, amplasat în cadrul Centrului Republican de Ameliorare și Reproducere a Animalelor. Prin urmare, spații adecvate realizării activităților Institutului sunt **55039,0 m²**, dintre care circa **28000,0 m²** destinate cercetărilor științifice.

Totodată, Institutul dispune de două laboratoare specializate: Laboratorul pentru transfer de embrioni cu setul de utilaj performant (Franța) și Laboratorul de analize chimice a furajelor. Referitor la dotarea cu echipament unic modern, putem menționa că Institutului dispune de analizoare de lapte de tip Lactosan și Ekomilk Total, analizator de evaluare a calității cărnii Aquila, analizator biochimic sanguin STAT-Fax 3300 și Analizator hematologic automat Hemovet 950 FS. Deasemenea, putem menționa că Institutul dispune de programe computerizate cum sunt: programa de selecție Hibrimin, program de evaluare a materialului seminal CEROS, program de evaluare a calității cărnii Aquila, SOWT „Futer 2008”.

În ce privește dotarea cu utilaj pentru cercetare, materiale și accesorii destinate atingerii obiectivelor proiectelor realizate de instituție, trebuie de menționat că subdiviziunile de cercetare utilizează echipament științific procurat de Institut în diferite perioade de activitate, cel mai vechi fiind procurat la sfârșitul anilor '80 a secolului trecut – utilaj pentru cercetarea calității lânii la ovine.

Costul echipamentului Institutului, în medie pentru cinci ani, este de 3353,9 mii lei, dintre care cu vârsta de până la cinci ani - 40,5 %, cu vârsta cuprinsă între 6-10 ani - 48,1 % și a celui de peste 10 ani - 11,2 %. În medie pentru cinci ani analizați costul echipamentului per cercetător științific este de 72,1 mii lei.

Utilizarea echipamentului în scopul cercetării, prestării de servicii pentru persoanele fizice și/sau juridice

În perioada raportului de autoevaluare, echipamentul științific al Institutului a fost utilizat pentru cercetări în vederea realizării obiectivelor programelor executate, ce țin în mare parte de aplicarea în proces a diferitor agenți economici din sectorul zootehnic, cu care sunt încheiate contracte de colaborare tehnico-științifică și consultativă pentru selecție și ameliorare a efectivelor de animale din ferme, precum și dezvoltarea unor aspecte tehnologice precum: prepararea nutrețului și aprecierea calității acestuia, testarea și tratarea funcțiilor reproductive în special la fermele de bovine, profilaxia helmintozelor și altor maladii.

În context, din echipamentul Institutului a fost utilizat mai frecvent:

Echipamentul pentru evaluarea calității materialului seminal de tauri, vieri, berbeci și pentru însămânțarea artificială:

- STE „Maximovca” – circa 300 aplicări anual (2012-2015 – la ferma de bovine), și circa 150 aplicări la ferma de ovine;
- Î.S. ”Moldsuinhiobrid” – peste 200 aplicări/an
- „STRAPIT” S.R.L., Călărași – peste 100 aplicări/an;

Echipamentul pentru testarea grupelor sangvine la taurine

- STE „Maximovca” –50 probe/an (2012-2014 peste 150 aprecieri în 3 ani);
- „Docsancom” S.R.L. (s. Tomai, Ceadâr-Lunga, UTAG) – 3 mostre.
- „Strapit” S.R.L., Călărași – 30 aplicări/an;
- ”Aidin” S.A, or. Comrat – 70 aplicări/an;

Echipamentul pentru aprecierea indicilor biochimici sangvini (Iprobă la testare -23 indici) la bovine, cabaline, ovine, suine:

- STE „Maximovca” – bovine (2012 - 2014) – peste 50 probe; ovine (berbeci) în anii 2012-2016 – peste 40 mostre;
- Î.S. ”Moldsuinhiobrid”: vieri, animalele din experiențele cu testarea diferitor rații și preparate de – peste 100 mostre;
- „Docsancom” S.R.L. (s. Tomai, Ceadâr-Lunga, UTAG) – 36 mostre la vițelele din grupele de control și maror în experiența de testare a nutrețului combinat cu includerea macucului din semințe de struguri (a. 2016).

Echipamentul pentru testarea calității laptelui la taurine, ovine și caprine:

în total pe cinci ani – circa 5000 mostre de lapte.

Echipamentul pentru aprecierea calității cărnii (sune; ovine; iepuri): în total circa 100 mostre în cinci ani.

Echipamentul pentru testarea lânii la ovine (finețea), în special pentru fermele de prăsilă de rasa Țigaie, în medie pe an peste 500 aprecieri (circa 3,5 mii în total pe cinci ani). În acest caz este vorba de aprecierea calității lânii tineretului ovin Țigaie la bonitarea completă a lui, în vârsta de 12-14 luni (CAP „Elita-Alexanderfeld”, Cahul; CAP „Albota”, Taraclia; STE „Maximovca” și al. ferme).

Echipamentul pentru aprecierea compoziției chimice a nutrețurilor (siloz, fânaj, fân, bostanoase, masă verde (lucernă, esparcetă, sorg, Silfia, Amarant, etc), în total pentru cinci ani – peste 2000 analize.

Asigurarea spațiului informațional:

- Biblioteca Institutului;
- Institutul dispune în total de 37 calculatoare în cadrul Laboratoarelor și birourilor inclusiv 16 cu conectare la rețeaua de INTERNET. Raportul dintre numărul de calculatoare per cercetător constituie 0,7.

3. REZULTATELE CERCETĂRII, CALITATEA, EFICIENȚA, RELEVANȚA, IMPACTUL

Cercetările în anii 2012-2016 realizate în cadrul a celor două Proiecte instituționale au fost axate pe ameliorarea capacităților productive și sporirea potențialului genetic al taurinelor, ovinelor, iepurilor de casă și obținerea genotipurilor performante pentru crearea noilor unități genetice valoroase destinate creșterii și reproducției. Concomitent, au fost realizate cercetări direcționate spre sporirea capacităților de reproducție a animalelor de fermă, pentru combaterea și profilaxia maladiilor.

Rezultatele cercetărilor efectuate în perioada de raport, sunt prezentate în continuare pe ramurile princiiale ale sectorului zootehnic, incluzând problemele științifice în biotehnologia reproducției la animale, nutriția animală și prepararea furajelor, precum, și medicina veterinară, după cum urmează:

În ramura creșterii taurinelor

- Determinate profilurile de exterior ale raselor de taurine de tip Bălțat cu Negru Moldovenesc, Roșie estonă, Simmental și Holstein de diferită proveniență (selecție Olandeză, Germană, Austriacă) în funcție de vârstă, ce permit selectarea obiectivă a genotipurilor performante în nuclee de selecție, completând testele privind valoarea genetică și productivă;

- Apreciată variabilitatea genetică (V) și coeficientul homozigoției (Ca) în cirezile vacilor de rasa Holstein cu scopul selectării vacilor-mame producătoare de tauri, după markerii genetici B2O1, B2O1B' și G2Y2E'2Q' asociați cu o capacitate lactogenă sporită. Aceasta permite selectarea vacilor și obținerea taurilor de reproducție autohtonă cu valoare înaltă;

- Stabilit spectrul antigenic al taurinelor din rasele Holstein, BNM, Roșie estonă și Simmental, fiind constatată lipsa a 4 antigene (G_1 , P' , B'' , U'') și o frecvență mai înaltă la tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu Negru față de celelalte rase studiate a antigenelor A_2 , G_2 , Y_2 , E'_2 ; cele mai răspândite alele la rasele cercetate sunt: la BNM - $B_2 O_1(0,0576)$, $I_2(0,0769)$, $G_1 I_1(0,0769)$, $Q'(0,0385)$, la Holstein - $G_2 Y_2 E'_1 Q'(0,1667)$, $Q'(0,1111)$, $D' G' O'(0,0556)$, la rasa Roșie estonă - $O_1 T_1(0,1071)$, $O_1(0,0714)$, $B_2 O_1(0,0714)$, $I' Q'(0,0535)$, și $Y_2 Y'(0,0357)$ și rasa Simmental - $B_2 O_1(0,1667)$;

- Realizată caracteristica după locusul AEB, a raselor de taurine omologate în republică, fiind stabilit că din cele 25 antigene studiate 22 au fost depistate la animalele de rasa Roșie estonă, 10 antigene – la animalele de rasa Holstein, a câte 9 și 8 antigene – la tipul moldovenesc al rasei Bălțată cu Negru și la rasa Simmental. După structura și frecvența antigenelor în alelofondul tipului BNM cele mai frecvente alele au fost $G_2 Y_2 E'_2 Q'$, $G_1 I_1$, G'' , I_2 , fiind clasate drept markeri pentru această populație. La taurinele BNM și a rasei Holstein o frecvență înaltă aveau antigenele G_2 , G_3 , I_2 , Y_2 , D' , E'_2 , Q' , G_2 , G_3 , I_2 , Y_2 , D' , E'_2 , Q' cu variația de la 0,4000 (antigenele E'_2 , Q' – rasa Holstein) până la 1,0 (antigenul G_3 – la tipul BNM, fapt ce confirmă apartenența specifică raselor - tulpină Bălțată cu negru.

- Revelate particularitățile imunogenetice în locusul AEC ale raselor de taurine pentru lapte: BNM, R. Estonă, Holstein, Simmental, stabilit nivelul homozigoției (Ca) și numărul de alele efective (Na), efectuată o apreciere complexă (genotip-productivitate) în scopul creării nucleelor de vaci recomandate pentru reproducție în cadrul fermelor de prăsilă pentru fiecare rasă: STE "Maximovca" – total 45 capete; SRL "Strapit" – total 32 capete.

- Stabilite cerințele minime (standard - după masa corporală și exterior la diferite vârste) pentru rasele de bovine de carne omologate în Republica Moldova (Hereford, Charolaise, Limmousine, Piemont, Aberdeen Angus, Simmental tip de carne);

- Constatat că în condiții optime de exploatare, taurinele de rasa Holstein se aclimatiziază bine, manifestându-și deplin potențialul genetic. Producția medie pe cireadă în SRL „Docsancom” - 8848,9 kg lapte cu 3,79 % grăsime, în cireada S.A. „Aidîn”, respectiv 7583,4 kg și 3,76 %, inclusiv la primipare (lactația I-a) de selecție olandeză – 7803,2 kg lapte cu 3,76 % de grăsime și cele de selecție germană 7214,0 kg de lapte cu 3,77% grăsime, corespunzător. În condiții identice taurinele de rasa Holstein de selecție olandeză depășesc semenele de selecție germană la producția de lapte cu 589 kg ($P < 0,001$) și la cantitatea de grăsime în lapte - cu 20,2 kg ($P < 0,001$). Coeficientul de reproducție al vacilor din cirezile evaluate oscilează între 0,75–0,90 și 1,10-1,11, fiind direct proporțional duratei service-perioadei. În alelofondul locusului AEB la taurinele din cirezile studiate predomină alelele marker specifice rasei Holstein ($B_2 O_1$, $B_2 O_1 Y_2 D'$, $G_2 Y_2 E'_2 Q'$, I_2 , Q' , G'') și rasei Simmental ($B_1 G_1$, $G_1 O_1$, $G_2 Y_2 E'_1 Q'$, I_2 , $P_1 I'$, I' , $I' Q'$, Q'). Divergențele stabilite și specificul lor, demonstrează voința genetică a ambelor populații. Totodată, nivelul homozigoției în populațiile studiate a fost scăzut și a constituit 2,7 % (Simmental), 4,0 % (Holstein) în SRL „Strapit” și 5,2 % (Holstein) în SRL „Docsancom”. Au fost create: 3 nuclee de selecție a taurinelor pentru lapte: rasa Holstein (SRL "Docsancom"; SA "Aidin"; SRL "Strapit") și 1 nucleu de taurine pentru lapte-carne - Simmental (SRL "Strapit").

Cercetările în ramura taurinelor (2012-2016), inclusiv cele imunogenetice au permis elaborarea și publicarea materialelor necesare studenților, masteranzilor, crescătorilor și selecționarilor de taurine, fiind aprobate de Ministerul de resort (MAIA):

- **Recomandări** "Tehnologia creșterii taurinelor și prelucrării primare a laptelui de vacă".

- **Programul** de ameliorare a taurinelor omologate în țară pentru anii 2014-2020;
- **Recomandări** "Teste imunogenetice și utilizarea lor în ameliorarea taurinelor;
- **Instrucțiuni** pentru bonitarea raselor de bovine specializate în producția de carne;
- **Îndrumări** "Creșterea taurinelor".

În ramura creșterii ovinelor și caprinelor:

- Testate fenotipic și genotipic ovinele de rasa Țigaie și Karakul de tipuri moldovenești omologate în cadrul fermelor de reproducție (prăsilă) ce a permis menținerea calităților de rasă și ameliorarea indicilor de producție în baza creării nucleelor de selecție și reproducției derijate a genotipurilor valoroase. În acest scop s-au creat și dezvoltat (2012-2016) 4 nuclee de selecție în rasa Țigaie și 3 nuclee în rasa Karakul, inclusiv: cu tipuri de buclaj solicitat: plat, jachet și costal. Intensitatea selecției pentru calitatea buclajului a oscilat de la 50% în funcție de grupa de sex și vârstă a ovinelor.

- Creat 1 nucleu de ovine karakul cu genotipuri valoroase de lactoproteine (95 capete), din care: kapa-azeină - 21 cap., inclusiv: 5 cu "BB" și 16 cu "AB"; beta-lactoglobulină - 53 cap.: inclusiv: 24 cu "BB" și 29 cu "AB"; beta-azeină- 21 capete, din care: 10 cu "BB" și 11 cu "AB", de la care vor fi obținuți și selectați bebecuți pentru reproducție.

- S-au obținut și testat 2 variante de metiși rezultați din încrucișarea raselor ♀Țigaie x ♂ Suffolk și ♀Țigaie x ♂Benthaimer, ce permite obținerea populațiilor de ovine cu aptitudini sporite pentru carne și pentru lapte. Cercetările asupra tineretului ovin din cele 2 variante de metiși (generația 2012 și 2013) rezultați din încrucișarea respectivă au demonstrat o viabilitate sporită a tineretului metis, energie de creștere superioară semenilor de rasa Țigaie pură;

- Evaluarea capacităților pentru producția de carne a metișilor ♀Țigaie x ♂ Suffolk în comparație cu rasa Țigaie a demonstrat superioritatea acestora cu 2,5 % pentru randamentul la sacrificare, având totodată un conținut mai ridicat de apă și proteină în carne ($P \leq 0,001$), precum și colagen cu 0,31 % ($P \leq 0,01$).

- Demonstrată superioritatea oilor primipare ♀Țigaie x ♂Bethaimer față de semenii din rasa Țigaie (cu 23,3 %) și metișii ♀Țigaie x ♂ Suffolk (cu 37,1 %) după producția de lapte în perioada de muls precum și la conținutul în lapte a substanței uscate degresate, proteinei și lactozei.

- Stabilită dezvoltarea morfometrică a glandei mamare la oile metise (♀Țigaie x ♂Benthaimer) - lactația I, II și a III-a lactații și superioritatea oilor metise pentru producția de lapte și dezvoltarea ugerului față de semenii de rasa Țigaie. Prin urmare a fost constatat că populația de ovine creată pentru producția de lapte (♀Țigaie x ♂Benthaimer) a manifestat superioritate față de femelele țigaie de tip indigen (forma maternă) după măsurătorile glandei mamare, indiferent de vârsta (lactația) acestora, după producția de lapte în toate cele trei lactații consecutive în comparație cu femelele de rasa Țigaie, fiind mai mare cu 10,04 litri la prima, cu 7,47 litri la a doua și 14,22 litri la a treia lactație. În medie pe toate trei lactații producția de lapte la femelele metise a fost mai înaltă cu 10,91 litri ($P \leq 0,05$).

- Cercetările asupra laptelui de capră, oaie și amestecuri în diferite proporții ca materie primă, precum probele de brânză preparate au demonstrat indici mai superiori în

favoarea brânzei din laptele de oi, urmată de probe preparate din amestecuri de 50:50 sau cu mai mult lapte de oaie.

- În urma testării fenotipice (efectiv reproductiv) a turmelor de caprine din populația locală s-a creat 1 nucleu de selecție din 138 capre, care s-au atribuit la categoria I;

- Au fost evaluate două rase de caprine specializate pentru producția de lapte – Saanen și Alpină franceză, fiind constată o productivitate înaltă a caprelor de import la primipare, corespunzător 475,1 litri în 268,4 zile de lactație și 560,8 litri în 261,4 zile lactație. Prolificitatea a constituit 128% pentru Saanen și 137% pentru Alpină franceză.

- S-a constatat că rasele pure de caprinele Saanen și Alpină franceză (importate din Austria) exploatate în stabulație liberă au realizat la vârsta de 36 luni greutate corporală medie de 53,7 kg (femele Saanen) și - 54,7 kg (femele Alpină franceză), iar tineretul obținut, a manifestat cel mai înalt spor mediu zilnic de creștere în perioada naștere - 60 zile, fapt important pentru optimizarea tehnologiei de creștere a tineretului.

- Studiul complex asupra tineretului caprin din populația locală, din rasele specializate Saanen și Alpină franceză și iedițele metise (F_1) din încrucișarea ♂Saanen x ♀Locală și ♂Alpină franceză x ♀Locală a demonstrat o superioritate semnificativă în favoarea rasei Saanen și rasei Alpină franceză pentru greutatea corporală a ieșilor la fătare, la vârsta de înțarcare (3-3,5 luni) și la cea de 6 luni.

- S-a obținut și testat după creștere și dezvoltare iedițele metise F_1 rezultate din încrucișarea ♀Locală x ♂Saanen, fiind selectat un nucleu de 34 capete.

- Caprele metise (F_1), primipare din nucleul creat (♀Locală x ♂Saanen,) utilizate în reproducție la 9-10 luni, au demonstrat o prolificitate la pima fătare de 110 %, producția medie de lapte muls în 180 zile – 134,2 litri, cu maxima individuală de 208,7 litri.

Cercetările efectuate în ramura creșterii ovinelor și caprinelor (2012-2016), au stat la baza elaborării și publicării diferitor recomandări, instrucțiuni și programe, care au fost examinate și aprobate de MAIA:

- **Recomandări** ”Proiecte tehnologice pentru ferme de ovine cu diverse capacități de producție”;

- **Instrucțiunea de bonitare a caprinelor pentru lapte cu elemente de selecție;**

- **Programul** de creștere și ameliorare a ovinelor și caprinelor în R. Moldova (2014-2020);

- **Monografia** *Tip de ovine Karakul moldovenesc corpulent: teoria și practica creării și perfecționării;*

- **Instrucțiuni** privind aprecierea calităților morfoproductive ale raselor de ovine specializate pentru lapte și a metişilor acestora în R. Moldova;

- **Recomandări** Creșterea și evaluarea caprinelor crescute pentru producția de lapte”;

- **Monografia** ”Создание новых типов цыгайских и каракульских овец”

În ramura creșterii suinelor:

- A fost selectat și testat materialul biologic din *formele materne*: scrofițe F_1 – Landrace x Pietrain și Yorkshire x Duroc și *formele paterne*, vieruși - Landrace x Pietrain și Yorkshire x Duroc, cu următoarele indici morfoproductivi: la YxD x YxD - prolificitate 10,9 purcei, masa lotului de purcei la 60 zile - 192,5 kg; la hibridii LxP x LxP respectiv 10,0 purcei, masa lotului de purcei la 60 zile - 161,5 kg.

- Testarea rețetelor de nutrețuri combinate, cu ponderea înaltă de boabe de porumb și orz, destinate tineretului de reproducție din F_1 Landrace x Pietrain, a permis obținerea

sporului mediu zilnic de 500 g cu un consum specific, pe grupe de vârstă, de 4,21 și 3,91 kg/1 kg spor;

- Au fost obținute rezultate noi privind productivitatea scroafelor și particularitățile morfo-productive ale tineretului suin birasial F_3 , obținut prin combinarea genotipurilor F_2 de la rasele YxD și LxP. Performanțele hibridilor F_3 pentru varianta YxD x YxD constituie: prolificitatea - 9,5 purcei, masa lotului de purcei la 60 zile - 150,1 kg; sporul mediu zilnic până la vârsta 90 zile - 292,3 g; pentru varianta LxP X LxP - respectiv 9,8 purcei, masa lotului de purcei la 60 zile - 124,2 kg; sporul mediu zilnic până la vârsta 90 zile - 318,7g;

- A fost efectuată reevaluarea rețetelor de nutrețuri combinate destinate tineretului suin din generația F_2 - Landrace x Pietrain pe grupe de vârstă, fiind obținut: spor mediu zilnic înregistrat - 568 g, consum specific - 3,44 kg/kg spor în greutate, randamentul la sacrificare - 83,06%. Nivelul energetic și nutritiv al rețetelor elaborate și utilizate în perioada de creștere a constituit: - 12,46MJ și 15,03% P.D. și în perioada de creștere-finisare - 12,46MJ și 14,65% P.D corespunzător.

- Au fost obținute rezultate relevante privind productivitatea scroafelor și particularitățile morfo-productive ale tineretului suin hibrid tetrasial și trirasial. Rezultate mai bune, s-au stabilit la hibridii finali tetrasiali obținuți prin combinarea genotipurilor ♀(YxD) x ♂(LxP): prolificitate - 11,5 purcei, greutatea unui purcel la vârsta de 60 zile - 15,9 kg, SMZ la 90 zile - 355,5 g, urmași de cei trirasiali din combinația ♀(LxP) x ♂D și apoi din varianta ♀(LxP) x ♂Y.

- Evaluarea performanțelor de creștere și îngrășare a hibridilor obținuți în diferite variante de recombinare a genotipurilor, alimentați cu rațiile furajere suplimentate cu preparate Primix Forsil și Vitacorm Reo a permis reducerea consumului specific cu 6,9% față de lotul martor și o influență pozitivă asupra calității cărnii, prin conținut mai ridicat de proteine în carne cu 3,3 %; 7,3 % și 11,4 % față de lotul martor și, respectiv. Profitul net obținut per cap în urma aplicării Primix Forsil și Vitacorm Reo în nutriția porcinelor supuși îngrășării și sacrificării de control în funcție de genotip - 62,56 și 70,54 lei.

- Calculate și experimentate 18 rețete de nutrețuri combinate cu valoare deplină, realizate din materia primă autohtonă, utilizând sow-tul „HIMBRIMIN”;

- Obținute date noi privind dezvoltarea și productivitatea femelelor de rasă pură Landrace, Yorkshire, Duroc și Pietrain, completate nucleele de selecție cu femelele ce au manifestat performanțe: în rasa Landrace - prolificitatea 11,0 purcei, greutatea lotului la 45 zile 110,0 kg; în rasa Yorkshire - prolificitatea 15,0 purcei, greutatea lotului la 45 zile 123,2 kg; în rasa Pietrain - prolificitatea 10,8 purcei, greutatea lotului la 45 zile 102,0 kg; în rasa Duroc - prolificitatea 10,3 purcei, greutatea lotului la 45 zile 86,0 kg.

- Determinată eficacitatea substituirii în rețetele de nutreț combinat a orzului cu turte din semințe de struguri în proporții de 4 % și 6 %, fiind obținute rezultate: sporul mediu zilnic pe întreaga perioadă de creștere 716-719 g, sporul absolut 66,18 kg, randament la sacrificare 78,19 %, suprafață ochiului de mușchi 42,7 cm² cu un conținut de proteină de 20,16 % și grăsime de 1,77 %.

În urma cercetărilor realizate (2012-2016):

- completată baza de date HIBRIMIN privind valoarea nutritivă a furajelor utilizate în alimentația porcinelor și elaborate:

-Recomandări “Scheme de obținere a hibridilor finali”;

-Ghidul practic „Tehnologii de furajare a suinelor în condițiile R. Moldova”.

-Ghidul practic ”Руководство по проведению научных экспериментов по кормлению свиней”;

- **Ghidul practic** ”Modele de rețete de nutreț combinat pentru suine”;
- **Planul de ameliorare și reproducere** a suinelor de rasele Yorkshire, Landrace, Duroc, Pietrain și Hampshire la ÎS ”Moldsuinhibrid” pentru anii 2015-2019;
- **Schemele** de creare a liniilor noi pentru rasele materne de suine Yorkshire și Landrace, prin utilizarea încrucișărilor de infuzie și reversie.

În ramura avicolă:

- Au fost testate performanțele de creștere, producție și reproducție a familiilor selectate din rasele de găini cu productivitate mixtă, ce a permis complectarea nucleului de selecție și obținerea urmașilor cu producție programată. Implementarea și testarea raselor și crosurilor de găini în cadrul diferitor unități - producători de ouă și carne, au permis sporirea eficienței exploataților avicole din țară. Efectul cercetărilor constituie 1350 - 2810 lei /1000 puicuțe.

- Testarea în producție a puilor broiler de crosuri implementate a demonstrat corespunderea acestora cerințelor tehnologiilor intensive, iar cercetarea-implementarea s-au soldat cu un beneficiu din producție de peste 650 mii lei, eficacitatea creșterii unui broiler fiind de circa 2,5 lei/cap.

- A fost demonstrată superioritatea calitățile morfo-productive și reproductive ale populației de găini ale generației (F₃): producția de ouă 210 buc., sau cu 6,1 % mai mare față de rasele inițiale; fecunditatea ouălor 91,5 %, ecloziunea - 86,7 %, supraviețuirea păsărilor (găinilor) pe parcursul exploatării este înaltă - peste 92,0 %. Cercetările au permis selectarea familiilor cu indicii performanți pentru lucrările de creare a subrasei de găini mixte.

- În rezultatul testării crosului comercial de găini rase grele COBB-500, a fost stabilit că la vârsta de 178 zile femelele intră în ciclul de ouat; viabilitatea păsărilor constituie 92,8 % sau mai mare decât la rasele inițiale cu 2,2 %; conversia furajelor la creșterea 1 kg de masă vie a femelei - 1,946 kg, a masculului - 1,746 kg u.n. Puii broiler crosului COBB-500 crescuți în condițiile microclimatului recomandat ating greutatea corporală de 2000 g la circa 7 săptămâni de creștere, consumând la 1 kg de spor 2,3-2,4 kg de hrană;

- Au fost optimizate regimurile tehnologice de microclimat pentru creșterea puilor broiler, care permit obținerea cărnii cu cheltuieli minime de energie.

- Obținuți și testați în producție metișii (F₁) rezultați din încrucișarea raselor de găini ♀Super Harco x ♂Tetra, cu scopul creării subrasei noi - Moldovenească neagră. În rezultatul creșterii și testării metișilor a fost format nucleul de selecție a găinelor și cocoșilor sub forma de cârd parental.

- Cercetările de testare în producție și selecția metișilor de generația F₄ obținuți din încrucișarea de absorbție (♀Tetra x ♂Super Harco) a permis crearea populației de găini mixte – **Moldovenească roșie**, cu producția de 213,2 buc., ouă la o găină introdusă la exploatare, cu intensitatea medie a ouatului – 65,04 % și greutatea medie a unui ou – 60,1 g; consumul specific de combifuraje la 10 buc., de ouă variază în limitele 2,1-2,3 kg. Ouăle incubabile obținute de la cârdul parental au fecunditatea – 85,1 % și ecloziunea – 85,0%; puii eclozionați (110541 cap) sunt de bună calitate: – 64 % sunt de categoria I, 34 % de a II-a și numai 2 % de III categorie de calitate.

- Au fost determinate calitățile morfo-productive ale raselor de găini mixte importate din Ungaria și implementate pentru creștere-cercetare și selecție în „RaiPlai Avicola” SRL (s. Tabani, r-nul Briceni) - Silver, Habicolor, Tetra H, fiind stabilit că

sporul de creștere a tineretului de reproducție corespunde cerințelor standardului raselor mixte și, respectiv, vârstei.

Consumul de combifuraj pentru creșterea tineretului de reproducție variază în funcție de sex: pentru 1 puicuță - 6,5-6,8 kg, pentru 1 mascul 8,2-8,5 kg. Pubertatea la femele (depunerea primului ou) nu a fost influențată de rasă, fiind în limitele 154 -158 zile. Viabilitatea tineretului crescut până la vârsta de 10 săptămâni de viață este în limitele 94-96 %, de la 10 până la 20 săptămâni – 99 %;

- Au fost testați 4 variante de puii hibridi (Avicola "Rai-Plai") obținuți din încrucișarea crosurilor de găini rase mixte, importate: Silver, Habicolor, Lohman Braun, Tetra-H și locale: Gît Golaș și Argintie. S-a stabilit că producția de ouă pe 36 săptămâni de exploatare în medie la o găină a fost 214-233,6 buc., greutatea medie a unui ou 58,9-59,2 g, producția totală de masă ouă la o găină – 12,6-13,8 kg. Cea mai înaltă intensitate a ouatului (76,2 %) s-a înregistrat la vârsta de 30 săptămâni de viață, iar viabilitatea găinilor în perioada de exploatare - 20-63 săptămâni este de 98,0-99,0 %, ce corespunde standardelor de rasă. După structura morfologică a ouălor, a fost stabilit că raportul (%) dintre masa albușului, gălbenușului și a coajei minerale este optim pentru reproducția păsărilor (51,4 : 46,5 % : 2,1 %); ecloziunea ouălor de la numărul de oua fecundate, a variat între 91,4 - 92,7%. Consumul specific de furaje la 10 buc., de ouă este de 2,0-2,1 kg, ce corespunde standardului pentru rasele de găini mixte.

În ramura cuniculă:

- Elaborate și aprobate în producție schemele de hibridare a iepurilor (variante - direct și reciproc) între rasele *Albastru Vienez*, *Negru Roșcat*, *Neozeelandez Roșu* cu *Neozeelandez Alb*.

- Varianta *Neozeelandez Alb x Albastru Vienez*, se recomandă pentru implementare în fermele de producție.

Testate în condiții de producție 2 rase de iepuri pentru carne (rasă pură) - *Neozeelandez alb* și *Californiană*;

- Create 2 nuclee de selecție în rasele *Neozeelandez alb* și *Californiană* (a câte 40 capete), ce permite asigurarea menținerii și selecției raselor "în sine" și comercializarea materialului genetic calitativ crescătorilor de iepuri din țară.

- Lotul de masculi al rasei *Neozeelandez-Alb* se caracterizează prin masă corporală medie de 4,2 kg/cap și femelele - 3,95 kg/cap. Respectiv lotul din rasa *Californiană* - 4,55 kg/cap și 3,83kg/cap, corespunzător.

- Elaborate și editate **recomandări** "Aspecte teoretice și practice de creștere a iepurilor de casă".

În biotehnologia reproducerii animalelor:

- S-a definitivat tehnica de inducere a superovulației la vacile donatoare de embrioni, de evaluare și congelare a embrionilor, fiind obținuți și congelați 6 embrioni;

- S-a realizat transplantarea a 2 embrioni și s-a propus sistemul de evaluare al embrionilor cu clasificarea acestora în 6 categorii;

- A fost perfecționată componența mediului de diluție a spermei de vier cu includerea preparatului din clasa glucozidelor - MDL-2;

- Au fost obținute date științifice noi privind stimularea spermatogenezei la berbecii reproducători în extrasezon, utilizând preparatele din grupa de antioxidanți, ce

permite utilizarea berbecilor la reproducție în perioada nespecifică ovinelor, pentru a obține două fătări pe an;

- A fost elaborat un preparat nou de origine vegetală, fiind aplicat în diferite scheme pentru tratarea vacilor cu endometrită puerperală ce a permis reducerea duratei însănoșirii vacilor – la circa 13 zile și obținerea fecundității de 92,6 % la vacile tratate.

- A fost demonstrat că pentru spălarea embrionilor la vacile donatoare, mai eficiente sunt cateterul produs de firma Willy Rush (SUA) și Mini Tub (Germania) comparativ cu cateterul de firma IMV (Franța);

- A fost elaborat un mediu nou pentru diluarea și crioconservarea materialului seminal de vier cu includerea preparatului din clasa glucozidelor - TC-1, iar testarea materialului seminal crioconservat de vier din diferite rase a demonstrat superioritatea rasei Landrace, față de Duroc, Pietrain și Yorkshire;

- Cercetările asupra berbecilor de 5 rase, antrenați pentru recoltarea materialului seminal cu vaginul artificial au demonstrat rezultate mai bune la rasa Țigaie și Suffolk, comparativ cu rasele Karakul, Benthaimer și Friză, materialul seminal obținut la recoltare fiind în cantitate ridicată și indici calitativi mai buni, iar pentru crioconservarea materialului de berbec s-a stabilit că diluția optimală este de 1:2 și 1:3;

- A fost elaborat *un mediu de diluție* pentru congelarea materialului seminal de berbec, fiind depusă la AGPI cererea (nr. 6159 din 21.11.2016) pentru obținerea brevetului de invenție.

- Elaborat și aprobat în condiții de producție un preparat nou de origine vegetală pentru tratarea endometritei puerperale la vaci, care permite reducerea intervalului "fătare-însămânțare" cu 9,0 zile și a indicelui de însămânțare cu 0,2;

- Elaborate și aprobate în producție **2 scheme** eficiente de tratare a sterilității simptomatice la femele bovine, fiind bazate pe combinații a preparatului tisular cu preparatele extrase din plantele medicinale din clasa *Dicotylédones*, familii *Compósitae* și *Lamiaceae* – SGI-C și SGI-D. Sub influența schemelor utilizate indicii de reproducție la femelele experimentale au avut valori medii mai sporite comparativ cu vacile din lotul martor. Intervalul între fătare-însămânțare fecundă la vacile din grupele experimentale a fost mai mic cu 58,8 și cu 65,2 zile, comparativ cu lotul martor. Indicele de însămânțare a avut valori de 2,6 în lotul experimental I și 2,4 în lotul experimental II ce este mai puțin față de lotul martor (3,5) cu 25,8 și, respectiv 31,5 puncte procentuale.

În rezultatul cercetărilor realizate (2012-2016) în direcția respectivă:

- publicate **recomandări** „Profilaxia și combaterea sterilității la taurine”;

- publicate **recomandări:** „Диагностика, терапия и профилактика субклинического мастита у свиноматок” (*ro/ru*);

- elaborat și experimentat **un cateter nou**, care va fi supus brevetării;

Obținute:

- **1 brevet** al Federației Ruse "Способ диагностики субклинического мастита у свиноматок", № 2450268,

- **Medalia de bronz și Diploma** de la *Expoziția "Zolotaia Oseni" din or. Moscova* (Federația Rusă).

- **Medalia de Aur și Diploma** la *Expoziția Internațională "AGRORUSI" din or. St. Petersburg* (Federația Rusă).

În nutriție și prepararea furajelor:

- A fost elaborată și aprobată o schemă nouă de alimentație a vițeilor de la naștere până la vârsta de 70 zile ce a permis diminuarea cantității de lapte integral natural

administrat conform schemei tradiționale de alăptare cu 261,5 kg și obținerea unor rezultate satisfăcătoare a productivității animalelor (spor mediu zilnic - 651,4 g) și a beneficiului în valoare de 534,1 lei la un cap pe perioadă;

- S-a cercetat și implementat în producție 600 t fânaj de lucernă și 2800 tone siloz de porumb conservate cu bioconservantul (inoculant) „Litosil”;

- A fost elaborată și aprobată în condiții de producere tehnologia de conservare a bostanului și tescovinei de mere în amestec cu paie de grâu mărunțit și cu aplicarea bioconservantului Litosil;

- Evaluată componența chimică, valoarea nutritivă și aspectele biotehnologice ale celor mai perspective plante furajere netradiționale pentru Republica Moldova – Galega orientală, Amarantul, Hrisca de Sahalin și Silfia, s-a stabilit că masa verde conține un randament înalt de umeditate (80-85% și mai mult) și conținut scăzut de substanță uscată, fapt ce indică deficiențe la elaborarea tehnologiei de însilozare a lor, fiind constatată necesitatea continuării studiului la aplicarea bioconservanților sau pentru prepararea fînajului și fînului.

- A fost elaborată și aprobată o rețetă nouă de nutreț combinat pentru tineretul ovin. S-a demonstrat că alimentația suplimentară a mieilor-sugari cu nutreț combinat preparat după rețeta nouă a asigurat obținerea unui spor zilnic în greutate în lotul experimental de 210,97 g, sau cu 26,9 % mai mare față de lotul martor, ce a permis obținerea unui profit net de 304,55 lei/cap, precum și, efectuarea întârzierii mai precoce a meilor ce la fel sporirește efectul economic;

- A fost stabilit că planta furajeră netradițională Silfia în comparație cu porumbul (planta martor) se caracterizează printr-o recoltă înaltă de masă verde - 90-120 t/ha, ceea ce este cu până de trei ori mai mult față de porumb, inclusiv: cantitatea de substanțe uscate obținute - cu 71 % mai mare, de proteina brută - cu 44,6 %, nivelul energetic al masei verzi de Silfia - cu 71,4 % mai înalt. Din cauză umedității mari a plantei Silfia silozul obținut are un conținut energetic mai scăzut cu 43,3 % față de silozul de porumb, inclusiv și conținutul de proteină și substanțe uscate este mai mic, respectiv, cu 8,5 și 35,3 %;

- Determinată valoarea nutritivă și componența chimică a plantei furajere noi, netradiționale pentru Republica Moldova - Galega Orientală, având umiditatea 80-87%, conținutul substanței absolut uscată circa 20%. Fânajul preparat din Galega Orientală posedă indici organoleptici și biochimici superiori, aciditatea activă (pH), fiind de 4,2 – 5,64. Fânul din Galega Orientală se caracterizează prin: conținutul de azot - 2,76%, proteină brută - 17,23%, cenușă brută - 7,41% și SEN - 34,03%. Un kg de fân a conținut 0,53-0,60 UN;

- A fost stabilită valoarea nutritivă și componența chimică, precum și eficiența utilizării tescovinei uscate de struguri (parțial separată de semințe) în componența nutrețului combinat pentru tineretul taurin. Rezidul conține 9,31 % umiditate, 11,44 % proteină brută, 7,55 % grăsime brută, 31,20 % celuloză brută, 6,20 % cenușă brută, substanțe extractive neazotate 40,92%. Valoarea energetică a unui kg de tescovină este de 7,50 Mj energie metabolizabilă sau 0,65 UN. Tescovina de struguri are un conținut aminoacidic mai bun în comparație cu orzul, fiind demonstrată eficiența includerii la nivel de 15% a tescovinei uscate de struguri (parțial separată de semințe) în componența nutrețului combinat pentru tineretul taurin (6-12 luni), înlocuind astfel 15% de orz.

În rezultatul cercetărilor realizate pe domeniu (2012-2016):

- elaborate și publicate **Recomandări** “Utilizarea Chlorellei Vulgaris în zootehnie ca aditiv biologic eficient” ce va contribui la lărgirea și aprofundarea cunoștințelor

specialiștilor din ramura zootehniei, fermierilor, deținătorilor de animale, păsări, albine etc., precum și la implementarea cu succes în practica producerii produselor animaliere ecologice.

- definitivată și editată **Monografia** "Caracteristica și valorificarea rațională a plantelor furajere naturale și cultivate";

- elaborat compartimentul de nutriție a taurinelor pentru lapte în **Recomandări** "*Tehnologia creșterii taurinelor și prelucrării primare a laptelui de vacă*";

- elaborat și publicat **Ghidul practic** "Alimentația taurinelor de lapte";

- elaborat și publicat cu suportul proiectului "Agroinform" material de sinteză (studiu) "Creșterea vacilor de lapte", destinat școlarizării fermierilor.

Obținute:

- **2 Brevete de invenție,**

- **1 Medalie de Aur și Diploma** de la Expoziția internațională Euroinvent 2014 (Cluj, România);

- **1 Medalia de Aur și Diploma** de la expoziția internațională "Traian Vuia", 2016 (România).

În domeniul medicinei veterinare și bioconversiei deșeurilor organice:

- A fost elaborată **o metodă nouă** de evaluare a sensibilității microorganismelor la preparatele antibacteriene;

- A fost stabilită acțiunea antibacteriană înaltă a preparatului „ENOXIL”, care în concentrație de 1-5% inhibează toate microorganismele din laptele vacilor cu mamită și din membrele bovinelor afectate de necrobacterioză;

- S-a stabilit că utilizarea suspensiei de *Chlorella Vulgaris* (concentrații: 25, 50 și 75%) în viermicultură, sporește activitatea fiziologică și creșterea rănilor, cantitatea de viermicompost brut - cu 18,84%-47,83% și a celui uscat - cu 8,64%-25,35%, în funcție de concentrația soluției;

- Au fost elaborate criteriile principale pentru rebutarea animalelor productive afectate de Leucoza enzootică bovină, fiind: situația clinică după analizele hematologice și producția de lapte a vacilor, iar ca indicator al procesului de eradicare a maladiei în ferme – rata de incidența a animalelor infectate. Implementarea acestor criterii a contribuit la diminuarea de circa 10 ori a nivelului de infectare a bovinelor cu VLB;

- S-a stabilit eficacitatea terapeutică înaltă a preparatului „ENOXIL” (elaborat de Institutul de Chimie al AȘM) utilizat la tratarea diferitor leziuni corporale, ce permite majorarea eficienței tratamentelor leziunilor pe diferite regiuni ai corpului la animale;

- A fost elaborată tehnologia obținerii extractului lichid din vermicompost, fiind cercetate proprietățile lui ce permit extinderea spectrului de utilizare în producție, fiind constatată o calitate mai bună a extractului lichid obținut din vermicompost cu fracțiuni în mărime de 1 mm;

- A fost perfecționată tehnologia obținerii extractului lichid din vermicompost, ce permite extinderea spectrului de utilizare în producție, mai cu seamă pentru macerarea semințelor de culturi agricole înainte de semănat și utilizarea lichidului apos pentru nutriția suplimentară a plantelor în cursul vegetației. Pe loturile semămate cu semințele macerate cu extract de vermicompost (1:100) și plantațiile prelucrate cu același extract, recolta de porumb și de sfeclă furajera (frunze și rizocarpi) a fost mai mare cu 18,26%, 63,52% și 50,12%, față de lotul martor;

- Însușită metoda de cercetare geno-moleculară PCR pentru investigarea leucozei bovine și efectuată genotipizarea virusului, la animale din diferite zone ale republicii, fiind stabilite 2 genotipuri - 4 și 7, în special (tulpini) - 4D, 7D și 7E.

- Determinată influența microorganismelor eficiente (benefice) asupra fermentării deșeurilor organice în procesul de transformare a lor în compost, prin sporirea cantității (până la 10^{12} c.m./g) a bacteriilor din genul Bacillus, diminuarea E. Coli și a fungilor din genul Candida (până la 10^5 c.m./g);

- Optimizate cerințele pentru prelevarea și identificarea probelor sangvine și verificarea rezultatelor investigațiilor de laborator;

- În rezultatul studierii microbiocenozei în compartimentele tractului digestiv la iepuri a fost stabilită prezenta cantității maxime a microflorei benefice (Bifido- și Lactobacterii) 10-10 c.m./g în compartimentele distale ale tractului digestiv, în deosebi în cecum;

- Elaborat un dispozitiv (guler-zgardă) pentru prevenirea consumului de către iepuri a crotinelor moi (cecotrofia) și colectarea acestora în scopul efectuării cercetărilor de diagnostic a microflorei tractului digestiv.

- Determinată influența biocompostului obținut prin utilizarea microorganismelor benefice („EM-1”, „Baikal ЭМ-1”), asupra calității solului, dezvoltării fiziologice, calității și recoltei porumbului cultivat cu fond de biocompost;

În urma cercetărilor realizate pe domeniul (2012-2016):

- Elaborată și publicată (editura LAPLAMBERT, Academic Publishing, Germania) **monografia** ”Искоренение лейкоза крупного рогатого скота – современная реальность”;

- Elaborate și publicate **recomandări** „Măsurile de tratament și profilaxie a podopatiilor la taurine”;

Elaborate și publicate **recomandări** “Tehnologia bioconversiei deșeurilor organice și utilizarea produselor obținute”.

Din cele prezentate mai sus, se deduce că beneficiarii rezultatelor cercetărilor realizate de Institut sunt în fond agenții economici din sectorul agroalimentar de toate categoriile. Concomitent, potențiali utilizatori ai rezultatelor sunt:

- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare;
- Centrul Republican de Ameliorare și Reproducție a Animalelor;
- Agenția Națională de Consultanță și Școlarizare în Agricultură (ACSA);
- Studenții, masteranzii și doctoranzii a UASM (facultăți de profil similar);
- Cadrele științifico-didactice ale UASM (facultăți de profil similar).

Totodată rezultatele cercetărilor, au fost aplicate la elaborarea:

- **Caracteristica și valorificarea rațională a plantelor furajere naturale și cultivate (monografie, 2012), autori:** Bahcivanji, M. (coordonator), Coșman, S., Carauș, S., Coșman, V.

- **Микотоксикозы свиней (monografie, 2013), autor:** Кайсын, Л.

- **Plantele decorative pentru amenajarea spațiilor verzi (monografie, 2014), autori:** Donea, V., Sava, V.

- *Biotehnica însămînțării artificiale la animale: Ghid practic (2016)*,
autori: Darie, G., Harea, V., Cibotaru, E., Darie, I.

- *Primul raport bienal actualizat al Republicii Moldova (2016)*, autori:
Scorpan, V., Țăranu, M., Comendant, I., Coșman, S.

- *Raport privind Sistemul național de inventariere a emisiilor cu efect de seră în Republica Moldova (2016)*, autori: Țăranu, M., Bîcova, E., Brega, V., Tăriță, A.; Coșman, S.

4. ANTRENARE ÎN ACTIVITĂȚI CONEXE CERCETĂRII

Formele de antrenare.

Cercetătorii științifici ai Institutului participă la procesul didactic în cadrul Facultății de Zootehnie și Biotehnologii a UASM, la ambele specialități: Zootehnie și Biotehnologii agricole. Aceasta se efectuează atât prin predarea cursurilor de prelegeri, cât și a lecțiilor practice (Darie Gr., Cibotaru E. Mașner O., și al). Concomitent, cercetătorii sunt antrenați la predarea cursurilor de perfecționare (Coșman S., Darie Gr., Vacevschii, S., Liuțcanov P., Focșa V., Mașner O.)

Concomitent, cercetătorii participă la conducerea tezelor de licență și de master a studenților, la dirijarea practicii didactice și a practicii de producție.

Cercetătorii Institutului, de repetate rânduri au fost antrenați în Comisiile pentru susținerea examenelor de stat și a tezelor de licență și de master atât în calitate de membri ai comisiilor (Mașner O. Darie Gr.), cât și în calitate de Președinți (Coșman S., Focșa V.).

O altă formă de antrenare, este participarea cercetătorilor științifici în procesul de evaluare a tezelor de doctor și doctor habilitat, prin avizarea tezelor, în cadrul Seminarelor științifice de profil, create ad-hoc în cadrul Institutului și a celor din cadrul UASM, precum și a Consiliilor Științifice Specializate permanente sau create ad-hoc de Consiliul Național de Atestare și Acreditare.

În perioada evaluată, în componența Consiliilor Științifice Specializate au participat:

1. Focșa Valentin, dr. hab. - membru al consiliului științific specializat, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe agricole a dlui Rotaru Ilie (2014);

2. Moscalic Roman, dr. hab. - membru al consiliului științific specializat, la susținerea publică tezei de doctor habilitat în științe medical veterinare a dlui Enciu Valeriu (2014);

3. Coșman Sergiu, dr. hab. - președinte al consiliului științific specializat, la susținerea publică tezei de doctor habilitat în științe agricole a dnei Larisa Caisîn (2015);

4. Danilov Anatolie, dr. agr. - membru al consiliului științific specializat, la susținerea publică tezei de doctor habilitat în științe agricole a dnei Larisa Caisîn (2015);

5. Mașner Oleg, dr. agr. - membru al consiliului științific specializat, la susținerea publică a tezei de doctor în științe agricole a dlui Sergiu Secrieru (2015);

Deasemenea, cercetătorii sunt antrenați și în calitate de membri ai Comisiilor de Experti a CNAA. În perioada evaluată au fost antrenați: Șumanschi A., Focșa V.

Antrenarea cercetătorilor în procesul de evaluare a diferitor proiecte în calitate de experți: Șumanschi A., Focșa V., Evtodienco Silvia, Mașner O., Coșman S.

Activitatea de consultanță acordată persoanelor juridice și fizice, se realizează atât sub formă verbală prin convorbiri telefonice cu solicitanții din teritoriu, cât și în cadrul desfășurării seminarelor, după prezentarea subiectului în ședință. În perioada evaluată cercetătorii au participat la peste 130 de seminare științifico-practice republicane, zonale.

Pentru diseminarea rezultatelor științifice, principala formă eficientă rămâne organizarea și participarea la Seminarele zonale, republicane și raionale, participări la emisiuni radiofonice și televizate.

5. COOPERĂRI NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

5.1. Cooperare în cadrul național

Forma principală de cooperare este contract de prestare a serviciilor și acorduri de colaborare și consultanță.

În perioada evaluată Institutul a cooperat și deține acorduri și contracte cu următorii agenți economici și organizații din țară:

1. Universitatea Agrară de Stat din Moldova;
2. Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie al AȘM;
3. Centrul Republican de Diagnostică Veterinară;
4. Institutul de Chimie al AȘM;
5. Facultatea de Medicină Veterinară și Știința Animalelor a UASM;
6. SRL „AB INVEST COM”, or. Comrat;
7. SRL „JLC Agro-Maiac”, r-nul Ocnîța;
8. STE „Maximovca” r-nul Anenii Noi;
9. CAP „Albota” r-nul Taraclia;
10. G.Ț. „Gheorghe Borzin”, s. Cînărnățani, r-nul Căușeni;
11. SRL „Rai Plai Avicola”, r-nul Briceni;
12. S.C. „Strapit” SRL, or. Călărași;
13. SRL „Stîna Baciului”, or. Cahul;
14. SRL „Donastas-Com”, r-nul Leova;
15. CAP „Elita-Alexanderfeld”, r-nul Cahul;
16. Federația națională a crescătorilor de ovine și caprine din Republica Moldova, r-nul Cahul.

Printre cele mai importante rezultate obținute în colaborare, sunt:

- Prepararea silozului și fânajului cu bioconservanți
- Prepararea silozului și fânajului din plante netradiționale;

- Deducerea nucleelor de selecție a ovinelor de rasa Țigaie și de rasa Karakul;
- Elaborarea și implementarea schemelor de încrucișări pentru obținerea populațiilor de ovine și caprine cu aptitudini sporite la producția de lapte;
- Testarea crosurilor de găini mixte, implementarea încrucișărilor de hibridare;
- Elaborarea și implementarea schemelor de tratare a sterilității simptomatice la femele (bovine);
- Elaborarea și implementarea diluanților pentru materialul seminal de vier și bebrbec;
- Utilizarea suspensiei algale de *Chlorella vulgaris*, în alimentația păsărilor, albinelor și bovinelor (vițele);
- Implementarea utilizării macuhului din semințe de struguri în componența nutrețului combinat destinat suinelor la îngrășare;
- Implementarea utilizării tescovinei uscate de struguri în componența nutrețului combinat pentru creșterea vițelilor de reproducție;
- Elaborarea și implementarea schemei noi de alăptarea a vițelilor în perioada de până la 70 zile;
- Elaborarea și utilizarea nutrețului combinat granulat cu valoare deplină pentru creșterea tineretului ovin până la înțarcare.

5.2. Cooperare internațională

Contractele și acorduri de cooperare:

1. *Institutul de Zootehnie din Polonia* (Instytut Zootechniki PIB) or. Krakow, Polonia.
2. *Institutul de Științe Zootehnice-Costinbrod*, (Институт Животноводческих Наук-Костинброд), Bulgaria.
3. *Institutul Agrar al Universității din or. Șihățzi*, Republica Populară Chineză.
4. *Institutul de Cercetare și Producere pentru Creșterea Ovinelor și Caprinelor „Palas Constanța”*, România.
5. *Institutul de zootehnie în numele L. K. Ārnst* (Всероссийский научно-исследовательский институт животноводства имени Л. К. Эрнста), F. Rusă.
6. *Institutul științifico-practic de veterinarie experimentală în numele I. R. Kovalenco* (Всероссийский научно - исследовательский институт экспериментальной ветеринарии имени Я. Р. Коваленко), F. Rusă.
7. SC „Saga Sănătate” SRL, or. București, România.
8. *Institutul de Zootehnie și Producerea Nutrețurilor din Stavropol*, (Ставропольский научно-исследовательский институт животноводства и кормопроизводства Российской Академии Сельскохозяйственных Наук), or. Stavropol, F. Rusă.
9. *Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca* România.

10. *Universitatea Agrară-Tehnică din Podosk* (Подольский Государственный Аграрно-Технический Университет), or. Kamenț-Podolsk, Ucraina.
11. *Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Biologie și Nutriție Animală*, or. Balotești, România.
12. *Institutul de Cercetare și Control a Preparatelor de uz Veterinar și Aitivilor Furajeri* (Государственный Научно-Исследовательский Контрольный Институт Ветеринарных Препаратов и Кормовых Добавок), or. Liviv, Ucraina.
13. *Institutul Sud-Vestic de Zootehnie și a Plantelor* (Юго-Западный научно-исследовательский институт животноводства и растениеводства), Kazakhstan.
14. *Institutul de genetică și ameliorare a animalelor în numele lui M.V. Zubța, a Academiei naționale de științe agrare din Ucraina* (Институт разведения и генетики животных имени М.В. Зубца, Национальной академии аграрных наук Украины), Ucraina.
15. Aleksandras Stulginkis University, or. Kaunas, Lituania.
16. *Institutul de genetică și ameliorare a animalelor agricole a academiei ruse de științe agricole* (Всероссийский научно-исследовательский институт генетики и разведения сельскохозяйственных животных Российской академии сельскохозяйственных наук), F. Rusă.
17. *Institutul de zootehnie a raioanelor de stepă în numele lui M.F. Ivanov* (Институт животноводства степных районов имени М.Ф. Иванова „Аскания – Нова”), Ucraina.
18. *Centrul științifico-practic a academiei naționale în zootehnie a Belarusiei* (РУП „Научно-практический центр Национальной Академии наук Беларуси по животноводству”, Belarus.
19. *Asociația națională a populației sintetice de ovine pentru lapte din bulgaria* (Национальная Ассоциация разведения синтетической популяции болгарской молочной овцы), Bulgaria.
20. *Universitatea Agrară din Plovdiv* (Аграрный университет – Пловдив), Bulgaria.
21. *Institutul științifico-practic a Kaucazului de Nord a Academiei ruse de științe agricole* (Государственное научное учреждения Северо-Кавказкий научно-исследовательский институт животноводства Российской академии сельскохозяйственных наук), F. Rusă.

Drept rezultat al cooperării la nivel internațional, în anul 2012 a fost efectuată o cercetare/stagiere a unui cercetător din cadrul IȘPBZMV (**Tofan Ivan**) la invitația *Institutului de Cercetare și Producere pentru Creșterea Ovinelor și Caprinelor „Palas Constanța”*, România (29 septembrie – 06 septembrie 2012).

6. FIȘA STATISTICĂ A ORGANIZAȚIEI DIN SFERA ȘTIINȚEI ȘI INOVĂRII

I. INFORMAȚII GENERALE

1.1. Denumirea organizației **Institutul Științific Practic de Biotehnologie în Zootehnie și Medicină Veterinară**

1.2. Statutul juridic **Instituție publică din sfera științei și inovării**

1.3. Anul fondării **1956**

1.4. Actul de înființare **Hotărârea Guvernului „Cu privire la intensificarea lucrărilor de cercetări în instituțiile științifice din agricultură”**

1.5. Numărul de înregistrare atribuit de Camera Înregistrării de Stat **MD 0084558**

1.6. Profilul de cercetare **Tehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară**

1.7. Direcțiile științifice de bază

- Elaborarea principiilor științifice de menținere și diversificare a fondului genetic de animale omologate în țară și asigurarea funcționării optime a reproducerii lor;

- Valorificarea rațională a potențialului productiv al animalelor de rasă prin controlul genetic al caracterelor productiv-utile cantitative și calitative;

- Elaborarea principiilor noi de sporire a variabilității ereditare raselor de animale crescute în țară;

- Crearea raselor, tipurilor, liniilor, hibridilor noi cu productivitate și adaptabilitate sporită prin aplicarea fondului genetic autohton și a celui din import;

- Elaborarea tehnologiilor performante de creștere, exploatare, reproducere și nutriție a animalelor;

- Elaborarea tehnologiilor noi privind producerea și conservarea furajelor în scopul realizării potențialului genetic de producție al animalelor;

- Optimizarea și elaborarea procedeelelor, metodelor și schemelor noi de combatere și profilaxie a maladiilor la animalele de fermă.

1.8. Structura organizatorică **7 laboratoare de cercetare**

- Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a bovinelor;
- Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor ;
- Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a suinelor;
- Laboratorul Tehnologii de creștere și exploatare a păsărilor;
- Laboratorul Biotehnologii în reproducție și transfer de embrioni;
- Laboratorul Nutriție și tehnologii furajere;
- Laboratorul Metode de combatere și profilaxie a maladiilor.

1.9. Director interimar **Mașner Oleg, dr. agr., conf. cercetător.**

1.10. Adresa **s. Maximovca, r. Anenii Noi, MD 6525**

1.11. Telefon, fax, pagina web, e-mail **0 22 359-351; fax. 0 22 359-350; izmv56@mail.ru**

II. RESURSE UMANE

Indicatorul			Anul					Media anuală			
			2012	2013	2014	2015	2016				
2.1.	Total posturi (conform statelor de personal)		73	66	66	66	66	67,4			
	2.1.1.	Posturi ocupate	65,5	60,25	60,25	61,75	53,25	60,2			
	2.1.2.	Posturi vacante	7,5	5,75	5,75	4,25	12,75	7,2			
2.2.	Structura personalului după activitate										
	2.2.1.	Cercetători științifici, total posturi	34,5	34,5	36,0	34,5	34,5	34,8			
		2.2.1.1.	Posturi ocupate	32,75	31,0	32,5	31,0	22,0	29,85		
		2.2.1.2.	Posturi vacante	1,75	3,5	3,5	3,5	12,5	4,95		
	2.2.2.	Alte categorii de personal din sfera științei și inovării, total posturi									
		2.2.2.1.	Posturi ocupate								
		2.2.2.2.	Posturi vacante								
	2.2.3.	Personal auxiliar, total posturi		29,0	22,5	20,5	22,0	22,0	23,2		
		2.2.3.1.	Posturi ocupate	25,25	21,25	19,25	21,25	21,75	21,75		
		2.2.3.2.	Posturi vacante	3,75	1,25	1,25	0,75	0,25	1,45		
	2.2.4.	Personal de conducere, total posturi		9,5	9,0	9,5	9,5	9,5	9,4		
2.2.4.1.		Posturi ocupate	7,5	8,0	8,5	9,5	9,5	8,6			
2.2.4.2.		Posturi vacante	2	1	1	0	0	0,8			
2.3.	Angajarea personalului										
	2.3.1.	Personal din sfera științei și inovării, total persoane		76	72	73	72	59	70,4		
		2.3.1.1.	Cercetători științifici, total		51	49	52	47	37	47	
			2.3.1.1.1.	titulari		29	26	31	30	24	28
				a.	de bază	29	26	31	30	24	28
				b.	cumul intern	2	2	2	3	3	2
			netitulari		22	23	21	17	13	19	
		2.3.1.1.2.	a.	cumul extern	22	23	21	17	13	19	
			b.	acord de muncă							
		2.3.1.2.	Alte categorii de personal din sfera științei și inovării, total		25	23	21	25	22	23,2	
			2.3.1.2.1.	titulari		21	18	17	17	16	17,8
				a.	de bază	21	18	17	17	16	19
	b.			cumul intern	5	4	4	4	7	4,8	
	netitulari		4	5	4	8	6	5,4			
	2.3.1.2.2.	a.	cumul extern	4	5	4	8	6	5,4		
b.		acord de muncă									
2.3.2.	Personal științifico-didactic al instituțiilor de învățământ superior, persoane										
	2.3.2.1.	de bază	2	2	2	2	2	2			
	2.3.2.2.	cumul intern	-	-	-	-	-	-			
	2.3.2.3.	cumul extern	2	2	2	1	1	1,6			
2.4.	Persoane care dețin grade științifice, titluri științifice și științifico-didactice, titluri onorifice										
	2.4.1.	Cercetători științifici									
		2.4.1.1.	doctori/ doctori habilitați	15/9	12/10	14/9	12/8	8/8	12,2/8,8		
		2.4.1.2.	conferențieri universitari/cercetători	5/7	5/8	6/10	4/10	2/10	4,4/9		
		2.4.1.3.	profesori universitari/cercetători	4/0	4/0	4/0	3/0	3/0	3,6/0		
		2.4.1.4.	membri titulari/ membri corespondenți	0/1	0/1	0/1	0/0	0/0	0/0,6		
	2.4.2.	Alte categorii de personal din sfera științei și inovării									
		2.4.2.1.	doctori/ doctori habilitați								
	2.4.3.	Personal științifico-didactic									
		2.4.3.1.	doctori/ doctori habilitați								
		2.4.3.2.	conferențieri universitari/cercetători								
		2.4.3.3.	profesori universitari/cercetători								
		2.4.3.4.	membri titulari/ membri corespondenți								
		Perfecționarea personalului									
Doctoranzi, total (2.5.1.1.+2.5.1.2.) inclusiv :		7	10	8	6	4	7				

2.5.	2.5.1.	2.5.1.1.	care studiază în organizație (zi/ cu frecvență redusă)	0/7	0/10	0/8	0/6	0/4	0/7
		2.5.1.2.	care studiază în exterior, total	-	-	-	-	-	-
		2.5.1.3.	dintre care în străinătate	-	-	-	-	-	-
	2.5.2.	Postdoctoranzi, total		-	-	-	-	-	-
	2.5.3.	Competitori, total		-	1	1	1	1	0,8
	2.5.4.	Stagii în străinătate, număr de persoane/total zile		1/7	-	2/5	1/17	2/9	1,2/7,6
	2.5.5.	Număr de persoane care au efectuat stagii de peste o lună în străinătate		-	4	-	-	-	0,8
	2.5.6.	Persoane care au obținut grade științifice, total		-	-	-	-	-	-
		2.5.6.1.	doctor habilitat	-	-	-	-	-	-
		2.5.6.2.	doctor	-	-	-	-	-	-
2.5.7.	Persoane care au obținut titluri științifice și științifico-didactice, total		0/0	0/0	0/0	0/1	0/0	0/0,2	
	2.5.7.1.	profesor cercetător/conferențiar cercetător	0/0	0/0	0/0	0/1	0/0	0/0,2	
	2.5.7.2.	profesor universitar/conferențiar universitar	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	
2.5.8.	Persoane abilitate cu dreptul de conducător		8	8	8	8	2	6,8	
2.6.	Repartizarea personalului uman după vîrstă			76	72	73	72	59	71
	2.6.1.	Cercetători științifici		51	50	53	47	36	47
		2.6.1.1.	Sub 35 de ani	11	11	7	5	2	7
		2.6.1.2.	35-44 de ani	6	6	7	9	7	7
		2.6.1.3.	45-54 de ani	6	6	9	6	7	7
		2.6.1.4.	55-64 de ani	25	22	22	18	11	19
		2.6.1.5.	Peste 65 de ani	3	5	8	9	9	7
	2.6.2.	Alte categorii de personal din sfera științei și inovării		25	22	20	25	23	23
		2.6.2.1.	Sub 35 de ani	6	3	3	4	4	4
		2.6.2.2.	35-44 de ani	4	3	2	4	2	3
		2.6.2.3.	45-54 de ani	8	6	5	2	1	5
		2.6.2.4.	55-64 de ani	7	9	9	13	14	11
		2.6.2.5.	Peste 65 de ani	0	1	1	2	2	1
	2.6.3.	Personal științifico-didactic							
		2.6.2.1.	Sub 35 de ani						
2.6.2.2.		35-44 de ani							
2.6.2.3.		45-54 de ani							
2.6.2.4.		55-64 de ani							
2.6.2.5.		Peste 65 de ani							
2.7.	Conducători ai programelor de stat, proiectelor de cercetare, desemnați în perioada evaluată		1	1	1	1	1	1	

III. RESURSE FINANCIARE

1		2	3	4	5	6	7		
3.1	Cheltuieli totale ale organizației (cheltuieli de casă), mii lei		5299,3	3936,9	4269,3	4736,6	4448,9	4538,2	
	Surse de finanțare destinate activităților științifice (plan precizat), total (mii lei) (3.1.1.+3.1.2.)		5310,1	4221,4	4301,3	4766,4	4497,1	4619,2	
3.2.	3.2.1.	Alocații bugetare (cheltuieli de bază), mii lei	-	-	-	-	-	-	
		3.2.1.1.	proiecte instituționale	4210,9	3900,0	4119,2	4510,5	4371,9	4222,5
			a. cercetări științifice fundamentale	-	-	-	-	-	-
			b. cercetări științifice aplicative	4210,9	3900,0	4119,2	4510,5	4371,9	4222,5
		3.2.1.2.	proiecte din cadrul Programelor de Stat	-	-	-	-	-	-
		3.2.1.3.	proiecte pentru procurarea utilajului	-	-	-	-	-	-
		3.2.1.4.	proiecte de transfer tehnologic	397,0	43,9	-	-	-	88,2
		3.2.1.5.	proiecte independente (pentru tineri cercetători etc.)	-	-	-	-	-	-
	3.2.1.6.	proiecte din cadrul programelor bilaterale internaționale	-	-	-	-	-	-	
	3.2.1.7.	alocații suplimentare din Fondul de rezervă	-	-	-	-	-	-	
	3.2.1.8.	pregătirea cadrelor științifice	52,6	97,6	53,8	48,3	48,9	60,2	
	3.2.2.	Mijloace speciale, total (3.1.2.1.+ 3.1.2.2.)	649,6	179,9	128,3	207,6	76,3	248,3	
		3.2.2.1.	naționale, total	-	-	-	-	-	-
			a. cofinanțare a proiectelor de transfer tehnologic	534,0	-	-	-	-	-
			b. pregătirea cadrelor științifice prin contract	-	-	-	-	-	-
c. prestare a serviciilor contra plată (contracte cu agenți economici autohtoni)			6,6	-	-	24,5	13,0	7,4	
d. alte surse (arendă, donații, sponsorizări ș.a.)		109,9	179,9	128,3	183,1	63,3	132,9		
3.2.2.2.		internaționale, total	-	-	-	-	-	-	
	a. granturi internaționale	-	-	-	-	-	-		
	b. contracte cu agenți economici străini	-	-	-	-	-	-		
	c. altele (sponsorizări, donații ș.a.)	-	-	-	-	-	-		
3.3.	Cheltuieli pentru sfera științei și inovării (cheltuieli de casă), total (mii lei)		5299,3	3936,9	4269,3	4736,6	4448,9	4538,2	
	inclusiv:								
	3.3.1.	Cheltuieli de personal (salarizare, fond social și medical)	2716,4	3185,1	3653,3	4154,5	3943,8	3530,6	
	3.3.2.	Procurare de echipament științific	765,3	25,6	87,0	-	-	292,3	
	3.3.3.	Pregătire de cadre științifice	52,6	97,6	53,8	48,3	48,9	60,2	
	3.3.4.	Deplasări și delegații științifice	86,1	91,0	62,2	39,2	68,2	69,3	
	3.3.5.	Plată a serviciilor comunale și a altor servicii	1191,8	891,3	511,5	556,1	472,0	724,5	
	3.3.6.	Cheltuieli per cercetător științific	99,3	95,9	91,6	95,1	96,3	95,6	
3.4	Pondere cheltuielilor pentru sfera științei și inovării în volumul total al cheltuielilor organizației (%)		100	100	100	100	100	100	
3.5	Ponderea cheltuielilor din bugetul pentru sfera științei și inovării (indiferent de sursa finanțării) pentru achiziționarea de echipament științific, acoperirea cheltuielilor de specializare, stagiere, cooperare tehnico-științifică, participare la manifestări științifice și de detașare a personalului pentru schimb de experiență (%)		16,3	2,0	3,0	0,82	1,51	4,73	

IV. POTENȚIAL LOGISTIC

1		2	3	4	5	6	7	
4.1.	Spații adecvate procesului de cercetare științifică, total (m²) (4.1.1.+4.1.2.+4.1.3.)							
	4.1.1.	Proprii	28000	28000	28000	28000	28000	
	4.1.2.	Primite în folosință	-	-	-	-	-	
	4.1.3.	Luata în arendă	-	-	-	-	-	
	4.1.4.	Per cercetător științific	549,0	560,0	528,3	595,7	777,7	602,1
4.2.	Echipament științific							
	4.2.1.	Total (mii lei)	3281,3	3306,9	3393,9	3393,9	3393,9	3353,9
	4.2.1.	Per cercetător științific	64,3	66,1	64,0	72,1	94,2	72,1
4.3.	Caracteristici ale echipamentului științific, (după vârstă, reieșind din cost) (%)							
	4.3.1.	Sub 5 ani	36,0	36,4	38,1	42,3	49,9	40,5
	4.3.2.	6 – 10 ani	51,9	54,9	51,4	46,0	36,4	48,1
	4.3.3.	Peste 10 ani	11,9	8,6	10,4	11,6	13,6	11,2

V. REZULTATE ALE ACTIVITĂȚII DIRECTE DE CERCETARE ȘI INOVARE

Indicatorul			2012	2013	2014	2015	2016	Media anuală	
5.1.	Număr de lucrări științifice publicate (5.1.1.+5.2.+5.3.+5.8.3.+5.9.3.)		72	81	59	51	62	65,0	
	inclusiv:								
	5.1.1.	Publicații științifice electronice	2	-	-	-	-	0,4	
		5.1.1.1. în țară	2	-	-	-	-	0,4	
		5.1.1.2. în străinătate	-	-	-	-	-	-	
5.1.2.	Număr de lucrări științifice publicate per unitate de cercetător științific	2,1	2,3	1,7	1,4	1,7	1,84		
5.1.3.	Cheltuieli totale (fără fonduri de procurare a utilajului, lucrări de reparații capitale) per lucrare publicată (mii lei)	54,1	37,1	48,8	53,3	43,9	47,4		
5.2.	Număr de articole științifice publicate, total (5.2.1.+5.2.2.+5.2.3.)		59	63	46	44	47	51,8	
	5.2.1.	În reviste științifice, total (5.2.1.1.+5.2.1.2.)	10	5	9	8	1	6,6	
		5.2.1.1.	în țară, total	9	2	5	5	1	4,4
			a. categoria A	-	-	-	-	-	-
			b. categoria B	-	1	-	4	1	1,2
			c. categoria C	9	1	5	1	-	3,2
		5.2.1.2.	în străinătate, total	1	3	4	3	-	2,2
			a. ISI, cu factor de impact > 1	-	-	-	-	-	-
	b. ISI, cu factor de impact 0,1- 1		-	-	2	3	-	1,0	
	5.2.2.	În culegeri, total	c. ISI, cu factor de impact <0,1	-	-	-	-	-	-
			d. alte reviste științifice atestate	1	3	2	-	-	1,2
			5.2.2.1. în țară	49	58	37	36	46	45,2
	5.2.2.	5.2.2.2. în străinătate	5.2.2.2. în țară	4	19	8	22	29	16,4
5.2.2.2. în străinătate			45	39	29	14	17	28,8	
5.2.3	În enciclopedii, total	5.2.3.1. în țară	-	-	-	-	-	-	
		5.2.3.2. în străinătate	-	-	-	-	-	-	
5.3.	Număr de lucrări editate, total (5.3.1.+5.3.2.+5.3.3)		5	6	6	3	8	5,6	
	5.3.1.	Monografii (5.3.1.1.+ 5.3.1.2)	2	1	1	1	-	1,0	
		5.3.1.1. în țară	2	1	-	-	-	0,6	
		5.3.1.2. în străinătate	-	-	1	1	-	0,4	
		5.3.1.3. în ediții internaționale incluse în Web of Science	-	-	-	-	-	-	
		5.3.1.4. capitole în monografii în țară	-	-	-	-	1	0,2	
	5.3.2.	Recomandări, Instrucțiuni, Programe, total	5.3.1.5. capitole în monografii peste hotare	-	-	-	3	-	0,6
			5.3.2.1. Recomandări tehnologice	3	5	5	2	8	4,6
			5.3.2.2. Instrucțiuni de bonitare a animalelor	3	3	4	2	3	3,0
			5.3.2.3. Programe ramuale	-	1	1	-	-	0,4
			5.3.2.4. Standarde (de firmă)	-	-	-	-	1	0,2
	5.3.2.5. Rapoarte	-	-	-	-	2	0,4		
	5.3.3.	Culegeri	-	-	-	-	1	0,2	
	Activitatea inovațională								
5.4.1.	Brevete obținute	5.4.1.1. în țară	1	-	1	-	1	0,6	
		5.4.1.2. în străinătate	-	-	1	-	1	0,4	
5.4.2.	Brevete implementate	5.4.1.2. în străinătate	1	-	-	-	-	0,2	
		5.4.2.1. în țară	-	-	1	-	1	0,4	
5.4.2.2. în străinătate	-	-	-	-	-	-	-		
5.4.3.	Cereri de brevetare înaintate la AGEPI	2	3	-	2	1	1,6		
5.4.4.	Certificate de soiuri obținute	-	-	-	-	-	-		
5.4.5.	Certificate de rase obținute	-	-	-	-	-	-		
5.4.6.	Certificat de preluare a sușelor în colecții	-	-	-	-	-	-		
5.4.7.	Cereri de certificare a soiurilor/raselor/sușelor	-	-	-	-	-	-		
5.4.8.	Contracte de licență (cesiune) în baza brevetelor, know-how și soiurilor de plante omologate, raselor, tipurilor, liniilor de animale și păsări	-	-	-	-	-	-		
5.4.9.	Rezultate menționate la expoziții și saloane în țară/peste hotare cu:	5.4.9.1. medalii de aur	-	0/6	0/2	0/1	0/1	0/2,0	
		5.4.9.2. medalii de argint	-	0/3	0/2	0/1	0/1	0/1,4	
			-	0/1	-	-	-	0/0,2	

		5.4.9.3.	medalii de bronz	-	0/2	-	-	-	0/0,4	
		5.4.9.4.	Alte distincții de apreciere a rezultatelor cercetărilor și elaborărilor	-	-	1	2	2	0,6	
5.5	Elaborări științifice și tehnologice									
	5.5.1.	Produse, echipamente asimilate și fabricare în serie (<u>tipurile de animale create de Institut</u>)		3	3	3	3	3	3,0	
	5.5.2.	Tehnologii, secvențe tehnologice, produse noi și semințe de soiuri realizate și valorificate de agenți economici prin contract cu un volum de finanțare >100 mii lei (<u>premixuri elaborate în baza rețetelor Institutului</u>)		4	3	2	2	2	2,6	
	5.5.3.	Tehnologii, secvențe tehnologice, produse noi și semințe de soiuri realizate și valorificate de agenți economici prin contract cu un volum de finanțare <100 mii lei per contract		-	-	-	-	-	-	
	5.5.4.	Produse noi valorificate de agenții economici prin colaborare sau contracte royalty		-	-	-	-	-	-	
	5.5.5.	Mostre de mașini, echipamente, <u>dispozitive funcțional elaborate (cateter de IA – ovine)</u>		-	-	-	1	-	0,2	
	5.5.6.	Atlase și hărți elaborate		-	-	-	-	-	-	
	5.5.7.	Materiale / substanțe noi documentate		-	-	-	-	-	-	
	5.5.8.	Tehnologii noi documentate		1	-	-	-	-	0,2	
	5.5.9.	Metode noi documentate		-	1	-	-	-	0,2	
	5.5.10.	Procedee documentate		-	-	1	-	-	0,2	
	5.5.11.	Softuri elaborate/implementate		-	-	-	-	-	-	
	5.5.12.	Hibrizi documentați (obținuți și testați)		5	6	7	-	-	2,6	
	5.5.13.	Sușe documentate		-	-	-	-	-	-	
	5.5.14.	Rapoarte de cercetări arheologice elaborate		-	-	-	-	-	-	
	5.5.15.	Cataloage de colecție elaborate		-	-	-	-	-	-	
5.5.16.	Protocole clinice elaborate etc.		-	-	-	-	-	-		
5.6.	Utilizarea materialelor științifice în elaborarea de:									
	5.6.1.	Proiecte de legi, strategii, concepții		-	-	-	1	1	0,4	
	5.6.2.	Programe		-	1	1	-	-	0,4	
	5.6.3.	Acte normative, tehnice, <u>tehnologice (standard de firmă Vermicompost)</u>		-	-	-	-	1	0,2	
5.7.	Număr de manifestări științifice organizate, total			-	-	-	-	1	0,2	
	5.7.1.	Internaționale (peste 20% de participanți – din străinătate)		-	-	-	-	-	-	
	5.7.2.	Naționale cu participare internațională		-	-	-	-	1	0,2	
	5.7.3.	Naționale		-	-	-	-	-	-	
5.8.	Participări la manifestări științifice din țară			4	5	1	4	7	4,2	
	5.8.1.	Rapoarte la invitație (referate în plen) la manifestări științifice, total		-	-	-	1	1	0,4	
		5.8.1.1.	naționale		-	-	-	-	-	
		5.8.1.2.	naționale cu participare internațională		-	-	-	1	1	0,4
		5.8.1.3.	internaționale		-	-	-	-	-	
	5.8.2.	Comunicări orale/postere la manifestări științifice, total		4	1	-	3	2	2,0	
		5.8.2.1.	naționale		4	-	-	1	-	1
		5.8.2.2.	naționale cu participare internațională		-	-	-	-	-	
		5.8.2.3.	internaționale		-	1	-	2	2	1,0
	5.8.3.	Rezumate publicate la manifestări științifice, total		-	4	1	-	4	1,8	
5.8.3.1.		internaționale		-	3	-	-	4	1,4	
5.8.3.2.		naționale cu participare internațională		-	-	-	-	-		
5.8.3.3.		naționale		-	1	1	-	-	0,4	
5.9.	Participări la manifestări științifice din străinătate			22	20	13	15	5	15,0	
	5.9.1.	Rapoarte la invitație (referate în plen)		1	1	1	1	1	1,0	
	5.9.2.	Comunicări orale și postere		15	11	6	10	1	9,4	
	5.9.3.	Rezumate publicate		6	8	6	4	3	5,4	
5.10.	Asistență, servicii științifice prestate, precum și activități de consultanță și popularizare a științei									
	5.10.1.	Prestări de servicii în laboratoare acreditate ISO		-	-	-	-	-	-	
	5.10.2.	Prestări de servicii în alte subdiviziuni științifice		297	605	491	497	496	477,2	
	5.10.3.	Expertize ecologice, tehnice, medicale,		-	-	-	-	1	-	

		terminologice, pedagogice, expertize ale proiectelor de cercetare etc.						
	5.10.4.	Asistență medicală (pacienți tratați)	-	-	-	-	-	-
	5.10.5.	Consultanță	79	107	123	129	141	115,8
	5.10.6.	Recomandări documentate	-	-	-	-	-	-
	5.10.7.	Manifestări științifico-practice organizate pentru utilizatori (seminare și mese rotunde)	13	32	30	26	24	25,0
	5.10.8.	Cărți editate de popularizare a științei	-	-	-	-	1	0,2
	5.10.9.	Articole de popularizare a științei	4	3	2	-	-	1,8
	5.10.10.	Participări la emisiuni radio și TV consacrate științei, inovării, educației, culturii etc.	8	7	9	17	17	10,4
5.11.	Distincții și premii							
	5.11.1.	Distincții de Stat obținute în perioada evaluată (ordine, medalii, titluri onorifice)	-	-	-	1	2	0,6
	5.11.2.	Premiul de Stat al Republicii Moldova obținut în perioada evaluată	-	-	-	-	-	-
	5.11.3.	Premii acordate în rezultatul Concursului Național de Susținere a Științei obținute în perioada evaluată	-	-	-	-	-	-
	5.11.4.	Premii ale Academiei de Științe a Moldovei obținute în perioada evaluată	-	-	-	-	-	-
	5.11.5.	Premii obținute în străinătate pentru rezultatele cercetării	-	-	-	-	-	-

Lista rapoartelor în plen:

- peste hotare:

1. Moscalic Roman, agr., conf. cerc. Raport în plen la Conferința științifică internațională. Institutul de veterinărie, Ucraina, or. Harcov 2013.

2. Liuțcanov Petru, dr. hab. agr., conf. cerc. Institutul de ameliorare și genetică a animalelor, Ucraina, or. Kiev 2015.

- în țară:

1. Mașner Oleg, dr. agr., conf. cerc. Raport în plen la Conferința științifică cu participare internațională. Universitatea Agrară de Stat din Moldova, R. Moldova, or. Chișinău 2015.

2. Bîzgu Ion, dr. hab. prof. univ. Raport în plen la Simpozionul științific cu participare internațională. Institutul științifico-practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară, R. Moldova, s. Maximovca 2016.

VI. ANTRENARE ÎN ACTIVITĂȚI CONEXE CERCETĂRII

		1	2	3	4	5	6	7	
6.1.	Activitate didactică/științifico-didactică universitară (a personalului științific)								
	6.1.1.	Număr de persoane / cursuri susținute	5/6	5/6	5/7	4/5	3/4	4,4/5,6	
	6.1.2.	Cursuri noi elaborate în perioada evaluată	-	-	-	-	-	-	
	6.1.3.	Alte forme de implicare în procesul educațional							
		6.1.3.1.	președinte al Comisiei examenelor de licență/masterat	-	1/1	1/1	1/1	1/1	0,8/0,8
		6.1.3.2.	membru al Comisiei examenelor de licență/masterat,	-	-	-	-	-	-
		6.1.3.3.	conducător al tezei de licență/ masterat susținute	5/4	4/4	5/4	6/7	4/3	4,8/4,4
		6.1.3.4.	conducător științific al tezei de doctor susținute	-	-	-	-	-	-
		6.1.3.5.	consultant științific al tezei de doctor susținute	-	-	-	-	-	-
		6.1.3.6.	consultant științific al tezei de doctor habilitat susținute	-	-	-	-	-	-
6.2.	Număr de materiale didactice publicate pentru instituțiile de învățământ superior și preuniversitar (6.2.1.+6.2.2.)								
	6.2.1.	Manuale (6.2.1.1.+6.2.1.2.)							
		6.2.1.1.	manuale pentru învățământul universitar	-	-	-	-	-	-
		6.2.1.2.	manuale pentru învățământul preuniversitar	-	-	-	-	-	-
		6.2.1.3.	capitole în manuale pentru învățământul universitar	-	1	-	-	-	0,2
	6.2.1.4.	capitole în manuale pentru învățământul preuniversitar	-	-	-	-	-	-	
6.2.2.	Lucrări instructiv-metodice								
	6.2.2.1.	Lucrări metodice, note de curs, compendiumuri	1	-	-	-	1	0,4	
	6.2.2.2.	Lucrări didactice digitale	-	-	-	-	-	-	
6.3.	Număr de avize, de expertize asupra proiectelor de acte legislative și de alte acte normative, asupra programelor și proiectelor din sfera științei și inovării		-	-	-	3	6	1,8	

VII. COOPERĂRI NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

1		2	3	4	5	6	7	
7.1.	Cooperări bilaterale naționale							
	7.1.1.	Realizare de programe (proiecte, lucrări) în comun cu alte organizații (număr de proiecte și de lucrări comune)	1	2	2	2	2	1,8
	7.1.2.	Număr de subdiviziuni comune în sfera științei și inovării	3	3	3	3	3	3,0
	7.1.3.	Număr de filiale ale organizației în instituții de învățământ superior /ale instituțiilor de învățământ superior în organizație	-	-	-	-	-	-
7.2.	Colaborări cu organele centrale de specialitate							
	7.2.1.	Documente de politici elaborate/ aprobate	-	2/2	-	-	-	0,4/0,4
	7.2.2.	Recomandări metodologice elaborate/ implementate în activitatea autorităților publice centrale și/sau locale	-	-	-	-	2	0,4
	7.2.3.	Participări în activitatea comisiilor instituite de Președinție, Parlament, Guvern	-	-	-	-	-	-
	7.2.4.	Participări în activitatea grupurilor de lucru instituite de ministere, departamente	-	1	1	2	3	1,2
7.3.	Cooperări bilaterale internaționale							
	7.3.1.	Acorduri de cooperare cu parteneri din străinătate	10	1	2	3	2	3,6
	7.3.2.	Lucrări executate la comanda beneficiarilor din străinătate	-	-	-	-	-	-
	7.3.3.	Membri ai consiliilor științifice specializate la susținerea în străinătate a tezelor de doctor și doctor habilitat	-	-	-	-	-	-
	7.3.4.	Referenți la susținerea în străinătate a tezelor de doctor și doctor habilitat	-	-	-	-	-	-
	7.3.5.	Cercetători invitați în străinătate pentru activitatea științifică	-	-	-	-	-	-
	7.3.6.	Cercetători invitați într-o instituție universitară din străinătate pentru activitatea didactică	-	-	-	-	-	-
	7.3.7.	Cursuri de prelegeri și conferințe susținute în străinătate la invitație	-	-	-	-	-	-
	7.3.8.	Savanți din străinătate care au vizitat organizația	1	2	2	1	11	3,4
7.4.	Cooperări în programe europene și internaționale							
	7.4.1.	Proiecte de cercetare finanțate de organizațiile din străinătate, cu un volum de finanțare mai mare de 100 mii euro	-	-	-	-	-	-
	7.4.2.	Proiecte de cercetare finanțate de organizațiile din străinătate, cu un volum de finanțare mai mic de 100 mii euro	-	-	-	-	-	-
	7.4.3.	Proiecte înaintate/obținute în cadrul Programului Cadru 7	-	-	-	-	-	-
	7.4.4.	Doctoranzi deținători ai burselor internaționale de studii pentru efectuarea cercetărilor în țară	-	-	-	-	-	-
7.5.	Asociere în activitatea organismelor/societăților științifice							
	7.5.1.	Membri/membri-corespondenți ai AȘM, aleși în perioada evaluată	-	-	-	-	-	-
	7.5.2.	Membri de onoare ai academiilor de științe din străinătate, aleși în perioada evaluată	-	-	-	-	-	-
	7.5.3.	Membri/experti/consultanți ai altor organisme științifice din țară, aleși în perioada evaluată	-	-	-	-	-	-
	7.5.4.	Membri/experti/consultanți ai organismelor științifice de peste hotare, aleși în perioada evaluată	-	-	-	-	-	-
	7.5.5.	Membri ai colegiilor de redacție ale edițiilor științifice din țară/precum și de referenți științifici ai revistelor științifice din țară, aleși în perioada evaluată	1	1	1	1	8*	2,4
	7.5.6.	Membri ai colegiilor de redacție ale edițiilor științifice de peste hotare/precum și de referenți științifici ai revistelor științifice de peste hotare, aleși în perioada evaluată	-	1/1	1/1	2/2	2/2	1,2/1,2

*comitetul de redacție al Culegerii de lucrări la Simpozionul IȘPBZMV dedicat aniversării 60-a de la fondarea Institutului

7. LISTA MATERIALELOR SOLICITATE ORGANIZAȚIEI DIN SFERA ȘTIINȚEI ȘI INOVĂRII PENTRU EVALUARE

1. Planul tematic de cercetări pentru perioada luată în studiu

Proiecte instituționale

Pe parcursul perioadei de evaluare în cadrul profilului „Tehnologii în zootehnie și medicină veterinară”, au fost realizate următoarele proiecte de cercetare:

1. Ameliorarea și implementarea fondului genetic de animale, tehnologiilor moderne de obținere și valorificare a produselor zootehnice competitive (11.817.04.34.A, 2011-2014);

2. Asigurarea suportului științific la competitivitatea producțiilor zootehnice prin valorificarea biotehnologiilor în ameliorare, nutriție, reproducție și asanarea animalelor autohtone și de import (15.817.05.01.A, 2015-2018).

Proiecte de inovare și transfer tehnologic

1. Implementarea raselor specializate de caprine în scopul obținerii tineretului de reproducție și a laptelui de capră cu proprietăți dietetice și curative (12.824.14.160/179T, 2012-2013).

Proiecte internaționale de cercetare bilaterală

1. Suport pentru Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară privind dezvoltarea și întărirea capacității administrative și instituționale pentru sectorul creșterii animalelor în Moldova (R. Moldova, IȘPBZMV – R. Lituania, USA Aleksandr Stulginskis, Caunas)- 2014.

2. Lista elaborărilor realizate în perioada luată în studiu:

2.1 Produse, echipamente asimilate și fabricate:

- Schema de alimentare a vițelelor de prăsilă până la vârsta de 70 zile;
- Metoda de determinare a sensibilității microorganismelor către preparatele antibacteriene și de utilizare a Enoxilului pentru tratarea diferitor liziuni traumatice la animale;
- Metoda PCR pentru diagnosticarea leucozei și *determinarea genotipului virusului leucozei (VLB)* pe teritoriul R. Moldova;
- Mediu de protecție pentru crioconservarea materialului seminal de berbeci;
- Schema de tratare a sterilității simptomatice la bovine, implementată în Cazahstan;
- Cateter pentru inocularea spermei de berbec la însămânțarea artificială a oilor prin metoda viziocervicală;
- Nutreț combinat granulat cu valoare deplină pentru tineretul ovin;
- Rețete de premixuri pentru animale (se prepară de SA ”Medicamentum”).

- Tehnologii, secvențe tehnologice, produse noi realizate și valorificate de agenții economici prin contract:

- Tehnologia de utilizarea a suspensiei algale *Chlorella vulgaris*, în alimentația păsărilor și animalelor agicole (STE „Maximovca”; „Avicola Floreni”, r-nul Anenii Noi; Asociația „Apis Melifera”);

- Tehnologia preparării silozului și fânajului din plante netradiționale (S.R.L. „Docsancom”, s.Tomai, r-nul Ciadâr-Lunga; G.Ț „Hordinești”, s. Hordinești, r-nul Edineț);

- Tehnologia utilizării tescovinei uscate de struguri în componența nutrețului combinat destinat tineretului taurin (S.R.L. „Docsancom”, s.Tomai, r-nul Ciadâr-Lunga);

- Tehnologia utilizării macuhului din semințe de struguri în componența nutrețului combinat destinat suinelor (FPC „Confort”, s. Petrești, r-nul Ungheni);

- Tehnologia de fabricare a nutrețului combinat granulat cu valoare deplină pentru tineretul ovin (STE „Maximovca”).

- Produse valorificate de agenții economici prin colaborare

- Tipul moldovenesc de taurine al rasei Bălțată cu Negru;

- Tipul de elită de ovine Țigaie moldovenesc pentru lână-carne-lapte;

- Tipul de ovine Karakul moldovenesc pentru pielicele-carne-lapte;

- Nutreț combinat granulat pentru iepuri de casă;

- Nutreț combinat granulat cu valoare deplină pentru tineretul ovin;

- Siloz din porumb cu umiditate sporită, preparat cu bioconservant.

- Produse științifice create, cu înscriere în registru

- **Способ** диагностики субклинического мастита у свиноматок. Патент на изобретение №:2450268, 10.05. 2012.

- **Procedeu** de creștere a tineretului taurin. Brevet de invenție de scurtă durată MD 730. 2014.02.28.

- **Nutreț** combinat granulat pentru tineretul ovin. Brevet de invenție MD 965. 2016.06.20.

- Alte tipuri de rezultate documentate (recomandări, instrucțiuni, metode, procedee, tehnologii, materiale, substanțe, soft-uri etc.)

- **Tehnologia** creșterii taurinelor și prelucrării primare a laptelui de vacă (**recomandări**). FOCȘA, V.; DARIE, G.; COȘMAN, S.; БАHCIVANJI, M.; et. al. Chișinău. Tipograf. ”Print-Caro”, 2012, 78 p. ISBN 978-9975-56-074-0

- **Sporirea** valorii nutritive a concentratelor prin utilizarea aditivilor furajeri de la SA Medicamentum (**recomandări**). COȘMAN, S.; NIȚULEAC, E.; БАHCIVANJI, M.; et. al. Merenii Noi, 2012, 80 p.

- **Tehnologia** bioconversiei deșeurilor organice și utilizarea produselor obținute (**recomandări**). CREMENEAC, L.; BOCLACI, T.; CHIRUȚEȚ, Z. Chișinău, Tipogr. ”Print-Caro”. 2012, 79 p. ISBN 978-9975-56-075-7.

- **Utilizarea** Chlorellei Vulgaris în zootehnie ca aditiv biologic eficient (**recomandări**). BAHCIVANJI, M.; COȘMAN, S.; TATATRU GH., et.al. Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2013, 28 p., ISBN 978-9975-56-123-5.
- **Proiecte** și calcule tehnologice pentru ferme de ovine cu diverse capacități de producție (**recomandări**). MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P.; CHILIMAR, S. Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2013, 54 p., ISBN 978-9975-56-121-1.
- **Instrucțiuni** de bonitatea a caprinelor crescute pentru lapte cu elemente de selecție. MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P.; TOFAN, I.; SANNICOV Iu.; NOVOPAȘINA, Sv. Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2013, 52 p. (30 ro/22 ru), ISBN 978-9975-56-124-2.
- **Diagnostica**, tratamentul și prevenția mamitelor subclinice la scroafe (**recomandări**). OSIPCIUC, G.; DARIE, GR.; VACEVSCHII, S. et. al. Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2013, 31 p. (13 ro./18ru), ISBN 978-9975-56-120-4.
- **Program** de ameliorare a taurinelor pentru lapte în Republica Moldova pentru anii 2014-2020. FOCȘA, V.; CONSTANDOGLO, A. Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2013, 22 p., ISBN 978-9975-56-122-8.
- **Măsuri** de tratament și profilaxie a podopatiilor la taurine (**recomandări**). ENCIU, V.; MOSCALIC, R.; GANGAL, N.; DONICA, G. Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2014, 63 P. ISBN 978-9975-56-151-8.
- **Teste** imunogenetice și utilizarea lor în ameliorarea taurinelor (**recomandări**). FOCȘA, V.; CONSTANDOGLO, ALEXANDRA. Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2014, 74 P. ISBN 978-9975-56-201-0.
- **Program** de creștere și ameliorare a ovinelor și caprinelor în Republica Moldova pentru anii 2014-2020. MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P.; EVTODIENCO, S.; DĂNUȚĂ, A. Tipogr. "Print-Caro". Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2014, 34 P. ISBN 978-9975-56-197-6.
- **Profilaxia** și combaterea sterilității la taurine (**recomandări ro/ru**). VACEVSCHI, S.; POPOVICI, M.; DARIE, GR.; OSIPCIUC, G.; MATVEENCO, N. Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2014, 28 P./24 P. ISBN 978-9975-56-203-4.
- **Creșterea** vacilor de lapte. (**material de studiu**). COȘMAN, S. Agroinform 2014, 47 p.
- **Sistemul** de creștere și hibridare a suiunelor în Republica Moldova. (**recomandări**). ROTARU, I.; CEBAN, V.; EREMIA N. Chișinău Tipogr. "Print-Caro". 2015. ISBN 978-9975-56-210-2.
- **Alimentația** taurinelor de lapte (**ghid practic**). COȘMAN, S.; BAHCIVANJI, M.; COȘMAN, Valentina; IURCU, Iu. Chișinău Tipogr. "Print-Caro". 2016. 142 p. ISBN 978-9975-56-394-9.
- **Instrucțiuni** pentru bonitatea raselor de bovine specializate în producția de carne. FOCȘA, V.; CONSTANDOGLO, Alexandra; TATARU, GH., și al. Chișinău Tipogr. "Print-Caro". 2016. 68 p. ISBN 978-9975-56-396-3.
- **Aspectele** teoretice și practice de creștere a iepurilor (**recomandări**). LIUȚCANOV P.; TOFAN I.; DABIJA Angela. Chișinău Tipogr. "Print-Caro". 2016. 39 p. ISBN 978-9975-56-395-6.

3. Lista lucrărilor apărute în edituri străine:

- Monografii:

1. CAISÎN, Larisa. Probiotics in pigs nutrition. Palmarium Lambert Academic Publishing, 2014, 89 P., c.a. 4,05. ISBN 978-3-659-53574-1.
2. ЛЮЦКАНОВ, П.; МАШНЕР, О.; БУЗУ, И. Создание новых типов цыгайских и каракульских овец в Молдове. Монография. Издательство Palmarium Academic Publishing. Saarbruken 2015. 88 с. ISBN 978-3-659-601668.

- Capitole în monografii:

1. МОСКАЛИК, Р.; ГАНГАЛ, Н.; БАЛОВА, С. Искоренение лейкоза крупного рогатого скота – современная реальность. LAP LAMBERT Academic Publishing, Deutschland, Germania, 2015, 121 с. ISBN 978-3-659-69262-8

4. Lista lucrărilor apărute în edituri din țară:

- Monografii:

1. ВАHCIVANJI, M. (coordonator), COȘMAN, S.; CARAUȘ, S.; COȘMAN, VALENTINA. *Caracteristica și valorificarea rațională a plantelor furajere naturale și cultivate*. Chișinău Tipogr. "Print-Caro". 2012, 378 p. ISBN 987-9975-56-076-4.
2. BUZU, I. *Tip de ovine karakul moldovenesk corpulent: teoria și practica creării și perfecționării*. Chișinău Tipogr. „Elena-V.I.”. 2012, 514 p. ISBN 978-9975-4369-9-1.
3. КАЙСЫН, Л. Микотоксикозы свиней, Chișinău, 2013.

- Culegeri:

1. **Culegere de lucrări** a Sipozionului științific cu participare internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”, dedicat aniversării a 60-a de la fondarea Institutului. Maximovca 29 septembrie - 01 octombrie. Chișinău Tipogr. "Print-Caro". 2016. 834 p. ISBN 978-9975-56-397-3.

5. Lista capitolelor din monografia apărute în țară:

1. COȘMAN, S.; ВАHCIVANJI, M. Microelementele în zootehnie. In: *Microelementele în componentele biosferei și aplicarea lor în agricultură și medicină*. Chișinău 2016, pp.195-220.

6. Lista articolelor științifice apărute în reviste și culegeri de specialitate din străinătate:

- Reviste ISI:

1. CAISÎN, L. The effect of the preservative „PriMix-Forsil” on the safety and the nutritive value of corn silage. *Bothalia Journal*. 2014, **44** (3), p. 147-157. ISSN: 0006-8241. (IF: 1).

2. KONSTANDOGLO, ALEXANDRA; FOCSHA, V.; SMIRNOV, E.; KURULUK, V. Moldovan type of black-motley cattle. *Scientific papers. Series D. Animal Science*. 2014. Univ. of Agricultural Sci. and Veterinary Medicine of Bucharest. **57**, p. 49-53. ISSN 2285-5750. (IF: 0,31).

3. EREMIA, N.; ZAGAREANU A.; MODVALA S.; CHIRIAC A. Study of the influence of stimulating feeding of bees during spring time. *Scientific papers. Series D. Animal Science*. 2015. Univ. of Agricultural Sci. and Veterinary Medicine of Bucharest. **58**, p. 272-277. ISSN 2285-5750. (IF: 0,31).

4. KONSTANDOGLO, ALEXANDRA; FOCSHA, Valentin. The use blood groups at individual selection of cattle. *Scientific papers. Series D. Animal Science*. 2015. Univ. of Agricultural Sci. and Veterinary Medicine of Bucharest. **58**, p. 69-62. ISSN 2285-5750. (IF: 0,31).

5. PARASCA, A.; PARASCA, ANNA; CHILIMAR, S. The influence of lactation on the milk yield of Estonian red and Moldovan black spotted cattle breeds. *Scientific papers. Series D. Animal Science*. 2015. Univ. of Agricultural Sci. and Veterinary Medicine of Bucharest. **58**, p. 308-311. ISSN 2285-5750. (IF: 0,31).

- Alte reviste atestate:

1. РОДИН, И. А.; ВАЧЕВСКИЙ, С. С.; ОСИПЧУК, Г. В.; ЛИТВИНЕНКО, А. В. Неспецифическая профилактика субклинического мастита у свиноматок. *În: Эффективное животноводство, №1 2012г.* с 36-37.

2. BÎZGU, I.; ŞUMANSCHII, A. Managementul resurselor genetice în Avicultura R. Moldova. *În: Revista AVICULTORUL*, Nr. 5/2013. Bucureşti.

3. ЛЮЦКАНОВ, П.И.; МАШНЕР, О.А. Состояние и перспективы овцеводства и козоводства в Республике Молдова. *În: Журнал «ОВЦЫ, КОЗЫ, ШЕРСТЯНОЕ ДЕЛО» №2/2013*, p. 113-116. УДК 636.32/.38:636.39(478.9).

4. ЦЫЦЕЙ, В.Г.; ТЕЛЕУЦЭ, А.С.; КОШМАН, С.И.; КОШМАН, В.Д. Продуктивность и кормовые достоинство гречихи сахалинской в условиях Республики Молдова. *Бюллетень Государственного Никитского ботанического сада. Крым 2013. Вып. 108.* с.25-31.

5. ЛЮЦКАНОВ, П. И., ТОФАН, И.Н., МАШНЕР, О.А. Использование баранов импортной селекции для увеличения молочной и мясной продуктивности овец цыгайской породы. *Журнал «Генетика и разведение животных»*. ВНИИГРСЖ. Санкт-Петербург – Пушкин, 2014, № 3.

6. ВАЧЕВСКИЙ, С.С.; ДАРИЕ, Г.Е.; ОСИПЧУК, Г.В. Динамика обмена веществ при использовании средств неспецифической терапии заболеваний репродуктивного аппарата у коров. *În: Журнал, Эффективное животноводство, Nr. 5, 2014.* P. 22-23.

7. Lista articolelor științifice apărute în reviste de specialitate din țară:

- Reviste categoria A -----

- Reviste categoria B:

1. MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P. Nivelul de producție al caprinelor locale și posibilitățile de selecție. În: *Revista de știință, inovare, cultură și artă "AKADEMOS"*, Chișinău, 2013, p. 144-147. ISSN 1857-0461.

2. EREMIA, N.; SCRIPNIC, E.; ZAGAREANU, A.; MODVALA, S. Breeding and reproduction of local Carpathian bees. The Xth International Congress of Geneticists and Breeders. Științele vieții. Chișinău. 2 (326). 2015. P.163-165. ISSN 1857-064X.

3. KONSTANDOGLO, ALEXANDRA; FOCȘA, V. Genetic characteristic heifers Moldovan type of black-motley cattle – descendants various of bulls. Journal of Academy of Sciens of Moldova. Life sciences. no 2 (326). 2015, p.147-152. ISSN 1857-064X. 6 (0,48).

4. TELEUȚĂ, A.; ȚÎȚEL, V.; COȘMAN, S. Biological peculiarities and nutritional value of *Astragalus galegiformis* L. and *Galega orientalis* Lam. species in Moldova. *Journal of Botany*, Vol. VII, Nr. 1(10), Chișinău, 2015 p.127-133.

5. TOFAN, I.; LYUTSKANOV, P.; MASHNER, O. Improvement of tsiगाie sheepbreed of Moldovan type. The Xth International Congress of Geneticists and Breeders. Științele vieții. Chișinău. 2 (326). 2015. P.153-156. ISSN 1857-064X.

6. FOCȘA, V. Utilizarea antigenelor și alelelor grupelor sanguine la marcarea liniilor de tauri. In.: *Academos, nr.3 (42)*. Chișinău 2016. pp. 103-106. ISSN 1857-0461.

- Reviste categoria C:

1. BAHCIVANJI, M.; COȘMAN, S.; COȘMAN, V. Influența biopreparatelor asupra dinamicii proceselor biochimice în lucerna conservată. În: *Agricultura Moldovei*, 2012, nr.3-4, p. 34-36. ISBN 05825229.

2. BAHCIVANJI, M. Surse furajere pentru animale. În: *Agricultura Moldovei*, 2012, nr. 9-10, p. 22-24. ISBN 05825229.

3. DARIE, G.; MARANDICI, E.; MATVEENCO, N.; VACEVSCHI, S. Particularitățile funcției de reproducție la bovine. În: *Agricultura Moldovei*, 2012, nr. 1-2, pag. 35-36. ISBN 05825229.

4. FOCȘA, V.; CONSTANDOGLO, A.; CURULIUC, V.; GRĂDINARI, E. Exteriorul tineretului taurin, crescut în STE „Maximovca”. În: *Agricultura Moldovei*, 2012, nr. 7-8, p. 23-26. ISBN 05825229.

5. MAȘNER, O.; ȘUMANSCHII, A.; CRASAT, JAN LOUIS. Creșterea ovinelor în Franța și cerințele comunitare privind calitatea carcaselor. În: *Agricultura Moldovei*, 2012, nr. 9-10, p. 24-29. ISBN 05825229.

6. ȘUMANSCHII, A.; BÎZGU, I.; CARA, A.; ZESTREA, N.; DEMCENCO, B. „Eficacitatea creșterii diferitor crosuri de pui broiler în Republica Moldova”, În: *Agricultura Moldovei*, 2012, nr. 7-8, p. 27-29. ISBN 05825229.

7. ЕВТОДИЕНКО, С.А.; ЛЮЦКАНОВ, П.И.; МАШНЕР, О.А.; ТОФАН, И.Н. Уровень продуктивности каракульских овец и эффективность их продукции. În: *Agricultura Moldovei*”, 2012, № 7-8, p. 20-22. ISBN 05825229.

8. ОСИПЧУК, Г.В.; БАЛАНЕСКУ, С.Д.; ВАЧЕВСКИЙ, С. С. Влияние скармливания органической формы селена на показатели минерального обмена в организме новорожденных поросят. În: *Agricultura Moldovei*, 2012, nr.1-2, pag. 37-38. ISBN 05825229.

9. ФОКША, В. Ф.; КОНСТАНДОГЛО, А. Г.; КУРУЛЮК, В. Г.; ГРЭДИНАРЬ, Е. М. Рост и развитие молодняка крупного рогатого скота разных пород скота на экспериментально-технологической станции «Максимовка». În: *Agricultura Moldovei*, 2012, nr. 5-6, p.32-35. ISBN 05825229.

10. РАДИОНОВ, В.; РАЙЛЯН, Т. Аклиматизационные способности коров голштинской породы зарубежной селекции. În: *Revista AGRICULTURA MOLDOVEI*, №6-7/2013, p. 35-38. ISSN 0582 5229.

11. FLOREA, V.; DONEA, V.; DARIE, G. Cercetarea și valorificarea plantelor medicinale în Republica Moldova. În: *Agricultura Moldovei*, nr.5-6, 2014, pag.34-36. ISBN 0582-5229.

12. FLOREA, V.; DONEA, V.; MATVEENCO, N.; DARIE, G. Contribuții la cultivarea speciei *Silybum Marianum* (L.) Gaertn. În: *Agricultura Moldovei*, 2014, 9-10, p. 33-34. ISBN 0582-5229.

13. МОСКАЛИК, Р.; КИРГЕЙ, С.; ГАНГАЛ, Н.; БАЛОВ, С. Оздоровление племенной фермы от лейкоза крупного рогатого скота, *Revista „Agricultura Moldovei”*, Chișinău 2014, 1-2, p. 34-36. ISBN 0582-5229.

14. МОСКАЛИК, Р. Люблю свою ветеринарную науку. *Revista „Agricultura Moldovei”*, Chișinău, 2014, nr.1-2, p.37. ISBN 0582-5229.

15. SECRIERU, S. Capacitatea de creștere și calitatea carcaselor la tineretul hibrid de suine. *Revista ”Agricultura Moldovei”*, Nr.1. 2014.

16. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Rolul viermicompostului în ameliorarea calității și sporirea productivității porumbului. *Revista „Agricultura Moldovei”*, N1-2, 2015, p. 26-28.

- Alte reviste de specialitate:

1. CAISÎN, L.; DANILOV, A.; DONICA, I.; CEBAN, V.; EREMIA, N.; COVALENCO, O.; CARPINCIC, V.; SNITCO, T. Procedeu de hrănire a suinelor. *Infoinvent 2015*, Chișinău, p. 173.

2. COȘMAN, S.; IURCU, I.; COȘMAN, VALENTINA. Nutreț combinat granulat pentru tineretul ovin. *AGEPI, BOPI*, nr.11, 2015, p.35.

3. COȘMAN, S. Producerea silozului în condițiile fermelor mici și mijlocii. *Agrolider nr. 1-2*, 2015, p. 18-24.

4. COȘMAN, S.; IURCU, I.; COȘMAN, Valentina. Influența utilizării unei rețete noi de nutreț combinat granulat pentru tineretul ovin asupra indicilor productivi și economici ai ramurii. În: *Agrolider nr.1-2*. Chișinău 2016. pp.10-15.

8. Lista articolelor științifice publicate în culegeri:

În străinătate:

Anul 2012

1. BOCLACI, T.; CREMENEAC, L. Some peculiarities of forage crops with fund of viermicompost and mineral fertilizer. În: „*Zootehnia Modernă factor al dezvoltării durabile*”. Simpozionul științific Internațional, Iași. 2012. p. 152-156. CD-ROM ISSN 2284-6964. ISSN-1 1454- 7368.

2. BOCLACI, T. Management of organic waste in context environment protection. În: Agroecology problems by maintenance of fertility soil. În: „*Agricultura pentru viață, viața pentru agricultură*”. Conferența Internațională. București, 2012. p.279-283. ISSN-2285-5785. ISSN-L 2285-5785.

3. CAISÎN, LARISA; BIVOL, LUDMILA; KOVALENCO, A. Влияние адсорбента «ПРАЙМИКС-АЛЬФАСОРБ» на переваримость питательных веществ и продуктивные качества ремонтных свинок. În: *Животноводство и Ветеринарная Медицина*, №3 (6)/2012, с. 33-36, ISSN 2222-5056.

4. CAISÎN, LARISA; BUSEV, V.; HAREA, V. The effect of the utilization of the adsorbent „Mycifix Plus” of the growth, fodder intake, blood morphological and biochemical parameters of young pigs. În: *Animal science and Biotechnologies. Buletin of University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine, Cluj-Napoca*. Vol. 69, p. 52-62 Academic Pres, 1-2/2012, ISSN 1843-5262.

5. CAISÎN, LARISA; BIVOL, LUDMILA; KOVALENCO, A. The effect of the adsorbent Primix-Alfasorb, on the Morphological and Biochemical Blood Parameters of Breeding pigs. În: *Scientific papers: Animal Science and Biotechnologies*, Timișoara, 2012, 45 (1) p. 28-32. ISSN 1221-5287.

6. CAISÎN, LARISA; GROSU, NATALIA; KOVALENCO, A. The influence of the preparation Primix Bionorm K on the digestibility of the nutrients in the fodders for young pigs. În: *Scientific papers: Animal Science and Biotechnologies*, Timișoara, 2012, 45 (1). p. 33-37. ISSN 1221-5287.

7. CAISÎN, L.; BUSEV, V.; HAREA, V. Utilization of the additive adsorbent ”Mycifix Plus” on Growth, Fodder intake, Blood morphological and biochemical parameters of young pigs. În: *Bulletin of University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine, Cluj Napoca*, 69 (1-2) 2012, p. 52-61. Print ISSN 1843-5262; Electronic ISSN 1843-536X.

8. CAISÎN, Larisa; BIVOL, Ludmila; KOVALENCO, A.; HAREA, V. The influence of primix Alfasorb on growth and consumption indices of weaning piglets. În: „*Modern zootechny, factor of sustainable development*”, International Scientific Symposium, Iași, 2012, p. 156-160.

9. CAISÎN, Larisa; GROSU, Natalia; KOVALENCO, A. Переваримость питательных веществ кормов молодняком свиней под влиянием пробиотического препарата Праймикс-Бионорм К. Сборник научных трудов 1/СКНИИЖ – Краснодар, 2012, с. 146-148, ISBN 978-5-9903565-1-1.

10. CAISÎN, Larisa; BIVOL, Ludmila; KOVALENCO, A. Влияние адсорбента Праймекс Альфасорб на продуктивные качества свинок. Сборник научных трудов 1/СКНИИЖ – Краснодар. 2012, p. 148-150, ISBN 978-5-9903565-1-1.

11. COȘMAN, S.; BAHCIVANJI, M.; TATARU, GH.; COȘMAN, Valentina. Teze- Study for *Chlorella Vulgaris* use in Animal Husbandry. În: *Materialele 6 th Central European Congress on Food*. Novi Sad, Serbia, 23-26 mai 2012, p. 542.

12. COȘMAN, S.; BAHCIVANJI, M.; COCIU, V.; VALENTINA, COȘMAN; BALANESCU, S. Assesment nutritional value and efficiency for use a new source of vegetable fodder. În: *Scientific papers: Series D. Animal science*. Materialele simpozionului științific București, 2012, Vol. LV, p. 53-57.

13. CREMENEAC, L. Studiul influenței viermicompostului asupra calității și recoltei porumbului. Simpozionul Internațional de Biologie și Nutriție Animală. București, 2012. p. 38-41. ISSN-1 2247-3572.

14. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. The technology of worm culture – the important factor in development of durable agriculture. În: „*Perspectivale ale agriculturii și zonelor rurale în contextul dezvoltării durabile*”. Simpozionul științific Internațional. București, 2012. p. 29-32. ISSN 2284-7995.

15. CREMENEAC, L. Agroecology problems by maintenance of fertility soil. În: „*Agricultura pentru viață, viața pentru agricultură*”. Conferința Internațională. București, 2012. p. 40-44. ISSN-2285-5785. ISSN-L 2285-5785.

16. EREMIA, N.; BAHCIVANJI, M.; ZAGARNEANU, A. The effect of algal suspension „*Chlorella Vulgaris*” unic in artificial Raising of queens. În: *Scientific papers: Series D. Animal science*. Materialele simpozionului științific, București, 2012, Vol. LV, p. 158-161.

17. IVANOVA, Tatyana; GAIDARSKA, Verginia; LUTSKANOV, P. Duration of use and reproductive capabilities of daughters of some bulls from ожденны – freezian breed. În: Міжвідомчий тематичний науковий збірник «*Розведення і генетика тварин*». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції посвященої 90-літтю основания Інститута розведення і генетики животнох НААН. «Разведение и селекция сельскохозяйственных животных: исторический опыт, современное, будущее», Выпуск 46. Киев. 2012. с. 226-229.

18. MACARI, ANGELA. Indicii productivi de carne la rasele Neozeelandez-Alb, Californiană și metișii lor. În: *Scientific Papers: Animal Science and Biotechnologies*. Editura Agroprint Timișoara, mai 2012, vol.45 (1), ISSN 1221-5287.

19. STOYKOV, P.; GAIDARSKA, Verginia; LUTSKANOV, P. Study on the effect of the number of cows on milk production and average number of lactations in dairy farms. În: Міжвідомчий тематичний науковий збірник «*Розведення і генетика тварин*». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції посвященої 90-літтю основания Інститута розведення і генетики животнох НААН. «Разведение и селекция

сельскохозяйственных животных: исторический опыт, современное, будущее», Выпуск 46, Киев, 2012, с. 163-165.

20. TELEUȚĂ, A.; ȚIȚEI, V.; COȘMAN, S. Biological peculiarities, productivity and nutritiv value of new fodder crop *Galega Orientalis* L. In Republic of Moldova. În: *Інтродукція, селекція та захист рослин: Матеріали ІІІ міжнародної наукової конференції, Донецьк, 25-28 вересня 2012*, ст.142.

21. БОКЛАЧ, Т.; КРЕМЕНЯК, Л. Вермикультивирование – технология производства экологических органических удобрений. În: *«Зоотехнічна наука: історія, проблеми, перспективи»*. ІІ міжнародная науково-практична конференція Кам'янець-Подільський, 2012. с. 387-388. ISBN 978-617-620-034-5.

22. ВАЧЕВСКИЙ, С. С.; РОДИН, И. А.; ОСИПЧУК, Г. В.; ПОВЕТКИН, С. Н.; СКЛЯРОВ, С. П. Динамика углеводно-липидного обмена под влиянием неспецифической терапии при болезнях репродуктивного аппарата у коров. În: *Ветеринария Кубани*, №1/2012. с. 5-7. ISSN 2071-8020.

23. ВАЧЕВСКИЙ, С. С.; ОСИПЧУК, Г. В.; ПОВЕТКИН, С. Н.; РОДИН, И. А.; СКЛЯРОВ, С. П.; СИМОНОВ, А. Н.; ТАРАНУХА, Н. И.,; БАГАМАЕВ, Б. М. Практическое совершенствование диагностических и лечебно-профилактических мероприятий при мастите у свиноматок. În: *Journal ВЕСТНИК АПК СТАВРОПОЛЬЯ*, №4/2012, с. 118-120. ISSN 2222-9345.

24. ГАЙДАРСКА, В.; ЛЮЦКАНОВ, П. Комплексная оценка молочных ферм с современными технологиями. În: *Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин»*. Материалы международной научно-практической конференции посвященной 90-летию основания Института разведения и генетики животных НААН. «Разведение и селекция сельскохозяйственных животных: исторический опыт, современное, будущее», Выпуск 46. Киев. 2012. с. 307-309.

25. ДОНЯ, В.; ФЛОРИЯ, В.; ДАРИЕ, Г. Особенности онтогенеза особей *Origanum vulgare* L. в условиях культуры. În: *«Дендрология, цветоводство и садово-парковое строительство»*, Материалы Международной научной конференции, посвященной 200-летию Никитского сада. г. Ялта, Украина, 5-8 июня, 2012, с. 208.

26. ЕВТОДИЕНКО, С. Молочная продуктивность каракульских овец в частном секторе. În: *«Зоотехнічна наука: історія, проблеми, перспективи»*. ІІ міжнародная науково-практична конференція. Кам'янець-Подільський, 2012. с. 295-296. ISBN978-617-620-034-5.

27. ЕВТОДИЕНКО, С.; ЛЮЦКАНОВ, П.; МАШНЕР, О.; ТОФАН, И. Оценка качественных и количественных показателей потомков серых линейных баранов молдавского типа каракульской породы. În: *Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин»*. Материалы международной научно-практической конференции посвященной 90-летию основания Института разведения и генетики животных НААН. «Разведение и

селекция сельскохозяйственных животных: исторический опыт, современное, будущее», Выпуск 46. Киев, 2012. с. 89-91.

28. ИВАНОВА, Т.; ГАЙДАРСКА, В.; ЛЮЦКАНОВ, П. Влияние причин выбраковки коров на продуктивное долголетие у голштинофризской породы. În: Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин». Материалы международной научно-практической конференции посвященной 90-летию основания Института разведения и генетики животных НААН. «Разведение и селекция сельскохозяйственных животных: исторический опыт, современное, будущее», Выпуск 46. Киев. 2012. С.229-231.

29. ИВАНОВА, Т.; ГАЙДАРСКА, В.; ЛЮЦКАНОВ, П. Оценка генетических параметров продуктивных и репродуктивных признаков коров голштинофризской породы. În: Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин». Материалы международной научно-практической конференции посвященной 90-летию основания Института разведения и генетики животных НААН. «Разведение и селекция сельскохозяйственных животных: исторический опыт, современное, будущее», Выпуск 46. Киев. 2012. с. 291-293.

30. КИНТЯ, П.; ДОНЯ, В.; ДАРИЕ, Г. Характеристика особей *Melissa officinalis* L., реализующих средневозрастной генеративный этап. În: «Дендрология, цветоводство, садоводство и садово-парковое строительство», Материалы международной научной конференции, посвященной 200-летию Никитского сада. г. Ялта, Украина, 5-8 июня, 2012, с.209

31. КРЕМЕНЯК, Л.; БОКЛАЧ, Т.; КОШМАН, В. Роль вермикомпоста в производстве экологически чистых кормовых растений. În: «Зоотехнічна наука: історія, проблеми, перспективи». II міжнародна науково-практична конференція, Кам'янець-Подільський, 2012. с. 392-394. ISBN 978-617-620-034-5.

32. ЛЮЦКАНОВ, П.; МАШНЕР, О.; МАРЗАНОВ, Н. Сравнительная характеристика генетической структуры исходных типов овец и созданного молдавского шерстно-мясо-молочного типа цигая. În: «Зоотехнічна наука: історія, проблеми, перспективи». II міжнародна науково-практична конференція Кам'янець-Подільський. 2012. с. 222-224. ISBN978-617-620-034-5.

33. ЛЮЦКАНОВ, П.; МАШНЕР, О. Овцеводство и козоводство Республики Молдова: состояние и перспективы. În: «Стратегия инновационного развития овцеводства и козоводства Российской Федерации». Материалы международной научно-практической конференции, посвященная 80-летию со дня основания ВНИИОК, Ставрополь, 2012. с.69-73. ISSN 0135-2784.

34. ЛЮЦКАНОВ, П.; МАШНЕР, О.; ЕВТОДИЕНКО, С.; МАРЗАНОВ, Н. Генетические факторы групп крови исходных типов овец при создании молдавского каракуля. În: «Стратегия инновационного развития овцеводства и козоводства Российской Федерации». Материалы

международной научно-практической конференции, посвященная 80-летию со дня основания ВНИИОК, Ставрополь, 2012, с. 128-131. ISSN 0135-2784.

35. ЛЮЦКАНОВ, П.; МАШНЕР, О.; ТОФАН, И.; ЕВТОДИЕНКО, С. Продуктивность молдавских цигайских овец. În: Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин». Материали міжнародної науково-практичної конференції посвященої 90-літтю заснування Інституту розведення і генетики живих тварин НААН. «Розведення і селекція сільськогосподарських живих тварин: історичний досвід, сучасне, майбутнє», Випуск 46, Київ, 2012, с. 91-93.

36. МАШНЕР, О.; ЛЮЦКАНОВ, П. Основные особенности и характеристики популяции местных коз Республики Молдова. În: «Стратегия инновационного развития овцеводства и козоводства Российской Федерации». Материали міжнародної науково-практичної конференції, посвященої 80-літтю со дня заснування ВНИИОК, Ставрополь, 2012, с. 73-75. ISSN 0135-2784.

37. МАШНЕР, О.; ЛЮЦКАНОВ, П.; ТОФАН, И. К вопросу оценки по собственной продуктивности и отбору для дальнейшего использования баранчиков рожденных в числе двоен. În: Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин». Материали міжнародної науково-практичної конференції посвященої 90-літтю заснування Інституту розведення і генетики живих тварин НААН. «Розведення і селекція сільськогосподарських живих тварин: історичний досвід, сучасне, майбутнє», Випуск 46, Київ, 2012, с. 87-89.

38. СЕЛЯНИНОВ, Д. Б.; ВАЧЕВСКИЙ, С. С.; ОСИПЧУК, Г. В.; РОДИН, И. А.; ПОВЕТКИН, С. Н. Влияние некоторых видов патогенетической терапии на состав крови. În: *Ветеринария Кубани*. №4/2012, с. 20-22. ISSN 2071-8020.

39. СУЗАНСКИЙ, А.; ОСИПЧУК, Г.; ВАЧЕВСКИЙ, С. Экспресс-тест «Дон-1» как дополнительный метод повышения продуктивности животных. În: *Научные основы повышения продуктивности сельскохозяйственных животных*. Сборник научных трудов. Ч. 2/СКНИИЖ, Краснодар, 2012. с. 46-48. ISBN 978-5-9903565-1-1; ISBN ISBN 978-5-9903565-3-5(ч.2).

40. СУЗАНСКИЙ, А. С.; АПИЕВА, Э. Ж.; ПОВЕТКИН, С. Н.; ОСИПЧУК, Г. В.; РОДИН, И. А.; СКЛЯРОВ, С. П.; ТАРАНУХА, Н. И.; СИМОНОВ, А. Н. Применение новых ветеринарных препаратов в молочном животноводстве. În: *Ветеринария Кубани*. №3/2012. с. 23-25. ISSN 2071-8020.

41. ФОКША, В.; КОНСТАНДОГЛО, А. Экстерьерная оценка коров различных пород крупного рогатого скота. În: Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин». Материали міжнародної науково-практичної конференції посвященої 90-літтю заснування Інституту розведення і генетики живих тварин НААН. «Розведення і селекція сільськогосподарських живих тварин: історичний досвід, сучасне, майбутнє», Випуск 46. Київ, 2012. р. 93-95.

42. ФЛОРЯ, В.; ДОНЯ, В.; ДАРИЕ, Г. Онтогенез особей *Salvia Officinalis* L., культивируемой в Республике Молдова. În: «Дендрология, цветоводство, садоводство и садово-парковое строительство», Материалы международной научной конференции, посвященной 200-летию Никитского сада. г. Ялта, Украина, 5-8 июня, 2012, с.231.

43. ЦЫЦЕЙ, В.; ТЕЛЕУЦЭ, А.; КОШМАН, С. Биологические особенности и кормовая ценность гречихи сахалинской в условиях Республики Молдова. În: «Дендрология, цветоводство, садоводство и садово-парковое строительство», Материалы международной научной конференции, посвященной 200-летию Никитского сада. г. Ялта, Украина, 5-8 июня, 2012, ст.169.

44. ЦЫЦЕЙ, В.; ТЕЛЕУЦЭ, А.; КОШМАН, С.; БАХЧИВАНЖИ, М.; КОШМАН, В. Гречиха сахалинская – нетрадиционная кормовая культура в Р. Молдова. În: «Проблеми експериментальної ботаніки та біотехнології», Киев, 2012, Сборник научных трудов, Вып. 1, с. 66-72.

45. ЗИРУК, И. В.; САЛАУТИН, В. В.; ЧЕЧЕТКИНА, Е.О.; ОСИПЧУК, Г.В.; РОДИН, И.А.; СКЛЯРОВ, С.П.; СИМОНОВ, А. Н.; ЯКИМОВ, Ю. В.; ПОВЕТКИН, С. Н. Основные морфологические показатели крови свиней при использовании аспарагинатов, а также новых стимулирующих средств (тканевого препарата, седимина и фракций ЭХАВ). În: *Ветеринария Кубани*, №2/2012 с. 37-38. ISSN 2071-8020.

Anul 2013

1. BOCLACI, T.; CREMENEAC, L. Influence of fertilization of soil with worm compost on the quality of peas. În: *Culegere SCIENTIFIC BULLETIN*. Series F, Biotechnologies. V.XVII, București, 2012, p. 39-43. ISSN 2285-1364, ISSN-L 2285-1364.

2. CAISÎN, L.; GROSU, N. Eficacitatea aditivului complex probiotic Vitacorm-Bio în creșterea, digestibilitatea nutrienților și componența microflorei fecale la tineretul porcin. Simpozion științific internațional. În: *Culegere „ZOOTEHNIĂ MODERNĂ - STRATEGII, OPORTUNITĂȚI ȘI PERFORMANȚE EUROPENE”*, UȘAMV „ION IONESCU DE LA BRAD”, Seria zootehnie, Vol 60(18), 2013. p. 35-40. Editura „ION IONESCU DE LA BRAD”, ISSN 2284-6964; ISSN-L 1454-7368.

3. CAISÎN, L.; BIVOL, L.; COVALENCO A.; HAREA, V. Efficient utilization of the adsorbent "vitacorm-reo-ag" in mixed fodders for young pigs. În: *“Animal Production, Sustainability and Efficiency in Balkan Countries and the Importance of Scientific Cooperation”*. MATERIALS VI INTERNATIONAL BALKAN ANIMAL CONFERENCE “BALNIMALCON 2013”. Tekirdag, Turkey, 2013, p. 280-285. balnimalconfulltextnotes.pdf.

4. CAISÎN, L.; GROSU, N. Influence of symbiotic “Vitacorm bio plus” on nutrient digestibility in growing gilts”. În: *Scientific Papers: Animal Science and Biotechnologies*, 2013, 46 (2), Timișoara, p. 12-16, Editura “AGROPRINT”. ISSN print 1841-9364, ISSN online 2344-4576, ISSN-L 1841 - 9364.

5. CAISÎN L.; HAREA, V.; VRANCEAN, V. Chemical composition and nutritional value of the fodder grown in the conditions of the Republic of Moldova. *În: SCIENTIFIC PAPERS. Series D. Animal Science*, Vol. LVI, București, 2013. p.61-66. ISSN 2285-5750; ISSN CD-ROM 2285-5769; ISSN-L 2285-5750
6. CAISÎN L.; HAREA, V.; VRANCEAN, V.; BUSHEV, V.; GROSU N. The effect of mixed fodders on the growth, carcass composition and meat quality in pigs. *În: Journal OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC PUBLICATIONS: Agriculture and Food*, Volume 1, Part 1, Bulgaria (EU), 2013. ISSN 1314-8591.
7. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. The worms compost – effective fertilizer for improving degraded soils. *În: Journal SCIENTIFIC PAPERS. Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*”, Vol.13, Issue 1/2013. București, România, p. 101-104. ISSN 2285-5718, ISSN 2286-0126.
8. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. General aspects regarding waste management in sustainable development of agriculture. *În: Culegere SCIENTIFIC BULLETIN. V. XVII*, București, 2013. p. 43-49, ISSN 2285-1364.
9. COȘMAN, S.; TATARU, GH.; COȘMAN, V.; IURCU, IU. Elaboration of a new nutrition schemes for calves until the age of 70 days. *În: 23rd International Simposium „New technologies in contemporary animal production”*, Novi Sad, Serbia, 2013.
10. DARIE, G.; MARANDICI, E.; DONEA, V.; FLOREA, V.; EȘANU, T. Researches concerning Crtat and Cysc biopreparations on boar spermogramme index. *În: Culegere „ZOOTEHNIĂ MODERNĂ – STRATEGII, OPORTUNITĂȚI ȘI PERFORMANȚE EUROPENE”*, UȘAMV „ION IONESCU DE LA BRAD”, Seria zootehnie, Vol 60(18), 2013. p. 9-12. Editura „ION IONESCU DE LA BRAD”, ISSN 2284-6964; ISSN-L 1454-7368.
11. EVTODIENKO, S. A.; LYUTSKANOV, P. I.; MASHNER, O. A. Assessment of grey lineal breeding rams by the quality of their progeny. *În: Journal OF ANIMAL SCIENCE*. Vol. L, №4/5. Sofia, 2013. p. 40-44. ISSN 0514-7441.
12. FOCSHA V.; KONSTANDOGLO A. Genetic features of structural units of the Moldavian type of black-motley cattle. *În: Culegere MATERIALS OF VI INTERNATIONAL BALKAN ANIMAL CONFERENCE “BALNIMALCON 2013”*. Tekirdag. Turkey, 2013, p. 765-771.
13. KONSTANDOGLO, A.; FOKSHA, V. Genetic characterization of populations of cattle of Holstein breed, cultivated in the republic of Moldova. *În: SCIENTIFIC PAPERS. Series D. Animal Science*, Vol. LVI, Bucharest. 2013, p. 52-57. ISSN 2285-5750; ISSN-L 2285-5750.
14. LYUTSKANOV, P. I.; MASHNER, O. A.; TOFAN, I. N. Milk production of Moldavian tsigai sheep of new type. *În: Journal OF ANIMAL SCIENCE*. Vol. L, №4/5. Sfia, 2013. p. 36-39. ISSN 0514-7441.
15. RAILEAN, T.; RADIONOV, V.; COSTANDOGLO, A. Comparative appreciation of Holstein cows of different ecogenesis in condition of introduction. *În: Culegere MATERIALS VI INTERNATIONAL BALKAN ANIMAL*

CONFERENCE "BALNIMALCON 2013". Tekirdag, Turkey, 2013, p. 729-735. balnimalconfulltextnotes.pdf.

16. PARASCA, A.; CHILIMAR, S. Comparative study of the milk production and mechanical milking aptitude of the Holstein, Estonian red and Black and white of Moldavian type breeds of cattle. *În: Culegere UȘAMV „ION IONESCU DE LA BRAD” Seria Zootehnie*, Editura „Ion Ionescu de la Brad”, Iași. 2013, p. 226-228. ISSN 2284-6964; ISSN-L 1454-7368.

17. TELEUȚĂ, A.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, S. Biological particularities and nutritional value of Polgonaceae fodder nontraditional plants in Moldova conditions. *În: The 12th International simposion „Prospects for the 3d millenium agriculture”*. 26-28. 09. 13. Cluj-Noca, p.78. Print ISSN 1843-5262; Electronic ISSN 1843-536X.

18. TELEUȚĂ, A.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, S. Biology, productivity and the possibilities for using *Silphium perfoliatum l.* species in Moldova. *În: Journal OF BOTANY*, Vol.V., Nr.1(6), Chișinău, p. 60-66, 2013.

19. ZAITOVA, Diana; BALANESCU, S.; VOINITCHI, E.; COCIU, V.; COȘMAN, S. The effects of cholorella suspensio non the bioproductive and nematological parameters in broiler chickens. *În: «Актуальные проблемы современной ветеринарной медицины», Международная научно-практическая конференция. Одесский Государственный Аграрный университет. Одесса, 2013.*

20. БАГАМАЕВ, Б. М.; СКЛЯРОВ, С. П.; СИМОНОВ, А. Н.; ТАРАНУХА, Н. И.; ГАХОВА, Н. А.; РОДИН, И. А.; МАШНЕР, О. А.; ОСИПЧУК, Г. В.; ВАЧЕВСКИЙ, С. С.; ПОВЕТКИН, С. Н. Сезонная динамика некоторых показателей иммунитета. *În: Journal ВЕТЕРИНАРИЯ КУБАНИ*, №1/2013, с. 15-16. ISSN 2071-8020.

21. БОКЛАЧ, Т.; КРЕМЕНЯК, Л. Вермикультивирование – важный фактор устойчивого развития сельского хозяйства. *În: ЗООТЕХНИЧЕСКАЯ НАУКА: ИСТОРИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ*. Материалы III международной научно- практической конференции. Каменец-Подольский - Украина, 2013, с. 339-341, ISBN 978-617-620-081-9.

22. ВАЧЕВСКИЙ, С.; ОСИПЧУК, Г.; ПОВЕТКИН, С. Применение нового тканевого препарата в молочном животноводстве. *În: Culegere MATERIALE MEJDUHAPODHOJ HAYHOH-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ*, СКНИИЖ, Ставрополь, 2013. ISBN 978-5-9903565-1-1.

23. ВАЧЕВСКИЙ, С.С.; ОСИПЧУК, Г.В.; ДАРИЙ, Г.Е.; БРАДУ, Н.Г.; МАТВЕЕНКО, Н.В.; ПОПОВИЧ, Т. С.; ПОВЕТКИН, С.Н. Эффективность новых средств при терапии хронического эндометрита коров. *În: Culegere СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЖИВОТНОВОДСТВА И ВЕТЕРИНАРИИ: СОСТОЯНИЕ И ПУТИ РЕШЕНИЯ*. Труды КубГАУ, Краснодар, 2013, с. 122-124. ISSN 1990-4665.

24. ВАЧЕВСКИЙ, С. С.; ОСИПЧУК, Г. В.; ПОВЕТКИН, С. Н.; ДАРИЙ, Г. Е.; РОДИН, И. А.; и др. Эффективность применения новых схем патогенетической терапии при некоторых патологических состояниях

яичников у коров. *În: Journal ВЕТЕРИНАРИЯ КУБАНИ*, № 2/2013, с. 14-17. ISSN 2071-8020.

25. ДОНЯ, В.; ФЛОРЯ, В.; ДОНЯ, В.; ДАРИЕ, Г.; КИНТЯ, П.; МАЩЕНКО, Н. Влияние линариазидов на семенную продуктивность *Silybum marianum* (L.) Gaertn. в условиях Республики Молдова. *În: "Новые и нетрадиционные растения и перспективы их использования."* Материалы X международного симпозиума. Т I. Москва, 2013. с. 184-186. Издательство Российского университета дружбы народов.

26. ЕВТОДИЕНКО, С. Качественный состав молока овец разводимых в Республике Молдова. *În: ЗООТЕХНІЧНА НАУКА: ІСТОРИЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ*. III міжнародная науково-практична конференція, Кам'янець-Подільський. 2013. с. 307-308. ISBN 978-617-620-081-9.

27. КАЙСЫН, Л.; ВРАНЧАН В.; КОНОНЕНКО, А. Смаляемост на хранителните вещества в комбинирани фуражи с добавка на абсорбента на микотоксини и на пробиотици при пилета бройлери. *În: Journal AGRICULTURAL SCIENCES*, Vol. V, Issue 14, Plovdiv, 2013. p. 215-220. ISSN 1313-6577.

28. КАЙСЫН, Л. Г.; МАШНЕР, О. А.; ЛЮЦКАНОВ, П. И. Кормовая база для овец в условиях центральной зоны Республики Молдова. *În: Journal AGRICULTURAL SCIENCES*, Volume V. Issue14, Plovdiv, 2013. p. 189-195. ISSN 1313-6577.

29. КОШМАН, С.; ЦИЦЕЙ, В.; ТЕЛЕУЦЭ, С.; КОШМАН, В. Химический состав и питательность новых кормовых культур в условиях республики Молдова. *În: Материалы юбилейной международной научно-практической конференции, посвященной 100-летию Батумского ботанического сада*. Батуми, Грузия, 2013, Часть 1, с. 325-327.

30. КОШМАН, С.; ЦИЦЕЙ, В.; ТЕЛЕУЦЭ, С.; КОШМАН, В. Химический состав и кормовые достоинства новых кормовых растений в условиях Р. Молдова. *În: Culegere NETРАДИЦИОННЫЕ, НОВЫЕ И ЗАБЫТЫЕ ВИДЫ РАСТЕНИЙ, НАУЧНЫЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КУЛЬТИВИРОВАНИЯ*. Материалы I международной научной конференции, Киев, 2013, с. 402-405.

31. КОШМАН, С.; ТАТАРУ, Г.; КОШМАН, В. Использование *Chlorella Vulgaris* в кормлении телят, *În: ЗООТЕХНІЧНА НАУКА: ІСТОРИЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ*. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський, 2013. с. 64-65. ISBN 978-617-620-081-9.

32. КРЕМЕНЯК, Л.; БОКЛАЧ, Т. Эффективное влияние вермикомпоста на качество и урожайность кукурузы. *În: ЗООТЕХНИЧЕСКАЯ НАУКА: ИСТОРИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ*, Материалы III международной научно-практической конференции, 22-24 апреля 2013, Каменец-Подольский - Украина, с.341-342, ISBN 978-617-620-081-9.

33. ЛЮЦКАНОВ, П. И.; МАШНЕР, О. А. Разведение и совершенствование болгарской цыгайской овцы в Республике Молдова. *În:*

Journal AGRICULTURAL SCIENCES, V.5. №14/ 2013, p. 151-155. ISSN 1313-6577.

34. МАРЗАНОВА, С.; ДЕВРИШОВ, Д.; ТУРБИНА, И.; НАГОРНЫЙ, В.; АЛЕКСЕЕВ, Я.; КОНОВАЛОВА, Н.; СОЧИВКО, Д.; ЛЮЦКАНОВ, П.; МАРЗАНОВ, Н. Диагностика мутантного аллеля комплекса аномалий позвоночника (СVM) методом PCR-RT у черно-пестрого голштиinizированного скота. *În: Journal AGRICULTURAL SCIENCES*, V.5. №14/2013, p. 9-12. ISSN 1313-6577.

35. МОСКАЛИК, Р.; БАЛОВ, С.. Главное препятствие в искоренении лейкоза - механическое доение общим аппаратом коров здоровых и зараженных ВЛКРС. *În: Culegere MATERIALE MEJDUNARODNOGO VETERINARNOGO KONGRESA*. Харьков, 2013. УДК 616:619-006.446:632.2.

36. РАЙЛЯН, Т; КОСТАНДОГЛО, А.; РАДИОНОВ, В. Генетическая структура интродуцированной популяции голштинской породы крупного рогатого скота. *În: Jurnal AGRICULTURAL SCIENCES*. Plovdiv, 2013. Volume V. Issue14, с.13-18. ISSN 1313-6577.

37. ФЛОРЯ, В.; ДОНЯ, В.; ДОНЯ, В.; ДАРИЕ, Г.; КИНТЯ, П. Биологические и онтогенетические особенности *Thymus vulgaris* L.в условиях Республики Молдова. *În: "Новые и нетрадиционные растения и перспективы их использования."* Материалы X международного симпозиума. Т I. Москва, 2013. с. 55-58. Издательство Российского университета дружбы народов.

38. ФЛОРЯ, В.; ДОНЯ, В.; ДОНЯ, В.; ДАРИЕ, Г.; КИНТЯ, П.; МАЩЕНКО, Н. Действие биологически активных веществ, выделенных из представителей сем. Scrophulariaceae juss., на семенную продуктивность расторопши пятнистой. *În: "Новые и нетрадиционные растения и перспективы их использования"*. Материалы X международного симпозиума. Т I. Москва, 2013. с. 264-266. Издательство Российского университета дружбы народов.

39. ФОКША, В.; КОНСТАНДОГЛО, А.; СМИРНОВ, Э. Эффективность селекции молочного скота в Молдове. *În: Journal ЖИВОТНОВЪДНИ НАУКИ*, година L, София, 2013, p. 88-91. ISSN 0514-7441.

Anul 2014

1. BÎZGU, I.; ŞUMANSCHI, A.; ROŞCA, Fedosia. Оценка продуктивных качеств различных кроссов цыплят бройлеров. Сборник трудов международной научно-практической конференции «Конкурентоспособность и качество животноводческой продукции». Жодино, 2014, с. 26-27, УДК 637.05(063).

2. CAISÎN, L.; SNITCO, T. Сравнительная характеристика спермопродукции хряков-производителей разных пород. "IV міжнародна науково-практична конференція «Зоотехнічна наука: історія, проблеми,

перспективи”. Камянець-Подільський, 2014. С. 135-139. ISBN 978-617-620-123-6.

3. COŞMAN, S.; IURCU, Iu.; COŞMAN, V. Усовершенствованная схема кормления телят до 70-дневного возраста. Сборник научных трудов СКНИИЖ. Ч. 1. СКНИИЖ, Краснодар, 2014. с. 250-255.

4. COŞMAN, S.; VANCIVANJI, M.; COŞMAN, V. IURCU, Iu. Консервирование кормов с повышенной влажностью (измельченной тыквы без семян и яблочных выжимок). Сборник трудов международной научно-практической конференции ”Конкурентоспособность и качество животноводческой продукции”, Жодио, 2014, с. 214-219.

5. CHILIMAR, S.; COŞER, C.; FOCSHA, V., et. al. Cattle breeding situation in the Republic of Moldova. *Scientific papers Animal Science*. Editura ”Ion Ionescu de la Brad”, Iaşi, 2014, p.107-110. CD-ROM, ISSN 2284-6964; ISSN-L 1454-7368.

6. CHILIMAR, S.; COŞER, C.; FOCSHA, V., LUPAN, V., et. al. Productivity and production of bovine animals in the Republic of Moldova. *Scientific papers Animal Science*. Editura ”Ion Ionescu de la Brad”, Iaşi, 2014, p.220-223. CD-ROM, ISSN 2284-6964; ISSN-L 1454-7368.

7. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Worm Compost to Improve soil Fertility. Culegere de lucrări ştiinţifice „Soil as World Heritage”. Editura Spinger, 2014, Capter 41, p.411-414. ISBN 9400761864.

8. CREMENEAC, L.; BRAD, T. Evaluarea calităţii şi productivităţii porumbului cultivat cu fond de viermicompost. Bucureşti, 2014.

9. EVTODIENCO, S.; MAŞNER, O. Линейные бараны каракульских овец молдавского типа. «Научные основы повышения продуктивности сельскохозяйственных животных». Сборник научных трудов 7-й международной научно-практической конференции. СКНИИЖ. Краснодар, 2014. Ч.1. С.36-41. ISBN 978-5-9903565-2-8 (ч.1).

10. FLOREA, V.; DONEA, V. et.al. Резултаты интродукции травянистых лекарственных растений в Республике Молдова. În: «Актуальность идей Н.В. Хитрово в исследовании биоразнообразия России». Сборник статей. г. Орел, 2014, с. 293-296.

11. FLOREA, V.; MASCENCO, N.; DONEA, V. et.al. Резултаты интродукции *Linum Usitatissimum* L. в условиях Республики Молдова. În: «Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень» Матеріали II Міжнар. наук. конф. Березоточа, 2014. ДСЛР НААН. Лубни. Комунальне видавництво «Лубни», 2014. с. 68-73. УДК 633.88+633.521+633.522.

12. FLOREA, V.; DONEA, V. et.al. Некоторые особенности выращивания *Hyssopus Officinalis* L. в условиях Республики Молдова. În: «Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень» Матеріали II Міжнар. наук. конф. Березоточа, 2014. ДСЛР НААН. Лубни. Комунальне видавництво «Лубни», 2014. с. 98-103. УДК 633.88+633.521+633.522.

13. FLOREA, V.; DONEA, V. et.al. Приемы повышения продуктивности *Trigonella Foenum-Graecum* L. в условиях Республики Молдова. În:

«Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень» Матеріали II Міжнар. наук. конф. Березоточа, 2014. ДСЛР НААН. Лубни. Комунальне видавництво «Лубни», 2014. с. 104-108. УДК 633.88+633.521+633.522.

14. GAIDARSCA, V.; LIUȚCANOV, P.; HARIZANOVA, Ț. Комплексная оценка молочных ферм. IV міжнародная науково-практична конференція «Зоотехнічна наука: історія, проблеми, перспективи». Камянець-Подільський, 2014. С. 284-286. ISBN 978-617-620-123-6.

15. KONSTANDOGLO, ALEXANDRA; FOCSHA, V. The use blood groups with individual selection of cattle. În: material. 12 International Symposium of Animal Biology and Nutrition, Balotești, 2014, p.15 (0.31)

16. MASHNER O.; LIUTSKANOV, P.; SENIC Iu. Characteristics of based the goats of growth in Republic of Moldova. European Regional Conference on Goats (ERCG 2014) P.59.

17. MASHNER O., LIUTSKANOV P., EVTODIENCO, S. Морфо-продуктивная характеристика каракульских ягнят суровой окраски. «Конкурентоспособность и качество животноводческой продукции». Сборник трудов международной научно-практической конференции. РУП НПЦ НАН Беларуси по животноводству. Жодино, 2014. С. 98-100.

18. MASHNER O.; TOFAN, I. Потенциал молочной продуктивности зааненских коз, импортированных в Республику Молдова. «Конкурентоспособность и качество животноводческой продукции». Сборник трудов международной научно-практической конференции. РУП НПЦ НАН Беларуси по животноводству. Жодино, 2014. С. 100-102.

19. MOSCALIC, R.; GANGAL, N.; BALOV, S. Эффективность реализации молдавской системы искоренение лейкоза крупного рогатого скота. Ветеринарная медицина. Международный тематически сборник. Харьков, 2014, Том 98, с.91-96.

20. POVETKIN, S.; ȘANTÎZ, A.; IAKIMOV, Iu.; RODIN, I.; BELIK, Iu.; ZIRUK, A.; OSIPCIUC, G.; VACEVSCHI, S.; et. al. Дополнительный лабораторный анализ ветеринарно-санитарного направления: выявление токсинов и микроорганизмов с применением цифровых технологий. În: Сборник трудов казанской ветеринарной академии. Казань, 2014.

21. ȘUMANSCHI, A.; BÎZGU I. Оценка продуктивных и репродуктивных качеств мясо-яичных пород кур импортированных из Венгрии. În: Научные основы повышения продуктивности сельскохозяйственных животных. Сборник научных трудов СКНИИЖ. Ч. 1 / СКНИИЖ – Краснодар, 2014. с. 104-105, ISBN 978-5-9903565-2-8 (ч.1). ISBN 978-5-9903565-1-1

22. ȘUMANSCHI, A.; BÎZGU I.; ZESTREA, N.; DEMCENCO, B. Оценка продуктивных и племенных качеств мясо-яичных кур из Венгрии. Сборник трудов международной научно-практической конференции «Конкурентоспособность и качество животноводческой продукции». Жодино, 2014, с. 147-148, УДК 637.05(063).

23. TOFAN, I. Сравнительная оценка роста чистопородных цыгайских и помесных ягнят. Материали XII всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та аспірантів. Чубинське, 2014. с. 73-74. ISBN 978-966-2531-24-4.

24. TOFAN, I.; LIUTSCANOV, P.; MASHNER O. Рост и развитие помесных ягнят мясного и молочного направления продуктивности. «Научные основы повышения продуктивности сельскохозяйственных животных». Сборник научных трудов 7-й международной научно-практической конференции. СКНИИЖ. Краснодар. Ч.1. 2014. С. 157-162. ISBN 978-5-9903565-2-8 (ч.1).

25. ȚÎȚEI, V; TELEUȚĂ, A; COȘMAN, S. Fodder value of silage of the giant Knotweed plants under the conditions of the Republic of Moldova. Conservarea diversității plantelor. Simpozion științific internațional. Ediția a III-a, Chișinău 2014, p. 125-126.

26. VACEVSCHII, S.; OSIPCIUC, G.; NAFORNIȚA, N.; DARIE, G. Эффективность нового препарата растительного происхождения при послеродовых метритах. *În: Научные основы повышения продуктивности сельскохозяйственных животных.* Сборник научных трудов СКНИИЖ. Ч. 1. СКНИИЖ, Краснодар, 2014. с. 126. ISBN 978-5-9903565-2-8 (ч.1). ISBN 978-5-9903565-1-1.

27. VACEVSCHII, S.; OSIPCIUC, G.; CERBU, I.; et. al. К вопросу о подготовке баранов к случному периоду. *În: Научные основы повышения продуктивности сельскохозяйственных животных.* Сборник научных трудов СКНИИЖ. Ч. 1. СКНИИЖ, Краснодар, 2014. с. 20. ISBN 978-5-9903565-2-8 (ч.1). ISBN 978-5-9903565-1-1.

28. ЛЮЦКАНОВ, П. И., ТОФАН, И.Н., МАШНЕР, О. А. Повышение молочной и мясной продуктивности у овец цыгайской породы в Республике Молдова. *Информационно-аналитический журнал. Вопросы нормативно-правового регулирования в ветеринарии.* Москва, 2014, №3. с. 106-110. ISSN (2072-6023).

29. МАРЗАНОВ, Н., АСТАФЬЕВА, Е., МЕЛЬНИЧЕНКО, О., АЛЕКСЕЕВ, Я., КОЛПАКОВ, И., АДАМЯН, К., КОМКОВА, Е., ПЕТРОВ, С., ЛЮЦКАНОВ, П., МАРЗАНОВА С. Характеристика романовской породы по локусу bmp-15, ответственному за многоплодие овец. *Journal «Agricultural sciences»* Т.6. №17. 2014 ISSN 1313-6577.

Anul 2015

1. BOCLACI, T.; CREMENEAC, L. The study of influence organic fertilizer obtained from worms compost, on the quality and harvest of fodder beet. *Materialele Simpozionul științific internațional, „Zootehnia modernă - siguranță alimentară și dezvoltare durabilă”, România, Iași, 22 - 24 octombrie 2015 .*

2. CREMENEAC, L.; BRAD, T. Evaluation of the quality and productivity of maize grown with vorn compost. *Analele IBNA, Balotești, volumul 30, p. 55-60.*

3. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. The of applying the liquid organic fertilizer, obtained from worms compost, on quality of the maize. Materialele Simpozionul științific internațional „Zootehnia modernă - siguranță alimentară și dezvoltare durabilă”, România, Iași, 22 - 24 octombrie 2015.

4. EREMIA, N.; ZAGAREANU, A. Metoda de creștere a mătcilor / Method of Bee Queens Rising. Salonul Internațional al cercetării, inovării și invenției Pro invent 2015. Ediția XIII, Cluj-Napoca, 2015, p. 214. IASBN 978-606-737-048-5 (Diplomă de excelență și Medalia de Aur).

5. EREMIA, N.; ZAGAREANU, A.; CAISÎN, L.; MODVALA, S.; ROTARU, I.; NARAEVSCAIA, I. Procedeu de creștere a albinelor / Method of Beekeeping. Salonul Internațional al cercetării, inovării și invenției Pro invent 2015. Ediția XIII, Cluj-Napoca, 2015, p. 216. IASBN 978-606-737-048-5.

6. TELEUȚĂ, A.; ȚIȚEI, V.; COȘMAN, S. The perspective of cultivation and utilization of the new leguminous grasses species in Moldova. AgroLife Scientific Journal, Volume 4 Number 1, 2015. p. 186-191.

7. ДАНИЛОВ, А.; КАЙСЫН, Л.; ДОНИКА, И. Эффективность использования пробиотика ПриМих-Форсил и сорбента Витакорм Рео при выращивании свиней. В: Сборник научный фактор в стратегии инновационного развития свиноводства, РУП Научно практический центр Национальной академии наук Белорусии, Жодино 2015.

8. ДОНИКА, И.; РОШКОВАН, Г.; ЧЕБАН, И. Сравнительная оценка свиней разных пород и их сочетаний. В: Сборник научный фактор в стратегии инновационного развития свиноводства, РУП Научно практический центр Национальной академии наук Белорусии, Жодино 2015.

9. ЕВТОДИЕНКО, С.; ЛЮЦКАНОВ, П. Смушковые качества каракульских ягнят молдавского типа. Материалы международной научно-практической конференции. Современные направления организации и ведения селекционно-генетической работы в животноводстве Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин». Випуск 49. Київ. 2015. С. 90-95. ISSN 2312-0223.

10. КОШМАН, С.; КОШМАН, В.; БАХЧИВАНЖИ, М.; ЦЫЦЕЙ, В. Биохимический состав нетрадиционных видов кормовых растений. «Інтродукція рослин, збереження та збагачення біорізноманіття в ботанічних садах та дендропарках». Матеріали міжнародної наукової конференції. Київ. Фітосоціоцентр 2015. с. 132-133. ISBN 978-966-306-185-2

11. ОСИПЧУК, Г.; ВАЧЕВСКИЙ, С. Влияние средств патогенети-ческой терапии на уровень продуктивности коров. *În: Научные основы повышения продуктивности сельскохозяйственных животных. Сборник научных трудов СКНИИЖ. Ч. 1 / СКНИИЖ. Краснодар. 2015. с.15-155. ISBN 978-5-9903565-2-8 (ч.1). ISBN 978-5-9903565-1-1*

12. ОСИПЧУК, Г.; ВАЧЕВСКИЙ, С. Эффективность нового препарата растительного происхождения при задержании плодных оболочек. *În: Научные основы повышения продуктивности сельскохозяйственных*

животных. Сборник научных трудов СКНИИЖ. Ч. 2 / СКНИИЖ, Краснодар. 2015. с. 154-157. ISBN 978-5-9903565-2-8 (ч.1). ISBN 978-5-9903565-1-1.

13. ФЛОРЯ, В.; ДОНЯ, В.; ДОНЯ, В.; ДАРИЕ, Г. Некоторые приёмы выращивания *Trigonella foenum graecum* L. в условиях республики Молдова. În: Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до новітніх технологій. Матеріали четвертої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Полтава, 2015. с. 171-173. УДК: 633.88

14. ФЛОРЯ, В.; ДОНЯ, В.; ДОНЯ, В.; ДАРИЕ, Г. Характеристика *Trigonella Foenum graecum* L., культивуемой в Республике Молдова. În: Материалы XI Международного симпозиума. Пушино, УДК: 331.5:63.8., Москва, 2015.

Anul 2016

1. BOCLACI, T.; CREMENEAC, L. Studiul comparativ al indicatorilor de calitate a sfeclei furajere cultivată cu fond de viermicompost și fertilizant organic lichid. In: Culegerea de lucrări științifice „Zootehnia modernă – siguranță alimentară și dezvoltare durabilă”. Iași: Editura Ion Ionescu de la Brad 2016, pp. 41-43. ISSN 2284-6964.

2. COȘMAN, S.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, V.; BAHCIVANJI, M. Preliminary data on silage quality from non-traditional plant species introduced in Republic of Moldova. In: Life Sciences - a challenge to the future. Iași 2016. pp. 47-48.

3. CREMENEAC, L. The evaluation of the role of the various types of fertilizers on the process of the accumulation of content of nitrates in forage crops. In: Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. Vol.16. Issue 1. Bucharest 2016. pp.115-120. ISSN 2284-7995. E-ISSN 2285-3952.

4. CREMENEAC, L.; ABRAMOVA, V. Study of the influence of the fodder, cultivated with the use of fertilizers organic and minerals, on the body mass of rabbits. In: Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. Vol.16. Issue 3. Bucharest 2016. pp. 91-96. ISSN 2284-7995. E-ISSN 2285-3952.

5. DARIE, G.; CIBOTARU, Elena; BRADU, Nina; DJENJERA, Irina; PÎRLOG, Alisa. Studies concerning the cryopreservation of ram sperm. În: Modern animal husbandry – food safety and durable development. Manifestation devoted to 65 th anniversary of animal science higher education in Iasi. Iași: Editura Ion Ionescu de la Brad, 2016. pp. 108-111. ISSN 2284-6964.

6. FOCȘA, V., KONSTANDOGLO, A. The allelofond of aeb locus heifers of Moldovan black-motley type of descendants of different bulls. In: *Bulgarian Journal of Agricultural Science*, Volume 22, (Supplement 1). Bulgaria 2016. pp. 110-114. ISSN 1310-0351.

7. LYUTSKANOV, P.; TOFAN, I.; MASHNER, O. The use of rams of imported breeding to increase the milk productivity of tsigay breed sheep. In: *Bulgarian journal of agricultural science*. Volume 22, (Supplement 1). Bulgaria 2016. pp. 81-86. ISSN 1310-0351.

8. MASHNER, O.; LYUTSKANOV, P.; CIOBANU, E. Several phenotypic indexes of goats of local population and its compliance with standards of selection. In: *Bulgarian journal of agricultural science*. Volume 22, (Supplement 1). Bulgaria 2016. pp. 71-75. ISSN 1310-0351.

9. MASHNER, O.; EVTODIENKO, S.; LYUTSKANOV, P.; BUZU, I. Results of the evaluation of gray rams of moldovan karakul type and factors dynamics of gray lambs. In: *Bulgarian journal of agricultural science*. Volume 22, (Supplement 1). Bulgaria 2016. pp. 76-80. ISSN 1310-0351.

10. ȚÎȚEI, V.; TELEUȚĂ, A.; COȘMAN, V.; COȘMAN, S. Some biological features and biochemical composition of crown vetch (*Coronilla varia* L.) in Moldova. In: *Lucrări științifice - seria agronomie Volumul 59 nr. 2*. Iași 2016. ISSN 1454-414.

11. ȚÎȚEI, V.; MAZĂRE V.; COȘMAN, S. Agrobiological peculiarities and economical value of the cultivar 'speranta' of *Galega orientalis* Lam. In: 15th International Symposium „Prospects for the 3rd Millennium Agriculture”. Section 1: Agriculture. Cluj Napoca 2016. p. 89.

12. ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, S. Biochemical characteristics of the *Asteraceae* species silage and possible use as a feedstock for livestock and biogas production in Republic of Moldova. In: *Research Journal of Agricultural Science*. Timișoara 2016. pp. 105-112 ISSN 2066-1843.

13. ВАЧЕВСКИЙ, С.; ОСИПЧУК, Г.; БРАДУ, Н. К вопросу повышения репродуктивных качеств молодых баранов. В: *Научные основы повышения продуктивности сельскохозяйственных животных. Сборник научных трудов СКНИИЖ по материалам 9-ой международной научно-практической конференции. Ч. 2 / СКНИИЖ. Краснодар. 2016. сс. 8-12. ISBN 978-5-9903565-2-8 (ч.2) ISBN 978-5-9903565-1-1.*

14. ЛЮЦКАНОВ, П.; МАШНЕР, О.; ТОФАН, И. Результаты использования баранов-производителей породы бентхаймер в скрещивании с цигайскими овцами. В: *Межнародна науково-теоретична конференція «Методологічні аспекти розведення, генетики і біотехнології у тваринництві»*. Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин» №51. Киев 2016. сс. 92-101. ISSN 2312-0223.

15. ТОФАН, И.Н. Сравнительная оценка цигайского и помесного молодняка в различные возрастные периоды. В: *Материалы Международной научно-практической конференции молодых ученых и специалистов „Эколого-биологические проблемы использования природных ресурсов в сельском хозяйстве”*. Екатеринбург 2016. сс. 247-252.

16. ТОФАН, И. Первый этап создания синтетической популяции полутонкорунной молочной овцы в Молдове. В: *Материалы V международной конференции „Инновационные разработки молодых ученых – развитию агропромышленного комплекса”*. Сборник научных трудов, том 1 – выпуск 9. Ставрополь, 2016. сс. 463-466. ISSN 0372-3054.

17. ФОКША, В.; КОНСТАНДОГЛО, А. Оценка иммуногенетических различий между потомками разных быков-производителей. В: Розведення і генетика тварин. №51. Киев 2016. сс. 213-224. ISSN 2312-0223.

Culegeri în țară

Anul 2012

1. BOCLACI, T.; CREMENEAC, L. Studiul particularităților dezvoltării mazării, cultivate cu fond de viermicompost, în diverse faze fenologice. În: „*Conservarea diversității plantelor*”. Simpozionul științific Internațional. Ediția a II-a. Chișinău, 2012, p. 326-331, ISBN 978-9975-62-311-7.

2. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Use of worm's compost – efficient method for improvement soil fertility. În: „*Solul ca patrimoniul mondial*”. Simpozionul științific Internațional consacrată aniversării a 50 de ani de la fondarea experiențelor de câmp de lungă durată la Bălți. Bălți, 2012. p. 10. ISBN 978-9975-50-079-1.

3. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T.; BRAD., T. Viermicompostul – mijloc de diminuare a gradului de contaminare a porumbului cu tăciune. În: „*Conservarea diversității plantelor*”. Simpozionul științific Internațional, ediția a II-a. Chișinău, 2012, p. 302-307, ISBN 978-9975-62-311-7.

4. TELEUȚĂ, A.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, S.; ABABII, V. Introduction of *Silphium perfoliatum* L., and its utilization possibilities. În: „*Conservarea diversității plantelor*” Simpozionul științific Internațional. Ediția a II-a. Chișinău, 2012, p. 262-267, ISBN 978-9975-62-311-7.

Anul 2013

1. BÎZGU, ION; ȘUMANSCHII, ANDREI; ROȘCA, FEDOSIA. Contribuții la ameliorarea găinilor mixte prin încrucișări de transformare. În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, Vol. 34. Lucrări șt. Zootehnie și Biotehnologii, Chișinău, 2013. p. 212-215. ISBN 978-9975-64-246-0.

2. BOCLACI, T. Studiul influenței lichidelor microbiene de cultură asupra caracterilor morfologice ale viermiculturii. În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, Lucrări șt. Zootehnie și Biotehnologii. V. 34, Chisinau, 2013, p.155-158. ISBN 978-9975-64-246-0.

3. CAISÎN, L. Кормовые добавки нового поколения в кормлении свиней. Lucrări științifice, V. 34, Zootehnie și Biotehnologii, UASM, Chișinău, 2013. ISBN 978-9975-64-246-0.

4. CAISÎN, L., VRANCEAN V. Влияние скармливания комбикормов с высоким содержанием зерновых злаков на продуктивные качества молодняка свиней. Lucrări științifice, V. 34, Zootehnie și Biotehnologii, UASM, Chișinău, 2013. ISBN 978-9975-64-246-0.

5. CAISÎN, L.; HAREA, V.; SNITCO, T. Спермопродукция хряков - производителей в зависимости от сезона года. Lucrări științifice, V. 34, Zootehnie și Biotehnologii, UASM, Chișinău, 2013. ISBN 978-9975-64-246-0.

6. CAISÎN, L.; HAREA, V.; SNITCO, T. Характеристика спермопродукции разных пород хряков – производителей. *Lucrări științifice*, Vol. 34, Zootehnie și Biotehnologii, UASM, Chișinău, 2013, p.151. ISBN 978-9975-64-246-0.

7. CIBOTARU, Elena; DARIE, G.; EȘANU, Tatiana. Modificările spermogramei la vieri în dependență de vîrstă. În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, Vol. 34. *Lucrări șt. Zootehnie și Biotehnologii*, 9-11 октябрия. Chișinău, 2013. p. 425. ISBN 978-9975-64-246-0.

8. COȘMAN, S.; ВАHCIVANJI, M. Monitoringul nivelului de microelemente în furaje – un factor important în nutriția animală. În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, Vol. 34. *Lucrări șt. Zootehnie și Biotehnologii*, Chișinău, 2013, p. 35-41.

9. CREMENEAC, L. Variabilitatea conținutului de nitrocompuși acumulați de unele culturi furajere în dependență de doza fertilizanților minerali și fazele fenologice. În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, *Lucrări șt. Zootehnie și Biotehnologii*. Chișinau, 2013, p.117-120. ISBN 978-9975-64-246-0.

10. DARIE, G.; GRANACI, VERA; MATVEENCO, NATALIA. Inducerea superovulației la vaci donatoare de embrioni În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, Vol. 34. *Lucrări șt. Zootehnie și Biotehnologii*, 9-11 октябрия. Chișinău, 2013. p. 335. ISBN 978-9975-64-246-0.

11. FOCȘA, V.; CONSTANDOGLO, A.; CURULIUC, V. Situația actuală în ramura creșterii Bovinelor. În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, *Lucrări șt. Zootehnie și Biotehnologii*. Vol. 34. Chișinău, 2013, p. 181-184 ISBN 978-9975-64-246-0.

12. MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P.; TOFAN, I.; DIACONU, O. Rezultatele preliminare privind obținerea și testarea hibrizilor (F₁) rezultați din două variante de încrucișări (♀țigaie X ♂Benthaimer) și (♀Țigaie X ♂Suffolk). În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, Vol. 34. *Lucrări șt. Zootehnie și Biotehnologii*, Chișinău. 2013. p. 237-242. ISBN 978-9975-64-246-0.

13. MOSCALIC, R.; GANGAL, N.; BALOV, S. The role of antropogenic factor in the bovine Leucemia spread and eradication. În: *“Actual problems of protection and sustainable use of the Animal world cliversity”*, VIII-th international conference et Zoologist. Chisinau, 2013, p.70

14. RADIONOV, V. Аспекты инновационного развития цыгайского овцеводства Республики Молдова, *Lucrări științifice*, Vol. 34, Zootehnie și Biotehnologii, UASM, Chișinău, 2013 p.64. ISBN 978-9975-64-246-0.

15. PARASCA, A. Cercetări Comparative a producției de lapte și compoziției acestuia la vacile din rasa Roșie estonă omologată și rasa Holștein importată în STE “Maximovca”. În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, Vol. 34. *Lucrări șt. Zootehnie și Biotehnologii*, Chișinău, 2013, p. 283-286. ISBN 978-9975-64-246-0.

16. ȘUMANSCHI, ANDREI; BÎZGU, ION; ZESTREA, NICOLAE; DEMCENCO, BORIS. Contribuții la valorificarea calităților productive a crosurilor de pui broiler crescuți în condițiile Republica Moldova. În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, Vol. 34. Lucrări șt. Zootehnie și Biotehnologii, Chișinău 2013. p. 215-219. ISBN 978-9975-64-246-0.

17. ВАЧЕВСКИЙ, С.; ОСИПЧУК, Г.; ДАРИЙ, Г.; МАТВЕЕНКО, Н.; БРАДУ, Н.; ЧЕРБУ, И. Эффективность нового средства этиотропной терапии при хроническом эндометрите у коров. În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, Vol. 35, Medicina Veterinară, Chișinău 2013. p. 114-117. ISBN 978-9975-64-246-0.

18. МОСКАЛИК, Р.; КИРГЕЙ, С.; ГАНГАЛ, Н.; БАЛОВ, С. Влияние инфицированности коров вирусом лейкоза на их здоровье и репродуктивные свойства. În: *Mater. Simpoz. șt. Internațional „Agricultura Modernă – Realizări și Perspective”*, Vol. 35, Medicina Veterinară, Chișinău, 2013 p. 216-219.

19. РАДИОНОВ В., РАЙЛЯН Т., К вопросу об индукции скота голштинской породы. Сообщение 1. ОЦЕНКА ГОЛШТИНСКОЙ ПОРОДЫ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ ФОРМИРОВАНИЯ. *Lucrări științifice*, Vol. 34, Zootehnie și Biotehnologii, UASM, Chișinău, 2013. p. 69. ISBN 978-9975-64-246-0.

Anul 2014

1. COȘMAN, S. Caracteristica comparativă a componentei chimice și valorii nutritive a silozurilor obținute din porumb, amarant și sorg zaharat. Rolul agriculturii în acordarea serviciilor ecosistemice și sociale. *Lucrări științifice a Conferinței științifice internaționale, consacrate aniversării a 60-a a doctorului habilitat, profesor cercetător Boris Boncian. Bălți, 2014, p. 225-229.*

2. CREMENEAC, L. Evaluarea rolului viermicompostului în sporirea productivității sfeclei furajere. Conferința Științifică Internațională, Consacrată Aniversării a 60-a a Doctorului Habilitat, Profesorului Cercetător Boris Boinceanu. Bălți, 2014, p.409-413. ISBN 978-9975-50-139-2.

3. DARIE, G.; OSIPCIUC, G.; VACEVSCHI, S., et.al. К вопросу повышения репродуктивных качеств молодых баранов. *Lucrări științifice. Vol.40. Medicina Veterinară, UASM, Chișinău, 2014, p.195-197. ISBN 978-9975-64-263-7.*

4. DARIE, G.; OSIPCIUC, G.; VACEVSCHI, S., et.al. К вопросу восстановления воспроизводительной функции коров без применения средств гормональной терапии. *Lucrări științifice. Vol.40. Medicina Veterinară, UASM, Chișinău, 2014, p.281-285. ISBN 978-9975-64-263-7.*

5. MOSCALIC, R. Особенности механизма распространения вируса лейкоза (ВЛКРС) и неустойчивость его во внешней среде. *Lucrări științifice. Vol.40. Medicina Veterinară, UASM, Chișinău, 2014, p.115-120. ISBN 978-9975-64-263-7.*

6. MOSCALIC, R.; CHIRGHEI, S.; GANGAL, N.; BALOV, S. История развития и динамики угасания эпизоотической ситуации по лейкозу крупного рогатого скота в Молдове. *Lucrări științifice. Vol.40. Medicina Veterinară, UASM, Chișinău, 2014, p.186-190. ISBN 978-9975-64-263-7.*

7. TELEUȚĂ, A.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, S., et al. Nutritive value of the forage of *Galega orientalis* lam. in Moldova. *Conservarea diversității plantelor. Simpozion științific internațional. Ediția a III-a, Chișinău, 2014, p.118-119.*

8. ȚÎȚEI, V.; TELEUȚĂ, A.; COȘMAN, S., et. al. Урожай и питательная ценность гречихи сахалинской в условиях Р. Молдова. *Научные основы повышения продуктивности сельскохозяйственных животных. Сборник научных трудов СКНИИЖ. Ч. 1 / СКНИИЖ – Краснодар, 2014. с. 277-282.*

Anul 2015

1. BÎZGU, I.; ȘUMANSCHII, A.; DEMCENCO, B. Rezultatele creșterii crosului de pui broiler Ross -308 și COBB-500 în condițiile R.Moldova. *Materialele simpozionului științific Internațional „Realizarea și perspective în Zootehnie și Biotehnologii”, Chișinău UASM, 2015.*

2. BOCLACI, T.; CREMENEAC, L. Rolul fertilizantului organic lichid (viermicompostului) asupra procesului de răsărire a grâului. *Materialele Conferinței Științifico-Practice „Rezultatele Cercetărilor la Cultura Plantelor de Câmp în Republica Moldova”, Bălți, 19 iunie 2015, p.162-167.*

3. BRADU Nina; MATVEENCO, Natalia; ȘMILENCO, M. Studiul spermogramei la berbeci de diverse rase. *În: „Realizări și perspective în Zootehnie și Biotehnologii”, Materialele simpozionului științific internațional, Chișinău, 2015. p. 341*

4. CAISÎN, L.; DANILOV, A. Folosirea aditivilor pronutriționali în rațiile scrofițelor de prăsilă. *Realizări și perspective în Zootehnie și Biotehnologii dedicat aniversării a 75 ani de la fondarea Facultății de Zootehnie și Biotehnologii, Chișinău, 2015.*

5. CIBOTARU, Elena; MATVIENCO, Natalia; BRADU, Nina. Conservarea spermei prin refrigerare a spermei de berbec de la rasa Karakul. *În: „Realizări și perspective în Zootehnie și Biotehnologii”, Materialele simpozionului științific internațional, Chișinău, 2015. p. 237.*

6. COȘMAN, S.; IURCU IU.; COȘMAN, Valentina. Nutreț combinat granulat pentru alimentația tineretului ovin în perioada de alăptare. *UASM lucrări științifice v. 44, Chișinău 2015.*

7. COȘMAN, S.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, Valentina; БАHCIVANJI, M.; LUPAN, AURELIA. Calitatea finului din specii de plante leguminoase furajere netradiționale cultivate în condițiile Republicii Moldova. *UASM lucrări științifice v. 44, p. 126-130.*

8. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Evaluarea recoltei porumbului cultivat cu utilizarea fertilizantului organic lichid, obținut din viermicompost. *Materialele*

Conferinței Științifico-Practice „Rezultatele Cercetărilor la Cultura Plantelor de Câmp în Republica Moldova”, Bălți, 19 iunie 2015, p.207-212.

9. CREMENEAC, L. Studiul influenței fertilizanților asupra calității culturilor furajere. Simpozion Științific Internațional „Realizări și perspective în Zootehnie și Biotehnologii” dedicat aniversării a 75 ani de la fondarea Facultății de Zootehnie și Biotehnologii, Volumul 44, Chișinău, 29-31 octombrie 2015, p.84-88.

10. DANILOV, A.; DONICA, I. Eficacitatea hrănirii porceilor sugari cu amestecuri de obișnuire. Știința în nordul Republicii Moldova: Realizări, probleme, perspective, Bălți, 2015, p. 62-64.

11. DARIE, G.; CIBOTARU, Elena. Cercetări privind studiul spermogramei la vieri de import crescuți la ÎS ”Molduinhibrid”. În: „Realizări și perspective în Zootehnie și Biotehnologii, Materialele simpozionului științific internațional, Chișinău, 2015. p. 308.

12. DONICA, I.; ROȘCOVAN. Gh. Potențialul genetic al suinelor hibride de diferite genotipuri. „Realizări și perspective în Zootehnie și Biotehnologii” dedicat aniversării a 75 ani de la fondarea Facultății de Zootehnie și Biotehnologii, Chișinău 2015.

13. EREMIA, N.; ZAGAREANU, A. Utilizarea aditivilor furajeri în nutriția albinelor în perioada de toamnă și primăvară. Realizări și perspective în zootehnie și biotehnologii. Lucrări științifice consacrate aniversării de 75 ani a facultății de zootehnie și biotehnologii a UASM. Volumul 44. Chișinău 2015. p. 139-144. ISBN 978-9975-64-274-3.

14. EVTODIENCO, S.; MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P.; POPESCU, L. Studiul privind calitatea laptelui și a brânzei de oi și capre. Lucrările simpozionului științific internațional din Iași a Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară “Ion Ionescu de la Brad” cu tema: „Zootehnia modernă – siguranță alimentară și dezvoltare durabilă”. p.159-164.

15. EVTODIENCO, S.; LĂSAC, N. Studiul privind calitățile de pielică a mieilor. Realizări și perspective în zootehnie și biotehnologii. Lucrări științifice consacrate aniversării de 75 ani a facultății de zootehnie și biotehnologii a UASM. Volumul 44. 2015. p.196-200. ISBN 978-9975-64-274-3.

16. FOCȘA, V.; CONSTANDOGLO, Alexandra. Particularitățile genetice a descendenței de la diverși tauri reproducători. Mater. Simpoz. Științific Internațional „Realizări și perspective în Zootehnie și Biotehnologii” dedicat aniversării a 75 ani de la fondarea Facultatea de Zootehnie și Biotehnologii. Chișinău: UASM, 2015, Vol. 44, p.282-288. – ISBN 978-9975-64-125-8. (0,53).

17. MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P. Actualități și perspective în creșterea și valorificarea potențialului speciei caprine. Realizări și perspective în zootehnie și biotehnologii. Lucrări științifice consacrate aniversării de 75 ani a facultății de zootehnie și biotehnologii a UASM. Volumul 44. 2015. p.219-225. ISBN 978-9975-64-274-3.

18. TOFAN, I.; LIUȚCANOV, P.; DABIJA, A. Studiarea calităților productive ale raselor de iepuri specializate pentru producția de carne. Realizări și perspective în zootehnie și biotehnologii. Lucrări științifice consacrate aniversării

de 75 ani a facultății de zootehnie și biotehnologii a UASM. Volumul 44. 2015. p. 254-257. ISBN 978-9975-64-274-3.

19. ȘUMANSCHII, A.; BÎZGU, I.; ZESTREA, N. Резултаты тестирования мясо-яичных пород кур импортимемых в Р.Молдова из Венгрии. Materialele simpozionului științific Internațional „Realizări și perspective în Zootehnie și Biotehnologii”, Chișinău UASM, 2015, p.145.

20. ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, Valentina; ВАНЦИВАНJI, M.; COȘMAN, S. Calitatea comparativă a silozului preparat din plante din familia ASTERACEAE cultivate în condițiile Republicii Moldova, UASM. Lucrări științifice vol. 44, p. 98-102.

21. ДАРИЕ, Г.; ОСИПЧУК, Г.; ВАЧЕВСКИЙ, С. К вопросу эффективности новых сред для повышения продуктивности коров. În: „Realizări și perspective în Zootehnie și Biotehnologii, Materialele simpozionului științific internațional, Chișinău, 2015. p. 264.

22. ЕРЕМИЯ, Н.; ЗАГАРЯНУ, А.; МОДВАЛА, С.; ЕРЕМИЯ, Н.; КИРИЯК, А. Использование эффективных микроорганизмов в стимулирующих подкормках для пчел. Международная Научно-практическая конференция, посвященная 24-ой годовщине образования Комратского Государственного Университета Наука, Образование, Культура», Комрат, 2015, том 1, с. 175-179. ISBN 978-9975-83-001-0; ISBN 978-9975-83-002-7. <http://kdu.md/images/attachments/sbornik-24-1-2015.pdf>.

Anul 2016

1. BÎZGU, I.; ȘUMANSCHII, A.; NISTORICA, T. Realizări și perspective ale cercetărilor științifice în avicultură. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 16-22. ISBN 978-9975-56-367-3.

2. BÎZGU, I.; ȘUMANSCHII, A.; ZESTREA, N.; DEMCENCO, B. Bilanțul activității de creștere și inovare în cadrul complexului avicol. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 23-26. ISBN 978-9975-56-367-3.

3. BOCLACI, T.; CREMENEAC, L. Studiul dependenței dezvoltării fiziologice a porumbului de influența fertilizantului organic lichid. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 33-38. ISBN 978-9975-56-367-3.

4. CARAMAN, M.; MOSCALIC, R.; BALOV S. Microflora biocompostului obținut în urma fermentării dejecțiilor de bovine în condiții tradiționale și cu adaos de preparate cu microfloră eficientă. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 43-47. ISBN 978-9975-56-367-3.

5. CONSTANDOGLO, Alexandra; FOCȘA, V.; STRATAN, GH.; CIUBATICO, Valentina. Spectrul antigenic a grupelor sanguine a taurinelor din diverse rase. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 57-61. ISBN 978-9975-56-367-3.

6. COȘMAN, S.; BAHCIVANJI, M.; COȘMAN, V.; ȚÎȚEI, V. Modificarea componenței chimice a plantei furajere netradiționale silfia în dependență de vîrstă și faza ontogenetică de vegetație. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 62-68. ISBN 978-9975-56-367-3.

7. COȘMAN, S.; BAHCIVANJI, M.; COȘMAN, V.; ȚÎȚEI, V. Calitatea silozului obținut din planta furajeră netradițională- silfia în comparație cu cel din porumb. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 69-73. ISBN 978-9975-56-367-3.

8. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Viermicultivarea – condiție importantă în dezvoltarea agriculturii organice. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 74-79. ISBN 978-9975-56-367-3.

9. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Studiul rolului fertilizantului organic lichid, obținut din viermicompost, asupra calității porumbului. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 80-84. ISBN 978-9975-56-367-3.

10. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Evaluarea comparativă a influenței unor fertilizanți organici asupra dezvoltării fiziologice și recoltei porumbului. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 85-88. ISBN 978-9975-56-367-3.

11. DANILOV, A.; DONICA, I.; CAISÎN, L. Efectul utilizării aditivilor furajeri în rațiile hibridilor de suine. In: Culegerea de lucrări a Conferinței Naționale cu participare Internațională, consacrată aniversării a 55 de ani de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei și 10 ani de la fondarea Filialei din Bălți a AȘM. Bălți 2016. pp. 68-71. ISBN 978-9975-89-029-8.

12. DANILOV, A.; DONICA, I. Cercetări privind hrănirea purceilor sugari cu amestec de obișnuire. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 89-92. ISBN 978-9975-56-367-3.

13. DARIE G.; CIBOTARU E. Cercetări privind influența mediilor de diluție asupra materialului seminal de vier crioconservat. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 93-97. ISBN 978-9975-56-367-3.

14. DARIE G.; CIBOTARU E; BRADU N; DJENJERA I. Spermograma la berbeci din rasele autohtone karakul și țigae. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 97-100. ISBN 978-9975-56-367-3.

15. DONICA, I. Cercetări privind calitățile productive ale diferitor genotipuri de suine utilizate în R. Moldova. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 107-111. ISBN 978-9975-56-367-3.

16. EVTODIENCO, Silvia. Evaluarea calităților de pielică la mieii de tip Karakul Moldovenesc. În: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 127-132. ISBN 978-9975-56-367-3.

17. EVTODIENCO, Silvia. Structura genetica în locusul kappa-casein a laptelui de oi la fermele din republică. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 133-136. ISBN 978-9975-56-367-3.

18. MOSCALIC, R.; BALOV, S.; CARAMAN, M.; CHIRGHEI, S.; ENCIU, V.; GANGAL, N.; LUPAȘCU, T.; STRATAN, N. Tratatamentul podopatiilor la bovine cu preparatul Enoxil. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 206-210. ISBN 978-9975-56-367-3.

19. MOSCALIC, R.; CHIRGHEI, S.; CARAMAN, M.; BALOV, S.; LUPAȘCU, T.; STRATAN, N. Eficacitatea preparatului Enoxil în tratamentul animalelor cu leziuni traumatice și dereglări gastrointestinale. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 211-215. ISBN 978-9975-56-367-3.

20. MOSCALIC, R.; CHIRGHEI, S.; CARAMAN, M.; BALOV, S.; LUPAȘCU, T.; STRATAN, N. Utilizarea preparatului Enoxil în tratamentul afecțiunii glandei mamare –mastită la vaci. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 216-221. ISBN 978-9975-56-367-3.

21. TATARU, GH.; CIUBATICO, Valentina. Performanțele productive a vacilor în dependență de greutatea corporală la prima fătare. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 280-282. ISBN 978-9975-56-367-3.

22. TOFAN, I. Măsurătorile ugerului și producția de lapte în primele 20 de zile de lactație la oile țigaie și metise (♀Țigaie x ♂Benthaimer) în funcție de vîrstă. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 283-286. ISBN 978-9975-56-367-3.

23. ГАЙДАРСКА, Вергиния; ИГНАТОВА, Мая; ХАРИЗАНОВА, Цветана; ЛЮЦКАНОВ, П. Комплексная оценка черно-пестрых коров Болгарии. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 390-396. ISBN 978-9975-56-367-3.

24. ДАНИЛОВ, А.; ДОНИКА, И.; КАЙСЫН, Л. Использование кормовых добавок Праймикс Форсил и Витакорм Рео при выращивании свиней. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 435-438. ISBN 978-9975-56-367-3.

25. ДАРИЕ, Г. ОСИПЧУК, Г. ВАЧЕВСКИЙ С. К вопросу эффективности новых средств для повышения продуктивности коров. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 439-442. ISBN 978-9975-56-367-3.

26. ЛЮЦКАНОВ, П.; МАШНЕР, О.; ЕВТОДИЕНКО, С.; БУЗУ, И. Достижения и перспективы научно-практического обеспечения отрасли овцеводства и козоводства Республики Молдова. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 528-533. ISBN 978-9975-56-367-3.

27. МАРЗАНОВА, С.; ДЕВРИШОВ, Д.; ЕСКИН, Г.; ТУРБИНА, И.; ЛЮЦКАНОВ, П.; ПОПОВ, Н.; МАРЗАНОВ, Н. Генетическая генеалогия у быков-производителей, носителей CV и VL аллелей. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 538-543. ISBN 978-9975-56-367-3.

28. МОСКАЛИК, Р.; ГАНГАЛ, Н.; БАЛОВА, Св. Основание эффективности оздоровления от лейкоза молочного скотоводства. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip

European". Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 548-555. ISBN 978-9975-56-367-3.

29. ФОКША, В.; КЕНДИГЕЛЯН, А.; КОНСТАНДОГЛЮ, Александра; АКБАШ, Мария; КУРУЛЮК, В.; ТАТАРУ, Г. Оценка молочной продуктивности коров голштинской породы голландской селекции. In: Culegerea de lucrări științifice a Simpozionului Științific cu participare Internațională „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. pp. 793-798. ISBN 978-9975-56-367-3.

9. Lista articolelor apărute în enciclopedia -----

10. Lista publicațiilor din reviste electronice din țară:

1. ВАHCIVANJI, M., COȘMAN, S. Surse furajere suplimentare pentru animale. Revista n. RDP: download, 2012. www.agriculture.md, 2 p.

2. MOSCALIC R. Особенности эпизоотического процесса лейкоза крупного рогатого скота в Республике Молдова. Revista n. RDP: download, 2012. www.agriculture.md. 3 p.

11. Lista comunicărilor prezentate la manifestări științifice, publicate ca rezumat (1-3 pagini).

În străinătate:

1. BOCLACI, T.; CREMENEAC, L. Some peculiarities of forage crops with fund of viermicompost and mineral fertilizer. Simpozionul Științific Internațional „Zootehnia Modernă factor al dezvoltării durabile”, Iași, 2012, p.58.

2. BOCLACI, T. Unele aspecte ale ameliorării sfeclei furajere prin utilizarea viermicompostului. În: *Book of Abstracts, 11th International Symposium of Animal Biology and Nutrition*. Bucurest, November 15, 2012.

3. CAISÎN, Larisa; BIVOL, Ludmila; HAREA, V.; KOVALENKO, A. Influence of primix Alfisorb on digestibility of the nutrients in growing pigs. *Institute of Animal Science organizes the Vth International Symposium of Livestock Production, period 5-7 September, 2012 in Skopje, Republic of Macedonia, Book of abstracts*.

4. CAISÎN, Larisa; HAREA, V.; VRANCEAN, V.; RAILEAN, T. Comparative characteristics of the composition and nutritional value of the fodder grown in the conditions of Moldova. *Institute of Animal Science organizes the Vth International Symposium of Livestock Production, period 5-7 September, 2012 in Skopje, Republic of Macedonia, Book of abstract*.

5. CAISÎN, Larisa; BIVOL, Ludmila; KOVALENKO, A. The influence of „Primix-Alfisorb” on growth performance, nutrients digestibility and blood parameters of breeding gilts. În: *Book of Abstracts, 11th International Symposium of Animal Biology and Nutrition*. Bucurest, November 15, 2012.

6. HALLDORSSON, G.; IURCU, I. Effect of *Lactobacillus Farciminis* (Biactor) in poultry and pigs. În: *Book of Abstracts, 11th International Symposium of Animal Biology and Nutrition*. Bucurest, November 15, 2012.
7. CAISÎN, L.; GROSU, N.; COVALENCO, A.; HAREA, V. A method of raising young pigs. Patent application No. 2012/0151. Euroinvent, Iași, 2013.
8. CAISÎN, L.; BIVOL, L.; CARPINCIC, V.; HAREA, V. A method of pig production. Patent application No. 2012/0176, Euroinvent, Iași, 2013.
9. CAISÎN, L.; BIVOL, L.; CARPINCIC, V.; HAREA, V. A method of pig production. Patent application No. 2012/0176. Inventica, Iași, 2013.
10. EREMIA, N.; CRASOCICO, P.; ZAGAREANU, A.; BAHCIVANJI, M.; CAISIN, L.; COVALENCO, A.; EREMIA, N. Process for raising bee colonies. Patent MD 11 538 (13) Z - Euroinvent, Iași, 2013.
11. EREMIA, N.; CRASOCICO, P.; ZAGAREANU, A.; BAHCIVANJI, M.; CAISIN, L.; COVALENCO, A.; EREMIA, N. Process for raising bee colonies, Patent MD 11 538 (13) Z – Inventica, Iași, 2013.
12. EREMIA, N.; CRASOCICO, P.; ZAGAREANU, A.; BAHCIVANJI, M.; CAISÎN, L. Method of bee Queens rising. Inventica, Iași, 2013.
13. RAILEAN, T.; RADIONOV, V. The allel fund population of the Holstein XT cows od different ecogenesis// În: *INTERNATIONAL CONFERENCE: BALNIMALCON 2013* (Balkan Animal Science Conference), Tekirdag, TURKIYE (3-5 October, 2013), p.226. balnimalcon 2013, abstract book.pdf.
14. COȘMAN, S.; ȚÎȚEI, V.; TELEUȚĂ, A.; et.al. Просо африканское (*Pennisetum glaucum* R.Br.) – новая кормовая культура в Республике Молдова. Онтогенез – стан, проблеми та перспективи вивчення рослин в культурних та природних ценозах. Збірник тез доповідей міжнародної наукової конференції. (до 140-річчя створення Херсонського державного аграрного університету). Херсон, 2014, с.72-73.
15. CAISÎN, L.; CARPINCIC, V.; BUȘEV, V., et. al. Process of feeding of young pigs. Catalog Euroinvent, 2014. ISBN 978-606-714-037-8. p.114.
16. CAISÎN, L.; GROSU, N.; COVALENCO, A. et. al. Process for growing pigs. Catalog Pro Invent 2014. ISBN 978-973-662-932-7. p.119.
17. CAISÎN L.; GROSU, N.; COVALENCO, A.; HAREA, V. Process for growing pigs. Catalog Inventica 2014.
18. CAISÎN, L.; CARPINCIC, V.; BUȘEV, V., et. al. Process of pigs feeding. Catalog Inventica, 2014.
19. TELEUȚĂ, A.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, S. Agrobiological peculiarities and nutritional value of *Galega orientalis* Lam. and *Astragalus galegiformis* L. species in Moldova. The 13th International Symposium "Prospects for 3rd millennium agriculture", Book of abstracts. Cluj-Napoca, 2013. Vol. I, p. 113
20. TELEUȚĂ, A.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, S. Фацелия – многофункциональная культура в Республики Молдова. Відновлення порушених природних екосистем: Матеріали V міжнародної наукової конференції. Донецьк, 2014, с. 224

21. TELEUȚĂ, A.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, S. Forage value of the species *Galega orientalis* LAM. Under the condition of the R. of Moldova. Scientific conferences, Timișoara 2015, p.14-15.

22. TELEUȚĂ, A.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, V.; LUPAN A. Biological peculiarities and biochemical composition of the species *Lupinus perennis* L. in the Republic of Moldova. Book of Abstracts. Iași 2015. p. 31-32.

23. TELEUȚĂ, A.; ȚÎȚEI, V.; COȘMAN, S. The perspective of cultivation and utilization of the new leguminous grasses species in Moldova. International Conference Agriculture for live, live for Agriculture section Agronomy Bucuresti 2015.p. 94 ISSN 2457-3205, ISSN-I 2457-3205.

24. ȚÎȚEI, V.; MUNTEAN, A.; COȘMAN, V. Introduction and agro economical value of *Sorghum almum* in Republic of Moldova. Book of Abstracts. Scientific Conferences Edition 3, Timișoara Agroprint 2015. p. 15. ISSN 2343-9459

25. BOCLACI, T.; CREMENEAC, L. The study of the influence of the liquid organic fertilizer on the process of emergence and development of maize. In: International Conference „Agriculture for Life, Life for Agriculture”, Book of abstracts Section 1: Agronomy 7, Crop sciences. București: Editura „CERES”, 2016. p.61. ISSN 2501-7144.

26. COȘMAN, S.; IURCU, Iu.; COȘMAN, VALENTINA. Nutreț combinat granulat pentru tineretul ovin. In: Catalogul oficial al Salonul internațional de invenții „Traian Vuia”, Timișoara 2016, p. 42.

27. ȚÎȚEI, V.; TELEUȚĂ, A.; COȘMAN, V.; COȘMAN, S. Some biological features and biochemical composition of crown vetch (*Coronilla varia* L.) in Moldova. In: Life Sciences – a challenge to the future, International Scientific Congress., Iași 2016. p. 87.

În Țară:

1. CAISÎN, L.; GROȘU, N.; COVALENCO, A.; HAREA, V. Procedeu de creștere a tineretului suin. Brevet de scurtă durată: MD 673, Catalog oficial. Expoziția Internațională Specializată Infoinvent, Chișinău, 2013, p. 140.

2. CAISÎN, L.; BIVOL, L.; CARPINCIC, V.; HAREA, V. BUȘEV, V. Procedeu de creștere a porcinelor. Catalog oficial. Expoziția Internațională Specializată INFOINVENT, Chișinău, 2013, p. 140.

3. CAISÎN, L.; CARPINCIC, V.; HAREA, V. BUȘEV, V.; BIVOL, L. Procedeu de hrănire a suinelor. Cerere: MDs 2013 0103, Catalog oficial. Expoziția Internațională Specializată Infoinvent, Chișinău, 2013, p. 141.

4. CAISÎN, L.; COVALENCO, A.; VRANCEAN, V.; EREMIA, N.; GROȘU, N. Procedeu de conservare a porumbului verde. Cerere: MDs 2013 0102. Catalog oficial „Expoziția Internațională Specializată Infoinvent, Chișinău, 2013, p. 141.

5. COȘMAN, S.; BAHCIVANJI, M.; TATARU, Gh.; IURCU, Iu.; COȘMAN, V. Schema de alimentație a vițelelor de prăsilă pînă la vîrsta de 70

zile. În.: Raportul AȘM privind activitatea managerial și rezultatele științifice principale obținute în sfera științei și inovării în anul 2013. Chișinău, 2014 p. 67.

6. COȘMAN, S.; TATARU, Gh.; COȘMAN, V. Publicarea brevetului de invenție nr.730 “Procedeu de creștere a tineretului taurin”. Buletin oficial de proprietate intelectuală, Chișinău, 2014, nr.2, p. 27-28.

7. ANDREEV, N.; CREMENEAC, L.; TODERAȘ, I.; ZUBCOV, E.; PLEȘCA, A. Lacto-fermented organic waste a suitable feedstok for growth and reproduction of composting earthworm, Eisenia foetida. In: Culegerea de teze a IX-th International Conference of Zoologists „Sustainable use, protection of animal world and forest management in the context of climate change”. Chișinău 2016, pp. 93-94. ISBN 978-9975-3022-7-2.

8. CARAMAN, M.; MOSCALIC, R. Microorganisms dynamics in the process of bio humus formatiotion. International Scientific Conferece on Microbial Biotechnology (3rd edition). Chișinău 2016. p. 125. ISBN 978-9975-3129-3-6.

9. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Characteristcs of biocompost obtained by using efficient microorganisms. In: International Scientific Conferece on Microbial Biotechnology (3rd edition). Chișinău 2016. p.127. ISBN 978-9975-3129-3-6.

10. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. The assessment of the role of efficient microorganisms in the bioconversion process of ubfermentend cattle manure. In: International Scientific Conferece on Microbial Biotechnology (3rd edition). Chișinău 2016. p. 128. ISBN 978-9975-3129-3-6.

11. МОСКАЛИК, Р.; ГАЙГАЛ, Н.; БАЛЮБА, СВ. Bovine leukemia – „disease of paradoxes” and possibilitics of its effective abolition. In: Culegerea de teze a IX-th International Conference of Zoologists „Sustainable use, protection of animal world and forest management in the context of climate change”. Chișinău 2016. pp. 93-94. ISBN 978-9975-3022-7-2.

11. Lista comunicărilor orale/postere la conferințe:

Din străinătate:

1. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Simpozionul științific Internațional ”Perspectivele ale agriculturii și zonelor rurale în contextul dezvoltării durabile,, The technology of worm culture – the important factor in development of durable agriculture , București, 2012

2. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Simpozionul Internațional de Biologie și Nutriție Animală. „Studiul influenței viermicompostului asupra calității și recoltei porumbului”. București, 2012.

3. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Conferința Științifică Internațională ”Agricultura pentru viață, viața pentru agricultură,, General aspects regarding waste management in sustainable development of agriculture. București, 2013.

4. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T.; BRAD, T. Conferința Științifică Internațională: „12th International Symposium of Animal Biology and Nutrition”. Evolution of the quality and productivity of maize grown with worm compost București, 2014.

5. BOCLACI, T.; CREMENEAC, L. International Conference „Agriculture for Life, Life for Agriculture”. The study of the influence of the liquid organic fertilizer on the process of emergence and development of maize. Bucharest, 2016.

6. KONSTANDOGLO, ALEXANDRA; FOCSHA, Valentin. The use blood groups at individual selection of cattle. The International Conference „Agriculture for life, life for agriculture”. Scientific Papers. Series D. Animal Science. Vol. LVIII, Bucharest, 2015.

7. FOCSHA, V., KONSTANDOGLO, A. The allelofond of aeb locus heifers of Moldovan black-motley type of descendants of different bulls. Bulgaria, 2015.

8. MASHNER, O.; LYUTSKANOV, P.; CIOBANU, E. Several phenotypic indexes of goats of local population and its compliance with standards of selection. Bulgaria, 2015.

9. MASHNER, O.; EVTODIENKO, S.; LYUTSKANOV, P.; BUZU, I. Results of the evaluation of gray rams of moldovan karakul type and factors dynamics of gray lambs. Bulgaria, 2015.

Din țară:

1. TOFAN, I.; LYUTSKANOV, P.; MASHNER, O. Improvement of tsigaie sheep breed of Moldovan type. The Xth International Congress of Geneticists and Breeders. Științele vieții. Chișinău 2015.

2. KONSTANDOGLO, ALEXANDRA; FOCSHA, V. Genetic characteristic heifers Moldovan type of black-motley cattle – descendants various of bulls. The Xth International Congress of Geneticists and Breeders. Științele vieții. Chișinău 2015.

3. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Conferința Științifică „Rezultatele Cercetărilor la Cultura Plantelor de Câmp în R. Moldova”.Aprecierea agroecologică a viermicompostului și rolul lui în procesul de obținere a producției agricole. Bălți, 2015.

4. CARAMAN, M.; MOSCALIC, R. Conferința științifică internațională (ediția a treia), Institutul de Microbiologie și Biotehnologii (AȘM). Dinamica microorganismelor în procesul de formare a biohumusului. Chișinău, 2016.

5. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T. Conferința științifică internațională (ediția a treia), Institutul de Microbiologie și Biotehnologii (AȘM). Rolul microorganismelor eficiente în procesul bioconversiei dejecțiilor nefermentate de bovine și ameliorării calității biocompostului. Chișinău, 2016.

14. Lista manifestărilor științifice organizate (denumirea, participarea, perioada, locul desfășurării):

- Naționale-----

- Naționale cu participare internațională:

1. Simpozionul științific cu participare internațională dedicat aniversării a 60-a de la fondarea Institutului „Știința zootehnică – factor important pentru o agricultură de tip european”, 29 septembrie -1 octombrie, Maximovca 2016.

- Comitetul științific:

Focșa Valentin, director, IȘPBZMV, doctor habilitat, conferențiar;
Gaina Boris, academician-coordonator SȘA, AȘM, doctor habilitat, academician;

Mașner Oleg, director adjunct pe știință, IȘPBZMV, doctor, conferențiar;

Tofan Ivan, secretar științific interimar, IȘPBZMV;

Reșitca Rodica, șef al Direcției Știință, Formare Profesională și Extensiune Rurală, MAIA;

Enciu Valiriu, șef al Direcției Siguranța Alimentelor de Origine Animală și Medicină Veterinară, MAIA, doctor habilitat, conferențiar;

Răducu Radu, director, ICDCOC Palas-Constanța (România), doctor, conferențiar

Pascal Constantin, profesor, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară „Ion Ionescu” de la Brad, Iași (România);

Ignatova Maia, director, IJN Costinbrod (Bulgaria), doctor, conferențiar;

Covtun Svetlana, director adjunct pe știință, IRGJ (Ucraina), doctor habilitat, m.c. al AȘAU;

Marzanov Nurbii, profesor, Institutul de Cercetări în Zootehnie al Federației Ruse, (Rusia);

Crasocico Piotr, profesor, Institutul de Medicină Veterinară Experimentală în num. Vîșeleschii S.N. (R. Belarus);

- Comitetul organizatoric:

Focșa Valentin, director, Președinte

Mașner Oleg, director adjunct pe știință, vicepreședinte

Tofan Ivan, secretar științific interimar, secretar responsabil

Liuțcanov Petru, șef laborator

Coșman Sergiu, șef laborator

Darie Grigore, șef laborator

Moscalic Roman, șef laborator

Bîzgu Ion, șef laborator

Constandoglo Alexandra, șef laborator

Donica Iov, șef laborator

- Colegiul de redacție:

Mașner Oleg, dr., conferențiar, director adjunct pe știință;

Danilov Anatolie, dr., conferențiar, cerc. șt. coordonator;

Cremeneac Larisa, cercetător științific;

Ghelețchii Natalia, cercetător științific;

Liuțcanov Petru, dr. hab., conferențiar, șef de laborator;

Moscalic Roman, dr. hab., conferențiar, șef de laborator;

Constandoglo Alexandra, dr., conferențiar, șef de laborator;

Vacevschii Serghei, dr., conferențiar, cercetător științific-coordonator;

- **Internaționale**

1. Congresul internațional al geneticienilor și amelioratorilor din Republica Moldova, ediția a X-a, 28 iunie – 1 iulie 2015, Chișinău.

- Comitetul științific: Acad. **DUCA MARIA**, et.al.

- Moderator secție „Genetica și ameliorarea animalelor”: **Focșa Valentin**, dr. hab., et. al.

14. Lista manualelor apărute -----

15. Lista capitolelor în manuale apărute:

a) în edituri străine -----

b) în țară:

- pentru învățământ universitar:

1. RADIONOV, V., CAISÎN, L. *În: Manual Tehnologii în zootehnie*, Chișinău, 2013.

16. Lista lucrărilor instructiv – metodice:

- Recomandărilor științifico-practice, instrucțiunilor și rapoartelor

1. FOCȘA, V.; DARIE, G.; COȘMAN, S.; BAHCIVANJI, M.; et. al. Tehnologia creșterii taurinelor și prelucrării primare a laptelui de vacă (recomandări). Chișinău. Tipograf. "Print-Caro", 2012, 78 p. ISBN 978-9975-56-074-0.

2. COȘMAN, S.; NIȚULEAC, E.; BAHCIVANJI, M.; et. al. Sporirea valorii nutritive a concentratelor prin utilizarea aditivilor furajeri de la S.A Medicamentum (recomandări). Merenii Noi, 2012, 80 p.

3. CREMENEAC, L.; BOCLACI, T.; CHIRUȚ, Z. Tehnologia bioconversiei deșeurilor organice și utilizarea produselor obținute (recomandări). Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2012, 79 p. ISBN 978-9975-56-075-7.

4. BAHCIVANJI, M.; COȘMAN, S.; TATATRU GH., et.al. Utilizarea Chlorellei Vulgaris în zootehnie ca aditiv biologic eficient (recomandări). Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2013, 28 p., ISBN 978-9975-56-123-5.

5. MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P.; CHILIMAR, S. Proiecte și calcule tehnologice pentru ferme de ovine cu diverse capacități de producție (recomandări). Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2013, 54 p., ISBN 978-9975-56-121-1.

6. MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P.; TOFAN, I.; SANNICOV Iu.; NOVOPAȘINA, Sv. Instrucțiuni de bonitatea a caprinelor crescute pentru lapte cu elemente de selecție. Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2013, 52 p. (30 ro/22 ru), ISBN 978-9975-56-124-2.

7. OSIPCIUC, G.; DARIE, GR.; VACEVSCHII, S. et. al. Diagnostica, tratamentul și prevenția mamitelor subclinice la scroafe (recomandări). Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2013, 31 p. (13 ro./18ru), ISBN 978-9975-56-120-4.

8. FOCȘA, V.; CONSTANDOGLO, A. Program de ameliorare a taurinelor pentru lapte în Republica Moldova pentru anii 2014-2020. Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2013, 22 p., ISBN 978-9975-56-122-8.
9. ENCIU, V.; MOSCALIC, R.; GANGAL, N.; DONICA, G. Măsuri de tratament și profilaxie a podopatiilor la taurine (recomandări). Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2014, 63 P. ISBN 978-9975-56-151-8.
10. FOCȘA, V.; CONSTANDOGLO, ALEXANDRA. Teste imunogenetice și utilizarea lor în ameliorarea taurinelor (recomandări). Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2014, 74 P. ISBN 978-9975-56-201-0.
11. MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P.; EVTODIENCO, S.; DĂNUȚĂ. Program de creștere și ameliorare a ovinelor și caprinelor în Republica Moldova pentru anii 2014-2020. A. Tipogr. "Print-Caro". Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2014, 34 P. ISBN 978-9975-56-197-6.
12. VACEVSCHI, S.; POPOVICI, M.; DARIE, GR.; OSIPCIUC, G.; MATVEENCO, N. Profilaxia și combaterea sterilității la taurine (recomandări ro/ru). Chișinău, Tipogr. "Print-Caro". 2014, 28 P./24 P. ISBN 978-9975-56-203-4.
13. COȘMAN, S. Creșterea vacilor de lapte (material de studiu). Agroinform 2014, 47 p.
14. ROTARU, I.; CEBAN, V.; EREMIA N. Sistemul de creștere și hibridare a suiunelor în Republica Moldova. (recomandări). Chișinău Tipogr. "Print-Caro". 2015. ISBN 978-9975-56-210-2.
15. ȚĂRANU, M.; BÎCOVA, E.; BREGA, V.; TĂRÎȚĂ, A.; COȘMAN S. Dezvoltarea sistemului național de inventariere a emisiilor de gaze cu efect de seră. Ghid practic pentru utilizatori. Chișinău 2015, p. 84.
16. COȘMAN, S.; BAHCIVANJI, M.; COȘMAN, Valentina; IURCU, Iu. Alimentația taurinelor de lapte (ghid practic). Chișinău Tipogr. "Print-Caro". 2016. 142 p. ISBN 978-9975-56-394-9.
17. FOCȘA, V.; CONSTANDOGLO, Alexandra; TATARU, GH., și al. Instrucțiuni pentru bonitatea raselor de bovine specializate în producția de carne. Chișinău Tipogr. "Print-Caro". 2016. 68 p. ISBN 978-9975-56-396-3.
18. LIUȚCANOV P.; TOFAN I.; DABIJA Angela. Aspectele teoretice și practice de creștere a iepurilor (recomandări). Chișinău Tipogr. "Print-Caro". 2016. 39 p. ISBN 978-9975-56-395-6.
19. DARIE, G.; HAREA, V.; CIBOTARU, ELENA; DARIE, I. *Biotehnica însămânțării artificiale la animale: Ghid practic*. Ch.: Tipografia Print-Caro SRL, 2016. 155 p. ISBN 978-9975-56-309-3.
20. SCORPAN, V.; ȚĂRANU, M.; COMENDANT, I.; COȘMAN, S. Primul raport bienal actualizat al Republicii Moldova. Chișinău 2016. 199 p.
21. ȚĂRANU, M.; BÎCOVA, E.; BREGA, V.; TĂRÎȚĂ, A.; COȘMAN, S. Raport privind Sistemul național de inventariere a emisiilor cu efect de seră în Republica Moldova. Chișinău 2016, 188 p.

17. Lista cărților de popularizare a științei:

1. Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară 60 ani. Buclet aniversar. Maximovca 2016.

18. Lista articolelor de popularizare a științei:

1. FOCȘA, V.; MAȘNER, O. Acreditarea Institutului Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară. În: „*Agricultura Moldovei*”, 2012, nr. 5-6, p.36-37. ISBN 05825229.

2. MAȘNER, O. Saanen și Alpina franceză la noi, în Gratiești! În: „*Agricultura Moldovei*”, 2012, nr. 9-10. p. 33. ISBN 05825229.

3. ЛЮЦКАНОВ, П. Конкурс стригалей. În: „*Agricultura Moldovei*”, 2012, №5-6, p. 39. ISBN 05825229.

4. БАХЧИВАНЖИ, М. А.; КОШМАН, С. И. Как получить высококачественный силос. În: *Revista AGRO LIDER*, спецпроект Весна, 2013, с. 12-14.

5. БАХЧИВАНЖИ, М.А.; КОШМАН, С. И. Инновационные технологические элементы приготовления качественного сенажа. În: *Revista AGRO LIDER*, №4 (30)/2013, с. 24-26.

6. МОСКАЛИК, Р. С. Простое решение сложной проблемы ликвидации лейкоза КРС. În: *Revista AGRO LIDER*, , N5(31)/2013, с.24-25.

7. COȘMAN S., IURCU Iu., ВАНЦИВАНЈИ М., COȘMAN V. Tescovina de mere – o sursă suplimentară de nutrețuri succulente pentru animalele agricole. *Revista LIDER-AGRO*, Chișinău, 2014, nr 6-7, p 26-30.

8. МОСКАЛИК, Р. Люблю свою ветеринарную науку. *Revista „Agricultura Moldovei”*, Chișinău, 2014, nr.1-2, p.37. ISBN 0582-5229.

19. Lista brevetelor și a certificatelor de soi, de rase:

a. obținute:

- **în străinătate:**

1. ОСИПЧУК, ГАЛИНА ВЛАДИМИРОВНА (MD); ВАЧЕВСКИЙ, СЕРГЕЙ СТЕПАНОВИЧ (MD); РОДИН, ИГОРЬ АЛЕКСЕЕВИЧ (RU). Способ диагностики субклинического мастита у свиноматок. Патент на изобретение №:2450268, 10.05. 2012.

- **în țară:**

1. COȘMAN, S.; TATARU, Gh.; COȘMAN, V. *Procedeu de creștere a tineretului taurin*. Brevet de invenție de scurtă durată MD 730. 2014.02.28.

2. COȘMAN, S.; IURCU, Iu.; COȘMAN, Valentina. *Nutreț combinat granulat pentru tineretul ovin*. Brevet de invenție MD 965. 2016.06.20.

b. implementate:

- **în străinătate** -----

- în țară

1. COȘMAN, S.; TATARU, Gh.; COȘMAN, V. PROCEDU DE CREȘTERE A TINERETULUI TAURIN. Brevet de invenție de scurtă durată MD 730. 2014.02.28.

2. COȘMAN, S.; IURCU, Iu.; COȘMAN, Valentina. NUTREȚ COMBINAT GRANULAT PENTRU TINERETUL OVIN. Brevet de invenție MD 965. 2016.06.20.

3. COȘMAN, S.; BAHCIVANJI, M.; COȘMAN, VALENTINA. *Premix pentru viței*. Brevet de invenție MD nr. 284. Z 2011-07-31.

4. COȘMAN, S.; IORGA, E.; BAHCIVANJI, M.; COȘMAN, V.; COCIU, V. *Nutreț combinat pentru tneretul taurin* . Brevet de invenție MD 252, 2010-03-31.

5. BONDARI, L.; COȘMAN, S. *Metoda de tratament a dicroceliozei la ovine*. Brevet de invenție MD nr. 3802. G2 2009-02-28.

6. SMIRNOV, ERNST; FOCȘA, VALENTIN; CONSTANDOGLO, ALEXANDRA; CURULIUC, VASILII. *Tip de taurine (Bos taurus L.) Bălțat cu Negru Moldovenesc*. Brevet de invenție. MD 3923 G2, 2009-06-30.

7. BUZU, I.; EVTODIENCO, S.; TENTIUC, S.; MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P.; SCRIPNIC, A.; ZELINSCHII, N.; NAZARCO, N.; PROZOROVSHII, I.; MOROZ P. *Tip de ovine (Ovis aries L.) Karakul Moldovenesc*. Brevet de invenție MD 3825. 2009-02-28.

8. BUZU, I.; DOVBUȘ, F.; MAȘNER, O.; LIUȚCANOV, P.; BUBOC, E.; RADIONOV, V.; DARIE, G.; ARNAUTOV, S.; RUSANDU, N.; CAMENȘCIC, S.; CERESSEU, S.; SCRIPNIC, M.; BABENCO V. *Tip de elită de ovine (Ovis aries L.) Țigaie Moldovenesc*. Brevet de invenție MD 3440. 2007- 12-31.

20. Lista certificatelor de depunere în colecții a sușelor -----

21. Lista cererilor de brevetare și certificare -----

1. COȘMAN, S.; TATARU, Gh.; COȘMAN, V. PROCEDU DE CREȘTERE A TINERETULUI TAURIN. Cererea Nr. S2013/0043.

2. COȘMAN, S.; IURCU, Iu.; COȘMAN, Valentina. NUTREȚ COMBINAT GRANULAT PENTRU TINERETUL OVIN. Cererea Nr. MDs 2015 1293.

3. DARIE, Gr.; HAREA, V.; CIBOTARU, E.; BRADU, N.; DJENJERA, I; RUDIC, V; CHISELIȚA, O; CHIRIAC, T; DJUR, Sv. MEDIU DE PROTECȚIE PENTRU CRIOCONSERVAREA MATERIALULUI SEMINAL DE BERBECI. Cererea nr. MD 6159 21.11.2016.

22. Lista premiilor obținute -----

23. Lista distincțiilor de apreciere a rezultatelor cercetărilor și elaborărilor (ordine, medalii, titluri onorifice, diplome) obținute:

în străinătate:

- **Diplomă de Excelență „Romvac” (România)** - R. Moscalic, anul 2015.

în țară:

- **Medalia *Dimitrie Cantemir*** – R. Moscalic, anul 2015;

- **Medalia *Dimitrie Cantemir*** – S. Coșman, anul 2016;

- **Medalia jubiliară a AȘM „70 de ani de la crearea primelor instituții de cercetare”** – P. Liuțcanov, anul 2016;

- **Diploma Guvernului R. Moldova** – O. Mașner, anul 2016;

- **Diploma CNAA a R. Moldova** - R. Moscalic, anul 2016;

- **Diploma CNAA a R. Moldova** - A. Șumanschii, anul 2016;

- **Diploma de Onoare Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare:**

Anul 2014:

1. Bahcivanji Mihail - dr. hab., acad. AII., din cadrul laboratorului Nutriție și tehnologii furajere;

2. Constandoglo Alexandra - dr., agr., din cadrul laboratorului Tehnologii de creștere și exploatare a bovinelor;

3. Liuțcanov Petru - Tehnologii de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor;

4. Darie Grigore - dr. hab., prof. univ., din cadrul laboratorului Biotehnologii în reproducere și transfer de embrioni;

5. Moscalic Roman - dr. hab., acad. AII., din cadrul Metode de combatere și profilaxie a maladiilor;

Anul 2015:

1. Tofan Ivan - cercetător științific din cadrul laboratorului Tehnologii de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor;

2. Danilov Anatolie - dr., agr., din cadrul laboratorului Tehnologii de creștere și exploatare a suinelor;

3. Parasca Alexandru - cercetător științific din cadrul laboratorului Tehnologii de creștere și exploatare a bovinelor;

4. Vacevschii Serghei - dr. m.v., din cadrul laboratorului Biotehnologii în reproducere și transfer de embrioni;

5. Caraman Mariana - cercetător științific din cadrul laboratorului Metode de combatere și profilaxie a maladiilor;

Anul 2016:

1. Liuțcanov Petru - dr. hab., din cadrul laboratorului Tehnologii de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor;

2. Coșman Sergiu - dr. hab., din cadrul laboratorului Nutriție și tehnologii furajere;

3. Tataru Gheorghe - dr., agr., din cadrul laboratorului Tehnologii de creștere și exploatare a bovinelor;

4. Caraman Mariana - cercetător științific din cadrul laboratorului Metode de combatere și profilaxie a maladiilor;
5. Tofan Ivan - cercetător științific din cadrul laboratorului Tehnologii de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor;
6. Evtodienco Silvia - dr. agr., din cadrul laboratorului Tehnologii de creștere și exploatare a ovinelor și caprinelor;
8. Darie Grigore - dr. hab., prof. univ., din cadrul laboratorului Biotehnologii în reproducere și transfer de embrioni;
9. Vacevschii Serghei - dr. m.v., din cadrul laboratorului Biotehnologii în reproducere și transfer de embrioni.

24. Lista documentelor de politici elaborate și aprobate:

1. *Program de ameliorare a taurinelor pentru lapte în Republica Moldova pentru anii 2014-2020.* Aprobate pentru implementare de **Comisia Zooveterinară a Consiliului Tehnico-Științific al MAIA, din 17.10.2013.**
2. *Program de creștere și ameliorare a ovinelor și caprinelor în Republica Moldova pentru anii 2014-2020.* Aprobate pentru implementare de **Comisia Zooveterinară a Consiliului Tehnico-Științific al MAIA, din 05.12.2013**
3. **Standard de firmă SF 00820967-001:2015 „Viermicompost (Biohumus)”.**

25. Lista recomandărilor metodologice elaborate și implementate în activitatea autorităților publice centrale și/sau locale:

1. Reglementări tehnice.
2. Formele de evidență zootehnică și prăsilă pentru fermele de caprine din Republica Moldova.
3. Proiectele **Regulamentelor Fondului genetic de animale** (bovine, ovine).

26. Lista avizelor la proiecte de legi sau de alte acte normative :

- La proiectul Hotărîrii de Guvern „Cerințe față de furaje” (2015);
- La proiectul Hotărîrii de Guvern „Cerințele privind metodele de analiză calitativă a laptelui și a produselor lactate” (2015);
- La proiectului Hotărîrii Colegiului Ministerului Educației pentru aprobarea Indicatorilor de performanță științifică pentru dobîndirea calității de conducător de doctorat în Republica Moldova (2015);
- La proiectul Legii „Legea Zootehniei” (2016);
- La proiectul Hotărîrii de Guvern „Norma sanitar-veterinară privind stabilirea condițiilor de sănătate animală pentru importurile anumitor păsări” (2016);
- La proiectului de Lege pentru modificarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova (2016);
- Aviz asupra Acordului de parteneriat între Guvernul Republicii Moldova și Academia de Știință (2016);

- La proiectului Hotărîrii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova (2016);

- La proiectul Hotărîrii de Guvern „Cu privire la acordarea Bursei nominale (pe domenii) pentru doctoranzii, pe anul 2017” (2016);

27. Lista manifestărilor organizate pentru utilizatori.

- Semiare în cadrul Expozițiilor - internaționale „Farmer”; „Moldagroteh”; „Food & Drinks”; „Food Tehnology”; „Pachaging Depot” (a.a. 2013, 2014; 2015; 2016):

- Pe problemele creșterii și ameliorării caprinelor – 2013;

- Pe problemele creșterii și ameliorării bovinelor – 2014;

- Pe problemele nutriție și preparării furajelor – 2014; 2015; 2016;

- Pe problemele bioconversiei deșeurilor organice – 2014; 2015; 2016.

28. Lista târgurilor și a expozițiilor naționale și internaționale la care a participat organizația (cu specificarea rezultatelor aprecierii exponatelor prezentate).

1. **Moldova**, Chișinău, Expoziția - „Fabricat în Moldova”, **ediții - 2012 – 2015, Diplome;**

2. **Moldova**, Chișinău, Expoziția - Tîrg specializată „Farmer”, **ediții - 2012 – 2015, Diplome;**

3. **România**, București, IBNA Simpozion științific Internațional de Biologie și Nutriție Animală *11th International Symposium of Animal Biology and Nutrition* – 2012, **Diplomă de participare;**

4. **România**, Iași, UȘAMV Ion Ionescu de la Brad Simpozion științific Internațional ”Zootehnia modernă-factor al dezvoltării durabile” – 2012, **Diplomă de participare;**

5. **România**, București, UȘAMV Simpozion științific Internațional ”Perspective ale agriculturii în zonele rurale în contextul dezvoltării durabile” – 2012, **Diplomă de participare;**

6. **România**, București, UȘAMV **Simpozion** științific Internațional *11th International Symposium of Animal Biology and Nutrition* – 2012, **Diplomă de participare;**

7. **F. Rusă**, St. Petersburg, Expoziția internațională specializată ”AGRORUSI”, – 2013, **Medalie de Aur, Diplomă de participare;**

8. **România**, Iași, Expoziția internațională ”EUROINVENT”, - 2013, **Medalie de Aur;**

9. **Moldova**, Chișinău, Expoziția Internațională Specializată „INFOINVENT”, - 2013, **Medalie de Bronz;**

10. **F. Rusă**, Sevastopol, Salonul de invenții și noi tehnologii ”NEV TAIM”, - 2013, **Medalie de Argint;**

11. **România**, Iași, Expoziția internațională ”INVENTICA”, - 2013, **Medalie de Aur;**

12. **România**, Cluj, Expoziția internațională "EUROINVENT", - 2014, **Medalie de Aur, Diplomă;**

13. **România**, Iași, Expoziția internațională "INVENTICA", - 2014, **Medalie de Aur;**

14. **România**, București, Expoziția internațională "PRO INVENT", - 2014, **Diplomă;**

15. **România**, Cluj-Napoca Salonul Internațional al cercetării, inovării și inventicii Pro invent 2015. Ediția XIII, - 2015, **Diplomă de excelență și Medalie de Aur;**

16. **România**, Timișoara, Salonul Internațional de invenții și inovații „Traian Vuia”, - 2016 **Diplomă de excelență și Medalie de Aur.**

29. Lista filialelor:

- organizației în instituții de învățământ superior -----
- instituțiilor de învățământ superior în organizație -----

30. Lista subdiviziunilor comune în sfera științei și inovării -----

- Î.S. „Molduinhibrid”; Î.S. „CRARA”

31. Lista organismelor științifice, în activitatea cărora este antrenată organizația

1. Academia de Științe a Moldovei;
2. Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare;
3. Uniunea Societăților Tehnico-Științifice din Republica Moldova;
4. Consiliul Tehnico-Științific al Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.
5. Comisia Zooveterinară a Consiliul Tehnico-Științific al Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.

32. Lista președinților, copreședinților comitetelor de program al manifestărilor științifice din țară, aleși în perioada evaluată -----

33. Lista membrilor comisiilor specializate de evaluare în scopul acreditării organizațiilor, confirmați în perioada evaluată -----

34. Lista membrilor Comisiilor pentru decernarea Premiilor de Stat al Republicii Moldova, premiilor AȘM, aleși în perioada evaluată -----

35. Lista președinților, secretarilor, membrilor consiliilor științifice de susținere a tezelor de doctor, doctor habilitat, desemnați în perioada evaluată:

1. **Focșa Valentin, dr. hab.**, - membru al consiliului științific, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe agricole a dlui Rotaru Ilie (2014);

2. Moscalic Roman, dr. hab., - membru al consiliului științific, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe medico-veterinare a dlui Enciu Valeriu (2014);

3. Coșman Sergiu, dr. hab., - președinte al consiliului științific, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe agricole a dnei Larisa Caisîn (2015);

4. Danilov Anatolie, dr. agr., - membru al consiliului științific, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe agricole a dnei Larisa Caisîn (2015);

5. Mașner Oleg, dr. agr., - membru al consiliului științific, la examinarea tezei de doctor în științe agricole a dlui Sergiu Secrieru (2015);

36. Lista președinților, secretarilor seminarelor științifice de profil, aleși în perioada evaluată:

1. Focșa Valentin, dr. hab., - președinte al seminarului științific de profil, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe medico-veterinare a dlui Enciu Valeriu (2014);

2. Mașner Oleg, dr. agr., - secretar al seminarului științific de profil, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe medico-veterinare a dlui Enciu Valeriu (2014);

3. Focșa Valentin, dr. hab., - președinte al seminarului științific de profil, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe agricole a dnei Larisa Caisîn (2014);

4. Mașner Oleg, dr. agr., - secretar al seminarului științific de profil, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe agricole a dnei Larisa Caisîn (2014);

5. Focșa Valentin, dr. hab., - președinte al seminarului științific de profil, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe agricole a dlui Rotaru Ilie (2014);

6. Mașner Oleg, dr. agr., - secretar al seminarului științific de profil, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe agricole a dlui Rotaru Ilie (2014);

7. Focșa Valentin, dr. hab., - președinte al seminarului științific de profil, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe agricole a dlui Buzu Ion (2016);

8. Mașner Oleg, dr. agr., - secretar al seminarului științific de profil, la examinarea tezei de doctor habilitat în științe agricole a dlui Buzu Ion (2016).

37. Lista referenților la tezele de doctor habilitat/doctor, desemnați în perioada evaluată:

1. Șumanshii Andrei, dr. hab., prof. univ., - referent la teza de doctor habilitat în științe agricole, a dnei Larisa Caisîn (2014);

2. Mașner Oleg, dr. agr., - referent la examinarea tezei de doctor în științe agricole a dlui Zagareanu Andrei (2015);

3. Darie Grigore, dr. hab., prof. univ., - referent la teza de doctor habilitat în științe agricole a dlui Buzu Ion (2016);

4. Liuțcanov Petru, dr. hab., - referent la teza de doctor habilitat în științe agricole a dlui Buzu Ion (2016).

Lista participărilor la emisiuni TV și Radiou 2012-2016

Emisiunea TV / Radio	Tematica interviului	Numele, prenumele interviuatului
Anul 2012		
Postul (canal) Moldova 1 - 1 emisiuni	”Animal Show” în cadrul Expoziției ”Farmer - 2012”.	Focșa Valentin
Postul (canal) TVC 21, Emisiunea ”Fazenda” - 1 emisiuni	Despre caprinele din rasele specializate înportate în R. Moldova și probleme tehnologice în sectorul zootehnic.	Mașner Oleg
Postul (canal) Moldova 1 Emisiunea ”Baștina” - 1 emisiuni	Dezbateri pe problemele dezvoltării științei agrare și necesității reformelor.	Harea Vasile
Postul (canal) TV 7 - 1 emisiuni	Sectorul avicol al Republicii Moldova. Metodologia aprecierii calității cărnii de pasăre din import.	Bîzgu Ion
Radio-Moldova – 4	Despre problemele nutriției animalelor.	Coșman Sergiu
Anul 2013		
Postul (canal) Moldova 1 - 1 emisiuni	”Animal Show” în cadrul Expoziției internaționale ”Farmer și Moldagroteh-2013”.	Focșa Valentin; Darie Grigore
Postul (canal) ALT TV – 2 emisiuni	Despre caprinele din rasele specializate înportate în R. Moldova și probleme tehnologice în sectorul zootehnic.	Mașner Oleg
Postul (canal) EUROTV – 2 emisiuni		
Radio-Moldova - 2	Prezentarea elaborărilor institutului în cadrul evenimentului ”Noaptea Cercetătorilor, prima ediție (2013).	Focșa Valentin
	Despre avajazele raselor de ovine autohtone ameliorate de Institut.	Mașner Oleg
Anul 2014		
Postul de televiziune Moldova 1 - 1 emisiuni	”Animal Show” în cadrul Expoziției internaționale ”Farmer și Moldagroteh-2014”.	Focșa Valentin;
Postul de televiziune Moldavian Business Channel – 3 emisiuni	Hibridizarea porcilor și problemele ramurii.	Donica Iov Danilov Anatolie Ceban Vitalie
Postul Radio-Moldova - 5	Despre problemele nutriției animalelor și eficiența preparării și utilizării furajelor.	Coșman Sergiu
Anul 2015		
Postul (canal) Moldova 1 - 1 emisiuni	”Animal Show” în cadrul Expoziției internaționale ”Farmer și Moldagroteh-2015”.	Focșa Valentin
Postul (canal) Moldova 1 emisiuni	Tehnologii intensive de creștere și exploatare a păsărilor.	Bîzgu Ion
Postul (canal) ALTTV – 1 emisiuni	”Despre caprele de rase specializate pentru lapte Saanen și Alpină franceză în G.Ț. ”Dodi Liliana”.	Mașner Oleg
Postul (canal) EUROTV – 1 emisiuni		
Postul (canal) Jurnal TV – 1 emisiuni	„Probleme în creșterea ovinelor și caprinelor din Republica Moldova.	
Radio-Moldova- 1	„Implimentarea metodelor noi de organizare și creștere a ovinelor și caprinelor”.	Evtodienco Silvia
Radio-Moldova- 11	Tehnologii moderne de preparare a furajelor; Plante netradiționale și calitatea silozului preparat.	Coșman Sergiu

Anul 2016

Emisiunea TV / Radio	Tematica interviuării	Numele, prenumele interviuatului
Participarea la emisiunea postului de televiziune AGRO TV Moldova - 1 emisiuni	„Tehnologii moderne pentru creșterea porcilor”	Iov Donica
Participarea la emisiunea postului de televiziune AGRO TV Moldova - 1 emisiuni	„Cum stă țara noastră la capitolul furajelor”	Sergiu Coșman
Participarea la emisiunea postului de televiziune AGRO TV Moldova - 1 emisiuni	„Cum putem preveni îmbolnăvirile în sectorul zootehnic”	Sergei Vacevschii
Participarea la emisiunea postului de televiziune AGRO TV Moldova - 2 emisiuni	„Crescătorii de ovine și caprine s-au pomenit într-o situație dificilă”. „Avantajele și riscurile de înființare a unei ferme de capre”	Mașner Oleg
Participarea la emisiunea postului de televiziune Moldova - 1 emisiuni	„Cum pregătim furajele pentru sezonul rece al anului”	
Participarea la emisiunea postului de televiziune AGRO TV Moldova - 1 emisiuni	„Tehnologii de creștere și îmbunătățire a productivității bovinelor”	Focșa Valentin
Radio-Moldova- 5	Tehnologii moderne de preparare a furajelor; Plante netradiționale și calitatea silozului preparat.	Coșman Sergiu
Radio-Moldova- 5	Tehnologii de creștere a caprinelor în Republica Moldova.	Mașner Oleg